

นโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500

นางสาวฉันทน์ ปุณวรณา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1399-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE POLICY OF THE PHIBULSONGGRAM REGIME REGARDING VIETNAMESE REFUGEES IN
THAILAND 1948-1957

Miss Thananan Boonwanna

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1399-1

ธนันท์ ปุณวรรณา : นโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 (THE POLICY OF THE PHIBULSONGGRAM REGIME REGARDING VIETNAMESE REFUGEES IN THAILAND 1948-1957) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.สุต จอนเจดสิน, 170 หน้า. ISBN 974-17-1399-1.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วงพ.ศ.2491-2500 และศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายปฏิบัติของรัฐบาลในช่วงการเข้ามาบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง และศึกษาถึงผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อผู้อพยพชาวเวียดนาม

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินนโยบายต่อผู้อพยพชาวเวียดนามในช่วงการเข้ามาบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง นั้นมีความเข้มงวดมากกว่ารัฐบาลชุดก่อน(รัฐบาลพลเรือน) นอกจากนี้แล้วยังพบว่าการกำหนดนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงภายในของไทยกับผลประโยชน์ด้านนโยบายต่างประเทศที่ต้องการนำประเทศเข้าไปเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ปัจจัยดังกล่าวทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายเข้มงวดต่อชาวเวียดนามอพยพเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และจากความเข้มงวดของการดำเนินนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจของชาวเวียดนามโดยรวมและส่งผลให้ชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นประท้วงการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	ประวัติศาสตร์	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา	ประวัติศาสตร์	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2545		ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4280132622 MAJOR HISTORY

Key WORD:Policy/The Phibulsonggram regime/Vietnamese refugees,1948-1957

Thananan Boonwanna : THE POLICY OF THE PHIBULSONGGRAM REGIME REGARDING VIETNAMESE REFUGEES IN THAILAND,1948-1957. THESIS ADVISOR : SUD CHONCHIRDSIN,Ph.D.170 pp.ISBN 974-17-1399-1.

This thesis aims to study the policy of the second Phibulsonggram regime concerning Vietnamese refugees in Thailand during 1948-1957.The study focuses on factors contributing to the forming of the policy,its implementation and its repercussions on Vietnamese refugees.

My study reveals that the implementation of the second Phibulsonggram regime's policy on Vietnamese refugees was more strict than the one carried out by the previous civil government.It also further reveals that the second Phibulsonggram government's policy regarding the Vietnamese refugees was formed in order to serve the purposes of national security and to bring Thailand into closer alliance with the United States of America in relation to the latter's anti-communist policy.These factor led the second Phibulsonggram government to increasingly implement more strict policy regarding the Vietnamese refugees who were disappointed with such policy and they eventually protested against it.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of	History	Student's signature.....
Field of study	History	Advisor's signature.....
Academic year	2002	Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้เป็นผลมาจากความช่วยเหลือ การเสียสละเวลา รวมถึง การได้รับกำลังใจอันมีค่าจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบ ขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ดร.สุด จอนเจดลิน “ครู”ไม่เพียงแต่เป็นผู้จุดประกาย ความคิด ความรักในการที่จะศึกษาประวัติศาสตร์เวียดนาม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เขียนรักที่จะเรียนภาษา เวียดนามและรักเวียดนามในท้ายที่สุด แต่ครูยังได้เสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียด ระวังที่อยู่มืองไทยและอยู่ต่างแดน ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ จนทำให้ผู้เขียนผ่านช่วงเวลาแห่ง การทำงานที่ยากลำบากนี้ได้ อย่างไรก็ตามส่วนสำเร็จสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ขึ้นได้ ผู้เขียนต้องขอ ขอบพระคุณทุนสนับสนุนจากมูลนิธิโตโยต้าผ่านโครงการ SEASREP ที่ให้โอกาสผู้เขียนไปเรียนภาษาเวียดนาม เพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ณ นครโฮจิมินห์ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2544-มิถุนายน 2545

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทวี สว่างปัญญางกูร รองศาสตราจารย์ดร.สุดี ธนประสิทธิ์ พัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สุรางค์ศรี ดันเสียงสม ที่กรุณาช่วยเหลือ และอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ทุก ท่านที่คอยถามไถ่ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ รอง ศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรวาณิช ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อังรงค์ดี เพชรเลิศ อนันต์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และทรงคุณค่ายิ่งต่อความสมบูรณ์ของวิทยา นิพนธ์ฉบับนี้ เจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ ขอขอบคุณพี่สมพร ตั้งคำ และพี่ประสิทธิ์ ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณกำลังใจดี ๆ จากเพื่อน ๆ พี่ไก่ เทอด ยอด แจน แมน บอล พี่อุ้ย ที่คอยให้กำลังใจ ตลอดมาตั้งแต่เรียนที่มธ. ขวัญแก้ว พี่ท็อป แปรม ที่คอยช่วยเหลือทุก ๆ เรื่อง พี่เล็ก พี่ดิษฐ์ เอ๋ น้องต้อม เล็ก (ไต) น้องใจ พี่ฝน พี่จิน พี่พิมพ์ พี่โสภา พี่อินทราและน้อง ๆ ทุกคนที่ไม่ได้เอ่ยนาม และเพื่อนเก่าที่ดี ๆ เช่น หมวย และนันทนภ บุคคลเหล่านี้คอยเป็นกำลังใจอันมีค่าที่ยามที่เหนื่อยล้าระหว่างที่เขียนวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว“บุณวรรณา”อันเป็นที่รักยิ่งและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังของความ สำเร็จทุกอย่างคือ คุณพ่อเทอด คุณแม่ราศรี ที่กรุณาให้โอกาสลูกได้ศึกษาต่อ พี่กบ พี่ขวัญ พี่พร ที่สนับสนุนทุน ทรัพย์ทุกอย่างและให้ความสะดวกสบายทุกอย่างตลอดชีวิตการศึกษาของน้อง พี่ร้อย พี่กิมและพี่สาวที่อยู่แดน ไกล หลาน ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจให้น้า น้องแครน ครีม บัส บิว บอส โจนาทาน และคนที่ต้องบอกว่าขอบคุณ มากจริง ๆ สำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง คือคุณธารินทร์ ดิวเถาว์ ผู้ที่คอยให้กำลังใจตลอดมาเมื่อครั้งที่อยู่เวียดนาม คอยช่วยเหลือหาอุปกรณ์ทำงานให้ ช่วยแปลงาน พาไปสัมภาษณ์ชาวเวียดนาม ขอขอบคุณพี่ ๆ ที่ CP.Seeds (Vietnam) พี่ ๆ ที่สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ น้องสาวที่น่ารัก Nguyen Yen Nhi และ Thuan Ngo และพี่ ภัค ความดีที่ได้จากความสำเร็จครั้งนี้ขอยกให้“ชาวเวียดนามอพยพ”ที่กรุณาเป็นพระเอกของเรื่องในวิทยานิพนธ์ เล่มนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 ชาวเวียดนามในเมืองไทย	
2.1. การเดินทางมาสยามของชาวเวียดนามก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง	8
2.2. การเคลื่อนไหวกวของขบวนการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศสของชาว เวียดนามในสยาม(ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง).....	11
2.1.1 การเคลื่อนไหวกวของขบวนการเกินเวียงและขบวนการมุ่งตะวันออก ในสยาม.....	13
2.1.2 ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสใต้การนำของโฮจิมินห์และการ เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์.....	19
บทที่ 3 นโยบายของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีต่อกรณีปัญหาอินโดจีน	
3.1. นายปรีดี พนมยงค์กับนโยบายสนับสนุนขบวนการกู้ชาติ ของประเทศเพื่อนบ้าน.....	34
3.1.1 อนุญาตให้จัดตั้งคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ที่กรุงเทพฯ ฯ ในพ.ศ.2489.....	34
3.1.2 การให้ความช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติกลุ่มต่าง ๆ ในอินโดจีน	38
3.2. การให้ความช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีน.....	41
3.2.1. การอพยพของชาวเวียดนามในลาวเข้ามายังประเทศไทยหลังสงครามโลก ครั้งที่สอง.....	37
บทที่ 4 นโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ 2491-2495	
4.1. นโยบายของคณะรัฐประหารต่อชาวเวียดนาม ก่อนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามจะ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง	

สารบัญ(ต่อ)

4.1.1 การยึดอาวุธและตรวจค้นบ้านพักของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายให้ซีมินท์ ประจำประเทศไทย ที่กรุงเทพฯ ภายหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490.....	50
4.2. การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	55
4.2.1 การการประชุมคณะทูตอเมริกันประจำภาคตะวันออกเฉียง วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2493 ที่กรุงเทพฯ ฯ และการปรับเปลี่ยนแนว นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียง สหรัฐอเมริกา.....	59
4.4.2 การประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำ แห่งเวียดนามใต้.....	64
ก.การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำครั้งที่ 1.....	65
ข.การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำครั้งที่ 2.....	66
ค.การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำครั้งที่ 3 และ ประกาศรับรองรัฐบาลบัวดำอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493.....	68
4.3. นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อชาวเวียดนามอพยพภายหลัง การประกาศรับรองรัฐบาลบัวดำในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493.....	76
4.3.1 การสอดส่องความเคลื่อนไหวชาวเวียดนามอพยพ.....	76
4.3.2 การกำหนดเขตที่พักอาศัยให้อยู่ 5 จังหวัดและการควบคุมชาวเวียดนาม อพยพ.....	80
4.3.3 ยุบเลิกองค์กรคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายให้ซีมินท์ประจำประเทศไทย ในกรุงเทพฯ ฯ.....	89
4.4.4 การจัดงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจ 19 สิงหาคม 2494 ของชาวเวียดนาม อพยพ.....	92
4.4.5 ยุบเลิกสมาคมลับของชาวเวียดนามใน พ.ศ. 2495.....	95
บทที่ 5 การนํานโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์มาใช้กับชาวเวียดนามอพยพ พ.ศ.2496-2500	
5.1. สถานการณ์ทางเมืองในเวียดนามและการทำสงครามสู้รบระหว่างฝ่ายเวียดนาม กับฝรั่งเศสในลาว พ.ศ.2489-2496 สาเหตุสำคัญของการออกนโยบายอพยพ ชาวเวียดนาม.....	99

สารบัญ(ต่อ)

5.1.1 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2496.....	104
5.1.2 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปอยู่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2496.....	108
5.1.2.1 ฎีกาและการตอบโต้ของผู้อพยพในนิคมควรวุฒิ จังหวัดพัทลุง.....	112
5.1.2.2 คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวเวียดนามไป จังหวัด พัทลุงและสุราษฎร์ธานี เดือนสิงหาคม 2496.....	117
5.2 นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อชาวเวียดนามอพยพภายหลังคอมมิวนิสต์ปกครองเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโฮจิมินห์	120
5.2.1 ชัยชนะของฝ่ายเวียดนามเหนือและการยุติการสู้รบในอินโดจีน พฤษภาคม 2497.....	120
5.2.2 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.2497.....	122
5.2.3 การส่งชาวเวียดนามอพยพกลับไปยังเวียดนามใต้ภายใต้รัฐบาลโงดิ่นห์เสียม.....	128
5.2.4 การจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหาคอมมิวนิสต์.....	139
บทที่ 6 บทสรุป.....	142
รายการอ้างอิง.....	146
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก (ตัวอย่าง)จดหมายและโทรเลขร้องทุกข์ของชาวเวียดนามในพ.ศ.2496.....	161
ภาคผนวก ข คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวเวียดนามไปจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2496.....	165
ภาคผนวก ค คำชี้แจงเรื่องการอพยพชาวเวียดนามจากจังหวัดนครพนมไปจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ พ.ศ.2497.....	168
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	170

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชนกลุ่มน้อยชาวเวียดนามนั้นได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย โดยชุมชนชาวเวียดนามมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น แต่มีอิสระในการอยู่อาศัยเช่นเดียวกับชาวต่างด้าวกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งภายหลังจะพบว่าชาวเวียดนามพวกนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไปแล้ว การเดินทางเข้ามาของชาวเวียดนามยังคงมีมาอย่างต่อเนื่องและเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสงครามและหลังสงครามโลกครั้งที่สองคือช่วงระหว่างพ.ศ.2488-2489 ซึ่งปรากฏว่ามีการอพยพครั้งใหญ่ของชาวอินโดจีน อันได้แก่เวียดนาม กัมพูชาและลาวเข้ามาประเทศไทย ส่วนสาเหตุสำคัญของ การอพยพครั้งนั้นเนื่องมาจากฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมได้พยายามกลับเข้ามายึดครองดินแดนอินโดจีน อีกครั้งและทำการปราบปรามผู้ที่ขัดขวางอย่างรุนแรง จากความทารุณที่ฝรั่งเศสกระทำต่อชาวอาณานิคมอินโดจีนส่งผลให้คนเหล่านั้นอพยพเข้ามาประเทศไทย และเมื่อทางการได้ทำการสำรวจจำนวนผู้อพยพในครั้งนั้นจะพบว่าในบรรดาผู้อพยพทั้งหมด ชาวเวียดนามถือได้ว่ามีจำนวนมากที่สุดเกือบถึง 50,000 คน ในขณะที่คนอพยพทั้ง 3 เชื้อชาติอพยพเข้ามาประเทศไทยในครั้งแรกนั้น รัฐบาลไทย(รัฐบาลพลเรือน)ได้ให้ความอุปการะหลายประการ เช่น จัดที่ดินให้อยู่อาศัยและเป็นที่เพาะปลูกทำกิน ตลอดจนรวมถึงให้กู้ยืมเงินทำทุนก่อสร้างตัวทุกคนครบครัน เหล่านี้เป็นต้น

ชาวเวียดนามซึ่งต่อไปนี้ทางการจะเรียกว่า **ชาวเวียดนามอพยพ** เพราะมีสถานะเป็น”ผู้อพยพ”¹ และยังคงพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อมานั้น รัฐบาลไทยภายใต้การบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2491-2500) ได้จัดการควบคุมเป็นพิเศษนอกเหนือจากคนอพยพชาติอื่น ๆ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้พำนักอาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดน 5 จังหวัด คือ หนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี ครั้นเมื่อ พ.ศ.2496 รัฐบาลได้มีคำสั่งให้เคลื่อนย้ายชายฉกรรจ์

¹ ผู้อพยพ หมายถึง ผู้อพยพหลบหนีภัยอันเนื่องมาจากการจลาจล การรบหรือการสงครามและเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง นอกจากนี้สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้อธิบายคำว่าผู้อพยพและผู้ลี้ภัย โดยรวม ๆ กันว่า “เป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ต้องตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง อาศัยอยู่เพียงชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับประเทศของตน หรือประเทศที่สาม” ดูเพิ่มเติมได้จาก พนมวรรณ ยามัสเสถียร, “กฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 77.

ชาวเวียดนาม ซึ่งปรากฏว่ามีหญิงชาวเวียดนามถูกจับกุมด้วย 2-3 คนไปควบคุมไว้ยัง 2 จังหวัดภาคใต้ คือจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี และต่อมาในปี พ.ศ.2497 เป็นต้นไปจนกระทั่งหมดอำนาจการบริหารงานของรัฐบาลชุดดังกล่าวในปี พ.ศ.2500 รัฐบาลเริ่มดำเนินการจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหา "คอมมิวนิสต์" เป็นครั้งแรก และภาพลักษณ์ของชาวเวียดนามอพยพที่เกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ก็เริ่มปรากฏสู่สายตาสาธารณชน รวมถึงทัศนคติของผู้นำไทยเองก็เริ่มมองว่าชาวเวียดนามอพยพเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในประเทศนับตั้งแต่นั้นมา ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงเริ่มที่จะใช้มาตรการผลักดันชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดกลับประเทศแต่ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถดำเนินการเป็นผลสำเร็จและกลายเป็นภาระของรัฐบาลอีกหลายยุคหลายสมัยที่ต้องการผลักดันชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศเช่นกันก็ตาม แต่จากการควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยังส่งผลสืบเนื่องต่อมายังรัฐบาลไทยอีกหลายยุคหลายสมัยได้ปฏิบัติกับชาวเวียดนามอพยพเช่นเดียวกัน นอกเหนือแล้วยังพบว่าชาวเวียดนามอพยพรวมถึงลูกหลานของชาวเวียดนามอพยพพวกนี้ยังคงเป็นปัญหาสืบเนื่องที่ทำให้ทางการไทยพิจารณาเรื่องการให้สัญชาติตลอดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพที่อพยพเข้ามาประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. 2488-2489 นั้นได้มีผู้ทำการศึกษาจำนวนไม่น้อย แต่ทั้งนี้ผู้เขียนพบว่าผู้ศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาชาวเวียดนามอพยพในภาพรวมโดยมิได้แยกทำการศึกษาออกเป็นแต่ละยุคสมัยอย่างชัดเจน ดังปรากฏดังนี้คือ

วิทยานิพนธ์

1.งานวิทยานิพนธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ เรื่อง “ญวนอพยพกับความมั่นคงของชาติ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2515)ของร.ต.อ.วิชาญ จำปีศรี งานของวิชาญนับว่าเป็นวิทยานิพนธ์ชิ้นแรกที่ได้ทำการศึกษาเรื่องราวของผู้อพยพชาวเวียดนามอย่างจริงจัง หลังจากนั้นเราจะพบว่างานวิจัยหลายชิ้นได้ถือเอางานของวิชาญเป็นแบบอย่างของการศึกษาในประเด็นปัญหาเรื่องผู้อพยพชาวเวียดนาม วิชาญได้ให้ภาพการเดินทางเข้ามาเคลื่อนไหวก่อนในช่วงทศวรรษ 2470 ของโห่ซิมินห์ ในสยามแต่เพียงผิวเผิน รวมถึงประเด็นที่มักจะได้รับ การนำเสนอกันมากคือเรื่องการเข้ามาจัดตั้งองค์กรลับต่าง ๆ ของผู้อพยพชาวเวียดนาม โดยเฉพาะการจัดตั้งสมาคมลับเวียดนามในช่วงระหว่างพ.ศ.2489-2495 ที่มีเครือข่ายการทำงานแพร่หลายในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากพฤติกรรมดังกล่าวจึงส่งผลให้รัฐเริ่มกำหนดนโยบายเข้มงวดต่อผู้อพยพชาว

เวียดนาม ในส่วนของนโยบายนั้นวิชาญได้เน้นศึกษาในภาพรวมช่วงพ.ศ.2488-2513 โดยมุ่งประเด็นไปที่การจำกัดเขตควบคุมผู้อพยพชาวเวียดนามมากกว่าประเด็นอื่น แต่ทั้งนี้ในงานศึกษาของวิชาญยังขาดการอธิบายถึงบริบททางการเมืองรวมถึงทัศนะของผู้ชาวไทยขณะนั้นว่ามีผลผลักดันต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วงอย่างไร และนโยบายที่รัฐบาลนำมาปฏิบัติต่อชาวเวียดนามได้ส่งผลกระทบต่อชาวเวียดนามหรือไม่

2.วิทยานิพนธ์ทางด้านประวัติศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ของ คริสโตเฟอร์ อี. กอชซาร์ (Christopher E. Gosha) เรื่อง “Thailand and the Southeast Asian Networks of the Vietnamese Revolution, 1885-1954”(1999) งานของกอชซาร์ได้กล่าวถึงนโยบายชาวเวียดนามอพยพสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในประเด็นเรื่องการควบคุมชาวเวียดนามอพยพให้อยู่ภายใน 5 จังหวัดคือจังหวัดหนองคาย นครพนม สกลนคร อุบลราชธานีและปราจีนบุรี และยังกล่าวถึงการดำเนินนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปยัง 2 จังหวัดภาคใต้คือจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงปีพ.ศ.2496 แต่เพียงลักษณะผิวเผินโดยไม่ได้ให้รายละเอียดมากนัก เนื่องจากว่า งานของเขามุ่งประเด็นการศึกษาไปที่การเข้ามาดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการกู้ชาติชาวเวียดนามในเมืองไทยนับตั้งแต่ปีพ.ศ.2428(ค.ศ.1885) จนถึงปีพ.ศ.2497(ค.ศ.1954) และประเด็นที่กอชซาร์ให้ความสำคัญในการศึกษามากก็คือ เมืองไทยในฐานะที่เป็นฐานของการดำเนินงานและเป็นฐานของการสร้างเครือข่ายของขบวนการกู้ชาติเวียดนามทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยจุดมุ่งหมายของคนกลุ่มนี้คือต่อต้านเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส ดังจะเห็นได้จากภาคอีสานของไทยได้กลายเป็นฐานปฏิบัติการของขบวนการกู้ชาติเวียดนามที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงเวลานั้น งานศึกษาของกอชซาร์ได้อธิบายในหลายประเด็นเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการดำเนินงานของขบวนการกู้ชาติ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวเวียดนามอพยพกับกลุ่มผู้เคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติ สิ่งที่น่าสนใจในงานของเขาคือเรื่องการใช้หลักฐานจากหลายแหล่งรวมถึงความสามารถในการอ่านหลักฐานที่เป็นภาษาฝรั่งเศส ภาษาเวียดนาม ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม งานของกอชซาร์ ก็มีได้มุ่งประเด็นศึกษาไปที่ชาวเวียดนามอพยพอย่างจริงจัง

งานวิจัย

1.งานวิจัยเรื่อง"ญวนอพยพ"(2521)ของ**ขจิตภัย บุรุษพัฒน์** งานวิจัยของขจิตภัย นั้นนับว่าเป็นงานศึกษาที่ได้รับการอ้างอิงในงานของนักวิชาการหรือนักวิจัยหลายท่านเช่นกัน ขจิตภัย ได้ให้ภาพการเดินทางเข้ามาเมืองไทยของชาวเวียดนามในอดีตถึงช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยเฉพาะประเด็นเรื่องการอพยพของชาวเวียดนามหลังสงครามโลก ขจิตภัยไม่ได้ให้รายละเอียดมากนักและไม่ได้อธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่าเหตุใดชาวเวียดนามถึงมาตั้งหลักแหล่งอยู่ในดินแดนลาวและเหตุใดชาวเวียดนามอพยพส่วนใหญ่ถึงมีภูมิลำเนาเป็นคนภาคเหนือของเวียดนาม และนอกจากนี้ในงานของเขา ยังขาดการให้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายในแต่ละช่วงของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพแต่เขาจะศึกษาชาวเวียดนามอพยพในภาพรวม ส่วนประเด็นที่ขจิตภัยได้ศึกษาเพิ่มเติมคือเรื่องการอพยพชาวเวียดนามกลับประเทศ โดยมุ่งศึกษาตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นไป

2.งานวิจัยเรื่อง**การประเมินผลกระทบของนโยบายญวนอพยพ(พ.ศ.2534) ของดร.สมิหรา จิตตลดากร เสนอต่อคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง** งานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงภูมิหลังของชาวเวียดนามในเมืองไทยและกล่าวถึงชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาช่วงระหว่างสงครามและหลังสงครามโลกครั้งที่สองแต่ไม่ได้ให้รายละเอียดมากนัก และยังได้ให้ภาพวิถีชีวิตของชาวเวียดนามอพยพในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยของสังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ให้ประโยชน์ต่อผู้เขียนอย่างมากในแง่ที่ว่าจากการดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลแต่ละยุคแต่ละสมัยนับตั้งแต่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง ซึ่งเริ่มมีทัศนคติว่าชาวเวียดนามอพยพเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในประเทศไทยนั้น ส่งผลกระทบต่อชาวเวียดนามในปัจจุบันด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการให้สัญชาติ เพราะปรากฏว่าชาวเวียดนามอพยพกว่าร้อยละ 90 ปรารถนาที่จะได้สัญชาติตามกฎหมายไทยแต่ด้วยกระบวนการบริหารราชการไทยที่ยังไม่ไว้วางใจในพฤติกรรมของชาวเวียดนามอพยพนั้นยังคงทำให้ชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นไม่ประสบความสำเร็จในระยะอันใกล้นี้

3.นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบว่าม้งงานวิจัยของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งคือ **วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร(วปอ.)** หน่วยงานนี้ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวเวียดนามอย่างจริงจัง และผลิตผลงานออกมาหลายต่อหลายชิ้น โดยผู้วิจัยของหน่วยงานนี้ส่วนใหญ่ได้แบ่งเนื้อหาการนำเสนอเป็น 2 ประเด็นหลักคือ บทบาทของผู้อพยพชาวเวียดนามในเรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการแก้ปัญหาของรัฐบาลซึ่งออกมาในรูปแบบนโยบายการควบคุมเขตที่พักอาศัยแต่จะเป็นการศึกษาโดยไม่ได้อธิบายถึงเหตุและปัจจัยที่แท้จริงของการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ดังได้แก่ งานของ พล.อ.อวบ อาสาณรงค์ เรื่อง "ภัยจากชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย"(2502)พ.อ.เฉลิม ทรัพย์ยิ่ง เรื่อง"ญวนอพยพในภาคอีสานกับความมั่นคงของชาติ"(2508-2509),พลอากาศตรี บัณฑิต

โชติชนาภิบาล เรื่อง"การแก้ปัญหาชาวญวนอพยพ"(2517-2518) ,พล.ต.ชาญ อังศุโชติ เรื่อง"การตัดสินใจในปัญหาเรื่องคนญวนอพยพ"(2509-2510),และ น.อ.บัญชา สุขานุศาสตร์ เรื่อง"ปัญหาญวนอพยพ"(2512-2513) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จากวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยทั้งหมดยังเป็นเพียงการศึกษาชาวเวียดนามอพยพโดยภาพรวมซึ่งไม่มีการแยกพิจารณาศึกษาในแต่ละยุคสมัยอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาชาวเวียดนามอพยพหลังทศวรรษ 2500 เป็นต้นไปและยังไม่มีการวิจัยขึ้นใดทำการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงในช่วงแรกของการดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพ และผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพโดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 ซึ่งผู้เขียนมองว่าการดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลไทยในแต่ละยุคสมัย น่าจะมีสาเหตุและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการดำเนินนโยบายของรัฐบาลแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องการศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 เพราะนอกจากเรื่องดังกล่าวจะยังมิได้มีผู้ทำการศึกษามาก่อนแล้ว แต่การศึกษาเรื่องนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 นั้นยังจะเป็นการศึกษาโดยเน้นไปที่การมองบริบททางการเมือง รวมถึงทัศนคติของผู้นำไทย ณ ขณะนั้น ว่ามีผลต่อการกำหนดนโยบายชาวเวียดนามอพยพอย่างไร และการดำเนินนโยบายของรัฐบาลส่งผลกระทบต่อผู้อพยพชาวเวียดนามในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างไร เพราะงานวิจัยหลายชิ้นส่วนใหญ่มักมุ่งเน้นไปที่นโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นผู้กระทำต่อ"ชาวเวียดนามอพยพ"แต่ไม่เคยมีงานวิจัยขึ้นใดที่มองถึงผลของการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อผู้ถูกกระทำ"ชาวเวียดนามอพยพ"เลย ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พยายามที่จะตอบคำถามในประเด็นดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง(พ.ศ.2491-2500)
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามนโยบายและผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อผู้อพยพชาวเวียดนาม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาในยุคที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ามาบริหารประเทศในครั้งที่สอง ระหว่าง พ.ศ.2491-2500 เนื่องจากว่าในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง นั้น นับว่าเป็นสมัยแรกที่รัฐบาลเริ่มเปลี่ยนท่าทีปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายต่อผู้อพยพอย่างเข้มงวด กว่าชุดรัฐบาลพลเรือน ที่บริหารประเทศก่อนหน้านี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การกล่าวถึง“ชาวเวียดนามอพยพ” ในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึงชาวเวียดนามที่อพยพหลบภัยอันเนื่องจากการจลาจล การสงครามหรือการเมือง เข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในระหว่างปีพ.ศ.2488-2489 และเป็นชาวเวียดนามอพยพที่ถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่ นอกจากนี้ยังถูกทางการควบคุมอย่างเข้มงวด

ส่วนการศึกษาเรื่อง“นโยบายชาวเวียดนามอพยพ”หมายถึงแนวทางต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้น เป็นโครงการ แผนการ หรือกำหนดการเอาไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นหนทางชี้้นำในการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ เพื่อให้ชาวเวียดนามอพยพมีพฤติกรรมตามที่ทางการประสงค์

ชื่อชาวเวียดนามนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะออกเสียง ตามคำเรียกที่เป็นภาษาเวียดนามตลอดทั้งเล่ม ยกเว้นบางชื่อที่ปรากฏเป็นคำที่ใช้แพร่หลายกันแล้วในภาษาไทย เช่น โฮจิมินห์หรือโหจิมินห์ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้คำเรียกว่าโหจิมินห์ แต่คำอ่านที่ถูกต้องในภาษาเวียดนามคือ โหจิมินห์ เป็นต้น

ส่วนชื่อเมืองต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้ตามคำเรียกที่เป็นภาษาเวียดนาม ยกเว้นบางชื่อที่ปรากฏเป็นคำที่ใช้แพร่หลายกันแล้วในภาษาไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุ และปัจจัยที่แท้จริงที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายปฏิบัติของรัฐบาลที่มีต่อผู้อพยพชาวเวียดนามในช่วงการเข้ามาบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 คำตอบที่ได้นี้จะ เป็นพื้นฐานของการศึกษาชาวเวียดนามอพยพ ในทางประวัติศาสตร์อีกด้านหนึ่งต่อไป เพราะการศึกษาจากบริบททางประวัติศาสตร์ไทยในขณะนั้น โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศและทัศนคติของผู้นำเป็นเกณฑ์

นอกจากจะช่วยทำให้เราเข้าใจเหตุการณ์ที่แท้จริงมากขึ้นแล้วยังทำให้เข้าใจถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรมองภาพลักษณ์ของชาวเวียดนามอพยพในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้นด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2491-2500 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์แบบพรรณนาวิเคราะห์จากหลักฐานที่เป็นเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เอกสารที่สำคัญได้แก่ เอกสารจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ เช่น เอกสารสำนักเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี(สร.)จากแฟ้มชื่อพลเมืองอินโดจีนอพยพหนีความบีบคั้นการเก็บภาษีอากรเข้ามาในประเทศไทย(ปี1-ปี3)พ.ศ.2480-2496 เอกสารกระทรวงมหาดไทย(มท.)จากแฟ้มชื่อการรับรองรัฐบาลเวียดนาม เขมรและรัฐบาลลาว หนังสือพิมพ์จากหอสมุดแห่งชาติ รวมถึงบันทึกความทรงจำที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาเวียดนาม นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์ชาวเวียดนามที่เคยอาศัยอยู่ในเมืองไทย ที่จังหวัดด่งนาย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รวมถึงสัมภาษณ์ชาวเวียดนามที่อยู่ในเมืองไทย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีชีวิตในช่วงดังกล่าวด้วย

สมมุติฐาน

การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามในบริบทของสงครามเย็นมีผลทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายต่อผู้อพยพเข้มงวดขึ้น และส่งผลกระทบต่อชาวเวียดนามอพยพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ชาวเวียดนามในเมืองไทย

2.1 การเดินทางมาสยามของชาวเวียดนามก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

แม้ว่าจะมีผู้ทำการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเวียดนามไว้มากมาย แต่ก็ไม่พบข้อสรุปที่แน่ชัดว่าชาวเวียดนามได้เดินทางเข้ามาสยามตั้งแต่เมื่อใด แต่ปรากฏหลักฐานว่า ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.2199(ค.ศ.1656)-2233(ค.ศ.1688) แห่งกรุงศรีอยุธยา มีหมู่บ้านชาวเวียดนามตั้งอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านชาวต่างชาติอื่น ๆ ในเขตกรุงศรีอยุธยาแล้ว¹ พวกเวียดนามส่วนมากที่อาศัยในอยุธยาเป็น "ชาวโคชินจีน" และหมู่บ้านชาวเวียดนามก็เป็นที่ยึดกันในาม่ว่า "ค่ายชาวโคชินจีน"² แต่ไม่สามารถประมาณได้ว่ามีชาวเวียดนามจำนวนเท่าไร อย่างไรก็ตามเมื่อมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสเดินทางเข้ามาสยามในพ.ศ.2205(ค.ศ.1662) สำรวจพบว่า มีครอบครัวชาวโคชินจีนอยู่ประมาณ 100 ครอบครัว ส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย บ้างขนส่งสินค้าไปมาระหว่างตอนใต้ของเวียดนามและสยาม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นล่ามให้กับพ่อค้าชาวยุโรป รวมถึงเดินเรือสินค้าให้กับราชสำนักสยามด้วย³ อย่างไรก็ตามการค้ามิได้เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ทำให้ชาวเวียดนามเดินทางเข้ามาสยาม แต่การอพยพเข้ามาสู่สยามในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้นยังมีสาเหตุมาจากปัญหาทางการเมืองภายในเวียดนามเอง กล่าวคือ เมื่อเหงวียนไเอห์ หรือ องเชียงสือ เจ้าเมืองชาตินห์(ชื่อเดิมของไซ่งอนหรือโฮ志明ในปัจจุบัน) นั้ดดาขององเชียงซุน ได้หลบหนีพวกเต๋ยเติน (Tay Son) พร้อมข้าราชการบริพาร และทหารจำนวนหนึ่ง มาพำนักอาศัยอยู่ในสยาม ระหว่างที่เหงวียนไเอห์พำนักอยู่ในสยามนั้นได้รับความไว้

¹ ปรากฏหลักฐานในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 3 ว่าในพ.ศ.2091สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โปรดให้ชุดคลองมหานาคขึ้นและกล่าวว่าคลองนี้ขุดผ่านวัดขุนยวน ผุสดี จันทวิมลจึงสันนิษฐานว่าคงจะมีชาวเวียดนามอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้และสร้างวัดนี้ขึ้น อ้างถึงใน ผุสดี จันทวิมล, **เวียดนามในเมืองไทย** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 22. และดูเพิ่มเติมได้จากงานของ Christopher E. Goscha, **Thailand and The Southeast Asian Network of the Vietnamese Revolution(1885-1954)**, Curzon: Nordic Institute of Asian Studies, 1999, p.14. เขากล่าวไว้ว่า ชุมชนชาวเวียดนามปรากฏครั้งแรกในแผนที่ของ ซิมง เดอ ลาบูแบร์(Simon De Laubere)ชาวฝรั่งเศสที่แสดงการตั้งหมู่บ้านริมคลองของชาวต่างชาติอยู่รอบ ๆ อาณาเขตกรุงศรีอยุธยาอันได้แก่หมู่บ้านชาวโคชินจีน, หมู่บ้านชาวจีน, หมู่บ้านชาวโปรตุเกส และหมู่บ้านชาวมาเลย์ เป็นต้น

² ผุสดี จันทวิมล, **เวียดนามในเมืองไทย**, หน้า 22.

³ Goscha, **Thailand and The Southeast Asian Network of the Vietnamese Revolution(1885-1954)**, p.14.

วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก(รัชกาลที่1) เป็นอย่างมาก เห็นได้จากใน พ.ศ.2329 โปรดเกล้าให้นำทัพไปรบกับพม่าแทนพระองค์แล้วได้ชัยชนะกลับมา และใน พ.ศ.2330 ได้ช่วยปราบกบฏแขกมลายูเป็นผลสำเร็จ การที่เหงวียนไอย์ ได้รับชัยชนะถึง 2 ครั้งนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำทัพและความสามารถในการรบของชาวเวียดนามให้ปรากฏแก่สายตาชาวสยาม แต่ยังเป็นการสนองพระเดชพระคุณที่พระเจ้าอยู่หัวได้เคยส่งทหารไปช่วยรบพวกเต๋ยเซ็น ในระหว่าง พ.ศ.2327-2328 ด้วย⁴ ต่อมาด้วยความร้อนใจเพราะต้องการกลับไปปราบพวกเต๋ยเซ็นโดยเร็ว เหงวียนไอย์จึงได้ลอบหนีออกจากสยามในพ.ศ.2330โดยทางเรือออกจากปากแม่น้ำเจ้าพระยาพร้อมด้วยข้าทาสบริวาร และทหารที่ซื้อสัตย์อีกจำนวน 150 คน แต่คนของเหงวียนไอย์ซึ่งรวมถึงเหล่าทหารเวียดนามบางส่วนยังคงอาศัยและตั้งรกรากอยู่ในสยามและรับใช้กองทัพสยามต่อไป พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาลงกรณ์ได้รับไว้ เพราะทรงชื่นชมในความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการรบ บางคนก็แต่งงานอยู่กินกับคนสยาม ท้ายที่สุดก็ผสมกลมกลืนไปกับคนสยาม

ต่อมาเหงวียนไอย์ปราบพวกเต๋ยเซ็นได้เป็นผลสำเร็จและสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิชาลอง (Gia Long) ในพ.ศ.2345(ค.ศ.1802) ที่เมืองเว้ (Hue) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาลงกรณ์ได้ทรงส่งสาสน์ไปแสดงความยินดี ในขณะที่เดียวกัน เหงวียนไอย์หรือจักรพรรดิชาลอง ได้ส่งเครื่องบรรณาการมายังราชสำนักสยาม ไม่เพียงแต่ถวายพระเจ้าอยู่หัว แต่ยังถวายแด่พระญาติ พระวงศ์ชั้นสูงอีกด้วย เมื่อจักรพรรดิชาลองสวรรคต จักรพรรดิองค์ต่อมาคือ พระเจ้ามินห์หม่าง(พ.ศ.2363-2384) ได้ขึ้นครองราชย์แทน ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย(รัชกาลที่ 2)ในเวลานั้นพระเจ้ามินห์หม่างยังทรงรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้กับสยาม⁵ ครั้นเมื่อเข้าสู่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 3) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสยามและเวียดนามก็เริ่มเสื่อมคลายลง เมื่อสยามต้องหันมาทำสงครามกับเวียดนามในสมัยพระเจ้ามินห์หม่างเนื่องจากความขัดแย้งกันในเรื่อง

⁴ ในพ.ศ.2327-2328 แม้ว่าฝ่ายเหงวียนไอย์ กับสยามจะยึดชาติดินที่กับหม้อไว้ได้ชั่วคราวแต่ก็ไม่สามารถสู้กำลังของฝ่ายเต๋ยเซ็นได้ จนทำให้เหงวียนไอย์ต้องหันไปขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 แต่เหงวียนไอย์สามารถปราบฝ่ายเต๋ยเซ็นได้สำเร็จ หลังจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ถูกประหารชีวิตแล้วในพ.ศ. 2345 และสถาปนาราชวงศ์เหงวียนขึ้น พร้อมกันนั้นก็ได้สถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิชาลอง (Gia Long) ,ดูเพิ่มเติมได้จาก สุด จอนเจดิสัน, **ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน** (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544),หน้า 2.

⁵ ัญญาทิพย์ ศรีพนา, **"ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามต้นรัตนโกสินทร์จากทัศนะนักวิชาการชาวเวียดนาม"**,เอเชียปริทัศน์ 19/1(มกราคม-เมษายน 2541),หน้า 33.

การควบคุมกัมพูชา สงครามกินเวลายาวนานถึง 15 ปี (พ.ศ.2376-2390) (ตรงกับรัชกาลของพระเจ้ามินห์หม่าง ,พระเจ้าเถียวจิ)

ระหว่างการทำสงครามนี้กองทัพสยามได้กวาดต้อนชาวเวียดนามเข้าเขตสยามเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวเวียดนามที่เข้ารีต(พวกที่นับถือคริสต์ศาสนา) พวกเวียดนามที่เข้ารีตเหล่านี้เมื่อมาถึงสยาม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่เหนือบ้านเขมรเข้ารีต ริมวัดสัมฤทธิ์ เพื่อให้เป็นที่อาศัยและให้สักเข้าหมวดพวกเวียดนามเรียกว่า”ญวนสวามิภักดิ์” และระหว่างพ.ศ.2376-2384 พวกกัมพูชาที่นิยมฝ่ายสยามรบเวียดนามแบบกองโจร ก็สามารถจับพวกเวียดนามมาได้กว่า 2,000 คน ชาวเวียดนามพวกนี้โปรดให้ส่งไปไว้ที่กาญจนบุรี และหัวเมืองทางเหนือเช่น พิษณุโลก และบางส่วนถ้าเป็นพวกเวียดนามเข้ารีต โปรดให้ส่งไปไว้ที่สามเสน⁶

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ.2394-2411) และรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411-2453) ตรงกับสมัยจักรพรรดิเถียวจิ (Thieu Tri) (พ.ศ. 2384-2390) และจักรพรรดิที่อดี้ค (พ.ศ.2391-2426) พบว่ามีชาวเวียดนามที่เข้ารีตได้ลี้ภัยเข้ามาอยู่สยามเป็นจำนวนมาก และกระจายตัวอยู่ตามเมืองสำคัญเช่น ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี สมุทรสงคราม โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นชาวประมง และตัดไม้ขาย⁷ ชาวเวียดนามกลุ่มนี้ต้องลี้ภัยเข้ามายังสยาม เพื่อหนีความบีบคั้นของราชสำนักที่ต่อต้านการเผยแพร่ศาสนาของพวกมิชชันนารี นับตั้งแต่จักรพรรดิมินห์หม่างทรงนำนโยบายต่อต้านพวกที่นับถือคริสต์ศาสนามาใช้ ที่สำคัญพระองค์ทรงออกพระราชกฤษฎีกาถึงชั้นประหารพวกนับถือคริสต์ศาสนาโดยทั่วไปในพ.ศ.2377⁸

อย่างไรก็ดีการปราบปรามพวกที่นับถือคริสต์ศาสนาไม่เด็ดขาดรุนแรงเท่าที่รัชสมัยของจักรพรรดิที่อดี้ค อันเห็นได้จากพระองค์ทรงใช้นโยบายดังกล่าวตอบโต้การแทรกแซงทางการเมืองการปกครองเวียดนามของพวกบาทหลวงและนักสอนศาสนาชาวตะวันตก โดยให้ประหารชีวิตและทำลายหมู่บ้านพวกเวียดนามที่นับถือคริสต์ศาสนาและเป็นเหตุให้ชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์ ได้ถูกประหารชีวิตหลายพันคน นอกจากนี้เหตุผลทางด้านศาสนาจะเป็นปัจจัยต่อการเข้ามาสยามของชาวเวียดนามแล้วขณะเดียวกันความอดอยากยังเป็นแรงผลักดันให้ชาวเวียดนามจำนวนหนึ่งมุ่งหน้ามายังสยามด้วย พวกนี้ส่วนใหญ่คือ พวกที่มาจากเมืองเหงะอัน (Nghe An) หัวตันห์ (Ha Tinh) และตันห์ฮัว(Thanh Hua) โดยชาวเวียดนามพวกนี้เดินทางทางบก ผ่านลาว เข้ามายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

⁶ ผุสดี จันทวิมล,อ้างแล้ว,หน้า 36-37.

⁷ Goscha,op.cit.,pp.16-18.

⁸ ผุสดี จันทวิมล,อ้างแล้ว,หน้า 32.

และได้กระจายตัวอยู่บนฝั่งซ้าย และฝั่งขวาของแม่น้ำโขง บริเวณเมืองท่าอุเทน ไชยบุรี หนองคาย และนครพนม⁹

อย่างไรก็ดีเมื่อฝรั่งเศสเริ่มบุกเวียดนามโดยเริ่มจากการพยายามยึดเมืองท่าตูรานแต่ยึดไม่ได้ (ปัจจุบันคือเมืองด่าหนัง) และเวียดนามได้ทำการสู้รบกับฝ่ายฝรั่งเศสตลอดมาจนกระทั่งตกเป็นอาณานิคมและรัฐอารักขาของฝรั่งเศสในพ.ศ.2427(ค.ศ.1884) ปรากฏว่าระยะนี้ได้มีชาวเวียดนามหลบหนีภัยสงครามเข้ามาอาศัยในสยามอีกจำนวนมาก และเมื่อประมาณจำนวนชาวเวียดนามที่ได้จากการสำรวจ อย่างคร่าว ๆ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้ว อาจกล่าวได้ว่า มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่ในสยามทั้งหมดกว่า 10,000 คน¹⁰

ที่กล่าวข้างต้นนี้ เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงการอพยพของชาวเวียดนามที่เดินทางเข้าสู่สยามในอดีตอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย และชุมชนชาวเวียดนามก็มีอิสระในการอยู่อาศัยเช่นเดียวกับชาวต่างด้าวกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรสยาม และผู้ปกครองสยามเองปฏิบัติต่อชาวเวียดนามในประเทศเช่นเดียวกับ “ไพร่พลเมือง” นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้จัดให้เชลยศึกเวียดนามส่วนมากเข้ารับราชการและอาศัยทำมาหากินดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขเช่นคนสยาม ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าชาวเวียดนามในพระราชอาณาเขตเป็น “ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน” ของพระองค์เช่นเดียวกับคนสยามและไม่ให้ถือว่าคนเวียดนามในประเทศสยามเป็นคนต่างชาติต่อไป¹¹ ซึ่งภายหลังจะพบว่าชาวเวียดนามพวกนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสยาม เช่น เป็นข้าราชการหรือแต่งงานกับคนสยามตลอดรวมถึงมีการผสมผสานความสัมพันธ์กับคนในสังคมมากกว่าจะอยู่แยกเป็นเอกเทศ

2.2 การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศสของชาวเวียดนามในสยาม(ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2)

นับตั้งแต่เวียดนามทั้งประเทศตกเป็นอาณานิคมและรัฐอารักขาของฝรั่งเศสในพ.ศ.2427(ค.ศ.1884)แล้ว ขบวนการประชาชนเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสได้เกิดขึ้นทั่วทั้งสามภาคของเวียดนามอย่างต่อเนื่อง

⁹ ดูเพิ่มเติมได้จาก Goscha, op.cit., p.18-19. และ ผุสดี จันทวิมล, อ้างแล้ว, หน้า 32.

¹⁰ ผุสดี จันทวิมล, อ้างแล้ว, หน้า 43.

¹¹ หจข., ร.5, ม.2.12ก/1. แผนกปกครอง, สารตราเจ้าพระยาจักรีถึงเมืองนครพนมวันขึ้น 2 ค่ำ เดือน 5 จ.ศ.1245(พ.ศ.2426) อ้างถึงใน ผุสดี จันทวิมล, อ้างแล้ว, หน้า 56.

เนื่อง แม้ว่าทำยที่สูงสุดขบวนการเหล่านี้จะถูกฝรั่งเศสปราบปรามจนต้องสลายตัวไปก็ตาม การปราบปรามด้วยวิธีการรุนแรงของฝ่ายฝรั่งเศสยังส่งผลให้ชาวเวียดนามจำนวนหนึ่งเลือกที่จะเข้ามาดำเนินการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองอย่างลับ ๆ ในสยามเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากว่าสยามเป็นที่ ที่พวกเขาจะได้รับความปลอดภัยจากการติดตามตัวของตำรวจฝรั่งเศส¹² และในอดีตสยามเคยให้ความช่วยเหลือราชวงศ์เหงียนแห่งเวียดนามครั้งปราบพวกเต๋ยเซินในช่วงพุทธศตวรรษที่ 23¹³

อย่างไรก็ตามการเข้ามาเคลื่อนไหวขบวนการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศสของชาวเวียดนามในสยามนั้น ทำให้รัฐบาลต้องระวังตัวอย่างมากในเรื่องการดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามพวกนี้ เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในการที่จะเจรจาแก้ไขข้อเสียเปรียบของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ¹⁴ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงขบวนการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศสของชาว

¹² Poole A.Peter, *The Vietnamese in Thailand : A Historical Perspective*, Cornell University Press, 1970, p.29.

¹³ Goscha, op.cit., p.24.

¹⁴ ในพ.ศ.2399(ค.ศ.1856)ได้มีการทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและทางการค้าระหว่างสยามและฝรั่งเศสเป็นฉบับแรก ที่ส่งผลให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศและเป็นปัญหาสำคัญทางการเมืองแก่สยาม เนื่องจากความในสนธิสัญญาข้อ 4,5 และ 6 ระบุว่าไทยมอบอำนาจการปกครองและทางการศาลเหนือคนในบังคับฝรั่งเศสให้แก่กงสุลฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ ต่อมา เมื่อฝรั่งเศสได้ปกครองเวียดนามทั้งประเทศในพ.ศ.2427 ฝรั่งเศสได้ตีความคำว่า "คนในบังคับ" ตามสนธิสัญญา พ.ศ.2399 รวมถึงคนที่อยู่ในดินแดนอาณานิคมหรือในอารักขาของฝรั่งเศสด้วย ภายหลังปัญหาเรื่องคนเวียดนามในบังคับฝรั่งเศสเริ่มก่อความยุ่งยากให้แก่อสยามมากขึ้น เมื่อฝรั่งเศสอ้างเอาคนเวียดนามที่ถือกำเนิดในประเทศสยามหรือที่พำนักอยู่ในสยามก่อนที่ฝรั่งเศสจะยึดเวียดนามได้เป็นคนในบังคับของตนด้วย อย่างไรก็ตามรัฐบาลสยามได้พยายามหาข้อยุติปัญหาทั้งปวงโดยขอเจรจาแก้ไขข้อความสนธิสัญญาที่ไม่เหมาะสมกับฝรั่งเศสในข้อที่เกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและปัญหาคนในบังคับซึ่งทำให้สยามต้องเสียดินแดนให้กับฝรั่งเศสหลายครั้ง เช่น ในพ.ศ.2436สยามเสียดินแดนฝั่งซ้ายและส่วนใหญ่ของเกาะกลางแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศสและสัญญาพ.ศ.2449 ซึ่งเป็นสัญญาฉบับสุดท้ายระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามต้องยอมเสียมณฑลบูรพาให้กับฝรั่งเศสเพื่อแลกกับการที่ฝรั่งเศสยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือคนในบังคับฝรั่งเศสชาติเอเชียรวมถึงคนเวียดนามทั้งหมดในประเทศสยามด้วย ปัญหากระทบกระทั่งระหว่างสยามกับฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับชาวเวียดนามจึงยุติลง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสยามก็ต้องระมัดระวังตัวอย่างมากเพราะเกรงว่าพฤติกรรมของคนเวียดนามโดยเฉพาะกลุ่มต่อต้านฝรั่งเศสที่ลี้ภัยทางการเมืองเข้ามายังสยาม อาจกลายเป็นช่องทางให้ฝรั่งเศสถือเป็นข้ออ้างเข้ามารุกรานไทยได้อีก ฉะนั้น รัฐบาลสยามต้องดำเนินนโยบายต่อพวกเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศสอย่างระมัดระวัง เพื่อมิให้กลายเป็นเรื่องขัดแย้งระหว่างสองประเทศได้ ดูเพิ่มเติมได้จากงานของมุสตี จันทวิมล, อ้างแล้ว, หน้า 183-189.

เวียดนามที่มีบทบาทในสยาม คือขบวนการก่อกำเนิดเวียง ภายใต้การนำของฟานดินห์ฟุ้ง ขบวนการมุ่งตะวันออก ภายใต้การนำของฟานโปลโยว และขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของกลุ่มโหซิมินห์ในช่วงทศวรรษ 2470

2.2.1 การเคลื่อนไหวของขบวนการก่อกำเนิดเวียงและขบวนการมุ่งตะวันออกในสยาม

ขบวนการชาตินิยมของชาวเวียดนามที่เข้ามาเคลื่อนไหวในสยามยุคแรกๆ คือขบวนการก่อกำเนิดเวียง (Can Vuong) หรือขบวนการพิทักษ์จักรพรรดิ (พ.ศ.2428-2439)¹⁵ ส่วนผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการดังกล่าวโดยการจัดส่งสมาชิกจำนวนหนึ่งเข้ามาในสยามคือ ฟานดินห์ฟุ้ง(Phan Dinh Phung)¹⁶ การที่ฟานดินห์ฟุ้งเลือกสยามนั้นเนื่องจากว่าเขาเคยรับรู้ถึงความสำเร็จในอดีตของจักรพรรดิชาลองที่เดินทางเข้ามาขอความช่วยเหลือจากสยาม นอกจากนี้สยามยังเป็นแหล่งที่พวกเขาสามารถซื้อหาอาวุธจำพวก ดินปืน กระสุน และปืนยาวที่ทันสมัยจากตะวันตกได้ง่าย โดยเขา

¹⁵ หลังจากจักรพรรดิคือคือสิ้นพระชนม์ ในพ.ศ.2426 อำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่ในมือของขุนนางผู้มีอำนาจ 2 คนคือเหงียนวันเตื่อง(Nguyen Van Tuong) กับโตนเท็ดเทวียต(Ton That Thuyet) เนื่องจากจักรพรรดิคือคือไม่มีราชโอรสมีแต่พระราชนัดดา 3 พระองค์ในตอนแรกเหงียนวันเตื่อง และโตนเท็ดเทวียตแต่งตั้งห่งฮัด(Hong Dat) เป็นจักรพรรดิเทียบหัว(Hiep Hoa) แต่ครองราชย์ได้เพียง 4 เดือนก็ถูกขุนนางทั้งสองบังคับให้ตีฆ่าพิษจนสิ้นพระชนม์ ต่อมาจึงแต่งตั้งเจ้าชายเสื่องเถียน(Duong Thien)ขึ้นเป็นจักรพรรดิเถียน ฟุก(Kien Phuc) ครองราชย์ได้เพียง 6 เดือนก็สิ้นพระชนม์ ภายหลังจึงเลือกเจ้าชายอึ้งหลิค(Ung Lich) เป็นจักรพรรดิองค์ใหม่พระนามว่าจักรพรรดิห่ามเงี(Ham Nghi)ในช่วงที่ขุนนางทั้งสองมีอำนาจเหนือจักรพรรดิในราชสำนัก ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลที่ไว้ กับฝ่ายฝรั่งเศสเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างโตนเท็ดเทวียตกับเดอคูร์ซี (De Courcy)ผู้บัญชาการทหารบกฝ่ายฝรั่งเศสที่มาประจำที่เวียดนาม ในพ.ศ.2428เดอคูร์ซีต้องการขจัดโตนเท็ดเทวียต ซึ่งมีท่าทีต่อต้านฝรั่งเศสออกจากราชสำนัก ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 2428 โตนเท็ดเทวียต ตัดสินใจนำกำลังโจมตีที่ตั้งทหารฝรั่งเศสที่เมืองหลวง จากนั้นได้นำจักรพรรดิห่ามเงี และสมาชิกราชวงศ์บางพระองค์หนีไปอยู่ที่กว่างจี้(Quang Tri) นับจากนั้นมาขบวนการก่อกำเนิดเวียง หรือขบวนการพิทักษ์จักรพรรดิ ก็เริ่มต้นขึ้น โดยมีจุดหมายเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสและเรียกร้องให้ปัญญาชนและชาวเวียดนามร่วมมือกันปกป้องชาติ,ดูเพิ่มเติมได้จาก สุค จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 29-30.

¹⁶ ฟานดินห์ฟุ้ง เกิดเมื่อพ.ศ.2390(ค.ศ.1847)ในหมู่บ้านดงไท้(Dong Thai)จังหวัดท่าดินห์(Ha Tinh) ด้วยความสามารถจึงได้รับแต่งตั้งเป็นนายอำเภอเียนไค้ห์ ต่อมาในพ.ศ.2426(1883)เขาขัดแย้งกับโตนเท็ดเทวียตอย่างรุนแรงเรื่องการตั้งจักรพรรดิองค์ใหม่ จนต้องออกจากราชการ แต่เมื่อจักรพรรดิห่ามเงีและโตนเท็ดเทวียต หนีฝรั่งเศสออกจากราชสำนักมาก่อตั้งขบวนการก่อกำเนิดเวียง ฟานดินห์ฟุ้งจึงตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการ อย่างไรก็ตามเขาเป็นผู้นำในการต่อสู้กับฝรั่งเศสที่มีบทบาทมากคนหนึ่งของเวียดนาม อ้างถึงใน สุค จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 35-36 นอกจากนี้เขายังได้ส่งตัวแทนมายังสยามเพื่อติดต่อซื้ออาวุธกลับไปต่อสู้กับฝรั่งเศสด้วย,ดูเพิ่มเติมได้จาก Goscha,op.cit.,p. 389.

ใช้เขตแดนภาคอีสานของสยามเป็นแหล่งลี้ภัยอาชญากรรมต่าง ๆ ผ่านลาว เข้ามายังฐานที่มั่นของกองกำลังทหารของเขาซึ่งตั้งอยู่ที่ภูเขากวาว(Vu Quang)ในจังหวัดท่าดินเหล็ก¹⁷ ส่วนความเคลื่อนไหวของพวกเวียดนามฟานดินห์ฝุ่งในระยะนี้ คือในพ.ศ.2435 พวกเวียดนามฟานดินห์ฝุ่งได้ข้ามไปตีค่ายฝรั่งเศสที่ลาดโพแขวงเมือง เมืองท่าดินเหล็กเพื่อชิงตัวพรรคพวกที่ฝรั่งเศสจับขังไว้ การรบขยายไปตามจุดต่าง ๆ โดยเฉพาะที่ท่าดินเหล็กแต่ทำการรบได้ไม่นานฝ่ายของฟานดินห์ฝุ่งก็ถูกตีแตกกระจายเข้าป่าไป ส่วนหนึ่งหลบเข้าแดนสยามทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ฝรั่งเศสยกกำลังทหารลี้ภัยเข้ามาในพระราชอาณาเขตแขวงคำม่วนเพื่อปราบปรามและเมื่อไทยมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสจนกลายเป็นการต่อสู้กันในพ.ศ.2436(ค.ศ.1893) ชาวเวียดนามนายหนึ่งชื่อองโง และพวกอีก 24 คน ตัวแทนขององโงเห็นแม่ทัพเวียดนามฝ่ายฟานดินห์ฝุ่งเข้าพบพระยาสุรเดชข้าหลวงเมืองนครพนม เจรจาขอร่วมรบกับสยามอีก ภายหลังเมื่อสยามต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงไปเวียดนามก็หมดหวังที่จะอาศัยกำลังจากสยามให้ร่วมรบ¹⁸

เมื่อฝรั่งเศสได้เมืองลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงแล้วก็ปราบพวกเวียดนามฝ่ายฟานดินห์ฝุ่งสะกดขี่ขึ้น ในเดือนมีนาคม 2437(ค.ศ.1894) ขบวนการก่อกบฏภายใต้การนำของฟานดินห์ฝุ่งและฝ่ายฝรั่งเศส ได้เปิดฉากสู้รบใหญ่ในเขตภูเขากวาว ช่วงนี้เองฟานดินห์ฝุ่ง ล้มป่วยและเสียชีวิตลงในพ.ศ. 2439(ค.ศ.1896) ต่อจากนั้นไม่นานกองกำลังฝรั่งเศสก็สามารถยึดฐานกำลังของฟานดินห์ฝุ่งได้ และขบวนการก่อกบฏก็ค่อย ๆ สลายตัวไปในที่สุด¹⁹

นอกจากกลุ่มของฟานดินห์ฝุ่งแล้วยังมีกลุ่มของกงดินห์(Cong Dinh)และฟานทานโตน(Phan Thanh Ton) ซึ่งเป็นสมาชิกของขบวนการก่อกบฏทำงานอยู่ทางตอนใต้ของเวียดนาม พวกเขาได้ตัดสินใจส่งกองกำลังที่เหลืออยู่จำนวนหนึ่ง ข้ามผ่านกัมพูชาและตอนล่างของลาวเข้ามารวมกลุ่มกันในบริเวณจังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ อย่างไรก็ตามคนเหล่านี้อาจหลบหนีเข้ามารวมกลุ่มกับพวกที่นับถือคริสต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสยาม ที่เข้ามาสยามในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 ด้วย²⁰

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสที่เข้ามาดำเนินการเคลื่อนไหวในสยามเป็นขบวนการแรกนั้นคือขบวนการของฟานดินห์ฝุ่ง ถึงแม้ว่าการเข้ามาสยามของกลุ่มฟานดินห์

¹⁷ Goscha, op. cit., pp. 24-25.

¹⁸ ผู้สื ด จันทิมล, อ่างแล้ว, 293-294.

¹⁹ ผู้ ส ด จอนเจดสิน, อ่างแล้ว, หน้า 37.

²⁰ Goscha, op. cit., p. 26.

ฝูงในระยะแรกจะไม่ค่อยมีบทบาทเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองเด่นชัดมากนัก แต่อย่างน้อย ขบวนการเกินเวืองก็เป็นตัวอย่างสำคัญที่ทำให้เราเห็นร่องรอยการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามที่รักชาติในดินแดนสยาม

ส่วนการเคลื่อนไหวยุคต่อมาคือ ขบวนการมุ่งสู่ตะวันออก(Phong Trao Dong Du) ซึ่งก่อตั้งใน พ.ศ.2447(ค.ศ.1904) ภายใต้การนำของฟานโบยโจว(Phan Boi Chau) ปัญญาชนรักชาติและเกลียดชังฝรั่งเศส เขาเกิดเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2410(ค.ศ.1867)ในจังหวัดเหงะอัน(Nghe An) ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการต่อต้านฝรั่งเศสของขบวนการต่าง ๆ ในพุทธศตวรรษที่ 24 ทำให้ฟานโบยโจว ซึมซับความรักชาติและชิงชังฝรั่งเศสตั้งแต่วัยเด็ก²¹ นอกจากนี้เขายังได้เห็นการล่มสลายของขบวนการเกินเวือง ดังนั้นในพ.ศ.2447(1904) ฟานโบยโจว เจ้าชายเกื่องเต้ และพรรคพวกประมาณ 20 คนจึงได้จัดตั้งสมาคมลับขึ้นเรียกว่า สมาคมปฏิรูป(The Reformation Association หรือ ชูยเติน Duy Tan Hoi) ซึ่งมีหลักการทำงานคล้ายกับขบวนการเกินเวืองคือ การต่อสู้ขับไล่ฝรั่งเศสสถาปนาเอกราชให้กับเวียดนาม²²

ในพ.ศ.2448(ค.ศ.1905) สงครามระหว่างญี่ปุ่นและรัสเซียปะทุขึ้น ชัยชนะของญี่ปุ่นในต้นปี พ.ศ.2448(ค.ศ.1905) มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของฟานโบยโจว เขาประทับใจในความก้าวหน้าและความยิ่งใหญ่ของญี่ปุ่น ขณะเดียวกันเขาก็ชื่นชมความคิดของนักปฏิรูปจีนอย่างเช่น เลื่องไซเซียว ดังนั้นเขาจึงมุ่งที่จะแสวงหาความรู้จากญี่ปุ่นและเงินมากขึ้น ความคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของขบวนการมุ่งสู่ตะวันออก ต่อมาเขาก็เริ่มมีความคิดส่งนักเรียนออกไปเรียนที่ญี่ปุ่นให้มากขึ้น บรรดานักเรียนที่ไปจากเวียดนามทุกคนจะไปเรียนรวมกันที่โรงเรียนบูรพาศึกษา(Dong Van Thu Vien)ในกรุงโตเกียว โดยนักเรียนจะเรียนนิชารวรรณคดี การเมือง การทหาร รวมทั้งมีการฝึกทหาร²³ ในพ.ศ.2451(ค.ศ.1908)พบว่ามึนักเรียนที่เป็นชาวเวียดนามอาศัยอยู่ในกรุงโตเกียวและโยโกฮามาประมาณ 500 คน²⁴

ภายหลังฟานโบยโจวได้ร่วมมือกับปัญญาชนจีน เกาหลี อินเดีย และฟิลิปปินส์ ที่อยู่ในญี่ปุ่น ก่อตั้งสมาพันธ์เอเชียตะวันออก(Hoi Dong A Dong Minh) แต่ดำเนินการได้ไม่นานก็ถูกรัฐบาลญี่ปุ่นปราบ ประกอบกับช่วงพ.ศ.2452 (1909) ญี่ปุ่นมีท่าทีประนีประนอมกับฝ่ายฝรั่งเศส และฝรั่งเศสขอร้องไม่ให้ญี่ปุ่นสนับสนุนขบวนการนักศึกษา ดังนั้นฟานโบยโจว และนักเรียนจำนวนมากจึงต้องเดิน

²¹ สุด จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 93.

²² เรื่องเดียวกัน,หน้า 95 และดูเพิ่มเติมได้จาก Goscha,op.cit.,p.29.

²³ สุด จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 97-98.

²⁴ Goscha,op.cit.,p. 29.

ทางออกจากญีปุ่น เพื่อให้กิจกรรมของขบวนการยังคงดำเนินต่อ ฟานโปยโจวจึงมุ่งมองมายัง 2 ประเทศคือจีนและสยาม

จากงานศึกษาของกอสซาร์ (Christopher E. Goscha) ทำให้ทราบว่า ในช่วงกลางปีพ.ศ.2452(ค.ศ.1909) ฟานโปยโจว ได้ตัดสินใจเดินทางเข้ามาสยามเป็นครั้งแรกเพื่อต้องการขอร้องให้ราชสำนักสยามช่วยรับเอานักศึกษาชาวเวียดนามที่ถูกขับไล่ออกจากญีปุ่นจำนวนหนึ่ง เข้ามาพักอาศัยในสยามเป็นการชั่วคราวซึ่งคำขอดังกล่าวนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากเจ้านายพระองค์หนึ่งและข้าราชการในราชสำนักสยามด้วย การเดินทางเข้ามาขอความช่วยเหลือจากสยามครั้งนี้นับว่าเป็นก้าวแรกที่ฟานโปยโจวได้ติดต่อกับสยาม²⁵

ต่อมาในปีเดียวกันนั่นเอง ฟานโปยโจวเดินทางออกจากสยามมายังฮ่องกงและที่นั่นเขาได้พบกับนักปฏิวัติคนสำคัญคือ ดั่งถึกหัว(Dang Thuc Hua)²⁶ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทมากคนหนึ่งในขบวนการมุ่งสู่ตะวันออก ดั่งถึกหัวได้ชี้แนะฟานโปยโจวว่าการจลาจลต่อต้านพวกฝรั่งเศสจะสำเร็จลงได้นั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธที่มากพอ จากคำแนะนำของดั่งถึกหัว ทำให้ฟานโปยโจวคิดที่จะลำเลียงอาวุธจากฮ่องกงเพื่อใช้ก่อการจลาจลในเวียดนาม โดยใช้สยามเป็นทางผ่าน ในเดือนกันยายน 2452 รัฐบาลพบว่าเขาแอบลักลอบนำอาวุธ เข้ามาสยามอย่างลับ ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าในหลายพื้นที่ของภาคอีสานยังได้กลายเป็นเส้นทางลำเลียงอาวุธชนิดต่าง ๆ ของขบวนการกู้ชาติเวียดนามอื่น ๆ ด้วย

ต่อมาในพ.ศ.2453(1910) ฟานโปยโจวเดินทางเข้ามาสยามเป็นครั้งที่ 3 ครั้งนี้เขาได้รับเงินอุดหนุนจากนายทหารชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งของสยามอนุญาตให้สร้างนิคมของพวกเวียดนาม นอกจากนี้ยังให้ที่พักแก่ฟานโปยโจว และผู้สนับสนุนเขา พักอาศัยอยู่ที่บ้านถ้ำ(Ban Tham) ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางตอนล่างของสยาม การเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามช่วงฟานโปยโจวนับว่าทำการอย่างเปิดเผย ฝ่ายฝรั่งเศสจึงถือโอกาสเรียกร้องให้สยามร่วมมือช่วยเหลือกำจัดพวกเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศส ไม่ให้อาศัยสยามเป็นแหล่งพักพิงสะสมกำลังและขอให้จับตัวดั่งถึกหัว ว่าเป็นผู้ส่งอาวุธเข้าไปในลาวและเจ้าชายเกื่องเต้(Cuong De) กับฟานโปยโจว ซึ่งฝรั่งเศสคาดหวังว่าได้นี้เข้ามาในสยามพร้อมกับคนสำคัญ

²⁵ Ibid.,p. 30.

²⁶ ดั่งถึกหัว(Dang Thuc Hua)เกิดปีพ.ศ.2413(1870)ที่จังหวัดเหงะอั้น เขาเดินทางเข้ามาสยามในพ.ศ. 2451(ค.ศ.1908)ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมุ่งสู่ตะวันออก เขาทำงานร่วมกับชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย (Viet Kieu) ในจังหวัดพิจิตร และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างฐานองค์กรนักปฏิวัติให้กับชาวเวียดนามอพยพในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงทศวรรษ2460 ดูเพิ่มเติมได้จาก Goscha,op.cit.,p.381.

อื่น ๆ และถึงแม้ฝรั่งเศสจะให้สยามช่วยเนรเทศพวกเวียดนามเช่นที่เนรเทศเวียดนามจากญี่ปุ่น แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งขบวนการต่อต้านของชาวเวียดนามได้ เพราะในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2453 ได้มีการปล้นค่ายอาวุธของฝ่ายฝรั่งเศสครั้งสำคัญที่ปากหินบูน เมืองฟองวินห์ พวกเวียดนามที่ปล้นคราวนี้มีประมาณ 50 คนและหนึ่งในจำนวนนั้นสืบทราบว่ามีฟานโปยโจว รวมอยู่ด้วย²⁷

ต่อมาฝ่ายฝรั่งเศสได้แจ้งความประสงค์ให้สยามช่วยเหลือจับกุมเจ้าชายเกื่องเต๋ และฟานโปยโจวอีกครั้งเนื่องจากทั้งสองคนทำการเกลี้ยกล่อมชักชวนคนเวียดนามเข้าร่วมขบวนการเป็นจำนวนมากและได้ติดต่อกับข้าราชการสยามหลายคน นอกจากนี้กลุ่มนี้ยังมีแผนการก่อการร้ายต่อชาวฝรั่งเศสในเขตชายแดนระหว่างอินโดจีนกับสยามบริเวณ อุบลราชธานี หนองคาย และบ้านเดื่อหรือหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานีโดยมีเจ้าชายเกื่องเต๋ เป็นผู้ประสานงานกับพวกเวียดนามปฏิวัติในอินโดจีนและคาดว่าจะเริ่มปฏิบัติการราวเดือนธันวาคม แม้ว่ารัฐบาลสยามเห็นว่าชาวนี้จะเป็นภัยจริงไป แต่ก็รับความช่วยเหลือฝรั่งเศสตามที่ขอ²⁸

ต่อมาในพ.ศ.2454(ค.ศ.1911) ฟานโปยโจวได้เห็นความสำเร็จของการปฏิวัติของขุนยัตเซ็นในจีน เขาจึงตัดสินใจเดินทางออกจากสยามมุ่งสู่ทางตอนใต้ของจีนโดยมีความหวังว่าจีนจะให้การสนับสนุนขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสของชาวเวียดนาม นอกจากนี้ฟานโปยโจวยังต้องการสร้างขบวนการเคลื่อนไหวที่อยู่นอกประเทศด้วย ดังนั้น ราวเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2455(ค.ศ.1912) ฟานโปยโจวและเจ้าชายเกื่องเต๋ ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกและประชุมตกลงจัดตั้ง สมาคมฟื้นฟูเวียดนาม(Viet Nam Quang Phuc Hoi) มีกองบัญชาการอยู่ที่กวางตุ้งทางตอนใต้ของจีน แต่ในที่สุดขบวนการนี้ก็ถูกฝรั่งเศสปราบ และยุติลงในปี พ.ศ. 2456(ค.ศ.1913) ส่วนฟานโปยโจวถูกจำคุกในกวางตุ้งจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2460 (ค.ศ.1917) จึงได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระ²⁹

อย่างไรก็ตามสมาคมฟื้นฟูเวียดนามยังได้รับการจัดตั้งสาขาขึ้นในสยามเนื่องจากมีชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย(Viet Kieu) อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังจะเป็นผู้สนับสนุนด้านเงินทุนในการจัดตั้งสมาคม โดยมีตั้งถึกหัว,ตั้งตีอกินห์(Dang Tu Kinh)และเงินหิวลีค(Tran Huu Luc) เป็นผู้ประสานงาน ในส่วนของตั้งถึกหัวนั้น นับว่าเขามีความพยายามอย่างมากที่จะสร้างฐานการ

²⁷ กจข,ร.5,ฝ.31/38,ที่ 1368/8354,พระศรีสุนทรเทพกราบทูลกรมขุนสมมต ฯ ,17 มกราคม ร.ศ.129(พ.ศ.2453) อ้างถึงในมุสตี จันทิมล,อ้างแล้ว,หน้า 299 มุสตี กล่าวว่ามีฟานบอยเจา(ฟานโปยโจว)และพวกชื่อชุกซันตาหรือทัม ร่วมการปล้นครั้งนี้ด้วย

²⁸ เรื่องเดียวกัน,หน้า 300.

²⁹ สุด จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 113-116.

ต่อต้านอาณานิคมในหมู่ชนชาวเวียดนามในสยาม อย่างไรก็ตาม ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 การทำงานของพวกเขาเริ่มลำบากมากขึ้น เมื่อรัฐบาลสยามถูกกดดันจากฝ่ายฝรั่งเศสให้ส่งปิดศูนย์อำนาจการฝึกกำลังทหารชาวเวียดนามที่ปากน้ำโพ ทำให้พวกเขาต้องย้ายฐานปฏิบัติการไปยังที่แห่งใหม่คือที่บ้านดง จังหวัดพิจิตร ต่อมาในพ.ศ.2460(1917) รัฐบาลสยามขอรับรองให้พวกเขาถอนกำลังทหารทั้งหมดออกจากบ้านดงและตัวตั้งถึกหัวเองก็ตัดสินใจเดินทางกลับไปยังตอนใต้ของจีน แต่ความพยายามของตัวตั้งถึกหัวไม่หยุดเพียงแค่นี้เพราะในปีพ.ศ.2462(ค.ศ.1919)เขากลับมายังบ้านดงและจัดตั้งองค์กรของชาวเวียดนามในสยามขึ้นที่นั่นอีกครั้ง นับจากทศวรรษ 2460 เป็นต้นมา นับว่าเขาประสบความสำเร็จอย่างมากในการจัดตั้งชุมชนชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศส ซึ่งสามารถขยายฐานไปทั่วเขตภาคอีสาน เช่นใน นครพนม อุดรธานี มุกดาหาร หนองคาย โดยมีศูนย์บัญชาการใหญ่อยู่ที่บ้านดง จังหวัดพิจิตร³⁰ ความสามารถในการขยายฐานปฏิบัติการของชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศสไปทั่วภาคอีสานของตัวตั้งถึกหัวนั้น นับว่าเป็นก้าวสำคัญที่ทำให้นักปฏิวัติรุ่นต่อมาเช่น โห่ตุงโหม่ว(Ho Tung Mau) เล่ห่มเซิน(Le Hong Son) ฟามห่มไท้(Pham Hong Thai) เล่ห่มฟอง(Le Hong Pong) หวงวันห้วน(Hoang Van Hoan) และโฮ่ชิมินห์(Ho Chi Minh)เดินทางตามเส้นทางปฏิวัติของเขาเข้ามาเคลื่อนไหวกิจกรรมเมืองในหลายพื้นที่ของภาคอีสาน

เกี่ยวกับชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศสที่เข้ามาเคลื่อนไหวกิจกรรมในสยามนับจากยุคของฟานดินห์ฝุ่ง จนกระทั่งถึงยุคของฟานโป้ยโจว นั้น นับว่ามีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสยามกับฝรั่งเศส เนื่องจากชาวเวียดนามเหล่านี้ได้เข้ามาปฏิบัติการในสยาม โดยอาศัยเป็นที่พักพิงสะสมกำลังเพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศสในเวียดนาม ดังนั้น นโยบายของสยามที่มีต่อปัญหาชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศส จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส แม้ว่าอันที่จริงรัฐบาลสยามค่อนข้างเห็นอกเห็นใจพวกเวียดนามกู้ชาติ อันจะเห็นได้จากความช่วยเหลือของข้าราชการฝ่ายปกครองของสยามที่สนับสนุนชาวเวียดนามต่อต้านอย่างลับ ๆ แต่ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองชาวสยามก็ให้การช่วยเหลือฝรั่งเศสปราบปรามชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศส ซึ่งกระทำภายในขอบเขตที่ฝรั่งเศสไม่อาจกล่าวหาสยามได้ว่าไม่ร่วมมือกับฝรั่งเศสอย่างฉันท์มิตรประเทศ อย่างไรก็ตามรัฐบาลสยามตระหนักอยู่เสมอว่าการเคลื่อนไหวกิจกรรมของชาวเวียดนามกลุ่มฟานดินห์ฝุ่ง และกลุ่มของฟานโป้ยโจว เป็นการเคลื่อนไหวก่อการกบฏและเพื่อให้เกิดความเสียหายจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ดังนั้นรัฐบาลจึงยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อชาวเวียดนามในประเทศสยามโดยทั่วไป³¹

³⁰ Goscha, op.cit., p. 45-49.

³¹ ผู้สดี จันทวิมล, อ้างแล้ว, หน้า 301-317.

2.2.2 ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสใต้การนำของโฮชิมินห์และการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์

กิจกรรมของขบวนการต่อต้านลัทธิอาณานิคมฝรั่งเศสของชาวเวียดนามในสยามได้เริ่มก่อตัวตั้งแต่ทศวรรษ 2450 แต่พบว่าพลังของลัทธิชาตินิยมชาวเวียดนามเริ่มมีบทบาทมากขึ้นภายหลังจากการประชุมองค์การโคมินเทิร์น ในปีพ.ศ. 2462(ค.ศ.1919) เนื่องจากองค์การโคมินเทิร์นได้แสดงท่าทีอย่างเปิดเผยที่จะสนับสนุนประเทศอาณานิคมให้ต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม ดังนั้น การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยโดยเวียดนามชาตินิยมจึงได้เริ่มอย่างจริงจัง ภายหลังจากที่องค์การคอมมิวนิสต์สากลได้ให้การสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในปี พ.ศ. 2462 เช่นกัน

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการออกเคลื่อนไหวในช่วงนี้คือ เหงวียน ไค กวีว(Nguyen Ai Quoc) ต่อมารู้จักกันในชื่อ โฮชิมินห์ (Ho Chi Minh) และประเทศที่โฮชิมินห์ออกทำการเผยแพร่ลัทธิชาตินิยมระยะแรกมากที่สุดคือฝรั่งเศส โดยได้ออกหนังสือพิมพ์"เลอ ปาเรีย"(Le Paria)ก่อตั้ง"สหภาพชาวอาณานิคม"และเขียนหนังสือเรื่อง"การล่าเมืองขึ้นของฝรั่งเศส"³² ต่อมาในปีพ.ศ. 2467(ค.ศ.1924) โฮชิมินห์ เดินทางไปยังเมืองกวางเจาทางใต้ของจีน เพื่อติดต่อกับองค์การนักปฏิวัติชาวเวียดนาม ที่มีจิตใจรักชาติซึ่งมีชื่อว่า"Tam Tam Xa" ให้รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนาม(Hoi Viet Nam Cach Manh Thanh Nien)ขึ้นในปี พ.ศ. 2468(ค.ศ.1925)ในเวลาต่อมาสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม นอกจากนี้โฮชิมินห์ ยังร่วมมือกับนักปฏิวัติผู้นิยมแนวทางสังคมนิยมที่มาชุมนุมกันอยู่ที่กันอยู่ที่กวางเจา เช่นจากอินโดนีเซีย เกาหลี และจีน จัดตั้งเป็นสหพันธ์ผู้ถูกกดขี่แห่งเอเชียตะวันออกเฉียง(Hoi Lien Hiep Cac Dan Toc Bi Ap Buc O A Dong)³³

ในส่วนของสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนาม ทางสมาคมได้ออกแถลงการณ์แจ้งวัตถุประสงค์ของสมาคมว่าสมาชิกจะอุทิศชีวิตและจิตใจเพื่อทำการปฏิวัติเพื่อประชาชนต่อสู้ขับไล่ฝรั่งเศสให้ได้มาซึ่งเอกราช นับจากปี พ.ศ. 2469(ค.ศ.1926) เป็นต้นมา สมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามสามารถสร้างฐานปฏิบัติงานใหญ่ของแต่ละภาคของเวียดนามได้ นอกจากนี้จะขยายฐานสมาชิกทั่วเวียดนามแล้ว

³² ธงชัย พึ่งกันไทย, "ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทยพ.ศ.2468-2500", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 77.

³³ สุด จอนเจดสิน, อ้างแล้ว, หน้า 123.

สมาคม ฯ ยังไปหาสมาชิกที่อาศัยอยู่ในไทย³⁴ เพื่อให้เข้าแนวร่วมนี้ด้วย ต่อมาปีพ.ศ.2469 สมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามได้จัดตั้งสาขาขึ้นที่บ้านดง ในจังหวัดพิจิตร โดยทำงานร่วมกับดั่งถึกหัว และนอกจากนี้สมาคม ฯ ยังขยายกิจกรรมไปที่พิษณุโลก ก่อนที่จะขยายกิจกรรมไปยังหมู่ชาวเวียดนามในภาคอีสาน เช่นที่อุดรธานี สกลนคร นครพนมและอุบลราชธานี โดยมีกองบัญชาการซึ่งย้ายจากจังหวัดพิจิตร มาตั้งใหม่ที่จังหวัดอุดรธานี³⁵ โดยในเมืองไทยสมาคมได้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ชื่อ Dong Thanh(ยุวชนร่วม) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น Than Ai (มิตรภาพ)เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ในหมู่สมาชิก³⁶

ภายหลังการจัดตั้งสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามได้ 3 ปี ในปี พ.ศ. 2471(ค.ศ.1928) พรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่³⁷ ได้ส่ง ห่วง วัน ห่วน (Hoang Van Hoan)³⁸ เดินทางเข้ามาดูแลความเคลื่อนไหวขององค์กรต่าง ๆ ที่พรรคได้จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย ห่วงวันห่วน ได้บันทึกลงในหนังสือ A Drop in The Ocean พิมพ์ปีค.ศ. 1988 ว่า”การเดินทางมาสยามครั้งนี้ เรามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ 2 อย่างคือ

³⁴ เรื่องเดียวกัน,หน้า 123-126.

³⁵Hoang Van Hoan,A Drop in the Ocean : Hoang Van Hoan's Revolutionary Reminiscences.Beijing : Foreign Language Press,1988,p. 36.

³⁶ สุด จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 126.

³⁷ พรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ เริ่มดำเนินกิจกรรมครั้งแรกในปีพ.ศ.2468 โดยใช้ชื่อว่าสมาคมฟื้นฟูเวียดนาม แต่ในคราวประชุมพรรคที่เวโนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2471 ที่ประชุมมีมติให้เปลี่ยนชื่อพรรคเป็นพรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ ส่วนนโยบายอันหนึ่งของพรรคคือหาวิธิตัดต่อกับนักปฏิวัติที่อาศัยอยู่ในจีนและไทยเพื่อศึกษาว่านักปฏิวัติที่อยู่นอกประเทศมีนโยบายเช่นใดและทำงานร่วมกับสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามเพื่อขยายฐานสมาชิกของพรรคด้วย ดูเพิ่มเติมได้จาก สุด จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 126-128.

³⁸ ห่วง วัน ห่วน เป็นหนึ่งในตัวแทนระดับสูงขององค์กรคอมมิวนิสต์ เขาได้รับการฝึกฝนเรื่องการปฏิวัติจากโฮชิมินห์ เดินทางเข้ามายังประเทศไทยครั้งแรก ปี พ.ศ. 2471(ค.ศ.1928)โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำงานร่วมกับสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามหรือสมาคมสหภาพปฏิวัติหนุ่มชาวเวียดนามในสยาม(The Association of Young Vietnamese Revolutionary Comrades)และจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม(The Siam Communist Party)ในปี พ.ศ. 2473(1930) ห่วง วัน ห่วน เดินทางกลับมาเมืองไทยอีกครั้งในปี พ.ศ. 2491(1948)เพื่อกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนทั่วเอเชียและพิจารณาสถานการณ์ในเมืองไทย งานบันทึกของเขาทำให้เราได้ภาพการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมรวมถึงการสร้างเครือข่ายกิจกรรมผู้รักชาติเวียดนามในเมืองไทยช่วงทศวรรษ 2470 เป็นต้นมาเป็นอย่างดี ดูเพิ่มเติมได้จาก Hoang Van Hoan,op.cit.,p.33 และ Goscha,op.cit.,p.383.

อย่างแรก ต้องทำงานร่วมกับสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนาม และอย่างที่สองคือ จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม(The Siam Communist Party) ขึ้นในปี พ.ศ. 2473(1930)³⁹

สมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามในไทยได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับสอนคนหนุ่มสาว เรียกว่าโรงเรียนสอนการปฏิวัติ(A Work-Study Revolutionary School) นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีนักเรียนบางกลุ่มที่ถูกส่งตัวมาจากภาคกลางของเวียดนาม เช่น จาก เห่งอัน (Nghe An) และท่าดินห์ (Ha Tinh) เพื่อเข้ามารับการฝึกโดยเฉพาะ ทั้งครูและนักเรียนจะต้องมาเป็นแรงงานหลังจากเลิกเรียน นอกจากนี้ พวกเขาจะได้อ่านหรือท่องบทกวีของผู้รักชาติ เพื่อจุดประกายความเกลียดชังฝรั่งเศส โดยหลักสูตรการเรียนการสอนของทางโรงเรียน จะเป็นแบบการให้ความรู้พื้นฐานอย่างกว้าง ๆ โดยห้วง วัน ห้วน จะทำหน้าที่สอนภาษาเวียดนาม รวมถึงสอนวิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ของประเทศเวียดนาม นอกจากนี้ยังมี ดั่งถึกหัว (Dang Thuc Hua) ทำหน้าที่สอนภาษาจีน และในบางครั้ง เล ม่าน ตรินห์(Le Manh Trinh)⁴⁰ ก็จะมาให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน⁴¹

อย่างไรก็ตามสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนาม ยังต้องดำเนินกิจกรรมร่วมกับอีก 2 สมาคมคือ สมาคมสหกรณ์(The Co-Operative Society) และสมาคมภราดรภาพ(The Fraternity Society) ทั้งสองสมาคมนี้มีหน้าที่ฝึกกำลังสำรองให้กับสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนาม โดยห้วงวันห้วน กล่าวว่าสมาชิกของสมาคมนั้นมีทั้งที่เป็นชาวเวียดนามเก่า(ชาวเวียดนามที่เข้ามาเมืองไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง)และชาวเวียดนามอพยพ รายได้ส่วนหนึ่งที่หามาได้สมาชิกจะมอบให้เพื่อช่วยเหลือการปฏิวัติ⁴² ต่อมาในปี พ.ศ. 2470(ค.ศ.1927)สมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามก็ได้ส่งสมาชิกจำนวนหนึ่งข้ามไปยังลาว เพื่อจัดตั้งสาขาของสมาคมที่เวียงจันทน์ ขณะเดียวกันก็ทำการขยายเครือข่ายของสมาคมไปยัง สุวรรณเขต และท่าแขกเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการณ์ทุกด้านในลาว เพื่อเตรียมการปฏิวัติ

³⁹Hoang Van Hoan,op.cit.,p. 33.

⁴⁰ เล ม่าน ตรินห์ เกิดที่จังหวัดเหงะ อัน เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และภาษาจีน เขาเป็นอีกคนหนึ่งที่ได้รับการฝึกฝนเรื่องการปฏิวัติจากโหซิมินห์ ถูกส่งตัวให้มาทำงานร่วมกับชาวเวียดนามที่อยู่ในประเทศไทย และมีส่วนร่วมในการทำงานกับพรรคคอมมิวนิสต์สยามที่ได้จัดตั้งขึ้นในพ.ศ. 2473 ในช่วงทศวรรษ 2470 เขาเดินทางไปยังหลายพื้นที่ของประเทศไทยพร้อมกับโหซิมินห์ นอกจากนี้เขายังเป็นหนึ่งในสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ที่มีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินกิจกรรมในไทย ดูเพิ่มเติมได้จากงานของ Goscha.op.cit.,p. 384.

⁴¹ Hoang Van Hoan,op.cit.,pp. 34-35.

⁴² Ibid.,pp. 37-38.

หลังจากที่ห้วงวันห่วน เข้ามาปฏิบัติกรในไทยได้ไม่นาน โหซิมินห์ ก็ได้เดินทางมายังประเทศไทยรวม 2 ครั้งด้วยกันกล่าวคือ ครั้งแรก ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2471(ค.ศ.1928)ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2472(ค.ศ.1929) และครั้งที่สอง คือ ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2473(ค.ศ.1930) ภารกิจในการเดินทางมายังประเทศไทยของโหซิมินห์คือ การจัดตั้งคณะกรรมการจังหวัดอุดรธานี (The Udon Provincial Comittee) สมาชิกของคณะกรรมการในเวลานั้นมีด้วยกัน 5 คนคือ 1.ดัง ไท เทวียน(Dang Thai ThuyenหรือCanh Tan) 2.ว้อ วัน เกียว(Vo Van Kieu หรือ Dinh) 3.ตรัน วัน จัน(Tranh Van Chan หรือ Tang) 4.เหงวียน วัน ชู(Nguyen Van Du หรือ Hai) และ 5.ห้วง วัน ห่วน(Hoang Van Hoan) (ในเวลานั้น เล ม่าน ตรินห์ ยังคงดำเนินกิจกรรมของสมาคมอยู่ที่จังหวัดพิบูลย์ ส่วนดังถึก หัวเดินทางไปเชียงใหม่ และลำปาง เพื่อจัดตั้งสาขาใหม่ของสมาคม ทั้งสองคนไม่ได้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการจังหวัดอุดรธานี)⁴³ นอกจากนี้โหซิมินห์ยังมีภารกิจสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การขยายฐานของพรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ในหมู่ชาวเวียดนามในเมืองไทย⁴⁴

ดังนั้นในช่วงพ.ศ.2471-2473 เราจะพบร่องรอยการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปฏิวัติของโหซิมินห์ในหลายพื้นที่ของภาคอีสาน ซึ่งเป็นที่มีชุมชนชาวเวียดนามอาศัยอยู่ เช่นที่อุดรธานี สกลนคร นครพนม หนองคาย และอุบลราชธานี เป็นต้นโดยใช้นามแฝงว่า เต๋าจิ้น(Thau Chin) โองเถาะ(Ong Tho (คำว่า"โอง"เป็นคำเรียกผู้ใหญ่ที่น่านับถือหรือน่าเคารพ หรือผู้สูงอายุ ในภาษาเวียดนาม) ลุงเวือง(Bac Vuong) และลุงโห้(Bac Ho)

ในช่วงเวลาที่โหซิมินห์อยู่ในไทยนั้น เขาใช้ชีวิตกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของคนเวียดนามที่นั่น เช่นปลูกผัก ทำสวน เผาถ่าน ขุดดิน หาบน้ำ เกียวข้าว และผ้าฝืน เป็นต้น นอกจากนี้ เขามักจะเดินทางออกไปสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของพี่น้องชาวเวียดนามตามหมู่บ้านรอบนอก และพูดคุยกับพี่น้องชาวเวียดนามถึงเรื่องราวทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน เรื่องครอบครัว ไปจนถึงเรื่องการกุ้ชาติ(Cuu Nuoc) ที่สำคัญเขามักจะร้องขอไปยังชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ให้ปฏิบัติตนเคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองและธรรมเนียมปฏิบัติของคนท้องถิ่น รวมถึงให้พยายามทำตัวเป็นมิตรกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อคนเหล่านั้น จะได้รู้สึกเห็นใจในการปฏิวัติของชาวเวียดนาม⁴⁵ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลานั้นนับว่าความสัมพันธ์ระหว่างคนเวียดนามและคนไทยเป็นไปด้วยดี เพราะนอกจาก

⁴³ Ibid.,p.38.

⁴⁴ สุต จอนเจดสิน,อ้างแล้ว,หน้า 136.

⁴⁵ Hoang Van Hoan,op.cit.,p. 48 และ Le Manh Trin,"Thau Chin O Xiem",ใน Tran Ngoc Danh(suutam รวบรวม)",Bac Ho O Thai Lan,(Tp.Ho Chi Minh:Nha Xuat Ban Tre,1999),p. 24-25.

คนไทยจะเห็นอกเห็นใจต่อการปฏิวัติของคนเวียดนามแล้ว พวกเขายังให้ความช่วยเหลือทำให้นักปฏิวัติชาวเวียดนาม รอดพ้นจากการจับกุมตัวของตำรวจลับฝรั่งเศสหลายครั้ง⁴⁶

ต่อมาในปลายปีพ.ศ.2471(ค.ศ.1928)โฮซิมินห์ได้เป็นผู้นำในการทำหนังสือขออนุญาตรัฐบาลไทยจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กนักเรียนชาวเวียดนาม โดยจุดมุ่งหมายของการสร้างโรงเรียนคือฝึกฝนให้นักเรียนได้รู้จักการอธิบายและแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยโรงเรียนของชาวเวียดนามแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นที่จังหวัดอุดรธานี หลังจากนั้นก็ขยายเพิ่มขึ้นมากในจังหวัดสกลนคร นครพนม และพิจิตร เป็นต้น ส่วนข้อกำหนดของรัฐบาลไทยคือ เด็กนักเรียนชาวเวียดนามจะต้องเรียนภาษาไทยและเขียนตัวหนังสือไทยด้วย ดังนั้นในช่วงเช้านักเรียนจะได้เรียนภาษาไทย และช่วงบ่าย จะเรียนภาษาเวียดนาม โดยมีครูสอนเป็นคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย(Viet Kieu)⁴⁷ กิจกรรมในระหว่างนั้นพบว่า เมื่อชาวเวียดนามเสร็จภารกิจจากงานประจำในแต่ละวัน พวกเขาก็จะมานั่งประชุมกันที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียน และทุกครั้งจะมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ซึ่งเป็นคนเวียดนามออกมาอ่านหนังสือพิมพ์หรือบทความให้พวกเขาฟัง และเมื่อเสร็จการประชุมในแต่ละครั้ง พวกเขาก็จะเลือกบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักชาติมาร้องร่วมกัน บางคนก็เล่าเรื่องการสงครามและยกตัวอย่างหนึ่งในวีรชนที่เคยต่อต้านฝรั่งเศสเช่น ฟานดินห์ฟุ้ง หรือ ห่วง ฮัว ท้าม(Hoang Hoa Tham) ซึ่งเคยหลบหนีการจับกุมของฝรั่งเศสเข้ามายังประเทศไทย⁴⁸ ส่วนโฮซิมินห์ก็จะทำหน้าที่อธิบายเรื่องสภาพการณ์ภายนอกประเทศและภายในประเทศเวียดนามที่กำลังเป็นอยู่ขณะนั้น รวมถึงทำหน้าที่ฝึกอบรมลัทธิมาร์กซ์-เลนิน-สตาลิน ให้แก่ชาวเวียดนาม⁴⁹ ในช่วงเวลาดังกล่าวสิ่งที่โฮซิมินห์ให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การให้การศึกษแก่ชาวเวียดนาม เพราะการศึกษานอกจากจะทำให้คนรู้หนังสือแล้ว ยังทำให้คนมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่แน่นอน มีความสามัคคี และมีความรักชาติ คนเหล่านี้จะเป็นเป้าหมายที่โฮซิมินห์ต้องการสร้างให้เป็นแนวร่วมปฏิวัติและกู้ชาติต่อไป⁵⁰ ในช่วงพ.ศ.2471-2472(ค.ศ.1928-1929)เป็นช่วงเวลาให้โฮซิมินห์ให้ความสำคัญกับงานสถาปนาองค์กรปฏิวัติในเวียดนาม ลาว และกัมพูชาอย่าง

⁴⁶ ดูเพิ่มเติมได้จากงานของ Tran Dan Tien, "Nhưng Mau Chuyen Ve Doi Hoat Dong Cua Ho Chu Tich", ใน Tran Ngoc Danh(suu tam), Bac Ho O Thai Lan, p 19.

⁴⁷ Le Manh Trinh, Thau Chin O Xiem, p. 26.

⁴⁸ Tran Dan Tien, Nhưng Mau Chuyen Ve Doi Hoat Dong Cua Ho Chu Tich, pp. 17-18.

⁴⁹ Dang Van Cap, "Duong Bac Ho Di Cuu Nuoc", ใน Tran Ngoc Danh(suu tam) "Bac Ho O Thai Lan", (Tp.Ho Chi Minh:Nha Xuat Ban Tre, 1999), p. 42.

⁵⁰ Le Manh Trinh, Thau Chin O Xiem, pp. 32-33.

มาก ดังนั้นหลังจากดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวในภาคอีสานได้ระยะหนึ่งราวต้นปี พ.ศ. 2472 โห่ซิมินห์ จึงตัดสินใจเดินทางไปสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของพี่น้องชาวเวียดนามที่อยู่ในลาว และพร้อมกันนี้ยังเป็น การไปสำรวจสภาพการณ์ทั่วไปทางฝั่งลาวด้วยตัวเอง ก่อนที่จะกลับมายังสยามผ่านทางลำน้ำโขง⁵¹ ภายหลังจากกลับจากลาวไม่นานโห่ซิมินห์ได้เรียกประชุมบรรดาสหหายที่เคลื่อนไหวอยู่เวียงจันทน์ไป ประชุมที่วัดแห่งหนึ่งในเมืองหนองคายเพื่อสืบค้นสภาพการณ์ทุกด้านของลาวและเวียงจันทน์ ส่วนการประชุมครั้งนี้มีสาระสำคัญคือ”เตรียมการจัดตั้งองค์การปฏิวัติในลาว”

(Xay dung co so cach mang Lao)⁵²

ต่อมาในพ.ศ.2472 ขณะที่โห่ซิมินห์กำลังดำเนินกิจกรรมขยายฐานของพรรคปฏิวัติเวียดนาม ใหม่ในหมู่ชาวเวียดนามในเมืองไทย เขาได้รับมอบหมายจากองค์กรคอมมิวนิสต์ให้เดินทางไปยังฮ่องกง เพื่อเป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามภาค(ที่มาประชุมได้เพียง 2 พรรค)เพื่อร่วมกันจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพียงพรรคเดียว ผลของ การประชุมเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473(ค.ศ.1930) ที่ประชุมมีมติให้ยุบพรรคคอมมิวนิสต์อินโด จีนและพรรคคอมมิวนิสต์อันนัมแล้วจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามขึ้น⁵³ และต่อมาในเดือนตุลาคม 2473 ก็ได้เปลี่ยนเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน⁵⁴ เมื่อมีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามแล้ว เสร็จในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2473 หลังจากนั้น 1 เดือน คือเดือนมีนาคม พ.ศ.2473โห่ซิมินห์ก็เดินทาง กลับเข้ามายังประเทศไทยอีกครั้งเพื่อแจ้งข่าวผลการประชุมที่ฮ่องกงในเรื่องการจัดตั้งพรรค คอมมิวนิสต์เวียดนามแก่บรรดาสหหายปฏิวัติทราบ พร้อมกันนี้ยังขอให้บรรดาสหหายที่ยังเคลื่อนไหวอยู่ ในไทย รวมกลุ่มกันจัดตั้ง”พรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยาม”(The Siam Communist Party) ขึ้นในพ.ศ. 2473 โดยโห่ซิมินห์ได้แนะนำแก่คณะกรรมการจังหวัดอุดรธานีว่าควรสนับสนุนสมาชิกของสมาคมยุว ชนปฏิวัติเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยาม และให้คณะกรรมการจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ ชี้นำการดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวมวลชนในเขตภาคอีสาน⁵⁵ ก่อนที่จะออกเดินทางไปยังมาเลเซียเพื่อ

⁵¹ Nguyen Tai(เล่า)The Tap(เขียน),”Nho Lai Ngay Dua Bac Ho Tu Thai Lan Sang Xay Dung Co So Cach manh O Lao”, Tran Ngoc Danh(suu tam),ใน Bac Ho O Thai Lan,(Tp.Ho Chi Minh:Nha Xuat Ban Tre,1999),pp. 76-77.

⁵² Nguyen Tai(เล่า)The Tap(เขียน),Nho Lai Ngay Dua Bac Ho Tu Thai Lan Sang Xay Dung Co So Cach manh O Lao,pp. 76-77.

⁵³ สุด จอนเจดลิน,อ้างแล้ว,หน้า 136.

⁵⁴ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ”การรวมกลุ่มทางการเมืองของส.ส.อีสาน พ.ศ.2476-2494”,หน้า 300.

⁵⁵ Hoang van Hoan,op.cit.,pp. 53-57.

จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา(The Malayan Communist Party)ที่นั่นและนับจากเดือนเมษายน พ.ศ.2473 โหซิมินห์ก็ไม่ได้เดินทางกลับเข้ามายังประเทศไทยอีกเลย

อย่างไรก็ตามการจัดตั้งองค์กรคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ในช่วงทศวรรษ 2470 นั้นดำเนินการภายใต้การควบคุมและอำนาจการของ”พรรคคอมมิวนิสต์ทะเลใต้”(The South Sea Communist Party) ซึ่งเป็นสาขาของคอมินเทิร์นสำหรับภาคตะวันออกเฉียงใต้ และมีคณะดำเนินการในสยามใต้การนำของ”คณะกรรมการใหญ่ในสยาม”หรือ”คณะกรรมการพิเศษแห่งสยาม” (Special Committee in Siam) ดังนั้นการจัดตั้ง”พรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยาม”ขึ้นในพ.ศ.2473 นั้น กล่าวได้ว่าเป็นมติของคอมินเทิร์นในเวลานั้น ได้กำหนดให้สมาชิกของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในทุกประเทศไม่ว่าจะมาจากที่ใดให้เข้าไปอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวคอมมิวนิสต์ในประเทศนั้น ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในสยามในช่วงที่มีพรรคคอมมิวนิสต์สยามเกิดขึ้นนั้น ไม่ว่าจะชาวจีนหรือชาวเวียดนามที่เป็นคอมมิวนิสต์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์สยามเพื่อดำเนินการปฏิบัติการเผยแพร่คอมมิวนิสต์ในสยาม”⁵⁶

หลังการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยามได้ 3 ปี ปรากฏว่าในปลายปี พ.ศ.2476 (ค.ศ.1933)นายโหวง จิน กวีวก ชาวเวียดนามถูกรัฐบาลไทยจับตัวในฐานะผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ เขาสารภาพว่าได้รับเลือกเป็นเลขานุการกองอำนาจการพรรคคอมมิวนิสต์ที่กรุงเทพฯ ฯ และในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2474 ได้ให้การต้อนรับนายตรวจชาวกวางตุ้งและชาวญี่ปุ่น 2 คนจากสาขาในสิงคโปร์ ซึ่งได้เดินทางเข้ามาเพื่อพิจารณาฐานพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย⁵⁷ จากคำให้การของนายโหวง จิน กวีวก นี้แสดงให้เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมีการดำเนินงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดดังจะเห็นได้จาก นายโหวง จิน กวีวก ได้ดำรงตำแหน่งเลขานุการกองอำนาจการคณะคอมมิวนิสต์ในกรุงเทพฯ ฯ นอกจากนี้ ห่วง วัน ห่วนได้ถูกเรียกตัวให้มาช่วยทำงานในกรุงเทพฯ ฯ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในแผนกการโฆษณาชวนเชื่อ เช่นออกหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร รวมทั้งแปลบท

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁶ ชนิดา พรหมพยัคฆ์, ”ธงไตรรงค์กับการสร้างอุดมการณ์ของรัฐไทย พ.ศ. 2459-2520”, (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 125.

⁵⁷ สุวดี เจริญพงศ์, ”ปฏิกริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดประชาธิปไตยและสังคมนิยมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475”, (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519, หน้า 200.

ความของบรรดาสมาชิกพรรคที่เป็นชาวจีน ออกเผยแพร่ตามโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสตรีสากล หรือวันแรงงานสากล เป็นต้น⁵⁸

ต่อมาในปี พ.ศ. 2474 การเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์สยามเริ่มชัดเจนขึ้นในภาคอีสาน มีการทิ้งใบปลิวตามจังหวัดต่าง ๆ ในนาม"คณะไทยหนุ่ม"ได้แก่นครราชสีมา อุบลราชธานี นครพนม สกลนครและหนองคาย การเคลื่อนไหวในปีนี้มีมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในใบปลิว เช่น เหตุการณ์ แจกใบปลิวที่เกิดขึ้นที่จังหวัดหนองคาย และนครพนม ตั้งแต่คืนวันที่ 31 มีนาคม มีเนื้อหาที่นอกจากจะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลแล้ว ยังแสดงความคิดเห็นในเรื่องภาษีต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษีรัชชูปการ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวอีกครั้งในเช้าตรู่ของวันที่ 28 เมษายน ในนาม"คณะคอมมิวนิสต์สยาม"โดยตรง ใบปลิวนี้ถูกแจกพร้อมกันในกรุงเทพและภาคอีสานที่หนองคาย อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ นครราชสีมา เลย ขอนแก่น สกลนคร และนครพนม และการเคลื่อนไหวยังได้เกิดขึ้นอีกในคืนวันที่ 12 กันยายน ปีเดียวกัน โดยได้มีการแจกใบปลิวพร้อมกันในกรุงเทพ เชียงใหม่ สุรินทร์ และหนองคาย⁵⁹ โดยเฉพาะที่จังหวัดอุตรดิตถ์ นอกจากจะมีการแจกใบปลิวตามตลาดและที่อื่น ๆ ทั่วเมืองแล้ว แม้แต่ที่เสาธงของโรงเรียนอุตรพิทยานุกูลเองก็มีคนแอบไปชักธงแดงตราค้อนเคียว* ขึ้นยอดเสาในเวลากลางคืน ต่อมานายเตียง ศิริขันธ์ นายบุญ เอี่ยมศิลา และนายปั้น แก้วมาตย์ ครูสามคนของโรงเรียนถูกจับในข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ศาลได้ยกฟ้องนายเตียงและนายปั้น ส่วนนายบุญ เอี่ยมศิลา ถูกศาลตัดสินพิพากษาจำคุก 10 ปี นั่นคือเหตุการณ์แรกที่นายเตียง ศิริขันธ์ซึ่งต่อมาเป็นแกนนำสำคัญของกลุ่มเสรีไทยอีสานที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนพัวพันกับคอมมิวนิสต์⁶⁰ นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2478 ได้มีการจับกุมบุคคลอื่น ๆ อีกหลายจังหวัดทางภาคอีสาน เช่นที่ นครราชสีมา จับชาวไทย 4 คน ที่นครพนม และอุตรดิตถ์ จับชาวเวียดนาม 9 คนเฉพาะที่จังหวัด

⁵⁸ Hoang van Hoan, op.cit., p. 65.

⁵⁹ เอิฉี มูราซึมา, การเมืองจีนสยาม : การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ค.ศ.1924-1941, (กรุงเทพ ฯ : สถาบันเอเชียศึกษา, 2539), หน้า 109-111.

* ธงแดง ตราค้อนเคียว เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของธงคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของธงอีก 3 แบบ คือ ธงที่มีดาวห้าดวงบนพื้นแดง(จีน) ธงที่มีดาวดวงเดียวบนพื้นแดง(เวียดนาม) รวมทั้งธงสีแดงล้วน โดยถือเป็นสัญลักษณ์สากลแสดงถึงอุดมการณ์ของลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เช่นเดียวกัน อ้างถึงใน ชนิดา พรหมพยัคฆ์, "ธงไตรรงค์กับการสร้างอุดมการณ์รัฐไทย พ.ศ.2459-2520", หน้า 126.

⁶⁰ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 302.

อุตราธานี จับกุมชาวเวียดนามเพิ่มอีก 4 คนส่วนที่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษจับกุมชาวเวียดนามได้ 3 คน⁶¹

ในช่วงต้นปีพ.ศ. 2479 ข่าวการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เริ่มเงียบลง แต่ปรากฏว่าในเดือนตุลาคม พ.ศ.2479 ได้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงถึงขั้นจับอาวุธต่อสู้เป็นครั้งแรกระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับพวกเวียดนามคอมมิวนิสต์ ที่จังหวัดขอนแก่น⁶² กล่าวคือในช่วงเช้าของวันที่ 31 ตุลาคม ตำรวจขอนแก่นได้สังเกตเห็นมีการประชุมชาวเวียดนามประมาณ 30-40 คน ขึ้นในป่าริมสนามบิน ตำบลพระลับ จังหวัดขอนแก่น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าตรวจค้นที่ตั้งศูนย์กลางคอมมิวนิสต์ประจำภาคอีสานที่จังหวัดขอนแก่น และจับกุมตัวกรรมการคณะคอมมิวนิสต์ไป 3 คน ตำรวจจึงได้เข้าทำการจับกุมผู้เข้าร่วมประชุมไปอีก 11 คนและยึดเอกสารได้จำนวนมาก เหตุการณ์จับกุมครั้งนี้ได้บานปลายออกไปโดยได้มีชาวเวียดนามรวมตัวกันประมาณ 200 คน ออกมาเดินขบวนพร้อมกับชูธงคอมมิวนิสต์ กลางที่สาธารณะและเรียกร้องให้มีการโค่นล้มรัฐบาลสยาม ตำรวจได้ทำการสกัดกั้นและสลายฝูงชนจนเกิดการปะทะกันขึ้นฝ่ายตำรวจบาดเจ็บ 4 คน ฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามถูกยิงเสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บ 10 คนและถูกจับอีก 121 คน⁶³

จากที่กล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยระยะนี้ส่วนใหญ่ยังมีจำกัดอยู่เฉพาะในหมู่ชาวเวียดนามและชาวจีน อย่างไรก็ตามแม้ว่าชาวเวียดนามจะร่วมมือกับจีนคอมมิวนิสต์ดำเนินการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย แต่โดยจุดมุ่งหมายพื้นฐานของพวกนี้คือการดำเนินงานเพื่อออกบงกัเอกราชจากฝรั่งเศส ฉะนั้นปัญหาการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์เวียดนามในประเทศไทยจึงไม่เกี่ยวข้องกับกิจการบ้านเมืองไทย⁶⁴ แต่อย่างไรก็ตามการปรากฏตัวของชาวเวียดนามในรูปของ"คอมมิวนิสต์" ซึ่งดำเนินงานภายใต้"พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย"นับตั้งแต่ปีพ.ศ.2473 เป็นต้นมานั้นก็ได้สร้างปัญหาหนักใจให้แก่รัฐบาลไทยเช่นเดียวกัน เพราะนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านและทำลายพวกฝรั่งเศส ซึ่งมีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยแล้วยังนำเอาลัทธิคอมมิวนิสต์อันไม่พึงปรารถนาเข้ามาด้วย และแม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีความเห็นอกเห็นใจพวกเวียดนามผู้ชาติแต่ก็ยังกังวลเรื่องปัญหาคอมมิวนิสต์ ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลไทยก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยง

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁶² ธงชัย พึ่งกันไทย, "ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500", หน้า 170.

⁶³ ชนินดา พรหมพยัคฆ์, อ้างแล้ว, หน้า 127-128.

⁶⁴ พรรคคอมมิวนิสต์สยามในที่นี้คือองค์กรของคนเวียดนามในไทยไม่เกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์ของไทยที่เคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย และดูเพิ่มเติมได้จากธงชัย พึ่งกันไทย, อ้างแล้ว, หน้า 79.

เลียงการดำเนินการใด ๆ ที่จะทำให้กระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีกับฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงเลือกดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามโดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม และกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาชาวเวียดนามคนใด ดำเนินการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์จริง รัฐบาลไทยก็จะเนรเทศออกจากพระราชอาณาจักร เช่นกรณีการจับกุมนายปูนเสากับนายห่องเอง ได้พร้อมกับเอกสารการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ รัฐบาลได้เนรเทศบุคคลทั้งสองไปยังอินโดจีนฝรั่งเศส ตามสัญญาข้อตกลงที่ไทยมีกับฝรั่งเศส เกี่ยวกับการช่วยเหลือปราบปรามคอมมิวนิสต์ แต่ถ้าหากปรากฏหลักฐานการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามในลักษณะขบวนการชาตินิยมมากกว่าจะทำการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่นกรณีการจับกุมชาวเวียดนาม จำนวน 30 คนที่ตำบลปามะขาม อำเภอท่าหลวง จังหวัดพิจิตร กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ๔ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงได้วินิจฉัยว่าเป็นเพียงการตั้งสมาคมลับอันผิดกฎหมายและอาจจะกระทำอันตรายต่อบุคคลอื่น แต่มิได้มีความผิดในข้อหาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงตัดสินแคลงอาญาให้ออกนอกประเทศ 10 คน ที่เหลือให้ทำทัณฑ์บน⁶⁵

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเข้ามาเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามในระยะนี้คือปรารถนาจะใช้ประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการต่อต้านฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของชาติแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวิตก และหวาดกลัวภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่จะมาจากชาวเวียดนามมากกว่าสิ่งอื่นใด ทั้งนี้พระองค์ทรงเห็นว่าขบวนการชาตินิยมของชาวเวียดนามนั้นไม่ได้ดำเนินการเองโดยอิสระ หากแต่ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากจีน ฉะนั้น ถ้าเมืองจีนมีความสงบเรียบร้อยเมื่อใด พระองค์ทรงเกรงว่าจีนอาจให้ความสนับสนุนต่อไปได้ ฉะนั้นพระองค์จึงทรงดำริที่จะไม่ให้การอารักขาแก่ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของชาวเวียดนาม เพราะทรงเห็นว่าตราบดีที่ฝรั่งเศสยังปกครองอินโดจีนอยู่ต่อไปประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับมีมากกว่า เพราะฝรั่งเศสจะสามารถสกัดกั้นอิทธิพลของพวกเวียดนามและจีนได้⁶⁶

กล่าวโดยสรุปคือ การเดินทางเข้ามายังประเทศไทยของชาวเวียดนามด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัยในอดีตนอกจากจะพบว่าชาวเวียดนามพวกนี้ต้องการเข้ามาประกอบอาชีพทำการค้าขาย รับราชการ หรือแม้แต่ใช้ชีวิตผสมกลมกลืนไปกับคนไทยด้วยการแต่งงานจนกระทั่งมีลูกมีหลานและตั้งหลักแหล่งถาวรอยู่ในประเทศไทยในท้ายที่สุดแล้วก็ตาม แต่การศึกษายังพบว่าการเดินทางเข้ามายังประเทศไทยของชาวเวียดนามยังมีจุดมุ่งหมายอย่างอื่นด้วยอันจะเห็นได้จากการเข้ามา

⁶⁵ รงชัย ฟิ่งกันไทย, อ่างแล้ว, หน้า 80-82 และ สุวดี เจริญพงศ์, อ่างแล้ว, หน้า 262-264.

⁶⁶ รงชัย ฟิ่งกันไทย, อ่างแล้ว, หน้า 83.

เคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของชาวเวียดนามในประเทศไทยในยุคของพานดินห์ฝุ่ง พานโบยโจว และ โหซิมินห์ เหล่านี้ล้วนมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศส เพื่อกู้เอกราชให้แก่ชาวเวียดนาม การศึกษายังพบว่าในช่วงเวลาที่พานดินห์ฝุ่ง และพานโบยโจว เคลื่อนไหวกิจกรรมในประเทศไทยนั้น เรายังไม่พบการรวมกลุ่มของชาวเวียดนามในลักษณะของการจัดตั้ง "สมาคม" หรือ "องค์กร" ที่มีอุดมการณ์ในการต่อต้านฝรั่งเศสอย่างชัดเจน เมื่อเข้าสู่ยุคของโหซิมินห์ และพวก(บรรดาสหายนักปฏิวัติ) ที่เข้ามาเคลื่อนไหวในประเทศไทย นับตั้งแต่ทศวรรษ 2470 เป็นต้นมา เราจึงพบว่าชาวเวียดนามเริ่มมีการจัดตั้งสมาคมและองค์กรต่าง ๆ เป็นครั้งแรก และจากบันทึกของเลมานทรินห์ กล่าวไว้ว่า

ภายหลังที่การเคลื่อนไหวของขบวนการเกินเวือง ขบวนการชุยเติน(Duy Tan) และขบวนการดงชู(Dong Du)ล้มเหลว นักเคลื่อนไหวบางคนก็กะหนึ่เข้ามาหลบซ่อนตัวอยู่ในสยาม ดังเช่น โง กว้าง(Ngo Quang) เธิ่น เซิน(Than Son) พานโบยโจว(Phan Boi Chau) ดัง ตี๋ กิ่ง(Dang Tu Kinh) ยังรวมถึงนักเคลื่อนไหวท่านอื่น ๆ ...พวกเขาเหล่านี้เลือกสยามเป็นเพียงที่หลบซ่อนชั่วคราว ฉะนั้นจึงไม่มีใครสนใจจัดตั้งองค์กรของชาวเวียดนาม...แต่การจัดตั้งองค์กรของชาวเวียดนามเพิ่งจะมีในยุคของเหงวียน ไอ กว๊วก(Nguyen Ai Quoc) เพื่อใช้เป็นฐานปฏิบัติการและติดต่อกับนักปฏิวัติที่เคลื่อนไหวทั้งในและนอกประเทศ⁶⁷ (เน้นโดยผู้เขียน)

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนได้ถึงความคิดของโหซิมินห์ว่า การต่อสู้ระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสอาจต้องกินเวลายาวนาน ดังนั้นการเลือกจัดตั้งองค์กรหรือสมาคมในประเทศไทยนอกจากได้ประโยชน์จากการใช้ไทยเป็นฐานปฏิบัติการติดต่อกับนักปฏิวัติทั้งในและนอกประเทศแล้ว ยังสามารถขยายฐานแนวร่วมกู้ชาติท่ามกลางชนชาวเวียดนามจำนวนมากที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งในสยามได้อีก โดยเฉพาะที่เห็นเด่นชัดคือสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามที่จัดตั้งขึ้นในช่วงโหซิมินห์เข้ามาเคลื่อนไหวในเมืองไทย เพราะนอกจากจะเป็นที่องค์กรสำหรับรวมกลุ่มชาวเวียดนามเก่าแล้ว แต่ยังสามารถได้กลายเป็นที่รวมกลุ่มชุมนุมระหว่างชาวเวียดนามเก่าและชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาช่วงระหว่างพ.ศ.2488-2489 ด้วย⁶⁸ ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าชาวเวียดนามอพยพน่าจะมีความสัมพันธ์ และมีส่วนเกี่ยวพันใน

⁶⁷ Le Manh Trinh, Thau Chin O Xiem, p. 21.

⁶⁸ ห่วงวันทวนกล่าวไว้ในบันทึกความทรงจำว่าสมาชิกของสมาคมยุวชนปฏิวัติเวียดนามนั้นมีทั้งที่เป็นชาวเวียดนามเก่าและชาวเวียดนามอพยพ ดังนั้นสันนิษฐานได้ว่าสมาคม ฯ ดังกล่าวน่าจะมีบทบาทในการเคลื่อนไหวในช่วงระหว่างปลายทศวรรษ 2480

ทางการเมืองกับชาวเวียดนามเก่าและกลุ่มนักปฏิวัติเวียดนามซึ่งเป็นแนวร่วมเดียวกับโห่ซิมินห์ เพราะจากการศึกษาในบทต่อไปนั้นผู้เขียนพบว่ารัฐบาลไทยโดยเฉพาะรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2491-2500 ค่อนข้างมีทัศนคติต่อชาวเวียดนามอพยพพวกนี้ว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนฝ่ายโห่ซิมินห์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าชาวเวียดนามที่เข้ามาเมื่อครั้งในอดีตจนกระทั่งยุคสมัยที่กำลังศึกษานั้นล้วนต้องการอิสรภาพ และต้องการต่อสู้เพื่อเอกราช แม้ว่าคนเหล่านี้จะเข้ามาใช้ประโยชน์จากดินแดนที่ตนกำลังอาศัยเป็นแหล่งในการเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

นโยบายของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีต่อกรณีปัญหาอินโดจีน

ภายหลังจากที่จอมพลป.พิบูลสงครามหมดอำนาจทางการเมืองและต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2487 นับตั้งแต่นั้นมาผู้นำพลเรือนฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ ก็ก้าวขึ้นมาใช้อำนาจบริหารประเทศถึงแม้จะมีช่วงระยะเวลาอันสั้นเพียง 3 ปี 2 เดือน¹ อย่างไรก็ตามคำอธิบายของประวัติศาสตร์การเมืองไทยซึ่งเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมืองจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งนั้นคงเลียงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงความขัดแย้งกันในหมู่ผู้นำทางการเมืองไทยระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์และฝ่ายสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม บุคคลทั้งสองแม้ว่าจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารบ้านเมืองในขณะนั้นและเคยมีความสัมพันธ์ในระดับดีและเป็นไปอย่างแนบแน่นทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัวและพันธมิตรทางการเมือง อันจะเห็นได้จากความร่วมมือกันดำเนินการทางการเมืองมาตั้งแต่คณะราษฎร ปีพ.ศ.2475 และร่วมมือกันในการบริหารงานบ้านเมืองเมื่อครั้งจอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2481-2487)และนายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งหมายถึงมีหน้าที่สำคัญในการรับผิดชอบดูแลการเงินของประเทศ² แต่ความแตกแยกระหว่างนายปรีดี พนมยงค์กับจอมพล ป. พิบูลสงคราม เริ่มก่อตัวมาตั้งแต่สมัยสงครามอินโดจีน และถึงขั้นแตกหักในช่วงที่ญี่ปุ่นบุกไทยในเดือน ธันวาคม 2484 เนื่องจากว่านายปรีดี พนมยงค์และรัฐมนตรีฝ่ายพลเรือนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับจอมพล ป. พิบูลสงครามและกลุ่มรัฐมนตรีฝ่ายทหารส่วนใหญ่ที่เอนเอียงไปร่วมมือกับญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีเรื่องอนุมัติให้ญี่ปุ่นกู้เงินเพื่อการใช้จ่ายของกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทยอีกหลายสิบล้าน นายปรีดี พนมยงค์เห็นว่าประเทศไทยควรจะสู้รบกับฝ่ายญี่ปุ่นให้ถึงที่สุด และควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับฝ่ายอังกฤษและสหรัฐ

¹ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 รัฐบาลไทยส่วนมากเป็นรัฐบาลทหาร มีรัฐบาลพลเรือนสั้นเพียงส่วนน้อยและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลพลเรือนก็กลับเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศอีกครั้ง นับตั้งแต่ นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2487-31 สิงหาคม 2488 ,นายทวี บุญยเกตุ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 31 สิงหาคม-17 กันยายน 2488,ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2488-31 มกราคม 2489,นายปรีดี พนมยงค์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 ครั้งคือระหว่างวันที่ 24 มีนาคม-9มิถุนายน 2489 และ 11 มิถุนายน-23 สิงหาคม 2489 ต่อจากนั้นพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนกระทั่งเกิดรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490

² สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, "ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2481-2492" (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532),หน้า 78-79.

อเมริกามากกว่า แต่ในท้ายที่สุด จอมพล ป. พิบูลสงครามชนะด้วยเสียงข้างมาก ส่งผลให้รัฐบาลไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไทยและตามมาด้วยการทำสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่น ทางฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์คัดค้านการทำสัญญานี้อย่างยิ่งเต็มที่เพราะไม่ยอมให้ไทยพึ่งพิงญี่ปุ่นมากเกินไป แต่การคัดค้านก็ไม่เป็นผลสำเร็จ³ ดังนั้นเมื่อความเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงครามกับนายปรีดี พนมยงค์มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงหาทางกำจัดนายปรีดี พนมยงค์ ยังผลให้นายปรีดี พนมยงค์ต้องออกจากคณะรัฐบาลไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งในวันที่ 16 ธันวาคม 2484 อันเป็นที่มาอย่างหนึ่งที่ทำให้นายปรีดี พนมยงค์หันมาเคลื่อนไหวต่อต้านจอมพล ป. พิบูลสงครามด้วยการร่วมมือกับผู้นำทางการเมืองคนอื่น ๆ ที่มีแนวคิดไปในทางเดียวกับตนและไม่พอใจการใช้อำนาจเผด็จการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยการจัดตั้งองค์การใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่นซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักภายใต้ชื่อว่าขบวนการเสรีไทย⁴ เป้าหมายหลักของขบวนการเสรีไทยนอกจากจะเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชแล้ว แต่ยังเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านระบอบเผด็จการทหารของจอมพล ป. พิบูลสงครามด้วย อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ครั้งหลังของปี พ.ศ.2486 เป็นต้นไปเมื่อฝ่ายญี่ปุ่นตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ โดยเริ่มถูกตีโต้จากฝ่ายสัมพันธมิตรทำให้ฐานะของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตกอยู่ในฐานะลำบากด้วย รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามถูกกดดันทั้งจากฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งลดความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและบีบบังคับทางการเงินมากขึ้น และจากกลุ่มทางการเมืองภายในโดยเฉพาะกลุ่มนายปรีดี พนมยงค์ซึ่งต้องการให้จอมพล ป. พิบูลสงครามลาออกจาก

³ พิมพ์รต พิพัฒน์กุล,อ้างแล้ว,หน้า 82.

⁴ นายปรีดี พนมยงค์ร่วมกับกลุ่มคณะราษฎรสายพลเรือนและผู้ใกล้ชิดเช่น นายดิเรก ชัยนาม มล.กรี เดชวาทส์(หลวงเดชาดิวงศ์วรรัตน์) นายสงวน ตุลารักษ์ นายจัญญ สืบแสง นายทองเปลว ชลภูมิ และนายทวี ตะเวทิกุล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายอีสานที่ร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ด้วย เช่น นายเตียง ศิริขันธ์(ส.ส.สกลนคร) นายถวิล อุดล(ส.ส.ร้อยเอ็ด) นายจำลอง ดาวเรือง(ส.ส.มหาสารคาม) นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์(ส.ส.อุบลราชธานี) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสมาชิกสภาผู้แทนคนอื่น ๆ เช่นนายชิต เวชประสิทธิ์(ส.ส.ภูเก็ต) นายดุสิต บุญธรรม(ส.ส.ปราจีนบุรี) นายทอง กันทาธรรม(ส.ส.แพร่) เป็นต้น ส่วนกลุ่มต่อมาที่แยกตัวจากการสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงครามและหันมาเข้าร่วมฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์คือฝ่ายทหารเรือ เช่น พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน พล.ร.ท.ผัน นาวาวิจิตร พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ(หลวงสังวรยุทธกิจ) เป็นต้น ต่อมามีกลุ่มตำรวจเข้าร่วมด้วย เช่น พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส และพล.ต.ต.ชลอ ศรีศรากร เป็นต้น ,ดูเพิ่มเติมได้จาก สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, "การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532),หน้า 27-28 และ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ,อ้างแล้ว,หน้า 137-141.

ตำแหน่งไปนับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2486 ภาวะดังกล่าวส่งผลให้จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องแสวงหาทางออกใหม่ ด้วยการปรับเปลี่ยนนโยบายจากที่เคยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นหันมาวางแผนต่อต้านญี่ปุ่นแทน ขณะเดียวกันกับที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ตราพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ขึ้น สำหรับดำเนินการโครงการย้ายเมืองหลวงไปจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นฐานปฏิบัติการการไล่กองทัพญี่ปุ่นร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร แต่เมื่อมีการเปิดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2487 เรื่องดังกล่าวถูกที่ประชุมคัดค้านอย่างหนัก นอกจากนี้ยังมีเรื่องร่างพระราชกำหนดพุทธบุรีที่จะจัดตั้งมณฑลทางศาสนาขึ้นปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลแพ้เสียงโหวตในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁵

ดังนั้นเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามหมดอำนาจลง แต่ในบรรดาผู้นำฝ่ายพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่เด่น และมีฐานสนับสนุนมาก ดูเหมือนไม่มีใครเทียบเท่า นายปรีดี พนมยงค์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำเสรีไทยที่ได้รับการสนับสนุน และเป็นที่ยกย่องทั้งจากฝ่ายพันธมิตร⁶ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส จีนคนละชาติและอื่น ๆ ได้มีหนังสือเชิญนายปรีดี พนมยงค์ ให้ไปเยือนประเทศของตนอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ประธานาธิบดีทรูแมน แห่งสหรัฐอเมริกา ก็ยังได้แสดงความชื่นชมและยกย่องเกียรติคุณด้วยการมอบเหรียญพิทักษ์เสรีภาพแก่นายปรีดี พนมยงค์ ทางด้านสหภาพโซเวียต ผู้นำค่ายคอมมิวนิสต์ก็มีทัศนคติที่ดีต่อนายปรีดี พนมยงค์ เพราะเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ ยอมยกเลิกกฎหมายคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2489 ส่วนทางด้านภายในประเทศ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ยังมีผู้สนับสนุนมากมาย ทั้งจากที่เคยร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากภาคอีสานที่คอยให้การสนับสนุนในทางรัฐสภา⁷ นอกจากนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ก็หันไปประนีประนอมทางการเมืองภายในกับพวกนิยมเจ้า เพื่อร่วมผลักดันการเมืองไปสู่การแข่งขันในระบอบรัฐสภา ดังนั้นเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม หมดอำนาจทางการเมืองลง นายปรีดี พนมยงค์ จึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด ในการก้าวขึ้นเป็นผู้นำทางการเมืองแทนที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่วนในด้านนโยบายต่างประเทศภายหลังสงครามนั้น กล่าวคือเมื่อ

⁵ ข้อมูลจาก สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ่างแล้ว, หน้า 102-103 และสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, อ่างแล้ว, หน้า 29.

⁶ ธงชัย พึ่งกันไทย, "ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500", หน้า 231.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231-232 จะเห็นได้ว่าบุคคลที่เคยร่วมงานกับนายปรีดี พนมยงค์ ต่อมาได้กลายเป็นนักการเมืองสายอีสานที่สำคัญ อาทิเช่น นายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์(ส.ส.อุบลราชธานี) นายเตียง ศิริขันธ์ (ส.ส.สกลนคร) นายถวิล อุดล(ส.ส.ร้อยเอ็ด) นายจำลอง ดาวเรือง(ส.ส.มหาสารคาม) นายฟอง สิทธิธรรม(ส.ส.อุบลราชธานี) และนายทองเปลว ชลภูมิ(ส.ส.ปราจีนบุรี) เป็นต้น กล่าวได้ว่า ส.ส.กลุ่มนี้รวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นมาก และมีบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะคอยให้การสนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์

สงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ขบวนการชาตินิยมในประเทศต่าง ๆ รอบบ้านยังคงดำเนินการเคลื่อนไหวกอบกู้เอกราชต่อไป นายปรีดี พนมยงค์ จึงสนับสนุนขบวนการเหล่านี้ ในฐานะที่ประเทศไทยสนใจต่อปัญหาอิสรภาพของประเทศเอเชีย ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับนโยบายต่อต้านลัทธิอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น⁸ นอกจากนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ยังต้องการให้ประเทศไทยเป็นผู้นำกลุ่มประเทศที่กำลังจะได้รับอิสรภาพทั้งหลายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะเขา มีความเชื่อมั่นว่า "ประเทศสยามเป็นเพียงประเทศเดียวในบรรดาประเทศในเอเชียอาคเนย์ที่เป็นเอกราช ขณะที่เวียดนาม กัมพูชา และลาว เป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส พม่า มลายู สิงคโปร์ เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ อินโดนีเซียเป็นเมืองขึ้นของเนเธอร์แลนด์ สยามจึงน่าจะเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านต่อสู้เพื่อเอกราชของตนโดยพยายามรักษาความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสในขณะเดียวกัน"⁹ ดังนั้น นายปรีดี พนมยงค์ จึงได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือขบวนการชาตินิยมในประเทศรอบบ้านโดยยินยอมให้กรุงเทพฯ เป็นที่อาศัย และเป็นศูนย์กลางการประสานงานของตัวแทนขบวนการชาตินิยมต่าง ๆ

นโยบายสนับสนุนขบวนการชาตินิยมในประเทศเพื่อนบ้านของนายปรีดี พนมยงค์ ประกอบด้วยการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

3.1 นายปรีดี พนมยงค์กับนโยบายสนับสนุนขบวนการกู้ชาติของประเทศเพื่อนบ้าน

3.1.1. อนุญาตให้จัดตั้งคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์ที่กรุงเทพฯ ฯ ในพ.ศ. 2489 *

⁸ George K. Tanham, Trial in Thailand (New York: Crane, Russak & Company, Inc., 1974), p 20 อ้างถึงใน ธงชัย พึ่งกันไทย, อ้างแล้ว, หน้า 235.

⁹ ปรีดี พนมยงค์, ปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย : รวมข้อเขียนของปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 118.

* ภายหลังที่โหซิมินห์ ประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2488 (1945) ณ กรุงฮานอย และจัดตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (Nuoc Viet Nam Dan Chu Cong Hoa) ขึ้นโดยที่โหซิมินห์ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและรัฐมนตรีต่างประเทศ แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นยังไม่มีประเทศใดรับรองทางการทูตเลย ขณะเดียวกันฝรั่งเศสเองก็ไม่ยอมรับคำประกาศเอกราชของโหซิมินห์ และถือว่าเวียดนามยังคงเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอยู่ในช่วงปีพ.ศ. 2489 โหซิมินห์พยายามเจรจากับฝรั่งเศสในเรื่องปัญหาเวียดนามหลายครั้งแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในปีเดียวกันนั้น ฝรั่งเศสตัดสินใจใช้กำลังทหารแก้ปัญหาเรื่องเวียดนามกับฝ่ายโหซิมินห์ สงครามระหว่างฝ่ายโหซิมินห์และฝรั่งเศสจึงได้เริ่มปะทุขึ้น จนทำให้โหซิมินห์และคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งต้องหนีเข้าไปปฏิบัติการสู้รบกับฝ่ายฝรั่งเศส

ช่วงเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในพ.ศ.2489 เขาได้เปิดโอกาสให้คณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์เข้ามาดำเนินงานในกรุงเทพฯ ๕ ได้อย่างเสรี ในงานบันทึกความทรงจำของทวี สว่างปัญญางกูร¹⁰ กล่าวไว้ว่า

...การทำงานของคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามชุดนี้ เป็นการทำงานอย่างเปิดเผย ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการติดต่อจากสื่อมวลชนไทยและเทศซึ่งได้ขอข่าวสารและขอสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ไม่ใช่การทำงานลับแต่อย่างใด...¹¹(เน้นโดยผู้เขียน)

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนได้ว่ารัฐบาลไทยได้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ยอมรับความเป็นเอกราชของเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์โดยพฤตินัย(de facto) แม้ว่าเวลานั้นจะยังไม่มีการรับรองทางการทูตอย่างเป็นทางการก็ตาม โดยคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์ ที่เข้ามาปฏิบัติงานในเวลานั้นประกอบไปด้วย¹²

เศสในป่า แม้ตัวโหซิมินห์จะต้องดำเนินงานอยู่ในป่าแต่ขณะเดียวกันจะพบว่าโหซิมินห์ได้ส่งคณะผู้แทนของตนไปเยือนในหลายประเทศ เช่นในไทย พม่า ฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคม อินเดีย โดยหวังว่าประเทศเหล่านี้จะเห็นด้วยกับการต่อสู้เพื่อเอกราชของตน การที่ฝ่ายโหซิมินห์ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาดเหมือนเช่นในภาคเหนือและภาคกลางจึงทำให้ฝรั่งเศสสามารถกลับมายึดภาคใต้ได้เป็นผลสำเร็จ พร้อมกับสนับสนุนให้จักรพรรดิบัวด้ายกลับมาเป็นรัฐบาลหุ่นต่อต้านรัฐบาลโหซิมินห์ ภายใต้สหพันธ์ฝรั่งเศสนับตั้งแต่เดือนมีนาคม 2492(1949)โดยในช่วงแรกให้ดำรงตำแหน่งทั้งนายกรัฐมนตรีและกษัตริย์ ดังนั้นช่วงระหว่างพ.ศ.2492 เป็นต้นมาจะเป็นช่วงต่อสู้ทางการเมืองระหว่างฝ่ายโหซิมินห์และรัฐบาลบัวด้ายซึ่งมีฝรั่งเศสสนับสนุน ก่อนที่โง ดิ่นห์ เสียม(Ngo Dinh Diem)จะเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ ด้วยการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาและจัดการลงมติให้ตัวเองเป็นประธานาธิบดีในเดือนตุลาคม พ.ศ.2498(1955) โคนล้มบัวด้ายในที่สุด อ้างถึงในงานสุด จอนเจดลิน,"ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศส, หน้า 179-191, สุด จอนเจดลิน,สถานะทางการเมืองของจักรพรรดิบัวด้าย(1932-สิงหาคม 1945) ในการประชุมทางวิชาการเพื่อแนะนำหลักสูตรปริญญาโทฉบับปรับปรุง และเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 8 ธันวาคม 2543, หน้า 70 และ ทวี สว่างปัญญางกูร,"ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามประจำประเทศไทยคนแรกเมื่อ 56 ปีก่อน",เวียดนามศึกษา 5(กรกฎาคม-ตุลาคม 2545):3-7.

¹⁰ ทวี สว่างปัญญางกูร เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเวียดนามศึกษา ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษสอนนิสิตวารคดีเวียดนาม ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีผลงานคือเขียนบทความลงในวารสารเวียดนามศึกษา ให้กับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

¹¹ ทวี สว่างปัญญางกูร,"ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามประจำประเทศไทยคนแรกเมื่อ 56 ปีก่อน", หน้า 3.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

1. นายเหงวียน คัก กวี (Nguyen Duc Quy) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโห่ซิมินห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาเป็นรัฐมนตรีช่วยวัฒนธรรมและข่าวสารที่ฮานอย

2. นายเล ยวี เลื่อง (Le Duy Luong) ก่อนหน้านั้นเคยเป็นอาจารย์โรงเรียนมัธยมของฝรั่งเศส ที่เวียงจันทน์

3. นายเหงวียน คัก หลือ (Nguyen Khac Lu) ดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการ

4. นายดิง กวาง ถวี หรือชื่อจริงคือ โต ทุก ทริก (Dinh Quang Thuy/To Thuc Rich) เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาฮ้าน (ภาษาจีน) โดยมีหน้าที่อ่านหนังสือพิมพ์จีน

5. นายเตริน วัน เหยา (Tran Van Giau) อดีตเคยเป็นประธานกรรมการต่อต้านฝรั่งเศสของภาคใต้

6. นายเล ฮี (Le Hi) หรือชื่อจริงคือ หลา หวิง เหล่ย ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักข่าวสารเวียดนามคนแรกที่กรุงเทพฯ ฯ

7. นายเตริน วัน ลวน (Tran Van Luan) เป็นเภสัชกร ซึ่งภายหลังไปเป็นกงสุลใหญ่ที่พม่า ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2491 ทางรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ ได้ส่งนายหวัง วัน ห้วน ในฐานะตัวแทนพิเศษ มายังกรุงเทพฯ ฯ เพื่อมาควบคุมการทำงานของคณะทำงานชุดดังกล่าว ก่อนหน้านั้น หวัง วัน ห้วน เคยเข้ามายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2471 ก่อนโห่ซิมินห์จะเข้ามายังไทยเพียง 3 เดือน โดยใช้นามแฝงว่า "เหงี๋ย" และร่วมทำงานกับโห่ซิมินห์ระยะนั้น ภายหลัง หวังวันห้วน ได้ไปเป็นทูตของรัฐบาลเวียดนามที่นครปักกิ่ง¹³ อย่างไรก็ตามคณะผู้แทนชุดดังกล่าวยังมีภารกิจสำคัญและถือเป็นหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติคือการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อันได้แก่

1. งานติดต่อกับต่างประเทศ ซึ่งมีสำนักงานที่บ้านเช่า เลขที่ 222 ถนนสาทรเหนือ

2. งานข่าวสารและประชาสัมพันธ์ มีสำนักงานตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 543 ถนนสีลม

3. งานจัดหาเสบียง ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ที่ริมคลองแสนแสบ

4. งานเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ ซึ่งดำเนินกิจกรรมที่จังหวัดอุดรธานี¹⁴

นอกจากนี้มีชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย (Viet Kieu) และเป็นหนึ่งในคณะทำงานชุดดังกล่าวได้เล่าถึงการทำงานในช่วงเวลานั้นให้ฟังว่า

เราผลิตข่าวภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกวัน ส่งให้ร้อยเตอร์ เพื่อให้เอาข่าวกระจายต่อไปเพื่อให้ชาวโลกรับรู้... พวกเราจะรับฟังข่าวจากสถานีวิทยุในป่า ขณะนั้นโห่ซิมินห์

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

มินห์ยังอยู่ในป่า นักข่าวบางคนขอสัมภาษณ์โห่ซิมินห์...ต้องสัมภาษณ์ผ่านสำนักงาน แถลงข่าว(สำนักงานแถลงข่าวเวียดนาม ที่ถนนสีลม) ข่าวที่เสนอไปส่วนใหญ่เป็นข่าว กองโจรเวียดนาม ยิงเครื่องบินตก ฆ่าศัตรูฝรั่งเศสได้ ฝ่ายสถานทูตข่าวตัวเองก็จะ ส่งข่าวไปเหมือนกันว่าเอาชนะฝ่ายเราได้ ต่างคนต่างก็แข่งกันให้ข่าว¹⁵(เน้นโดยผู้เขียน)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด นอกจากจะให้เห็นโครงสร้างการทำงานของคนผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ที่กรุงเทพฯ ฯ แล้ว ยังจะเห็นได้ว่าคณะทำงานชุดดังกล่าว ได้ถือโอกาสใช้ไทยเป็นฐาน ในการโจมตีคู่ต่อสู้ทางการเมืองคือฝ่ายรัฐบาลข่าวตายและฝ่ายฝรั่งเศส ส่วนการที่มีการผลิตข่าวเป็น ภาษาไทยด้วยนั้น เป็นไปได้ว่าคณะชุดทำงานฝ่ายโห่ซิมินห์ต้องการหาเสียงสนับสนุนทั้งจากคนไทย และคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ในไทยด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่างานเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพที่ปฏิบัติที่จังหวัดอุดรธาณินั้น น่าจะเป็น การทำงานร่วมกับสมาคมสหภาพปฏิวัติชาวเวียดนาม ที่ได้จัดตั้งขึ้นในช่วงทศวรรษ 2470 และเป็นช่วงที่ โห่ซิมินห์เข้ามายังประเทศไทย เพื่อดำเนินงานขยายฐานของพรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ในหมู่ชาว เวียดนาม และหลังจากที่โห่ซิมินห์ได้ส่งผู้แทนรัฐบาลฝ่ายตน เข้ามาดำเนินงานในกรุงเทพฯ ฯ ในปี พ.ศ. 2489 เป้าหมายหนึ่งของโห่ซิมินห์คือ ใช้จังหวัดอุดรธานีซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ เป็นแหล่งรวบรวม ความร่วมมือระหว่างชาวเวียดนามเก่าและชาวเวียดนามอพยพหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจากนี้ ในงานศึกษาของพิมพ์รด พิพัฒน์กุลยังได้กล่าวถึงหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งของชาวเวียดนาม อพยพซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ไม่ปรากฏชื่อหน่วยงาน แต่มีหัวหน้าชื่อนายเล วัน ด้าย(Le Van Dai) และมีผู้นำในกองบัญชาการอีก 9 คน หน่วยงานที่ตั้งขึ้นนี้ มีหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของ ชาวเวียดนามอพยพในเรื่องอาหารและการช่วยเหลือทั่วไป กระตุ้นจิตสำนึกในการกู้ชาติ รับฟังข่าวสาร จากเวียดนาม และอบรมผู้อพยพให้ยึดมั่นในความรักชาติแต่ไม่มีการปฏิบัติงานในเชิงรุกแต่อย่างใด อีกทั้งยังมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยสม่ำเสมอ¹⁶ ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. 2489-2495 จะพบว่า ชาวเวียดนามอพยพมีการรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคมเวียดนาม(VietMinh)ขึ้น ซึ่งสมาคมดังกล่าวมีกอง บัญชาการใหญ่อยู่ที่จังหวัดอุดรธานีเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการ ที่ปรากฏว่าจังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวของสมาคมต่าง ๆ รวมถึงเป็นหน่วยงาน

¹⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย(Viet Kieu) อายุ 74 ปี ไม่ต้องการให้เปิดเผย ชื่อ และนามสกุลจริง, 2 มิถุนายน 2544 ที่กรุงเทพฯ ฯ .

¹⁶ พิมพ์รด พิพัฒน์กุล, อ่างแล้ว, หน้า 145.

บัญชาการของชาวเวียดนามอพยพนั้น เป็นไปได้ว่าสมาคมและหน่วยงานดังกล่าวอาจจะมีส่วนเกี่ยวพันกับการดำเนินงานของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโชมินห์โดยสัมพันธ์กับคณะกรรมการจังหวัดอุดรธานีด้วย

3.1.2. การให้ความช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติกลุ่มต่าง ๆ ในอินโดจีน

นอกเหนือจากรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ จะแสดงท่าทีอย่างเปิดเผยที่จะให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในการเรียกร้องเอกราชจากประเทศอาณานิคม อันนี้เห็นได้จากการอนุญาตให้มีคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโชมินห์ ประจำที่กรุงเทพฯ ฯ แล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ยังได้ดำเนินการช่วยเหลือกิจกรรมเคลื่อนไหวขบวนการกู้ชาติกลุ่มต่าง ๆ ในอินโดจีน เช่น การจัดมอบอาวุธให้แก่ชาวเวียดนาม เพื่อนำกลับไปกู้ชาติ ดังปรากฏในบันทึกของปรีดี พนมยงค์ว่า

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกแล้ว ผู้รักชาติเวียดนามได้มาติดต่อขออาวุธ ข้าพเจ้าก็ได้จัดอาวุธเสรีไทยจำนวนหนึ่งมอบให้โดยคุณหลวงสังวร ฯ (พลเรือตรีสังวร สุวรรณชีพ) ให้สารวัตรทหารคุมขบวนรถไฟบรรทุกไปที่ชายแดนพระตะบอง ขณะนั้นยังอยู่กับไทย โชมินห์ ได้เขียนจดหมายมาขอใจว่าอาวุธที่ได้ไปนั้น ได้จัดตั้งทหารรักชาติเวียดนามได้ 2 กองพัน จึงให้ชื่อเป็นเกียรติว่า "กองทัพสยาม"¹⁷

และไม่เพียงแต่จะให้การสนับสนุนอาวุธแก่นักชาตินิยมเวียดนามให้ไปกู้ชาติในประเทศของตนเท่านั้น นายปรีดี พนมยงค์ ยังได้สนับสนุนการเคลื่อนไหวกิจกรรมรักชาติของชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาพักอาศัยในประเทศไทยด้วย ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวปรากฏในบันทึกความทรงจำของห้วงวันหวน ว่า "ในปีค.ศ.1946(พ.ศ.2489)และปีค.ศ.1947(พ.ศ.2490) นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้การสนับสนุนอาวุธแก่พวกเราเป็นอย่างดี และยังให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเวียดนามโพ้นทะเล(The Overseas Vietnamese) ที่หลบหนีเข้ามายังประเทศไทยให้มีที่พักอาศัย และให้อาวุธแก่พวกเขา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชาวเวียดนามโพ้นทะเลเข้ามาดำเนินกิจกรรมรักชาติในเมืองไทยอย่างเสรี"¹⁸ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าท่าทีที่นายปรีดี พนมยงค์ ปฏิบัติทั้งต่อนักชาตินิยมเวียดนาม และชาวเวียดนามที่พักอาศัยในดินแดนไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ที่สำคัญคือไม่แบ่งแยกอุดมการณ์ทางการเมือง

¹⁷ ปรีดี พนมยงค์, *ระลึกถึงคุณหลวงสังวรยุทธกิจ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือตรีหลวงสังวร ยุทธกิจ* (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2516), หน้า 14.

¹⁸ Hoang Van Hoan, op., cit, p 273.

ผู้รักชาติจำนวนหนึ่งในประเทศเหล่านี้ ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองและอุดมการณ์ต่างกันได้ ลี้ภัยหลบซ่อนเข้ามาในสยาม ในบรรดาผู้ลี้ภัยเหล่านี้ เหววียน ไอ กวีวก เป็นผู้หนึ่งที่เข้ามาเป็น ครั้งคราวชื่อของเขามาความหมายว่า"เหงวียน ผู้รักชาติ" และพำนักอยู่ระยะหนึ่งโดยใช้ชื่อ หลายชื่อ...ข้าพเจ้ามีความเห็นใจผู้รักชาติลี้ภัยทุกคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก โดยไม่แบ่งอุดมการณ์ เพราะแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะเลือกทางเดินของตน¹⁹

อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือของนายปรีดี พนมยงค์ ไม่เพียงจำกัดอยู่เพียงให้ความช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติเวียดนามเท่านั้น เขายังให้ความช่วยเหลือรัฐบาลลาวอิสระให้อพยพเข้ามาตั้งรัฐบาลลาวพลัดถิ่นในจังหวัดหนองคาย รัฐบาลดังกล่าวประกอบด้วยบุคคลสำคัญเช่น เจ้าเพชรราช พระยาคำม่วงวิไล เจ้าสุวรรณภูมา เจ้าสุภานุวงศ์ ท้าวกระต่าย โดนสโลฤทธิ์ และท้าวอุ้นชนะนิกร เป็นต้น ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสทราบข่าวรัฐบาลไทยให้ที่พักพิงแก่คนเหล่านี้ จึงเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปลดอาวุธและผลักดันให้อยู่ห่างแม่น้ำโขง กับให้ย้ายรัฐบาลพลัดถิ่นออกจากจังหวัดหนองคาย ต่อมาท้าวอุ้น ชนะนิกร ได้ติดต่อกับนายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล และนายจำลอง ดาวเรือง ทั้งหมดเห็นควรว่าควรจะให้รัฐบาลลาวอิสระมาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ และประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นปกติ นานาประเทศจะเห็นว่าลาวอิสระมาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ หมดแล้ว ไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อฝรั่งเศสอีก ดังนั้นจึงจัดบ้านพักให้อยู่ 3 หลังคือ บ้านไชโย ตั้งอยู่ข้างสถานีรถไฟหัวลำโพง บ้านคิงดอล(คิงส์ดอน) อยู่บริเวณสาทรใต้ และที่ทุ่งมหาเมฆ และจากความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยต่อรัฐบาลลาวอิสระนี้ ทำให้รัฐบาลลาวอิสระสามารถมีกองกำลังติดอาวุธ ดำเนินการซื้ออาวุธ รวมทั้งมีเสรีภาพในการเดินทางและการติดต่อกับต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับสหรัฐอเมริกา เพื่อหวังจะให้เป็นคนกลางไกลเกลี่ยให้ฝรั่งเศสยอมคืนเอกราชให้ลาว ถึงแม้จะไม่เป็นผลสำเร็จก็ตาม หรือกับขบวนการต่อสู้ของเวียดนาม ในช่วงที่รัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ กล่าวได้ว่ารัฐบาลลาวสามารถดำเนินการต่าง ๆ และทำการต่อสู้เพื่อเอกราชลาวได้โดยสะดวก²⁰ แต่ภายหลังเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง รัฐบาลชุดนี้ก็ได้มีคำสั่งให้ยกเลิกนโยบายช่วยเหลือรัฐบาลลาวพลัดถิ่น จนทำให้ต้องยุบรัฐบาลลาวอิสระลงในปลาย พ.ศ. 2492

¹⁹ ปรีดี พนมยงค์, *ชีวิตผืนผวนของข้าพเจ้าและ 21 ปีที่ลี้ภัยในสาธารณรัฐราษฎรจีน*, แปลโดย จำนง ภคอรุณดีและพรทิพย์ โตใหญ่ (กรุงเทพฯ ฯ : เทียนวรรณ, 2529), หน้า, 85.

²⁰ ดูเพิ่มเติมได้จากงานของพิมพ์รด พิพัฒน์กุล, อ้างแล้ว, หน้า 139-144.

นอกจากนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ยังช่วยเหลือขบวนการกัมพูชาอิสระ โดยจัดหาที่พักให้ นายชัน งอกห์ ทันห์ (Son Ngoc Thanh) ผู้นำกัมพูชาอิสระ และจัดหาอาชีพให้บุคคลในขบวนการกัมพูชาอิสระเป็นต้น²¹ ส่วนคนที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือขบวนการกอบกู้เอกราชในอินโดจีนมากอีกคนหนึ่งคือนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งปรากฏในบทสัมภาษณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2513 ว่า

นายเตียง ศิริขันธ์ นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเพราะเป็นคนที่ได้ช่วยเหลือและมี ส่วนสัมพันธ์ เกี่ยวกับเอกราชของลาวและเวียดนาม มาก²² (เน้นโดยผู้เขียน)

นโยบายสนับสนุนขบวนการกอบกู้เอกราชในอินโดจีนดังกล่าวแม้ต่อมา นายปรีดี พนมยงค์ จะพ้นอำนาจไปเพราะกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 แต่นโยบายนี้ก็ได้รับการสนับสนุนและสานต่อในรัฐบาลของพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ทั้งนี้เห็นได้จากในเดือนกันยายน 2490 กลุ่มที่สนับสนุน นายปรีดี พนมยงค์ โดยเฉพาะ ส.ส. สายอีสาน และพวกผู้นำขบวนการชาตินิยมในอินโดจีนได้รวมตัวกันจัดตั้ง สันนิบาตเอเชียอาคเนย์ (Union of Southeast Asia) ขึ้น โดยมีนายเตียง ศิริขันธ์ (ส.ส. สกลนคร) เป็นประธาน นายถวิล อุดล (ส.ส. ร้อยเอ็ด) เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และมีรองประธานซึ่งเป็นคนใกล้ชิดนายเตียง ศิริขันธ์คือ ดร. ตราทราน เกียว ชาวเวียดนาม ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะกรรมการบริหารเฉพาะกาลของโคชินจีน (Provisional Executive Committee of Chochin-China) และมีศาสตราจารย์เลอี เป็นเหรียญกษาปณ์ ส่วนเลขานุการใหญ่ของสันนิบาตคือ เจ้าสุภานุวงศ์²³

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความคิดในการจัดตั้งสันนิบาตแม้จะเกิดความร่วมมือกันในระดับหนึ่ง²⁴ แต่มีอันต้องล้มเลิกไป อันเนื่องมาจากเกิดรัฐประหารในเดือนพฤศจิกายน 2490²⁵ แต่แนวความคิดดังกล่าวช่วยให้เราได้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสมาชิกขบวนการปฏิวัติลาว และโดยเฉพาะตัวแทนของรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโซเวียตที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ เช่น นายเลอี ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งเป็นถึงผู้อำนวยการสำนักข่าวสารเวียดนาม ดังนั้นจึง

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 145.

²² ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, "ปรีดี พนมยงค์กับการเมืองไทย", *จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* 3/3 (เมษายน-มิถุนายน 2519): 78-81.

²³ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 308.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 309.

²⁵ สันติสุข โสภณศิริ, *หนึ่งศตวรรษปรีดี พนมยงค์* (กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันปรีดี พนมยงค์, 2540), หน้า 26.

ไม่น่าแปลกใจเลยที่พบว่าภายหลังจากรัฐประหารในเดือนพฤศจิกายน 2490 ไม่นานรัฐบาลชุดใหม่ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารจำนวนหนึ่งเข้าไปตรวจค้นบ้านพักและยึดอาวุธบ้านผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฆซิมินห์ โดยการดำเนินการครั้งนี้คณะรัฐประหารได้อ้างถึงความสัมพันธ์ระหว่างคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฆซิมินห์กับพวกเสรีไทยสายอีสานกลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ ว่าอาจจะคิดร้ายต่อรัฐบาลใหม่ ซึ่งรายละเอียดจะขอกล่าวในบทต่อไป

3.2 การให้ความช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีน

3.2.1 การอพยพของชาวเวียดนามในลาวเข้ามายังประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การอพยพของชาวเวียดนามเข้ามายังประเทศไทยนั้นปรากฏให้เห็นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และมีมาอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลที่แตกต่างไปตามบริบทแห่งยุคสมัย ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 อย่างไรก็ตามในระหว่างพ.ศ.2488-2489 เราจะพบการอพยพอีกระลอกใหญ่ของชาวเวียดนาม ในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าทุก ๆ ครั้งที่ผ่านมาเข้ามายังประเทศไทย ชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในระยะนี้ฝ่ายรัฐบาลไทยเรียกว่าชาวเวียดนามอพยพ โดยเอกสารทางราชการไทยระบุว่า”เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบในอินโดจีนได้มีชาวเวียดนามอพยพส่วนใหญ่มากจากประเทศลาวและมีภูมิลำเนาเป็นชาวเวียดนามเหนือ เข้ามาพำนักในประเทศไทยประมาณกว่า 50,000 คน”²⁶

จากงานศึกษาของพิมพ์รุต พิพัฒน์กุล เรื่องบทบาทของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองไทยต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาวระหว่างพ.ศ.2483-พ.ศ.2492 (2544) ได้กล่าวถึงการสำรวจจำนวนผู้อพยพในแต่ละจังหวัดของเจ้าหน้าที่ไทย ในช่วงปี พ.ศ.2490 ซึ่งปรากฏว่าผู้อพยพที่เข้ามาเวลานั้นส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนาม ดังนี้คือ

จังหวัดนครราชสีมา ผู้อพยพส่วนมากเป็นชาวเวียดนาม ประมาณกว่า 300 คน ส่วนใหญ่เป็นพลเรือน มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นข้าราชการอินโดจีน ไม่มีทหาร ไม่ได้นำอาวุธติดตัวมา

จังหวัดขอนแก่น มีชาวเวียดนามอพยพเข้ามาประมาณ 1,500 คน

จังหวัดอุดรธานี มีชาวเวียดนามอพยพประมาณ 5,508 คน คนลาว 1 คน ชาวเวียดนามเป็นทหารมากกว่าพลเรือน

²⁶ หจข.(3)สร.0201.24/1 เรื่องเกี่ยวกับคนญวนในประเทศไทยและคนญวนอพยพ วันที่ 22 กุมภาพันธ์

จังหวัดหนองคาย มีชาวเวียดนามอพยพประมาณ หนึ่งกว่าคน คนลาวประมาณ 1,500 คน

จังหวัดนครพนม ผู้อพยพจำนวนสองหนึ่งกว่าคน ซึ่งถือว่ามีจำนวนมากที่สุด ประกอบด้วย คนลาวประมาณ 900 กว่าคน นอกนั้นเป็นชาวเวียดนาม ผู้อพยพส่วนใหญ่เป็นพลเรือน มีทหารเล็กน้อย ผู้อพยพที่มีเงินทุนติดตัวมากก็ไปประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น บางคนลงทุนค้าขาย ทำธุรกิจเดินรถ ตั้งโรงซ่อมเครื่องยนต์ บางคนมีฝีมือทางช่างจึงรับจ้างตัดเสื้อ เป็นช่างเย็บหนัง ช่างไม้ และช่างเหล็ก เป็นต้น²⁷ ภายหลังทางราชการได้จัดให้มีการสำรวจเฉพาะจำนวนชาวเวียดนามอพยพขึ้นอีกครั้งในปีพ.ศ.2499 ปรากฏว่ามีจำนวนมากถึง 46,600 คน²⁸

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ชาวเวียดนามหนีอพยพไปตั้งหลักแหล่งในลาวมากนั้นเนื่องมาจาก

ประการแรก อาจกล่าวได้ว่าการอพยพของชาวเวียดนามไปยังดินแดนลาวนั้นเป็นผลโดยตรงมาจากนโยบายการปกครองของฝรั่งเศส กล่าวคือ ฝรั่งเศสสนับสนุนให้ชาวเวียดนามอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนลาว เนื่องจากสัดส่วนของประชากรในดินแดนเวียดนามมีความหนาแน่นมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ทำกิน ส่วนในลาวมีจำนวนประชากรน้อย ฝรั่งเศสจึงให้ชาวเวียดนามเข้ามาในลาวเพื่อระบายคนออกจากเวียดนาม จนส่งผลให้มีชาวเวียดนามเข้ามาอยู่อาศัยในดินแดนลาวเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามยังพบว่านโยบายของฝรั่งเศสดังกล่าว ยังก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างมากในหมู่ประชาชนลาว เพราะฝรั่งเศสให้ความสำคัญเฉพาะกับชาวเวียดนาม และยังส่งเสริมให้ชาวเวียดนามเข้าสู่ระบบราชการในดินแดนลาว กีดกันไม่ให้คนลาวมีโอกาสรับตำแหน่งสำคัญใด ๆ เช่น ให้ชาวเวียดนามได้รับตำแหน่งระดับหัวหน้าหมู่บ้าน มีหน้าที่ประสานงานกับเจ้าอาณานิคมเป็นต้น ในทางกลับกันฝรั่งเศสเองมองว่าคนลาวเป็นคนขี้เกียจ เชื่องช้าและไม่สามารถทำงานหนักหรือทำงานในหน้าที่ที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นฝรั่งเศสจึงเรียกใช้ชาวเวียดนามเป็นเจ้าหน้าที่ ในระดับกลางในการบริหารงานของฝรั่งเศส ส่วนคนลาวเป็นได้แค่เจ้าหน้าที่ระดับล่างเท่านั้น²⁹

ประการที่สอง คือสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบากและยากจนในภาคเหนือ เพราะถ้าหากเราศึกษาในแง่เศรษฐกิจและภูมิศาสตร์ของเวียดนามแล้วจะพบว่าเวียดนามเป็นสังคมเกษตรกรรมบนพื้นที่

²⁷ พิมพรัตน์ พิพัฒน์กุล, "บทบาทของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองไทยต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาว ระหว่างพ.ศ.2483-พ.ศ.2492", (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 153.

²⁸ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, **ญวนอพยพ** (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2521), หน้า 19.

²⁹ พิมพรัตน์ พิพัฒน์กุล, "บทบาทของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองไทยต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาว ระหว่างพ.ศ.2483-พ.ศ.2492", หน้า 17.

ฐานของการปลูกข้าวนาดำ(Wet-Rice)ซึ่งเป็นลักษณะของการทำนาบนที่ราบลุ่มของเอเชียทั่วไป³⁰ และเขตเกษตรกรรมของเวียดนามมีด้วยกันสองเขตที่สำคัญคือทางตอนเหนือและตอนใต้ของเวียดนาม ในทางตอนเหนือของเวียดนามจะพบว่า มีแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง แต่ขนาดของพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแดงไม่ใหญ่นัก มีเขตที่ราบสูง และปากแม่น้ำแดงเป็นที่ลาดต่ำที่สำคัญเป็นดินเลนปนทราย ทำให้เกิดปัญหาเรื่องดินไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก อีกทั้งเขตนี้มีประชากรหนาแน่นส่งผลให้ผู้ถือครองที่ดินจำกัด นอกจากนี้ลักษณะภูมิอากาศของเวียดนามเหนือยังเป็นตัวกำหนดให้เกิดภาวะฝนตกหรือไม่ก็น้ำท่วมอยู่เสมอ นำมาซึ่งความอดอยากให้แก่ชาวนาเขตนี้มาก ส่วนทางตอนใต้ของเวียดนามนั้นแหล่งเกษตรกรรมสำคัญอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงที่มีลักษณะอุดมสมบูรณ์มากกว่าที่ราบลุ่มแม่น้ำแดงทางตอนเหนือ ส่งผลให้ชาวนาปลูกข้าวได้หลายฤดู รวมถึงมีระบบการชลประทานที่ดีกว่าดังนั้นชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของเวียดนามจึงไม่มีปัญหาในเรื่องผลผลิตทางการเกษตร ที่ไม่เพียงพอแก่การบริโภค เช่นเดียวกับชาวนาที่อยู่ในภาคเหนือ และภาคเหนือก็ยังได้ชื่อว่าเกิดกบฏชาวนามากครั้งกว่าภาคใต้ ทั้งนี้การกบฏทางภาคเหนืออันมีพื้นฐานสำคัญร่วมกันคือความยากจนและความอดอยากของชาวนา ดังนั้นเงื่อนไขที่มาจากผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอแก่การบริโภคในชุมชนหรือในสังคมชาวเวียดนามเหนือ นั้น จึงเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้ชาวเวียดนามเหนืออพยพหลีกเลี่ยงความอดอยากไปหาแหล่งที่ทำกินใหม่³¹ ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะอพยพเข้าไปยังดินแดนลาวมากกว่าที่จะอพยพลงไปยังภาคใต้ของเวียดนามเองอันเนื่องมาจากพื้นที่ทำกินในดินแดนลาวมีมาก และส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายของฝรั่งเศสที่ต้องการระบายคนไปยังดินแดนลาว

สรุปได้ว่าชาวเวียดนามอพยพที่อาศัยอยู่ในดินแดนลาว มีทั้งพวกที่เป็นข้าราชการซึ่งมีส่วนร่วมในการบริหารงานราชการของฝรั่งเศสในดินแดนลาวและส่วนหนึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นพวกชาวนาเนื่องจากประสบภาวะปัญหาความอดอยาก ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือปัจจัยที่ทำให้ชาวเวียดนามเข้าไปตั้งหลักแหล่งถาวรอยู่ในลาวหรือถ้าหากเราจะพิจารณากันในแง่ภูมิศาสตร์ก็สามารถมองเห็นแนวตะเข็บชายแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงของพรมแดนไทยที่คู่ขนานไปกับพรมแดนลาว กัมพูชา ถัดออกไปก็จะเห็นเวียดนามโดยเฉพาะเวียดนามเหนืออันมีพรมแดนติดต่อกับชายแดนลาวอย่างเห็นได้ชัด จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่พบการอพยพของชาวเวียดนามเหนือมุ่งสู่ลาว

³⁰ พรเพ็ญ ฮันตระกูล, "โลกทัศน์ชาวเวียดนาม", รวมเอกสารประกอบการเสวนาผลงานวิชาการงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประวัติศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, หน้า 3

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-43.

ส่วนสาเหตุที่ชาวเวียดนามในลาวอพยพเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงระหว่างพ.ศ.2488-2489 หรือช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงนั้น เนื่องจากฝรั่งเศสได้พยายามกลับเขามามีอำนาจในดินแดนอินโดจีนอีกครั้งด้วยการสนับสนุนจากพันธมิตรอังกฤษและอเมริกา³² การเข้ามาในดินแดนอินโดจีนของฝรั่งเศสครั้งนี้กลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในลาวและกัมพูชา(ส่วนน้อย)อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยและกระจายตัวอยู่มากในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน เนื่องจากฝรั่งเศสปราบปรามผู้ที่ขัดขวางอย่างรุนแรง³³ เพื่อให้เห็นภาพการอพยพของชาวเวียดนามในดินแดนลาวเข้ามายังประเทศไทยอย่างชัดเจน ณ ที่นี้จึงขออธิบายถึงการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอกราชของลาวภายหลังสงคราม ที่เริ่มจากการตัดสินใจของเจ้าเพชรราชที่เวียงจันทน์ว่าจะไม่ยอมให้ลาวกลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสอีก เพราะถือว่าการประกาศเอกราชของลาวเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2488 ที่ผ่านมานั้นเป็นการสิ้นสุดสัญญาต่าง ๆ ที่ลาวเคยทำไว้กับฝรั่งเศส ขณะเดียวกันฝรั่งเศสเองก็คัดค้านเอกราชของลาวดังกล่าว และถือว่าเจ้าศรีสว่างวงศ์ยังคงเป็นกษัตริย์ของประเทศลาว รวมทั้งเจ้าศรีสว่างวงศ์เองก็ทรงยินยอมให้ฝรั่งเศสกลับมาปกครองลาวดังเดิม ดังนั้นกองทหารฝรั่งเศสซึ่งมีอังกฤษหนุนหลังจึงเริ่มยึดครองลาวคืนในหลาย ๆ พื้นที่ เมื่อไม่มีหนทางใดที่จะเจรจาประนีประนอมกันได้ กองทหารของรัฐบาลลาวอิสระจึงต้องต่อสู้กับฝรั่งเศสด้วยกำลังทหาร การสู้รบระหว่างลาวกับฝรั่งเศสเริ่มขึ้นในปลายปีพ.ศ. 2488 โดยกองทหารฝรั่งเศสสามารถยึดบ้านเกิน เมืองทุคม(เป็นเมืองชายแดนของลาว)ไว้ได้ หลังจากนั้นก็มีกองปะทะกันระหว่างทหารฝรั่งเศสกับทหารลาวเรื่อยมา ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2489 รัฐบาลลาวอิสระต้องพบกับสถานการณ์ที่เลวร้ายมากขึ้นอีก เมื่อเวียดนาม(กลุ่มโห志明ินห์)ที่เคยทำการสู้รบร่วมกับลาว ต่อต้านฝรั่งเศส เปลี่ยนท่าทีไปทำความตกลงร่วมมือกับฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเหตุให้การรบในเวียดนามยุติลงชั่วคราว ฝรั่งเศสจึงถือโอกาสนี้ส่งทหารเข้ามาในประเทศไทย และสามารถกลับมายึดครองลาวทั้งเมืองทางเหนือและเมืองทางใต้เกือบทั้งหมด ท้าวอุ่น ชนะนิกร ซึ่งรับผิดชอบดูแลประชาชนที่เมืองสุวรรณเขต จึงเจรจาทกลงกับฝรั่งเศส ยินยอมให้ฝรั่งเศสยึดเมือง โดยประกาศให้ประชาชนอพยพหนีไปอยู่ที่ อ.มุกดาหาร ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว นอกจากนี้ฐานที่มั่นของลาวอิสระอีกแห่งหนึ่งคือ เมืองท่าแขก ซึ่งมีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นผู้บัญชาการใหญ่ ก็ถูกฝรั่งเศสปิดล้อม ประชาชนจึงทยอยอพยพหนีมาอยู่ที่ จ.นครพนมของไทย เมื่อเห็นว่าไม่มีทางสู้ในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2489 เจ้าสุภานุวงศ์จึงหนีออกจากเมืองท่าแขกพร้อมกับกองกำลังลาวอิสระทางเรือข้าม

³² Hoang Van Hoan, op. cit., p. 220.

³³เฉลิม ทรัพย์ยิ่ง, พันเอก, **ชาวญวนอพยพในภาคอีสานกับความมั่นคงของชาติ**, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2508-2509, หน้า 4.

แม่น้ำโขงมายังฝั่งไทยแต่เรือของท่านโดนเครื่องบินฝรั่งเศสยิง จนท่านได้รับบาดเจ็บ ต่อมาในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2489 รัฐบาลลาวอิสระที่เวียงจันทน์ ประกาศให้ประชาชนอพยพออกจากเวียงจันทน์ และในวันที่ 13 พฤษภาคม ปีเดียวกัน เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ สั่งให้ทหารลาววางอาวุธ เพื่อรักษาชีวิต³⁴

อย่างไรก็ตามการต่อสู้เพื่อต่อต้านการกลับมาของฝรั่งเศสของชาวอาณานิคมอินโดจีนยังปรากฏในรายงานเอกสารของทางราชการไทยซึ่งกล่าวถึงพวกที่หนีสงครามและอพยพเข้ามาฝั่งประเทศไทย ความว่า

เนื่องด้วยเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสใช้อาวุธปืนยิงและอาวุธมีดแทงคนลาวและคนญวนตายไปเป็นจำนวนมากนอกจากนี้ยังได้จับเด็กเล็ก ๆ ใสลึง และกระสอบป่านโยนทิ้งแม่น้ำโขง โดยหาว่าพวกเหล่านี้ช่วยเหลือญี่ปุ่นเช่นขบรวกให้นำอาหารการกินมาให้ ผู้ที่ถูกฆ่าเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสมิได้ทำการสอบสวนเมื่อสงสัยก็จับฆ่าเลย เป็นการทารุณ ประชาชนพลเมืองได้รับความเดือดร้อนมาก เพราะเกรงถูกฆ่า และการฆ่านี้โดยมากฝรั่งเศสไม่ได้ลงมือฆ่าเอง ปลอ่ยให้ทหารลาวฆ่าโดยอยู่ในความควบคุมของฝรั่งเศส เริ่มแรกการฆ่าใช้อาวุธปืนยิงต่อมาตอนหลังใช้อาวุธมีดแทงเพื่อมิให้ประชาชนได้ยินเสียงปืน³⁵

นอกจากนี้ในงานศึกษาของสุวิทย์ ธีรศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ลาว ค.ศ.1779-1975 ได้ให้ภาพการโจมตีของกองกำลังฝรั่งเศสในดินแดนลาวจนทำให้ประชาชนที่อยู่ฝั่งลาวหนีข้ามมายังฝั่งไทย ในเวลานั้นว่า

21 มีนาคม 1946(2489)ทหารฝรั่งเศสโจมตีท่าแขกครั้งใหญ่โดยใช้อาวุธที่เหนือกว่ามาก โดยใช้เครื่องบินสปิตไฟร์ 4 ลำ ที่ระเบิดและยิงกราดทำให้ประชาชนที่ไปจ่ายตลาด บาดเจ็บล้มตายหลายสิบคน ทหารฝรั่งเศส ทหารแขกดำ และทหารลาว จำนวนหนึ่ง มีรถหุ้มเกราะ 2 คัน ปืนใหญ่ 2 หมวด เครื่องบิน 7 ลำ ฝ่ายลาวได้ต่อสู้อย่างทรหด แต่ด้วยอาวุธที่เหนือกว่าของฝรั่งเศสทำให้ฝ่ายลาวมีทั้งทหารและประชาชนเสียชีวิต ประมาณ 3,600 คน ทหารฝรั่งเศสได้เข่นฆ่าประชาชนอย่างโหดร้ายป่าเถื่อนที่สุดโดยเอาเด็กน้อยยัดใส่กระสอบป่านแล้วทิ้งลงแม่น้ำโขง หรือทิ้งบ่อน้ำให้จมน้ำตาย เอาประชาชนไปเรียงแถวริมแม่น้ำโขงแล้วยิงทิ้งทำให้แม่น้ำโขง

³⁴ พิมพ์รต พิพัฒน์กุล,อ้างแล้ว,หน้า 135-138.

³⁵ หจข.(1) มท.3.1.2.10/87ที่ 7033/2488 เรื่องการเคลื่อนไหวนินโดจีน ระหว่างวันที่ 23 ตุลาคม-12

เต็มไปด้วยชาวกศพ...กองกำลังของฝ่ายลาวผู้ฝรั่งเศสไม่ได้จึงแตกหนีข้ามแม่น้ำโขงมาฝั่งนครพนม...”³⁶

ในหนังสือเรื่อง The Vietnamese in Thailand ของปีเตอร์ เอ. พูล กล่าวว่าเป็นเวลานั้นพวกเวียดนามที่ข้ามมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดนครพนมคือพวกที่อพยพมาจากท่าแขก ส่วนพวกที่เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอธาตุพนม และมุกดาหารนั้นคือ คนเวียดนามที่อพยพมาจากสุวรรณเขต นอกจากนี้ยังมีอีกจำนวนมากที่กระจายตัวอยู่ตามหลายอำเภอ ในจังหวัดหนองคายซึ่งเป็นพวกที่อพยพมาจากเวียงจันทน์³⁷

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผลของความทารุณที่รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสกระทำต่อชาวอาณานิคมในช่วงสงครามและหลังสงครามนั้นนำไปสู่การอพยพระลอกใหญ่ของชาวเวียดนามในลาวมุ่งเข้ามายังดินแดนไทย ชาวเวียดนามอพยพในช่วงนั้น เล่าถึงเหตุการณ์ดังกล่าวดังนี้

...ยาย(บ่ามาย)หนีข้ามมาจากท่าแขก มาอยู่นครพนม ตอนนั้นอดอยากมาก เสื้อผ้าไม่มีจะใส่ เรายอดมานี้ก็บุญแล้ว ฝรั่งเศสมันยังปืนลงเรือ คนตายเยอะเลย จำไม่เคยลืม ต้องเอาตัวรอดก่อน ช่วยคนอื่นไม่ได้...รัฐบาลไทยตอนนั้นก็ดีให้ความช่วยเหลือให้คนพายเรือข้ามไปรับคนเวียดนาม ที่กำลังลงเรือข้ามมายังฝั่งไทย บางคนก็ถูกลูกหลงถูกยิง เพราะไปช่วยก็มี...³⁸

หลังจากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นในอินโดจีนและปรากฏว่ามีผู้อพยพหนีสงครามเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ท่าทีของรัฐบาลไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ขณะนั้นสะท้อนให้เห็นได้จากโทรเลขของกระทรวงมหาดไทยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2488

ควรจะให้ผู้อพยพชาวเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ค้นหาที่หลบภัยในประเทศไทยเพื่อหลบหนีจากการกดขี่ข่มเหงของชาวฝรั่งเศส พวกเขาควรจะได้รับอนุญาตให้เข้ามาด้วยความสมัครใจไม่ควรจะผ่านเข้ามาโดยจ่ายค่าธรรมเนียมคนต่างด้าว แต่ความเคลื่อนไหวของเขาเหล่านั้นควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด³⁹

³⁶ สุวิทย์ วีระศาสตร์, **ประวัติศาสตร์ลาว ค.ศ.1779-1975** (กรุงเทพฯ:ธีระการพิมพ์,2543),หน้า 297.

³⁷ Poole,op.cit.,p. 41.

³⁸ บ่ามายเป็นหนึ่งในชาวเวียดนามที่เคยตั้งหลักแหล่งอยู่ในอำเภอท่าแขก ของลาว และหนีสงครามข้ามมายังฝั่งนครพนม ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องการให้เปิดเผยชื่อ และนามสกุลจริง แต่ผู้เขียนเรียกท่านในภาษาเวียดนามว่า บ่ามาย(Ba Mai) สัมภาษณ์วันที่ 25 สิงหาคม 2545 ที่กรุงเทพฯ ฯ

³⁹ Chan Ansuchote.The Vietnamese Refugee in Thailand:A Case Study in Decision Making.M.A.Thesis, Faculty of Public Administration of Thammasat University,1960,p 11. ชาญ อังสุโชติแปลเป็นภาษาอังกฤษ จากต้นฉบับเดิมคือ(สำเนา)โทรเลขภาษาไทย ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขณะนั้นคือ

นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังเสนอข้อควรปฏิบัติของรัฐที่พึงมีต่อผู้อพยพชาวอินโดจีน ดังปรากฏในโทรเลขฉบับเดียวกันดังนี้

ผู้อพยพจะได้รับความเมตตาากรุณาอย่างสูงสุด พวกเขาจะได้รับอนุญาตให้พักอาศัยได้ทุก ๆ ที่ในประเทศไทย และจะได้รับโอกาสให้เป็นพลเมืองไทยมีที่ดินทำกิน เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ มีเงินกู้ยืมเป็นกองทุน 1,000,000 บาท **ผู้อพยพจะไม่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด แต่จะมีเสรีภาพเดินทาง พักอาศัยและทำงานที่ใดก็ได้**⁴⁰ (เน้นโดยผู้เขียน)

หรือกล่าวโดยสรุปในหลักการช่วยเหลือผู้อพยพของไทยอย่างเป็นทางการในช่วงเวลานั้นได้ดังนี้คือ

- 1.งดเว้นค่าธรรมเนียมคนเข้าเมือง
- 2.ผ่อนผันการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว
- 3.วางระเบียบการช่วยเหลือให้มีที่อยู่ทำกิน
- 4.ให้ยืมเงิน

จากการที่รัฐบาลไม่ได้จำกัดในเรื่องถิ่นที่อยู่ของผู้อพยพโดยเฉพาะผู้อพยพชาวเวียดนามที่มีจำนวนมากที่สุดเกือบ 50,000 คน โดยปล่อยให้ตั้งหลักแหล่งโดยอิสระเสรีในเวลานั้นจึงทำให้คนเวียดนามเหล่านี้กระจายกันไปอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ถึง 56 จังหวัด⁴¹นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังได้กำชับไปยังจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจดูแลปกครองคนเวียดนามให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งยังสั่งกำชับให้ปฏิบัติต่อคนเวียดนามด้วยความอ่อนนุ่มนวลด้วยความเห็นอกเห็นใจ พร้อมทั้งนี้ยังได้จัดตั้งกรมการขึ้นคนละหนึ่งเรียกว่า"คณะกรรมการรักษาการณ์กลาง"โดยมีจุดประสงค์ให้คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับคนเวียดนามอพยพแล้วเสนอรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาต่อไป⁴² ต่อมาในสมัยที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี(ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 ครั้งคือระหว่างวันที่ 24 มีนาคม-9มิถุนายน 2489 และ 11 มิถุนายน-23 สิงหาคม 2489)ผู้อพยพชาวเวียดนามแต่ละครอบครัว ยังได้รับจัดสรรที่

นายทวี บุญยเกตุ ส่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย วันที่ 21 พฤศจิกายน 2488 และดูได้เพิ่มเติมในงานของพิมพ์วิรัตน์ พิมพ์นกุล,อ้างแล้ว,หน้า 154.

⁴⁰ Ibid.,p. 11.

⁴¹ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, **ญวนอพยพ**,หน้า 40.

⁴² เรื่องเดียวกัน,หน้า 35-37.

ดินเพื่อทำการเพาะปลูก⁴³ นอกจากนี้เขายังมอบหมายให้นายเตียง ศิริขันธ์ เป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือชาวเวียดนามอพยพ โดยให้เงินช่วยเหลือในปีแรก 3 ล้านบาท ส่วนปีต่อ ๆ ไปให้ปีละ 5 ล้านบาท⁴⁴

แม้รัฐบาลพลเรือนช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีนโยบายช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามด้วยความคล่องตัว ดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่จากข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจสถานการณ์การอพยพทางชายแดน ในปีพ.ศ.2490 ที่มีผู้อพยพมากถึงหลักหมื่นนี้ ทางกระทรวงการต่างประเทศของไทยถือว่า เป็นการอพยพในจำนวนที่ผิดปกติ ซึ่งทางการไทยก็ต้องระวังเนื่องจากอาจจะถูกฝรั่งเศสกล่าวหาได้ว่า ไทยสนับสนุนชักจูงให้มีการอพยพ และสนับสนุนให้ผู้อพยพกลับเข้าไปรุกรานฝรั่งเศสในอินโดจีน ดังนั้นภาวะทางชายแดนจึงมีความตึงเครียดมาก ไม่มีการร่วมมือกันระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ไทยจึงต้องระมัดระวังในการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพตามหลักมนุษยธรรมเพียงเท่านั้น กล่าวคือต้องควบคุมไม่ให้ผู้อพยพข้ามไปรุกรานประเทศอื่น เนื่องจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ และขัดกับมติขององค์การสหประชาชาติที่วางไว้ว่า ประเทศแต่ละประเทศจะต้องปฏิบัติต่อประเทศใกล้เคียงอย่างเพื่อนบ้านที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไทยต้องเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับฝรั่งเศส⁴⁵

กล่าวโดยสรุปคือในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงการรัฐประหาร 2490 ประเทศไทยได้มีนโยบายรับรู้ความเป็นไปของประเทศเพื่อนบ้านอย่างเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ อันจะเห็นได้จากการอนุญาตให้ขบวนการกู้ชาติกลุ่มต่าง ๆ ในอินโดจีนเข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย นอกจากนี้ยังได้ให้การสนับสนุนทางด้านอาวุธสมัยที่สัมพันธมิตรนำมาทิ้งให้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองจัดส่งไปช่วยเหลือแก่นักชาตินิยมชาวเวียดนามนำไปกู้ชาติในประเทศของตน การที่รัฐบาลให้การสนับสนุนดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัศนคติของผู้นำไทยขณะนั้นที่มองว่าระบอบอาณานิคมได้สร้างความขมขื่นให้กับผู้อยู่ใต้ระบอบมาก นอกจากนี้แล้วคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากระแสต่อต้านจักรวรรดิ

⁴³ Hoang Van Hoan, op., cit., p.239.

⁴⁴ ธงชัย พึ่งกันไทย, "ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500", หน้า 236.

⁴⁵ หลังจากไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม และได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2489 นั้นทำให้รัฐบาลต้องหันไปเอาใจประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร โดยแสดงออกอย่างเป็นทางการว่าจะร่วมมือกับทางประเทศสัมพันธมิตรทุกอย่างและที่สำคัญต้องระวังเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดกับฝรั่งเศสได้ว่ารัฐบาลไทยชักจูงให้ผู้อพยพเข้ามาหลบภัยในดินแดนไทยและสนับสนุนผู้อพยพให้กลับไปต่อต้านฝรั่งเศส ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพชาวอินโดจีน รัฐบาลจึงแสดงออกเพียงให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลก็ไม่ได้เข้มงวด กวดขันกับผู้อพยพเหล่านี้มาก ดูเพิ่มเติมได้จาก พิมพรัตน์ พิพัฒน์กุล, อ้างแล้ว, หน้า 116 และหน้า 154-155.

นิยมได้แผ่ขยายไปทั่วภูมิภาคจนกลายเป็นความพยายามที่ประเทศที่ตกอยู่ใต้ระบอบอาณานิคมทั้งหลายต้องการจะปลดปล่อยตนเองให้เป็นเอกราช แต่ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นคือประเทศไทยกลายเป็นฐานเคลื่อนไหวกองนักชาตินิยมกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้เป็นฐานปลุกกระดมเพื่อนร่วมชาติให้ร่วมต่อต้านประเทศอาณานิคมเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามก็ดี ความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยในช่วงเวลานั้นไม่เพียงแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อขบวนการกู้ชาติกลุ่มต่าง ๆ ดังที่กล่าวไปแล้ว แต่รัฐบาลยังได้แสดงนโยบายอ้อมอวลช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีนอย่างมาก และมีได้กวาดล้างหรือควบคุมผู้อพยพเหล่านี้อย่างเข้มงวด แม้ว่าช่วงเวลานั้นรัฐบาลไทยจำเป็นต้องแสดงท่าทีว่าให้การสนับสนุนฝรั่งเศสก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

นโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2495

4.1 นโยบายของคณะรัฐประหารต่อชาวเวียดนาม ก่อนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามจะขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง

จากความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างฝ่ายทหารบกซึ่งให้การสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงครามกับรัฐบาลพลเรือนฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ เริ่มมีมาตั้งแต่ฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ดำเนินการให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อกันจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนกรกฎาคม 2487 แล้วนั้น ในเดือนต่อมารัฐบาลนายควง อภัยวงศ์สมัยเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก(1 สิงหาคม 2487-31 สิงหาคม 2488)ภายใต้การสนับสนุนของนายปรีดี พนมยงค์ยังได้ทำการลดบทบาทและอิทธิพลของฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม นับตั้งแต่มีคำสั่งปลดจอมพล ป. พิบูลสงครามออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ซึ่งไม่เพียงจะปลดจอมพล ป. พิบูลสงครามเท่านั้น ภายในกองทัพเองยังได้โยกย้าย และปลด นายทหารบกระดับผู้บังคับกองพันฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกจากตำแหน่งคุมกำลังจำนวนมาก เริ่มต้นจาก พล.ต.ปลดปรปักษ์ พิบูลภาณุวัฒน์ (ขุนปลดปรปักษ์) ออกจากตำแหน่งสารวัตรใหญ่ทหาร แล้วแต่งตั้ง พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ(หลวงสังวรยุทธกิจ)เข้ารับตำแหน่งแทน ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2487 นอกจากนี้ยังได้ทำการปลดนายทหารที่ใกล้ชิดกับจอมพล ป. พิบูลสงครามออกจากราชการเช่น พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ พล.ท.มังกร พรหมโยธี เป็นต้น¹ เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ความรู้สึกไม่พอใจของฝ่ายทหารบก ที่มีต่อรัฐบาลพลเรือนซึ่งนำโดยผู้นำทางการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้น สั่งปลดประจำการทหารและยุบเลิกหน่วยงานกรมกองทหารต่าง ๆ หลายหน่วยตั้งแต่ช่วงปลายปีพ.ศ.2488 เป็นต้นมา การกระทำดังกล่าวเท่ากับเป็นความพยายามของฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ที่จะลดบทบาท เพื่อที่จะมิให้ฝ่ายทหารบกของจอมพล ป. พิบูลสงครามครอบครองการบริหารประเทศได้อีก นอกจากนี้แล้วรากฐานของความไม่พอใจของฝ่ายทหารบกยังอยู่ที่ว่ารัฐบาลไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่แก่นายทหารที่ไปรบที่เมืองเชียงตุง เมืองพาน และเมืองยอง ปลดปล่อยทหารเหล่านั้นต้องอดอยาก เดือดร้อน รวมไปถึงการถูกจับกุมและถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรสงคราม แม้ว่าการที่รัฐบาลไทยจับกุมจอมพล ป. พิบูลสงคราม พล.ท.มังกร พรหมโยธี พล.ท.จรูญ รัตนกุล เสรีเริง

¹ ดูเพิ่มเติมได้จากสุทธชัย ยิ้มประเสริฐ,อ้างแล้ว,หน้า 50-51. และ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ,อ้างแล้ว,หน้า 164-165.

ฤทธิ พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี และคนอื่น ๆ โดยกระทำไปเพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายสัมพันธมิตรดำเนินการก็ตาม แต่ทหารบกกลับมองว่า การเข้าร่วมสงครามอินโดจีนและกรณีขึ้นไปรบที่เชียงตุงนั้น”เป็นเกียรติและเป็นวีรกรรมแห่งชาติ”ดังนั้นผลการเข้าร่วมสงครามอินโดจีนของฝ่ายทหารจึงไม่ควรที่จะต้องตกอยู่ในฐานะอาชญากร² ดังนั้นจากความรู้สึกที่กองทัพถูกเหยียดหยามและด้อยค่า รวมถึงความรู้สึกที่ถูกกดดันว่ากองทัพบกยุคหลังสงครามโลกนี้เป็นยุคที่ตกต่ำ ด้วยเหตุนี้นายทหารในกองทัพบกจำนวนหนึ่งจึงได้ใช้จุดยืนร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ภายใต้การนำของนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเริ่มขัดแย้งกับนายปรีดี พนมยงค์ โดยชนวนของความขัดแย้งของบุคคลทั้งสองเริ่มต้นจากนายปรีดี พนมยงค์ต้องการตั้ง เอม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่นายควง อภัยวงศ์เห็นว่า.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชนั้น ไม่เหมาะสมเพราะไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมืองภายในประเทศไทยมากนัก และเมื่อนายปรีดี พนมยงค์ได้ดำเนินการให้.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นายควง อภัยวงศ์ ก็ได้ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนายทวิ บุญเกิดได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทน เพื่อรอการกลับมารับตำแหน่งของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องที่นายปรีดี พนมยงค์ ไม่สนับสนุนนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี หลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489 โดยหันไปสนับสนุนนายดิเรก ชัยนามแทนแม้ว่าเขาจะได้รับคะแนนเสียงชนะในสภาผู้แทนราษฎร และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่สอง(31 มกราคม-24 มีนาคม 2489)แต่อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเดือนเศษเท่านั้น รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ก็แพ้คะแนนเสียงจากการคัดค้านร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน ซึ่งเสนอโดยนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2489 ส่งผลให้รัฐบาลต้องลาออกและเปิดโอกาสให้นายปรีดี พนมยงค์ได้รับเลือกมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2489³ ภายหลังกอง นายควง อภัยวงศ์ได้ก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์ โดยนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค โดยหลักการและแนวคิดหลักของพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวได้ว่ามีลักษณะอนุรักษนิยม และนโยบายหลักของพรรคคือต่อต้านกลุ่มผู้นำระบอบใหม่และมีแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงฝ่ายของนายปรีดี พนมยงค์ ดังนั้นจากการที่มีจุดยืนร่วมกันของทั้งฝ่ายทหารและพรรคประชาธิปัตย์ คือต่อต้านฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ดังกล่าว จึงกลายเป็นที่มาของการเคลื่อนไหวเพื่อทำลายภาพพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์โดยนำเอาเรื่องกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 มาเป็นอาวุธสำคัญในการดำเนินการ และยังใช้วิธีการต่าง ๆ ในการโฆษณาให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพและความล้มเหลวในการบริหารงานของรัฐบาลพล.ร.ต.ถวัลย์

² สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, อ่างแล้ว, หน้า 55.

³ พิมพ์ต พิพัฒน์กุล, อ่างแล้ว, หน้า 162.

อำนาจนาสวัสต์ จากกระแสการโจมตี ทั้งนายปรีดี พนมยงค์และรัฐบาลพลเรือนอันมีนายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้สนับสนุนดังกล่าว จึงได้กลายเป็นความชอบธรรมของคณะรัฐประหารจนนำไปสู่การทำรัฐประหารให้เดือน พฤศจิกายน 2490⁴

4.1.1 การยึดอาวุธและตรวจค้นบ้านพักของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโซเชียนิสต์ ประจำประเทศไทย ที่กรุงเทพฯ ภายหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490

ภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ภายใต้การนำของ พล.ท. ผิน ชุณหะวัณ และน.อ.กาจ กาจสงคราม เป็นตัวกลางในการประสานงาน และตั้งเป็น”คณะรัฐประหาร” ทำการล้มล้างรัฐบาลพลเรือนของพล.ร.ต.ถวัลย์ อำรงนาสวัสต์ สำเร็จลงได้ คณะรัฐประหารก็ได้ให้พรรคประชาธิปัตย์ของนายควง อภัยวงศ์ มาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลและดำเนินการให้มีการเลือกตั้งทั่วไป และหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป และตั้งรัฐบาลใหม่ ฝ่ายรัฐประหารได้มีการ”จัดรัฐบาล” ของนายควง อภัยวงศ์ให้ลาออกเพื่อเปิดโอกาสให้กับจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี⁵ ในตอนแรกที่คณะรัฐประหารยังไม่กล้ารับเป็นรัฐบาลเพราะเกรงข้อกล่าวหาว่ากระทำการรัฐประหารเพื่อต้องการยึดอำนาจและตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งวิธีการรัฐประหาร อาจได้รับการคัดค้านจากประเทศประชาธิปไตยทางตะวันตกซึ่งไม่นิยมรัฐประหาร เพราะถือว่ายึดวิถีทางประชาธิปไตยแล้ว⁶ ดังนั้นในตอนแรกคณะรัฐประหารจึงสนับสนุนให้นายควง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตามฐานะทางการเมืองของฝ่ายทหารในขณะนั้นยังไม่สู้จะมั่นคงนัก เนื่องจากยังมีศัตรูทางการเมืองที่สำคัญคือกลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ และพวกที่เป็นเสรีไทย โดยเฉพาะส.ส.กลุ่มเสรีไทยสายอีสาน ที่คอยให้การสนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ และยังให้การช่วยเหลือกลุ่มประเทศอินโดจีนให้เป็นเอกราช ด้วยเหตุนี้ภายหลังรัฐประหารไม่นาน คณะรัฐประหารจึงวางแผนจับกุมนายปรีดี พนมยงค์ จนฝ่ายหลังต้องหนีออกประเทศไปสิงคโปร์ ส่วนส.ส.เสรีไทยอีสาน อันมีนายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล และนายจำลอง ดาวเรือง เป็นแกนนำรวมทั้งกลุ่มนายฟอง สิทธิธรรม ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และกบฏแบ่งแยกดินแดนอีสาน โดยฝ่ายรัฐบาลอ้างว่าภาคอีสานเป็นแหล่งสะสมอาวุธร้ายแรง ผลิตธนบัตรปลอม และเป็นฐานกำลังใหญ่ของกลุ่มส.ส.เสรีไทย

⁴ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ,อ้างแล้ว,หน้า 173-208.

⁵ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์,อ้างแล้ว,หน้า 311.

⁶ ชาตรี ฤทธิธรรมย์,“นโยบายต่างประเทศของไทย พ.ศ.2488-2497”,(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2511),หน้า 168.

อิสาน พร้อมที่จะมีการต่อต้านรัฐบาลหรือคณะรัฐประหาร⁷ ต่อมาก็ได้ปรากฏตามข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ถึงการเข้าไปตรวจค้นบ้านพัก และยึดอาวุธของบุคคลหลายคนในกลุ่มดังกล่าว⁸ ภายใต้การสั่งการโดยคณะรัฐประหาร นอกจากนี้แม้แต่บุคคลต่างด้าวที่เข้ามาพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย รัฐบาลก็ออกประกาศให้ทุกคนไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงอาวุธ และกระสุนปืนที่มีไว้ครอบครองทุกชนิด ก็ต้องรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบด้วย⁹

หลังจากที่คณะรัฐประหารได้ออกประกาศดังกล่าวไม่นาน รัฐบาลบาลชุนนายควง อภัยวงศ์ก็ได้มีคำสั่งให้นายทหารจำนวนหนึ่งเข้าไปยึดอาวุธและตรวจค้นบ้านพักของคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฆซิมินห์ ประจำประเทศไทย รวม 3 คราวด้วยกันคือ ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2490 ,วันที่ 3 ธันวาคม 2490 และวันที่ 5 ธันวาคม 2490 ทั้งนี้เห็นได้จากตัวแทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโฆซิมินห์ อันมี นายเหงวียน เตรีน ตรอง พันเอกแห่งกองทัพกเวียดนามและกรรมธิการในคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฆซิมินห์ และ เรือเอก เหงวียน วัน ฮัว ซึ่งปฏิบัติภารกิจในกรุงเทพฯ ฯ ได้ส่งหนังสือร้องเรียนไปยังจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบกแห่งประเทศไทย ขอให้ทางการพิจารณาส่งอาวุธปืนตลอดจนกระสุนและสิ่งของอื่น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารไทยยึดเอาไปจากบ้านผู้แทนชาวเวียดนาม มีใจความดังนี้

...ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2490 ได้มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่สองนายจากกองบัญชาการมายังบ้านพักของเรา ซึ่งตั้งอยู่ ณ เลขที่ 62 ซอยประสานมิตร ตำบลบางกะปิ เมื่อได้ค้นบ้านดูจนทั่วแล้วนายทหารทั้งสองคนก็ได้นำอาวุธปืนจำนวนหนึ่งไป ก่อนที่จะจากไปนายทหารคนหนึ่ง

⁷ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ่างแล้ว, หน้า 310-312.

⁸ ฝ่ายคณะรัฐประหารตรวจค้นบ้านพักของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2490 ยึดอาวุธได้รวม 77 รายการ นอกจากนี้ยังได้ทำการตรวจค้นและยึดอาวุธที่บ้านพักของนายทอง กัณฑ์ธรรม(ส.ส.แพร่และจัดตั้งเสรีไทยที่ จ.แพร่) เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2490 ดูได้เพิ่มเติมจากงานของดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ่างแล้ว, หน้า 289 นอกจากนี้ในงานของพิมพ์รต พิมพ์นกุล ได้กล่าวถึงการเก็บอาวุธเสรีไทยของคณะทหารว่ามีเหตุผลเบื้องหลังคือ อาวุธของเสรีไทยที่สหรัฐอเมริกาให้ไว้ เป็นอาวุธดี ทันสมัยและมีจำนวนมาก กลุ่มผู้นำอิสานอาจจะรวบรวมกำลังคน และนำกำลังติดอาวุธมาโจมตีคณะทหาร หรือก่อการรัฐประหารต่อคณะรัฐบาลที่คณะทหารสนับสนุนได้ ดังนั้นเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของตน คณะทหารจึงปฏิบัติการกวาดล้าง ยึดอาวุธเสรีไทยให้ได้มากที่สุด เพราะหากเสรีไทยไม่มีอาวุธแล้วก็เท่ากับว่าไม่มีทางต่อสู้กับกองทัพได้ อ่างถึงใน พิมพ์รต พิมพ์นกุล, อ่างแล้ว, หน้า 165.

⁹ หจข.กต.81.4/5 ที่ห.15183/2490 เรื่องเจ้าหน้าที่ทหารไทยยึดอาวุธและกระสุนดินปืนของชาวเวียดนามในประเทศไทย วันที่ 26 พฤศจิกายน 2490

กำกับมิให้เราเคลื่อนย้ายสิ่งของใด ๆ และรอจนกว่าเขาจะกลับมา ส่วนพวกเราก็พร้อมที่จะปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอยู่ทุกขณะ ดังนั้นเราจึงไม่ได้เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใดภายในบ้านเลย จนถึงวันที่ 3 และ 5 ธันวาคม 2490 ก็มีนายทหารหลายนาย พร้อมด้วยพลทหารอีกเป็นจำนวนมากนำรถบรรทุกมายึดและขนเอาสิ่งของที่เหลือไป นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ยึดที่สะสมอาวุธและกระสุนแห่งที่สองของเราในบริเวณบ้านถนนเพชรบุรี นอกจากอาวุธและกระสุนทุกชนิด ทุกขนาดซึ่งเราไม่สามารถจะจดจำชนิดและปริมาณได้ เพราะบัญชีและหลักฐานได้ถูกยึดไปในโอกาสนั้นด้วยแล้ว เมื่อพิจารณาว่าอาวุธกระสุนและสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นของชาวเวียดนามซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ ฯ นอกจากนี้ในบรรดาสิ่งของที่ถูกยึดไปก็มีอยู่มากที่มีได้ มีความสำคัญในทางทหาร และสำหรับประกอบอาชีพหรือการอุตสาหกรรมหรือการค้าโดยเฉพาะ ยิ่งกว่านั้นบุคคลทั้งปวงซึ่งมีหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทยจะมีสัญชาติใดก็ตามย่อมมีสิทธิที่มีอาวุธไว้ในครอบครองได้ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและระเบียบการที่วางไว้ชาวเวียดนามผู้เป็นเจ้าของอาวุธเหล่านี้พร้อมที่จะให้คำมั่นสัญญาทุกประการแก่รัฐบาลว่าอาวุธและกระสุนที่ยึดได้นี้จะไม่ใช้ไปในทางที่ขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชนชาวไทยเลย...”¹⁰

การเข้ายึดอาวุธและตรวจค้นบ้านพักของคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโหซิมินห์ครั้งนี้ เป็นเพราะคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโหซิมินห์ชุดนี้ เคยมีความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามคือกลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ และพวกส.ส.เสรีไทยอีสานหัวก้าวหน้าที่เคยสนับสนุนแนวคิดช่วยเหลือกลุ่มประเทศอินโดจีนให้เป็นเอกราช ด้วยเหตุนี้คณะรัฐประหารจึงระแวงว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่การร่วมมือกับพวกเสรีไทยคิดร้ายต่อรัฐบาลใหม่ได้ ดังจะเห็นได้จากหนังสือชี้แจงของ นาย เหวงเวียน ดีก กวี ในฐานะประธานของคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโหซิมินห์ ประจำประเทศไทย ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่า

¹⁰ หจข.กต.81.4/5 ที่ 14669/2491 เรื่องเจ้าหน้าที่ทหารไทยยึดอาวุธและกระสุนปืนของชาวเวียดนามในประเทศไทย(สำเนาคำแปลจดหมาย) ต้นฉบับเดิมเป็นภาษาฝรั่งเศส แปลโดย ร.อ.วัฒนา พยัคฆะ คำร้องของ Nguyen Tran Trong พันเอกแห่งกองทัพบกเวียดนามและกรรมการในคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามประจำประเทศไทยและเรือเอก Nguyen Van Hoa ปฏิบัติภารกิจในกรุงเทพฯ ฯ วันที่ 20 มกราคม 2491

...ตนได้รับหน้าที่จากรัฐบาลเวียดนาม ให้มาแสดงความเคารพต่อรัฐบาลใหม่ของไทย แต่มีความเสียใจที่ไม่ได้พบพระศรีวิสารวาจา(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) เพื่อจะได้มีโอกาสชี้แจงให้เข้าใจในความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุให้พวกตนได้รับความเสียหายนั้น ในนามของผู้อพยพชาวเวียดนามขอรับรองว่า ตนจะรักษาไว้ซึ่งมิตรภาพอันแท้จริงและขอชมเชยบรรดาคนไทยทั่วไปโดยไม่คำนึงถึงพรรคหนึ่งพรรคใดเลย คณะ ฯ จะไม่เกี่ยวข้องกับการภายในของไทย รวมถึงขอปฏิเสธในนามของคณะรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ ถึงข่าวลือที่พวกตนจะร่วมมือกับเสรีไทยเพื่อคิดร้ายต่อรัฐบาลไทย ข่าวที่เกิดขึ้นนี้คงเนื่องมาจากที่คณะของตนได้มีความสัมพันธ์กับบรรดาคณะรัฐมนตรียุคเก่า (ชุนนายปรีดี พนมยงค์) อยู่บ้างแต่ทั้งนี้จะถือเอากรณีนี้มาอ้างไม่ได้ ซึ่งหากรัฐบาลไทยมีความประสงค์จะทราบรายละเอียดกว่านี้ ตนก็พร้อมที่จะมาชี้แจงด้วยตนเองเพื่อจะได้ปลดเปลื้องความไม่ไว้วางใจที่มีอยู่ต่อคณะ ฯ...”¹¹ (เน้นโดยผู้เขียน)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการดำเนินการของคณะรัฐประหารต่อกลุ่มคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฮจิมินห์ภายหลังรัฐประหาร จะเป็นเพียงเพื่อต้องการกำจัดผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นพรรคพวกของนายปรีดี พนมยงค์ ก็ตาม แต่มีนัยที่แสดงให้เห็นว่านับแต่มีการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้นำบริหารประเทศ หรือรัฐบาลใหม่ ในอนาคตคณะผู้แทนรัฐบาลฝ่ายโฮจิมินห์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย อันจะเห็นได้จากเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ในวันที่ 6 เมษายน 2491 เป็นผลให้โฮจิมินห์ ส่งนายหว่อง วัน ห้วน เข้ามายังกรุงเทพฯ ฯ ในเดือน เมษายน 2491 ด้วยจุดมุ่งหมายสองประการคือ ประการแรกเพื่อมาควบคุมการทำงานของเหงวียน ดีก กวี และประการที่สอง พิจารณาสถานการณ์ในเมืองไทยเพื่อจะได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะ ฯ ต่อไป

4.2 การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ามาบริหารประเทศอีกครั้งเป็นครั้งที่สอง ในวันที่ 6 เมษายน 2491 เป็นช่วงที่สถานการณ์ในจีนกำลังเป็นปัญหาที่รัฐบาลกังวลใจอย่างมาก กล่าวคือจีนก็กมินตั๋งภายใต้การนำของเจียงไคเช็ค กำลังทำสงครามขับเคี่ยวอยู่กับจีนคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง

¹¹ หจข.กต.81.4/5ที่ม..../2491 เรื่อง”คณะเวียดนามในประเทศไทยปฏิเสธข่าวลือว่าได้ร่วมมือกับเสรีไทยเพื่อคิดร้ายต่อรัฐบาลใหม่(ต้นฉบับเดิมเป็นภาษาฝรั่งเศส)แปลโดยกรมการเมืองตะวันออก ไม่ระบุวันที่ กุมภาพันธ์ 2491

และมีท่าทีที่ว่าจีนคอมมิวนิสต์จะชนะจีนก๊กมินตั๋งหรือหรือจีนคณะชาติ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริง รัฐบาล
 วิตกว่าประเทศไทยก็จะพลอยได้รับภัยจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ด้วย ทั้งนี้เพราะเชื่อกันว่าลัทธิ
 คอมมิวนิสต์นี้แพร่ขยายอยู่ในหมู่คนจีนในประเทศไทย ครูชาวจีนและสมาชิกในสหบาลกรรมกรจีน
 หลายคนได้แสดงความเห็นอกเห็นใจขบวนการคอมมิวนิสต์จีนภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตง ซึ่งกำลัง
 ดำเนินการรุกรบอย่างได้ผลอยู่ในประเทศจีนขณะนั้น การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสนับสนุนคอมมิวนิสต์
 จีนในหมู่หนังสือพิมพ์จีนที่ออกในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้น¹² รวมถึงความหนักใจที่คนจีนควบคุม
 เศรษฐกิจส่วนใหญ่ในไทยไว้ด้วย และก่อนที่จีนคอมมิวนิสต์จะมีชัยชนะเหนือจีนคณะชาติในเดือน
 ตุลาคม พ.ศ.2492 กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งบทความเรื่อง”Southeast Asia” จากนิตยสาร”The
 Economist” ซึ่งมีชื่อเสียงของอังกฤษเสนอต่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี บทความดัง
 กล่าวเป็นการประเมินสถานการณ์ทั่วไปในจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีบางข้อความ
 พาดพิงถึงประเทศไทย

...คอมมิวนิสต์ยึดเชียงไฮ้ได้แล้ว และขณะนี้มันมีน้อยคนที่จะเชื่อว่าฝ่ายชาตินิยมจีนจะต่อต้าน
 ยึดเยื้อไปได้นาน มหาอำนาจตะวันตกจะต้องตระหนักว่า การที่บริเวณการเมืองของโลกต้อง
 ล้มทลายลงไปเพราะการปฏิวัติใหญ่ยิ่งขนาดเดียวกับที่พระเจ้าซาร์ได้พินาศลงเมื่อหลัง
 สงครามโลกครั้งแรกนั้นได้ทำให้ชาติหนึ่งที่ใหญ่โตกว่าประเทศรัสเซียเดินเข้าวงจรของ
 คอมมิวนิสต์ไป เป็นความจริงที่ว่าเมื่อนึกถึงขนาดและความระส่ำระสายของประเทศแล้ว กว่าจะ
 จะสถาปนาเครื่องมือควบคุมให้ครบถ้วนและกว่าความหมายของการปกครองแบบ
 คอมมิวนิสต์ในประเทศจีนจะเป็นที่เข้าใจกันได้ในการเมืองระหว่างชาติก็คงจะกินเวลานาน
 แต่มีที่ท่าอยู่มากกว่าแรงกระตุ้นซึ่งน่ากองทัพให้ได้ชัยชนะจากแมนจูเรียถึงเชียงไฮ้และอาจจะ
 ถึงกวางตุ้งในเร็ว ๆ นี้ด้วยนั้น จะยังไม่ด่วนอ่อนลงไปเสียหมดเมื่อลงมาถึงเขตแดนจีนตอนใต้
 แล้ว ผลจากชัยชนะของคอมมิวนิสต์ที่มีต่อประชาชนชาติในภาคเอเชียอาคเนย์นั้นคงจะรวดเร็ว
 กว้างขวางและเป็นอันตรายร้ายแรงยิ่ง...

**...อินโดจีน ไทย พม่า มลายู และอินโดนีเซีย เป็นห่วงลูกโซ่เชื่อมจีนกับพรมแดนของ
 อินเดียนและฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ความปลอดภัยของอาณาจักรใหม่สามแห่งในย่าน**

¹² Donale E. Neuchterlein, Thailand and the Struggle for Southeast Asia, Cornell University
 Press, Ithaca, New York, 1965, p 101 อ้างถึงในชาติตรี ฤทธิธรรมย์, ”นโยบายต่างประเทศของไทย พ.ศ.2488-2497”,
 หน้า 170.

มหาสมุทรอินเดียและถัดไปของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จะมีอยู่ได้ก็ต่อเมื่อยับยั้ง การรุกรานของคอมมิวนิสต์ไว้ได้ก่อนที่คอมมิวนิสต์จะกลืนแผ่นดินอันเป็นสะพานติด ต่อระหว่างจีนกับมหาสมุทรอินเดีย นี่คืออันตรายเฉพาะหน้าที่ปรากฏขึ้นจากชัยชนะ ของคอมมิวนิสต์และเป็นอันตรายที่น่าสะพรึงกลัวอยู่ขณะนี้ บริเวณนี้ทั้งหมดกำลังอยู่ใน สภาพยุ่งเหยิงอยู่แล้ว ความปรารถนาของชนชาติต่าง ๆ ในเอเชียที่ใฝ่หาเอกราช และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติตนเอง เป็นมูลเหตุแห่งความยุ่งยากทั้งหลายที่ได้ก่อให้เกิดศึกกลางเมืองขึ้นในอินโดจีน อินโดนีเซียและพม่า ก่อให้เกิด ขบถในมลายู และทำให้เกิดความหวั่นไหวขึ้นในเมืองไทยและการสถาปนารัฐ คอมมิวนิสต์จีนอันมหาศาลขึ้น ณ ชายแดนด้านเหนือของประเทศจะช่วยให้ คอมมิวนิสต์ประจำท้องถิ่นอาศัยความเข้มแข็งขึ้นไม่แต่ในด้านเกียรติภูมิอย่างเดียว แต่ยังในด้านอาวุธและการส่งอาสาสมัครเข้าไปแทรกซึมในประเทศต่าง ๆ อีก ด้วย...¹³ (เน้นโดยผู้เขียน)

จากนั้นไม่นานจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีคำสั่งให้นำบทความดังกล่าวอ่านออกทางวิทยุ กระจายเสียง ซึ่งบางข้อความที่พาดพิงถึงประเทศไทยนั้นยิ่งสร้างความกังวลใจให้กับรัฐบาลถึงขนาดมี การกำหนดทำที่นโยบายของรัฐอันพึงปฏิบัติต่อชาวจีนในประเทศไทยไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะปรากฏว่า จีนคอมมิวนิสต์มีชัยชนะเหนือจีนคณะชาติ

...สมมติจีนแดง(จีนคอมมิวนิสต์)ชนะจีนขาว(จีนคณะชาติ) เพราะเหตุที่จีนขาวไม่ได้รับความ ช่วยเหลือจากมหาอำนาจอื่น ๆ ภายในปีนี้ ในปีหน้าเขาก็ต้องจัดระเบียบของเขาให้เรียบร้อย ก่อน ปีโน้นจึงจะก้าวออกมานอกประเทศและเฉพาะประเทศไทยยังมีเวลาเตรียมตัวทัน พวก จีนที่มั่งมีอยู่ในไทยก็มีไม่น้อยเพียงแต่ขอให้กลัวถึงมหาภัยอันนั้นและขอความร่วมมือจากเขา (สหรัฐอเมริกา) ทูตทหารเชื่อว่าเราจะได้เงินทองและอื่น ๆ จากเขา(สหรัฐอเมริกา)อีก มาก สำหรับมาทะนุบำรุงกองทัพ นอกจากนั้นพวกลูกจีนทั้งหลายที่เกิดในเมืองไทยก็สั่งให้ ล้มเลิกโรงเรียนจีนเสีย อันน่าจะทำได้เพราะอเมริกันมาสอนในไทยก็สอนอย่างไทย ฝรั่งเศส สมาไทยก็สอนอย่างไทย ทำไมจีนจึงมาสอนอย่างจีน เราเป็นเจ้าของบ้านควรทำได้ และพวก เหล่านี้จับเอามาเป็นพวกทหารเสีย ความรักเมืองไทยก็จะเกิดขึ้นเอง เว้นแต่จีนพวกหนึ่งที่เป็น

¹³ หจข.(2)สร.0201.99/35 คำแปลบทความเรื่อง Southeast Asia จากหนังสือพิมพ์ The Economist วันที่ 28 พฤษภาคม 2492.

พวกคนจนมีการศึกษาน้อย เข้ามาภายหลังสงครามครั้งนี้เยอะแยะพวกนี้บางทีก็มีหัวเรือเป็นผู้ฝึกไฟในทางนี้มาก จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องแยกและจำกัดเขตให้อยู่ ให้กระจายกันแล้วควบคุมดูแลไว้ในสายตาเสมอ...¹⁴

ดังนั้นท่าทีของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ปรากฏในตอนนั้นคือความหวาดระแวงภัยลัทธิคอมมิวนิสต์จากชาวจีนในประเทศไทยหากปรากฏว่าคอมมิวนิสต์จีนสามารถนำพาประเทศเข้าสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ได้เป็นผลสำเร็จ แต่อันที่จริงแล้วสิ่งที่รัฐบาลต้องการมากที่สุดในเวลานั้นคือให้สหรัฐอเมริกาสนับสนุนเงินก้อนเพื่อบูรณะประเทศรวมถึงเชื้อเพื่ออาวุธยุทธโปกรณ์แก่ไทย แต่เนื่องจากขณะนั้นสหรัฐอเมริกายังไม่ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว **“คอมมิวนิสต์จากเมืองจีนคงจะยังไม่มาถึงเมืองไทยหรือภาคอาศัยของโลกได้ภายในเร็ว ๆ นี้ เรื่องนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ฝ่ายทหารบกพยายามหาวิธีทำความเข้าใจกับฝ่ายทหารบกของสหรัฐอเมริกาอย่างเร่งด่วน”**¹⁵ (เน้นโดยผู้เขียน) หลังจากนั้นไม่นานรัฐบาลก็ได้ถือโอกาสอ้างแนวโน้มการรุกรานของจีนนำประเทศไปเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาอย่างเปิดเผย โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนพ.ศ.2492 เมื่อมีแนวโน้มว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะได้รับชัยชนะอย่างแน่นอนนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็แถลงว่ายินดีจะให้อังกฤษกับสหรัฐอเมริกาส่งทหารเข้ามาในประเทศไทย ถ้าหากถูกคอมมิวนิสต์รุกราน¹⁶

ความหวาดระแวงเรื่องภัยคอมมิวนิสต์หรือข้ออ้างเกี่ยวกับการคุกคามของคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความวิตกหลังจากที่ประเทศจีนปฏิวัติเข้าสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2492 ทำให้รัฐบาลเริ่มใช้มาตรการเข้มงวดกับชาวจีนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นพร้อมกับได้เตือนชาวจีนในประเทศไทยว่าอย่าฝึกไฟฝ่ายใด และรัฐบาลไทยจะยังไม่รับรองรัฐบาลปักกิ่ง แสดงให้เห็นว่าขณะนั้นรัฐบาลใช้นโยบายรอดูสถานการณ์(Wait and see policy) เพื่อจะไม่ให้กระทบกระเทือนทั้งฝ่ายปักกิ่งและไทเป ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2493 วิทยุกรุงปักกิ่งเริ่มโจมตีนโยบายรัฐบาลไทยว่าคุกคามชาวจีนในไทยและให้หยุดคุกคามเสีย การกระจายเสียงจากปักกิ่ง เป็นสัญญาณการเริ่มต้น

¹⁴ หจช.(2)สร.0201.99/35 ที่1383/2492 เรื่องการซื้อหาอาวุธ ไม่ระบุวันที่ มิถุนายน 2492

¹⁵ หจช.(2)สร.0201.99/35 11322/2492 เรื่องการทำความเข้าใจกับฝ่ายอเมริกา เพื่อประโยชน์ในการซื้อหาอาวุธ พฤษภาคม 2492

¹⁶ ปิยะมิตรรายสัปดาห์ 9 ตุลาคม 2492 อ้างถึงใน สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, “การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500,(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532),หน้า 202.

นโยบายต่างประเทศในเอเชียของรัฐบาลปักกิ่ง และเป็นการเตือนรัฐบาลไทยให้หันเหนโยบายไปทางปักกิ่ง ดังนั้นนโยบายรอดูสถานการณ์ของรัฐบาลทำให้รัฐบาลปฏิบัติต่อชาวจีนในไทยด้วยความนุ่มนวลขึ้น ถึงแม้จะมีการใช้กำลังทหาร ตำรวจบ้างประปราย ในช่วงที่กำลังใช้นโยบายดังกล่าว รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้เสนอให้ไทยเข้าร่วมในการตั้งแนวต้านทาน ซึ่งมีเกาหลีใต้ และจีนคณะชาติรวมอยู่ด้วย แต่ไทยปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่าจะเข้าร่วมก็ต่อเมื่อชาติเอกราชในเอเชียอื่น ๆ เข้าร่วมด้วยและสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนทางอาวุธ แต่ทว่าขณะนั้นสหรัฐอเมริกายังไม่มียุทธศาสตร์แน่ชัดต่อตะวันออกไกล ส่วนอังกฤษ และฝรั่งเศสก็กำลังดำเนินการสู้กับคอมมิวนิสต์ในประเทศอาณานิคม และเพื่อเป็นการเอาใจอังกฤษจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความร่วมมือกับอังกฤษในการปราบโจรจีนมลายู สำหรับกรณีการต่อสู้ระหว่างฝรั่งเศสกับขบวนการชาตินิยมในอินโดจีนนั้น ในระยะแรกจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้การสนับสนุนแก่ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยไม่พยายามป้องกันการลักลอบขนส่งอาวุธข้ามฝั่งแม่น้ำโขงไปให้พวกนี้เลย อันเนื่องมาจากความรู้สึกที่เคยเป็นปฏิปักษ์ต่อฝรั่งเศสในเรื่องการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส แต่ทั้งนี้ก็ต้องรอดูท่าทีของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษก่อนว่าจะสนับสนุนฝรั่งเศสหรือไม่¹⁷

4.2.1 การประชุมคณะทูตอเมริกันประจำภาคตะวันออกไกล วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2493 ที่กรุงเทป ฯ และการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคตะวันออกไกลของสหรัฐอเมริกา

สงครามเย็น(Cold War) เป็นสภาพของการเมืองระหว่างประเทศ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีที่มาจากความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต โลกแบ่งแยกออกเป็น 2 ค่ายอย่างชัดเจนคือค่ายโลกเสรีโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และค่ายโลกคอมมิวนิสต์ โดยมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ มหาอำนาจทั้งสองฝ่ายต่างพยายามต่อสู้เพื่อขัดขวางการขยายอำนาจของกันและกันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ยกเว้นการทำสงครามโดยเปิดเผยหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดทั้งสงครามและสันติภาพ อย่างไรก็ตามการก่อตัวของสงครามเย็นนั้น เริ่มต้นจากสหภาพโซเวียตแผ่ขยายอิทธิพลและลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในยุโรปตะวันออกทันทีที่สงครามโลกครั้งที่สองยุติลง โดยอาศัยกองทัพแดงเป็นเครื่องมือเข้าไปประจำการอยู่ในยุโรปตะวันออกตั้งแต่ช่วงสุดท้ายของสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพแดงนี้ได้เข้าไปทำการแทรกซึมทางการเมืองของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบ

¹⁷ ชาตรี ฤทธารมย์, "นโยบายต่างประเทศของไทย พ.ศ.2488-2497", หน้า 171-174.

คอมมิวนิสต์ ตามแนวทางของสหภาพโซเวียต ปรากฏว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2488-2491 สหภาพโซเวียตสามารถหาแนวร่วมจากประเทศในยุโรปตะวันออกได้มากถึง 7 ประเทศด้วยกัน คือ โปแลนด์ ฮังการี ยูโกสลาเวีย แอลบาเนีย บัลแกเรีย โรมาเนีย และเชคโกสโลวะเกีย แต่ในช่วงเวลานั้น สหรัฐอเมริกาก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตได้ แม้ว่าจะได้เริ่มใช้นโยบายกดดันทางเศรษฐกิจกับสหภาพโซเวียตแล้วก็ตาม¹⁸ เมื่อได้ยุโรปตะวันออกเป็นแนวร่วมส่วนหนึ่งแล้ว สหภาพโซเวียตก็เริ่มหันมาสนใจ อิหร่าน แต่สหรัฐอเมริกาก็สามารถผลักดันให้สหภาพโซเวียตถอนทหารออกไปจากอิหร่านเป็นผลสำเร็จโดยใช้วิธีทางการทูตและทำงานโดยผ่านทางคณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ หลังจากนั้นไม่นานสหรัฐอเมริกาได้เริ่มมีนโยบายต่อต้านสหภาพโซเวียตเป็นครั้งแรก เมื่อสหภาพโซเวียตพยายามเข้าแทรกแซงในกรีซ และตุรกี ซึ่งส่งผลให้สหรัฐอเมริกาได้ประกาศนโยบายช่วยเหลือกลุ่มโลกเสรีและต่อต้านการคุกคามของคอมมิวนิสต์ ในเดือนมีนาคม 2490 ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามของ"หลักการทรูแมน"(Truman doctrine) ตามมาด้วยการประกาศใช้แผนการมาร์แชล(Marshall Plan) ในเดือนมิถุนายน ปีเดียวกัน โดยจุดประสงค์หลักคือการช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในยุโรป เปรี่งรัดการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายหลังสงคราม¹⁹ ส่วนสหภาพโซเวียตตอบโต้ด้วยการจัดตั้งองค์การ"โคมินฟอรัม"(Cominform)หรือ"สำนักข่าวสารคอมมิวนิสต์"(Communist Information Bureau)ในเดือนกันยายน 2490 เพื่อให้เป็นเครื่องมือควบคุมประเทศที่เป็นแนวร่วมของสหภาพโซเวียตในยุโรปตะวันออก เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์แทนองค์การ"โคมินเทิร์น"(Comintern) ซึ่งถูกยกเลิกไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จากนั้นในช่วงพ.ศ. 2490 สงครามเย็นเริ่มแผ่ขยายไปยังฝรั่งเศส กระทบกรรจากกลุ่มต่าง ๆ เริ่มมีการประท้วงและหยุดงาน ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของฝรั่งเศสเสียหายอย่างหนัก ดังนั้นนโยบายของสหรัฐอเมริกาในขณะนี้คือให้ความช่วยเหลือฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ รวมถึงให้ความช่วยเหลือแก่อิตาลี ออสเตรีย และเยอรมันนีตะวันตกด้วย และเพื่อเป็นการตอบโต้สหภาพโซเวียตที่ให้การสนับสนุนเยอรมันนีตะวันออกโดยเฉพาะช่วงวิกฤตการณ์เบอร์ลิน ในระหว่างพ.ศ.2491-2492²⁰ ต่อจากนั้นในราว พ.ศ.2492 สหรัฐอเมริกาได้รวมกลุ่มกับประเทศในยุโรปตะวันตก 15 ประเทศ จัดตั้งองค์การพันธมิตรทางการทหารคือองค์การแอตแลนติกเหนือซึ่งเรียกกันต่อมาว่า "องค์

¹⁸ วิมลวรรณ ภัทโรดม,ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ ฯ : ศักติโสภาคการพิมพ์,2540),หน้า 23-24.

¹⁹ เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมโลก สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2529),หน้า 531-535. และพิมพ์รด พิพัฒน์กุล,อ้างแล้ว,หน้า 171.

²⁰ วิมลวรรณ ภัทโรดม,อ้างแล้ว,หน้า 24-26.

การนาโต”(NATO)เพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้การขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในยุโรปเริ่มชะงักงัน อันเนื่องมาจากการร่วมมือกันต่อต้านทั้งทางทหารและทางเศรษฐกิจจากประเทศในยุโรปโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นหัวเรือใหญ่ในการจัดตั้งองค์การดังกล่าว จากนั้นสถานการณ์ของสงครามเย็นในยุโรปจึงเริ่มบรรเทาลง²¹ ส่วนสถานการณ์ทางด้านเอเชียปรากฏว่ากลับส่งผลทำให้สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นเมื่อคอมมิวนิสต์เหมาเจ๋อตุงได้ครองครองจีนแผ่นดินใหญ่ในเดือนตุลาคม 2492 โดยมีสหภาพโซเวียตคอยให้ความช่วยเหลือ ตามมาด้วยการลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตรและความช่วยเหลือทางทหารซึ่งกันและกัน ระหว่างสหภาพโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์ ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2493 ขณะเดียวกันสถานการณ์ทางด้านอินโดจีน กล่าวคือ จีนคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตุงก็เริ่มให้การช่วยเหลือให้จีนมินหน่าทำสงครามกับฝรั่งเศส ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือฝรั่งเศสในอินโดจีนทำการต่อต้านการเข้ามาของลัทธิคอมมิวนิสต์ และตามมาด้วยสงครามเกาหลีในเดือน มิถุนายน 2493 ยิ่งส่งผลให้สหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงคราม และกลายเป็นที่มาของการสร้างความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยมากยิ่งขึ้น²²

การที่สงครามเย็นแผ่ขยายเข้ายังเอเชียอย่างหนักตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2492 โดยฝ่ายคอมมิวนิสต์เริ่มพยายามหาทุกวิถีทางขยายอิทธิพลในเอเชีย ด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของโลกคอมมิวนิสต์ โดยเคลื่อนไหวจากยุโรปลงสู่เอเซียนั้นส่งผลให้สหรัฐอเมริกาต้องปรับเปลี่ยนแนวนโยบายแต่เดิมของตนที่มีต่อเอเชียตะวันออก เพราะก่อนหน้าปี พ.ศ. 2492 สหรัฐอเมริกาจะยังไม่มีแนวความคิด ที่แน่ชัดเกี่ยวกับการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคอื่นนอกเหนือจากในยุโรป²³ แต่เมื่อสถานการณ์ในประเทศจีนได้ผันแปรไปในทางที่ฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง ได้ครอบครองอาณาเขตของประเทศจีนได้เกือบทั้งหมด และเริ่มให้ความช่วยเหลือขบวนการเวียดมินห์ต่อสู้กับอาณานิคมฝรั่งเศส ส่งผลให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้รับคำตำหนิจากพรรคการเมือง (พรรครีพับลิกัน)ว่าดำเนินนโยบายการเมืองผิดพลาดหรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่มียุทธศาสตร์ที่แน่ชัดต่อเอเชียตะวันออก ดังนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึง ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงนโยบายต่าง

²¹ ชาตรี ฤทธิธรรมย์,อ้างแล้ว,หน้า 140-141.

²² เพ็ญศรี คุ้ม,การต่างประเทศกับเอกราชและอำนาจอธิปไตยของไทย (กรุงเทพฯ ฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์,2527),หน้า 161.

²³ วิวัฒน์ มุ่งการดี,นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2533),หน้า 345-346.

ประเทศของตนในภูมิภาคดังกล่าว²⁴ ในต้นเดือนมกราคม 2493 ประธานาธิบดีทรูแมน ได้ตัดสินใจส่ง นายฟิลลิป ซี.เจสส์ป(Philip C. Jessup) เอกอัครราชทูตทั่วไปของสหรัฐอเมริกาเดินทางมาสำรวจ สถานการณ์ในภาคตะวันออกเฉียงเพื่อทำรายงานเสนอนโยบายที่สหรัฐอเมริกาจะพึงดำเนินในเอเชีย และเพื่อปรึกษารื้อกับเจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาที่รับผิดชอบในตะวันออกเฉียงถึงปัญหาการดำเนิน นโยบายสกัดกั้นคอมมิวนิสต์และปัญหาสนธิสัญญาสันติภาพในญี่ปุ่น²⁵

ในการเดินทางมาครั้งนี้ นายเจสส์ป ได้พบกับนายพลแมคคาเธอร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดใน ประเทศญี่ปุ่น จอมพลเจียงไคเช็ค ผู้นำพรรคก๊กมินตั๋งที่ได้หัวหน้า อดีตจักรพรรดิบ๊าวไต๋ พร้อมทั้งนาย ปิ๋นยง ผู้สำเร็จราชการชาวฝรั่งเศสในอินโดจีน จากนั้นก็ก็จะเดินทางไปพบปะหารือกับ นายมัลคอล์ม แมคคอบแนลล์ ผู้สำเร็จราชการชาวอังกฤษประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่างการเดินทางเพื่อ สืบสวนสถานการณ์ของนายเจสส์ปนั้น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็ได้ประกาศรับรองรัฐบาลบ๊าวไต๋ ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2493 โดยถือว่าเป็นรัฐบาลเวียดนามเสรี²⁶ พร้อมกับการรับรองดังกล่าวก็มีข่าวว่า

²⁴ หจข.กต.80/32 หนังสือพิมพ์สยามนิกร "การแสวงหาความจริง" ฉบับประจำวันวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493

²⁵ หจข.กต.81.35/21 แผนกกรมการเมืองตะวันออกเฉียงเรื่องประวัติของ Mr.Philip C. Jessup พ.ศ.2493 นายเจสส์ปได้เดินทางมาถึงญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกและได้เข้าพบปะหารือกับพลเอกแมคคาเธอร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรยึดครองประเทศญี่ปุ่น ที่กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2493 ต่อจากนั้นได้เดินทางไปยังเกาะ ไต้หวันและจากเกาะไต้หวัน นายเจสส์ปได้เดินทางไปยังฮ่องกง จากฮ่องกงนายเจสส์ป จะเดินทางไปเยือนประเทศ ต่าง ๆ ตามกำหนดดังนี้คือ ถึงมะนิลา วันที่ 20 มกราคม 2493 ถึงเซ็งฮอน วันที่ 24 มกราคม 2493 ถึงจาร์การ์ตา วันที่ 29 มกราคม 2493 ถึงสิงคโปร์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2493 ถึงย่างกุ้ง วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2493 และถึงกรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมประชุมกับบรรดาเอกอัครราชทูตอเมริกันในภาคตะวันออกเฉียง ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2493

ในส่วนเรื่องปัญหาสนธิสัญญาสันติภาพในญี่ปุ่น กล่าวคือ หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาตัดสินใจเข้ายึดครองญี่ปุ่น จนกระทั่งปลายปีพ.ศ.2490 เป็นต้นมาสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะยุติการยึดครอง ญี่ปุ่นเพราะเห็นว่าเป็นภาระของตนมาก แต่สหรัฐอเมริกามีอายุติปัญหาการยึดครองญี่ปุ่นได้ในปีดังกล่าว เนื่องจากสหภาพโซเวียตทำการขัดขวาง การประชุมสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น โดยอ้างว่าควรเป็นการตกลงกันภายใน กลุ่มมหาอำนาจเท่านั้น และไม่ต้องการเห็นการทดลองประชาธิปไตยเติบโตขึ้นในญี่ปุ่น เมื่อสหภาพโซเวียตใช้สิทธิ ยับยั้ง ก็ทำให้การเจรจาทำสันติภาพต้องชะงักหลายปี ต่อมาในปีพ.ศ.2493 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ของสหรัฐอเมริกาคือนายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส รับหน้าที่เจรจาโน้มน้าวให้อังกฤษ ออสเตรเลีย และประเทศอื่น ๆ ทำสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่นด้วยดี จนในที่สุดก็มีการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ ณ นครซาน ฟรานซิสโก ในวันที่ 8 กันยายน 2494 กำหนดการโอนอำนาจอปกครองคืนให้แก่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 28 เมษายน 2495 ดูเพิ่มเติมได้จาก เพ็ญศรี กาญจนมัย, **ญี่ปุ่นสมัยใหม่** (กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2538), หน้า 301-302.

²⁶ หจข.กต.80/31 หนังสือพิมพ์สยามนิกร "การแสวงหาความจริง" ฉบับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493

สหรัฐอเมริกาจะให้เงินช่วยเหลือแก่รัฐบาลบาวดา่ย โดยจะใช้งบประมาณที่รัฐสภาอนุมัติเพื่อการช่วยเหลือประเทศในทวีปเอเชียไว้แล้วคือ 75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้สหรัฐอเมริกายังเสนอแนะให้ฝรั่งเศสปฏิบัติต่อรัฐทั้งสามในอินโดจีนคือเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ในฐานะเป็นรัฐที่เป็นเอกราชแท้จริง เพื่อว่าประชาชนในรัฐทั้งสาม จะได้ตระหนักว่ากำลังดำเนินการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามห์ เพื่อความเป็นอิสระของพวกเขาในที่สุด นอกจากนี้กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกายังได้แถลงเป็นทำนองว่าจะไม่ยอมให้รัฐบาลบาวดา่ยต้องอับปางลงไปเพราะความไม่สงบภายในอันเนื่องมาจากความยุ่งยงส่งเสริมของต่างประเทศ โดยมีนัยถึงรัฐบาลโหซิมินห์ ซึ่งมีสหภาพโซเวียตและจีนสนับสนุน (และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการที่สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามาเกี่ยวพันในสงครามเวียดนาม ก่อนที่จะถลำตัวลงไปเป็นผู้รับภาระสงครามแทนฝรั่งเศสหลังปี พ.ศ. 2497²⁷)

ในทัศนะของสหรัฐอเมริกา รัฐบาลบาวดา่ยเป็นรัฐบาลที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายเพราะได้รับมอบอำนาจจากฝรั่งเศส ยิ่งกว่านั้นสหรัฐอเมริกาก็ถือว่าบาวดา่ยเป็นตัวแทนของฝ่ายชาตินิยมอย่างแท้จริงของชาวเวียดนาม²⁸ ส่วนสหภาพโซเวียตซึ่งรับรองรัฐบาลโหซิมินห์ ก็มีข้ออ้างเช่นเดียวกันว่ารัฐบาลโหซิมินห์เป็นรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเมื่อฝรั่งเศสยอมสละอำนาจอธิปไตยเหนือเวียดนามแล้ว ฝรั่งเศสก็ควรหมดสิทธิในเวียดนามเช่นกัน ฉะนั้นสหภาพโซเวียตเห็นว่ารัฐบาลโหซิมินห์เป็นรัฐบาลที่แท้จริงของเวียดนามและเป็นรัฐบาลที่ตั้งขึ้นตามวิถีทางของประชาธิปไตยภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งเวียดนาม

ภารกิจประการหนึ่งของนายเจสส์ระหว่างการเยือนประเทศไทยคือเป็นประธานการประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกันในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่กรุงเทพฯ ฯ ที่เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2493 นอกจากนี้ยังมีนายดับเบิลยู วอลตัน บัตเตอร์เวิร์ท(W.Walton Butterworth) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการ

²⁷ สุต จอนเจดสิน, "ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน", หน้า 193.

²⁸ หจข.กต.80/31 หนังสือพิมพ์สยามนิกร "การรับรองรัฐบาลบาวดา่ย" ฉบับวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2493 อังกฤษประกาศรับรองรัฐบาลบาวดา่ย เขมร ลาว เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2493 และสหรัฐอเมริกาประกาศรับรอง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2493 ว่าเป็นเอกราชในเครือสหภาพฝรั่งเศส ตามมาด้วยการรับรองของ ออสเตรเลีย เบลเยียม ลักเซมเบิร์กและกรีซ รัฐบาลอิตาลีให้การรับรองเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2493 และบราซิล รับรองเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2493 การประกาศรับรองรัฐบาลบาวดา่ยของสหรัฐอเมริกา ก็เพื่อเป็นการโต้ตอบรัฐบาลปักกิ่งของเหมาเจ๋อตุงที่ให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งเวียดนามใต้การนำของโหซิมินห์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2493 และรัฐบาลสหภาพโซเวียต ประกาศรับรองเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2493 อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลปักกิ่งของเหมาเจ๋อตุงและรัฐบาลสหภาพโซเวียต ให้การรับรองรัฐบาลของโหซิมินห์นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าโหซิมินห์มีท่าทีโอนเอียงไปค่ายคอมมิวนิสต์ อย่างเปิดเผยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2493

ต่างประเทศฝ่ายกิจการตะวันออกไกลเข้าร่วมประชุมด้วย จำนวนนักการทูตของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามา
ร่วมประชุมคราวนี้มีเกือบ 20 คน และเป็นทูตประจำอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในภาคตะวันออก การ
ประชุมดังกล่าวได้รับความสนใจจากนานาประเทศเนื่องจากว่าเป็นการประชุมที่จะมีผลต่อเอเชีย
ตะวันออกโดยตรง และปัญหาสำคัญที่ที่ประชุมได้พิจารณาเป็นประการแรกคือ การขยายอิทธิพลของ
คอมมิวนิสต์ ที่จะมีส่วนต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนคอมมิวนิสต์
ซึ่งขณะนี้ได้เพิ่มความช่วยเหลือขบวนการเวียดมินห์ทำการต่อสู้กับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส ดังนั้น
นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาขณะนี้จึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จของฝรั่งเศสในการที่จะรักษา
เวียดนามไว้ เพราะสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าฝรั่งเศสจะสามารถหยุดยั้งเวียดมินห์มิให้ยึดครองอินโดจีนทั้ง
หมดได้²⁹ โอกาสที่นายเจสส์ป ได้เข้าหารือกับจอมพล ป. พิบูลสงครามและผู้นำไทยคนอื่น ๆ พร้อมกับ
พยายามเร่งรัดให้ประเทศไทยประกาศรับรองรัฐบาลบัวด่าย ซึ่งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเพิ่งให้การ
รับรองไป โดยเชื่อว่าหากไทยให้การรับรองอย่างแข็งขันแล้ว จะสามารถหยุดยั้งกำลังของเวียด
มินห์มิให้ยึดครองอินโดจีนทั้งหมดได้ นอกจากนี้ นายเจสส์ปยังยืนยันด้วยว่าจะให้ความสนับสนุนช่วยเหลือ
ทั้งในทางอาวุธ และ ทางการเงินแก่ไทย อย่างเต็มที่³⁰

4.2.2 การประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวด่ายแห่ง เวียดนามใต้

ภายหลังจากที่นายเจสส์ป เอกอัครราชทูตทั่วไปของสหรัฐอเมริกาได้เข้าหารือกับจอมพล ป.
พิบูลสงครามพร้อมด้วยผู้นำไทยคนอื่น ๆ พร้อมกับพยายามเร่งรัดให้ประเทศไทยประกาศรับรองรัฐ
บาลบัวด่าย เพื่อให้เข้าเป็นแนวร่วมเดียวกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำ
เอาปัญหาดังกล่าวเข้าที่ประชุมหารือกับคณะรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ในทันที อย่างไรก็ตามปรากฏว่าปัญหา
เรื่องการรับรองรัฐบาลบัวด่ายนับเป็นเรื่องที่สร้างความหนักใจแก่คณะรัฐมนตรีหลายท่าน จนต้องนำ
เรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมหารือกันอย่างเคร่งเครียด ถึง 3 ครั้งด้วยกันคือในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2493 ,
วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2493 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493

²⁹ หจข.สร.0201.37.4/17 ส่วนที่ต.735/2493 เรื่องการประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกันในตะวันออกไกลที่
กรุงเทพฯ ฯ เดือน กุมภาพันธ์ 2493

³⁰ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชากร ฉบับประจำวันที 15 กุมภาพันธ์ 2493
พาดหัวเรื่องว่า “กรม.ร่วมทำสัญญาต้านแดงแล้ว อเมริกาช่วยทั้งเงินและอาวุธไว้ปราบแดง.

ก. การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบาวด์าย ครั้งที่ 1

คณะรัฐมนตรีได้เปิดประชุมตามปกติในทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2493 โดยเรื่อง ที่นำมาพิจารณาววันนี้มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการต่างประเทศทั่วไปโดยเฉพาะปัญหาว่าจะให้การรับรองรัฐบาลบาวด์าย หรือรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์ และปัญหาการจัดวางโครงการเพื่อป้องกันภัยคอมมิวนิสต์รอบชายแดนทุกด้านในประเทศไทย³¹ ในเรื่องการจัดวางโครงการเพื่อป้องกันภัยคอมมิวนิสต์รอบชายแดนนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เชิญคณะกรรมการรักษาการณกลางเข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งนี้เป็นพิเศษ คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบก พล.ร.ท.หลวงสินธุสงครามชัย ผู้บัญชาการทหารเรือ และ พล.อ.ท.ขุนรณนภากาศ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นต้น³² ก่อนเปิดประชุม จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ชี้แจงสถานการณ์และภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งกำลังคืบคลานเข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมทั้งยกคำแถลงและรายงานของคณะกรรมการรักษาการณกลางชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรีในที่ประชุมว่า "สถานการณ์รอบด้านกำลังคับขัน ในที่สุดที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ได้ตกลงกันว่าให้ป้องกันภัยจากการรุกรานนอกประเทศเป็นการด่วน ดังนั้นรัฐบาลตกลงใจเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร อังกฤษ เพื่อร่วมกันต่อต้านคอมมิวนิสต์"³³ สำหรับปัญหาจะให้การรับรองรัฐบาลโหซิมินห์หรือรัฐบาลบาวด์ายแห่งเวียดนามใต้นั้น นายพจน์ สารสินในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แถลงต่อที่ประชุมว่ารัฐบาลอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ประกาศรับรองรัฐบาลบาวด์ายอย่างเป็นทางการแล้ว ปัญหาเรื่องนี้ ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่จะจัดการประการใด เพราะปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาใหญ่แห่งค่ายการเมืองของโลก พร้อมกับขอความเห็นจากที่ประชุม ทั้งคณะรัฐบาลและแม่ทัพ 3 เหล่า ได้แสดงความคิดเห็นกันมากในปัญหาที่ว่า"โหซิมินห์จะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ เนื่องจากว่าเวลานี้พลเมืองของโหซิมินห์ได้พำนักอาศัยอยู่ในประเทศเป็นจำนวนมาก และหากปัญหาการรับรองรัฐบาลบาวด์ายเกิดขึ้นก็เกรงจะมีปัญหายุ่งยากภายในประเทศขึ้นได้" การพิจารณาปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวาง และมีการถกเถียงกันอย่างมาก จนความเห็นแตกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรก มีจอมพล ป.

³¹ หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.762/3493เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ฉบับประจำวัน ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"จอมพล ฯ แพ้ในที่ประชุมกรม."

³² หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.762/2493เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวัน ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"คณะรัฐมนตรี ตกลงยังไม่รับรองเขาได้แต่เข้าร่วมสหาคีกออเมริกา"

³³ หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.762/2493เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวัน ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"คณะรัฐมนตรี ตกลงยังไม่รับรองเขาได้แต่เข้าร่วมสหาคีกออเมริกา"

พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าเห็นว่าควรรับรองรัฐบาลบัวดำ แต่อีกฝ่ายซึ่งเป็นเสียงข้างมาก นำโดยนาย พจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แสดงความเห็นคัดค้านโดยตั้งข้อสังเกต ใน ประการแรกว่า “รัฐบาลเบาได้(บัวดำ)เป็นรัฐบาลหุ่นไม่มีหลักฐานที่แน่นอนอาจจะล้มเมื่อไรก็ได้ ประการที่สอง ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชถ้ารับรองรัฐบาลเบาได้ไปก็ดูคล้ายกับว่าประเทศไทย เอาจองอเมริกาและอังกฤษ การต่างประเทศอาจเสียเป็นเหตุให้ประเทศอื่น ๆ มองไทยไปในแง่ไม่ได้ และประการสุดท้าย ถ้ารับรองรัฐบาลเบาได้ได้ทำไมไม่รับรองเงินคอมมิวนิสต์³⁴

ในที่สุดที่ประชุมมีมติว่าประเทศไทยยินดีจะมีสัญญาความร่วมมือการขจัดและขับไล่คอมมิวนิสต์ร่วมกับ อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นทางการ แต่ปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำจะยังไม่พิจารณาขณะ นี้ แต่ถ้าเมื่อใดสหรัฐอเมริกาและอังกฤษปรารถนาจะให้ประเทศไทยรับรองรัฐบาลบัวดำอย่างเป็นทางการแล้ว คณะรัฐบาลจะเปิดประชุมเพื่อยืนยันอีกครั้ง ส่วนการปฏิบัติต่อชาวอินโดจีนที่มาอยู่ใน ประเทศไทยก็คงไม่มีนโยบายเปลี่ยนแปลง โดยที่รัฐบาลรับจะให้ความสุขสบายตามเดิม³⁵

แม้ผลการประชุมครั้งนี้ยังไม่สามารถตกลงกันได้ว่ารัฐบาลจะให้การรับรองรัฐบาลบัวดำ หรือไม่ แต่เมื่อดูท่าทีของจอมพล ป. พิบูลสงครามแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม แสดงออกอย่างชัดเจนว่าพร้อมจะให้การรับรองรัฐบาลบัวดำในทันทีเมื่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษยื่นเรื่องนี้อีกครั้ง นอกจากนี้ยังกล่าวในตอนท้ายที่ประชุมในทำนองว่า หากรัฐบาลให้การรับรองรัฐบาลบัวดำจริง รัฐบาลก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่อผู้อพยพชาวอินโดจีนทันที ซึ่งจะขอกล่าวรายละเอียด ประเด็นดังกล่าวในหัวข้อต่อไป

ข. การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำ ครั้งที่ 2

คณะรัฐมนตรีได้เปิดการประชุม ณ ทำเนียบรัฐบาลเป็นครั้งที่สอง ในเช้าวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2493 เพื่อพิจารณาตัดสินปัญหาการรับรองรัฐบาลบัวดำแห่งเวียดนามใต้ ในการประชุมครั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้เชิญสมาชิกสภาภิบาลใหม่ และสมาชิกสภาป้องกันราชอาณาจักร ประมาณ 67 คน โดยมีบุคคลสำคัญ ๆ อาทิเช่น พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบก พล.ร.ท.หลวงสินธุ สงครามชัย ผู้บัญชาการทหารเรือ และพล.อ.ท.ขุนรณนภาากาศ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ตลอดจน

³⁴ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.745/2493เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ประจำวันที 13 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”คณะรมต.ถกปัญหาไทย-ญวน จอมพลเสนอให้รับรองรัฐบาลเบาได้”

³⁵ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.762/2493เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชากร ประจำวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”กรม.ร่วมทำสัญญาด้านแดงแล้วอเมริกาช่วยทั้งเงินและอาวุธไว้ปราบแดง”

นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เข้าร่วมหารือด้วย ตามรายงานข่าวการประชุมแจ้งว่ารัฐบาลได้เริ่มอภิปรายปัญหาเรื่องนี้อย่างหนักตั้งแต่ 9.00 น. ถึงเวลา 18.00 น. โดยหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันในเวลา 15.00 น. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละคนเป็นไปอย่างกว้างขวาง ระหว่างการประชุมได้มีการย้อนกล่าวไปถึงกรณีที่รัฐบาลตัดสินใจร่วมสงครามญี่ปุ่นว่าเกรงจะเป็นการผิดพลาดอีกครั้งหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดีปัญหาที่พูดกันมากที่สุดก็คือประเทศไทยจะเข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์หรือประชาธิปไตย และถ้าเข้ากับประชาธิปไตยก็ไม่มีปัญหาอย่างใดที่จะต้องรับรองรัฐบาลบัวดำ³⁶ ประการสำคัญคือรัฐบาลโหชิมินห์ ได้มีหนังสือติดต่อมายังกระทรวงการต่างประเทศขอย่าให้รับรองรัฐบาลบัวดำ ซึ่งถ้าหากไทยไม่รับรองบัวดำก็เท่ากับเป็นการรับรองโหชิมินห์โดยปริยาย และจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับกลุ่มประชาธิปไตยได้

จอมพล ป. พิบูลสงครามยังอ้างถึงความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศว่า มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษอยู่ตลอดมา ทั้งนี้การที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกาให้การรับรองรัฐบาลบัวดำก็เท่ากับได้สร้างแนวป้องกันให้เราชั้นหนึ่งแล้วซึ่งเราควรรีบฉวยโอกาสให้การรับรองรัฐบาลบัวดำทันที³⁷ ในการอภิปรายยกเหตุผลของจอมพล ป. พิบูลสงครามเกี่ยวกับการตัดสินใจรับรองรัฐบาลบัวดำนั้นปรากฏว่าเสียงส่วนมากของคณะรัฐมนตรีเห็นพ้องด้วยฝ่ายทหารซึ่งเข้าร่วมประชุมในนามของคณะกรรมการรักษาการณ์กลางและสภาป้องกันราชอาณาจักรก็ขอให้รับรองรัฐบาลบัวดำทันที³⁸ ตามกำหนดนั้นที่ประชุมจะลงมติรับรองทันที แต่ปรากฏว่าได้รับการคัดค้านจากรัฐมนตรี 4 คนคือ นายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พระยาวิริรักษ์เวชชากร รัฐมนตรีว่าการสาธารณสุข พระมณูภาณวิมลศาสตร์ รัฐมนตรียุติธรรม และพลโท พระยาเทพหัสดิน รัฐมนตรีว่าการคมนาคม โดยขอให้รัฐบาลสงวนท่าทีรอดูสถานการณ์ก่อนพร้อมกับกล่าวแถลงต่อที่ประชุมว่า"การที่อเมริกาและอังกฤษรับรองนั้นเป็นการผิดแบบ เราไม่ควรทำตามแบบที่ผิด และพวกตนรู้สึกหนักใจแทนรัฐบาลที่ด่วนตัดสินใจปัญหาสำคัญเร็วเกินไป และพร้อมที่จะลา

³⁶ หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยฉบับประจำวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"4 รมต.จะลาออกกรณีรับรองเบาได้ จอมพลยืนกรานให้รับรองแน่"

³⁷ หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ ฉบับประจำวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"ไทยตัดสินใจรับรองรัฐบาลเบาได้แล้วจอมพลว่าสงครามเกิดแน่"

³⁸ หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ ฉบับประจำวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"ไทยตัดสินใจรับรองรัฐบาลเบาได้แล้วจอมพลว่าสงครามเกิดแน่"

ออกทันทีเมื่อรัฐบาลได้ประกาศรับรองรัฐบาลเบาได้”³⁹ แต่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ชี้แจงโต้แย้งกลับไปว่า”การรับรองจะถูกแบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับคำนึงถึง จุดของเราอยู่ที่ว่าเราจะร่วมมือกับฝ่ายประชาธิปไตยถ้าขึ้นช้า ใ้อ้อ้อ อาจเกิดผลร้ายแก่ประเทศชาติและการที่รัฐบาลเกิดแตกความคิดเห็นนั้นจะเกิดผลไม่งามนัก”⁴⁰ การอภิปรายถกเถียงนี้ได้ดำเนินไปจนถึงเวลา 18.00 น. นายกรัฐมนตรีจึงสั่งให้เลิกประชุม และจะพิจารณาลงมติกันอีกครั้งในวันจันทร์ที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493

ค. การประชุมพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลเบาด้วย ครั้งที่ 3 และประกาศรับรองรัฐบาลเบาด้วยอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการรักษาการณากลาง และสภาป้องกันราชอาณาจักร เพื่อพิจารณาปัญหาการรับรองรัฐบาลเบาด้วยอย่างคร่ำเคร่งมาแล้วถึง 2 ครั้ง ก็เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเกือบเป็นเอกฉันท์ในการที่จะให้รับรองรัฐบาลเบาด้วยแห่งเวียดนามใต้ และปิดการพิจารณารับรองรัฐบาลเวียดนามฝ่ายใต้ให้สิ้นหน้ ออกไป โดยให้เหตุผลว่า”**ไฮจิมีนห์ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์ อันเป็นการขัดกับอุดมคติแห่งระบอบประชาธิปไตย**” แต่ทั้งนี้ฝ่ายที่คัดค้านและไม่เห็นด้วยกับมติดังกล่าวคือกลุ่มของนายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีบุคคลนอกวงคณะรัฐมนตรี ที่ได้แสดงทัศนะไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลจะรับรองรัฐบาลเบาด้วย อาทิเช่น นายควง อภัยวงศ์ แห่งพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน กล่าวแสดงความรู้สึกไม่เห็นด้วย ณ บ้านพักหน้ากรีฑาสถานแห่งชาติ ในการที่รัฐบาลจะให้การรับรองรัฐบาลเบาด้วยว่า

...เวลานี้ประเทศต่าง ๆ ในภาคเอเชีย เช่น พม่า ฟิลิปปินส์ อินเดีย ก็เป็นอิสระแล้วทั้งนั้นเป็นธรรมดาอยู่เองที่ชาวญวน ย่อมจะต้องการอิสระเช่นเดียวกัน โดยเราไม่อาจรู้ได้ว่ารัฐบาลไหนที่ให้ความอิสระแก่เขาเหล่านั้น ถ้าเราไปรับรองรัฐบาลที่มีอิสรภาพไม่สมบูรณ์ ก็ทำให้คนญวน

³⁹ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์นครสาร ฉบับประจำวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”4 รمت.พร้อมที่จะลาออกถ้ารัฐบาลรับรองเบาได้ทันที”

⁴⁰ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์นครสาร ฉบับประจำวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”4 รمت.พร้อมที่จะลาออกถ้ารัฐบาลรับรองเบาได้ทันที”

เสียใจเพราะถึงอย่างไรเขาก็เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงแถมมานาน แล้วเมื่อเป็นเช่นนั้นเขาจะมีความรู้สึกต่อเราเช่นไร...”⁴¹

ในส่วนของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ส.ส.ฝ่ายค้านพรรคประชาธิปัตย์กล่าวในทำนองเดียวกับ นายควง อภัยวงศ์ ว่าไม่ควรรับรองรัฐบาลบัวดำเพราะไม่ใช่รัฐบาลที่มีเอกราชโดยสมบูรณ์ “หากรัฐบาลใดเป็นเอกราชโดยแท้จริงแล้ว ย่อมตั้งสถานทูตได้ทุกประเทศ แต่รัฐบาลเขาได้ตั้งได้เฉพาะไทย วาติกัน และบางประเทศเท่านั้น เพราะรัฐบาลเขาได้มีฐานะเป็นเพียงประเทศในสหภาพฝรั่งเศส ถ้าไปรับรองรัฐบาลเขาได้ก็เท่ากับว่าไทยเป็นคู่สัญญากับฝรั่งเศสด้วยอีกผู้หนึ่ง และถ้าเป็นเช่นนั้น ไทยก็เท่ากับเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสด้วย”⁴² นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาหลายท่าน เช่นพระยาอาณาจักร์บริหาร นายบรรจง ศรีจรูญ และพระยาโทณวนิก อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นต้น ยังได้แสดงทัศนะไปในทำนองเดียวกันว่า “ประเทศไทยยังไม่ควรรับรองรัฐบาลเขาได้และควรจะไปก่อนจึงจะเป็นวิธีที่น่าประโยชน์มาให้ประเทศ”⁴³

แต่ก่อนหน้าที่จะอมพล ป. พิบูลสงครามจะมีคำสั่งประกาศรับรองรัฐบาลบัวดำต่อที่ประชุมในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493 หลังการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 3 นับจากครั้งแรกคือวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2493 และครั้งที่สองวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2493 นั้น ในเวลา 11.30 น.ของเช้าวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2493 มร.เฮ็ดวิน แสตนตัน เอกอัครราชทูตอเมริกัน ประจำกรุงเทพฯ ได้เข้าพบนายพจน์ สารสิน ที่กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งการพบกันครั้งนี้ นายแสตนตันได้แจ้งความจำนงของสหรัฐอเมริกาที่จะช่วยเหลือไทยในด้านการเงิน แต่ได้ย้ำถึงนโยบายของประธานาธิบดีทรูแมนให้ทราบว่าอเมริกาจะช่วยเหลือประเทศใดก็ได้เมื่อประเทศนั้นได้แสดงวิเทโศบายแจ่มชัดแล้ว การเข้าพบนายพจน์ สารสินของมร.แสตนตัน ทำให้หลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะเป็นการเร่งรัดในเรื่องรัฐบาลบัวดำ ซึ่งขณะนี้รัฐบาลไทยยังไม่ได้รับรอง⁴⁴ ต่อจากนั้นไม่นานหนังสือพิมพ์หลายฉบับก็เริ่มลงข่าวเกรียวกราว

⁴¹ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.834/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับประจำวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า “ควงว่าไม่ควรรับรองเขาได้”

⁴² หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.824/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์นครสาร ฉบับประจำวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า “คึกฤทธิ์ ว่าไม่ควรรับรองรัฐบาลเขาได้”

⁴³ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.844/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชากรไทย ฉบับประจำวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า “วุฒิสมาชิกว่าถ้าไทยผู้คอมมิวนิสต์ได้ก็รับรองเขาได้เกิด”

⁴⁴ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้าฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า “อเมริกาเร่งรัดไทยให้ชี้ขาด รมต.ปฐุม ว่าเตรียมผู้ให้ดีก่อนจึงรับรองเขาได้”

เผยถึงเงื่อนไขที่แท้จริง ที่ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม รวมทั้งคณะรัฐมนตรีส่วนมากเห็นควรให้รับรองรัฐบาลบาวต่ายโดยเร็วนั้นก็เนื่องจากว่ารัฐบาลต้องการเงินกู้จำนวน 75 ล้านดอลลาร์⁴⁵ ซึ่งเงินกู้จำนวนนี้รัฐสภาอเมริกาจะมีการประชุมพิจารณาอนุมัติในเดือนมิถุนายน 2493 ดังนั้น นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีส่วนมาก ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนให้รับรองบาวต่าย จึงพยายามแสดงให้รัฐสภาอเมริกาเห็นใจทุกวิถีทางถึงแม้จะเป็นข้อผูกมัดบ้าง ในขณะที่รัฐมนตรี 4 ท่านคัดค้านมตินี้เนื่องจากเห็นว่า”เรื่องเงินกู้ยังเป็นเรื่องเลื่อนลอยอยู่ ไม่ควรที่ไทยจะนำตัวเองเข้าไปผูกมัดก่อน”⁴⁶ อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ก็ได้รับการยืนยันจากนายปฐุม โพธิ์แก้ว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมว่า ”รัฐบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับรองรัฐบาลเขาได้เสียโดยเร็ว เพราะเดือนมิถุนายน รัฐสภาอเมริกาจะเปิดประชุม ซึ่งคาดว่าได้อนุมัติเงินกู้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวน 75 ล้านดอลลาร์ หากรัฐบาลยังไม่รับรองเงินจำนวนนี้อาจจะไม่ได้รับการพิจารณา”⁴⁷ นอกจากนี้คาดว่าสหรัฐอเมริกาจะส่งรางวัลไฟให้อีกประมาณหนึ่งหมื่นสองพันตันในระยะ 5 ปี ด้วย⁴⁸ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายทหารอันประกอบด้วย คณะกรรมการรักษาการณ์กลาง และสมาชิกสภากลาโหม ก็ได้้นำแผนที่แสดงแนวยุทธศาสตร์ออกมาแถลงชี้แจงถึงกำลังทหารและกำลังเศรษฐกิจของกองทัพว่าพร้อมที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์ทันที เมื่อประกาศรับรองรัฐบาลบาวต่าย⁴⁹ ดังนั้นในที่สุดจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะนายกรัฐมนตรี จึงได้มีคำสั่งประกาศรับรองรัฐบาล 3 รัฐบาลที่ฝรั่งเศสมอบเอกราชให้ได้แก่ รัฐบาลบาวต่าย รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร⁵⁰ โดยได้แถลงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมว่า

⁴⁵ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”รับรองเขาได้เพราะอยากได้เงินกู้อเมริกันวางเงื่อนไขช่วยเหลือไทย”

⁴⁶ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”รับรองเขาได้เพราะอยากได้เงินกู้อเมริกันวางเงื่อนไขช่วยเหลือไทย”

⁴⁷ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์สัจจา ฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”สหรัฐ ฯ เร่งรัดไทยรับรองเขาได้”

⁴⁸ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”อเมริกาเร่งรัดไทยให้ชี้ขาด”

⁴⁹ หจข.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับประจำวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”รับรองเขาได้เพราะอยากได้เงินกู้อเมริกันวางเงื่อนไขช่วยเหลือไทย”

⁵⁰ ฝรั่งเศสได้ลงนามในสัญญามอบอำนาจอธิปไตยให้แก่รัฐบาลเวียตนาม ลาว และเขมร เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 19 กรกฎาคม และ 8 พฤศจิกายน 2492 ตามลำดับ โดยยกฐานะรัฐบาลทั้ง 3 ให้เป็นรัฐสมทบสังกัดอยู่ในสหภาพฝรั่งเศส รัฐบาลเหล่านี้มีจักรพรรดิบาวต่าย พระเจ้าศรีสว่างวงศ์ และเจ้านโรดม สีหนุ เป็นประมุข

...บัดนี้เห็นเป็นการสมควรจะได้ประกาศรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ตามที่ได้ปรึกษาหารือในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมาแล้วโดยละเอียดเป็นเวลา 3 คราว และรัฐมนตรีส่วนมากได้มีความเห็นว่าควรรับรองรัฐบาลดังกล่าวแล้ว นั้น เว้นแต่บางส่วนที่ไม่เห็นด้วยเท่านั้น ฉะนั้นรัฐบาลจะได้ประกาศรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ต่อไป...⁵¹

ต่อมาในเช้าวันที่ 28 กุมภาพันธ์ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้มีคำสั่งให้นำแถลงการณ์ ประกาศรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร อย่างเป็นทางการออกอ่านทางวิทยุกระจายเสียงเพื่อให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน ดังมีใจความสำคัญดังนี้คือ

สถานการณ์ในปัจจุบันนี้เป็นที่น่าคำนึงอยู่ว่าความสงบเรียบร้อยอันจะนำมาซึ่งความผาสุกสำหรับประชาชนในประเทศทั้งหลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยด้วยได้รับความกระทบกระเทือนจากระบอบการปกครองของลัทธิคอมมิวนิสต์ อันเป็นลัทธิที่ประชาชนจะต้องทำลายล้างศาสนาประจำชาติของตนและเลิกล้มระบบการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนทั้งหมด ประชาชนทั้งปวงจะต้องลดแรงงานของตนเพื่อผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารและหารายได้ซึ่งต้องนำไปรวมเป็นส่วนกลางและตนเองหาได้เป็นเจ้าของไม่เหล่านี้เป็นต้น หลักการปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ดังกล่าวเป็นการฝืนความเป็นอยู่ของประเทศไทยที่บรรพบุรุษของเราก่อตั้งขึ้นไว้ให้แก่เรามาจนทุกวันนี้ หากระบอบการปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์เข้ามาสู่ประเทศไทย ประชาชนทั้งชาติ จะมีแต่รบราฆ่าฟันล้างผลาญกัน และได้รับแต่ความอดอยากดังที่ประเทศหลายประเทศประสบอยู่ทุกวันนี้และบัดนี้ลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งบีบบังคับและหลอกลวงประชากรในต่างประเทศต่าง ๆ ให้หลงเชื่อว่าเป็นลัทธิที่จะนำความผาสุกมาสู่ตนนั้น ได้ล่องเข้ามายังประเทศจีนและคืบต่อมาถึงประเทศญวนใกล้บ้านของเราแล้ว ซึ่งเป็นที่น่าหวาดเกรงว่าประชาชนในภาคเอเชียอาคเนย์ รวมตลอดประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ด้วยจะถูกบีบบังคับและหลอกลวงให้ตกเข้าไปอยู่ใต้การปกครองในระบอบ

⁵¹ หจข.(3)สร.0201.9/12ด่วนมากขึ้น.34/2493 เรื่องการรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493

คอมมิวนิสต์ต่อไป ฉะนั้นประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลายซึ่งรัฐบาลตน มีความหวังดีต่อความ ผาสุกอันถาวรของประชาชน จึงได้คำนึงถึงการป้องกันราชอาณาจักรของตนให้พ้นจากภัยแห่ง การปกครองโดยลัทธิคอมมิวนิสต์โดยแท้จริง ถ้าหากอินโดจีน มาลายู พม่าและประเทศไทย ซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำ และเป็นคลังของวัตถุดิบที่จะป้อนโรงงานเหล่านี้ ตกไปอยู่ภายใต้บังคับของ เหล่าที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์แล้ว ก็ย่อมจะเห็นได้ว่าทวีปเอเชียทั้งทวีป จะต้อง กลายสภาพ การปกครองสู่ระบอบคอมมิวนิสต์โดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พิจารณาครอบรอบแล้วเห็นว่า การรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ซึ่งฝรั่งเศสได้มอบเอกราชให้ด้วยเมตตาจิต ในระยะนี้ย่อมจะนำความผาสุก และความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประชาชนชาวเวียดนาม ลาว และเขมร ได้อย่างดี ตามวิถีทางแห่ง ระบอบประชาธิปไตยและตามหลักของสหประชาชาติต่อไป ทั้งจะเป็นทางให้ประชาชาติเพื่อน บ้านผู้เป็นมิตรของไทยได้พ้นจากภัยของการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ กับทั้งจะเป็นทาง ช่วยประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งหลาย รวมทั้งประเทศไทย ให้ปลอดภัยของการปกครอง ระบอบคอมมิวนิสต์ โดยมีต้องประสงค์ความอดอยากทรมารทั้งปวง ฉะนั้นรัฐบาลพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้ตกลงให้การรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 แล้ว⁵²

จากท่าทีของคณะรัฐมนตรีส่วนมากที่เห็นพ้องให้การรับรองรัฐบาลบ่าวค่าย ในคราวประชุมครั้ง สุดท้ายเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493 ทำให้นายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศตัดสินใจยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 1 มีนาคม 2493⁵³ จอมพล ป. พิบูล สงครามแต่งตั้งนายวรการบัญชา ดำรงตำแหน่งสืบแทน และเพื่อเป็นการยืนยันความสัมพันธ์ที่จะ บังเกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ที่เพิ่งได้รับเอกราช จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้มีโทรเลขพร้อมด้วยคำแถลงการณ์ของสำนักนายกรัฐมนตรีส่งถึง นายกรัฐมนตรี

⁵² หจข.(1)มท.3.1.2.10/112 เลขที่ 367 แถลงการณ์เรื่องการรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493

⁵³ นายพจน์ สารสินเคยแสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลจะให้การรับรองรัฐบาลบ่าวค่ายตั้งแต่เมื่อครั้งที่ จักรพรรดิบ่าวค่ายเพิ่งจัดตั้งรัฐบาลในปี.ศ.2492 และได้ส่งจดหมายแจ้งเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลของตนมาให้รัฐบาล ไทยรับรู้ แต่ขณะนั้นนายพจน์ สารสินเห็นว่ารัฐบาลไทยไม่ควรตอบจดหมายดังกล่าวไปเพราะการตอบจดหมายก็ เท่ากับว่ารัฐบาลไทยให้การรับรองรัฐบาลบ่าวค่ายโดยพฤตินัย ดูเพิ่มเติมได้จาก หจข.(3)สร.0201.9/11 ฉบับที่ น.13685/2492 เรื่องเอกราชเวียดนาม วันที่ 12 กันยายน 2492

และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้ง 3 ประเทศคือ พล.ร.ท. เหวียน ฟาน ลอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งเวียดนามภายใต้จักรพรรดิบ่าวด่าย เจ้าบุญคุ้ม นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรลาว และ พล.ร.ท. เย็น ซัมโบร์ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรเขมร เพื่อแจ้งข่าวการรับรองรัฐบาลทั้งสาม ต่อไปนี้เป็นสำเนาคำแปลโทรเลข ซึ่งรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ขอแสดงว่าจะทำการติดต่อด้วย

...เพื่อสนับสนุนอิสรภาพและเสรีภาพของประชากรทั้งหลาย ตามกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ และเพื่อความผาสุกของประชากรในเอเชียอาคเนย์ รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอแจ้งแก่ พล.ร.ท. ท่านว่า มีความเห็นอกเห็นใจที่ เวียดนาม ลาว เขมร ได้มาซึ่งเอกราชแห่งประชากรของตน จึงขอให้การรับรองแก่รัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ตั้งแต่บัดนี้เป็นรัฐบาลที่รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้มีความสัมพันธ์ไมตรีด้วย เพื่อที่ประชากรของท่านจะได้ประสพอิสรภาพ เสรีภาพ ความเจริญรุ่งเรืองและความผาสุกสืบต่อไป...⁵⁴

การประกาศรับรองรัฐบาลบ่าวด่ายของรัฐบาลไทยดังกล่าวทำให้จักรพรรดิบ่าวด่ายรู้สึกพึงพอใจอย่างมาก เนื่องจากว่าจักรพรรดิบ่าวด่ายพยายามที่จะให้รัฐบาลไทยรับรู้การจัดตั้งรัฐบาลเวียดนามภายใต้การนำของพระองค์ขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ.2492และหวังด้วยว่ารัฐบาลไทยจะแสดงท่าทีรับรองเวียดนาม แต่ขณะนั้นกระทรวงการต่างประเทศของไทยเห็นว่ายังไม่ควรดำเนินการเรื่องดังกล่าว⁵⁵ ดังนั้นเมื่อรัฐบาลไทยได้มีโทรเลข แจ้งความมายังรัฐบาลบ่าวด่าย พล.ร.ท. ท่านเหงวียน ฟาน ลอง ในฐานะตัวแทนแห่งรัฐบาลบ่าวด่าย จึงได้มีโทรเลขตอบขอบคุณโดยทันที

...ข้าพเจ้าได้รับโทรเลขของ พล.ร.ท. ท่านซึ่งได้แจ้งให้ทราบว่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองแก่รัฐบาลเวียดนามว่าเป็นรัฐบาลที่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยจะมีความสัมพันธ์ไมตรีด้วย เพื่อบรรลุถึงซึ่งความมุ่งหมายและอุดมคติร่วมกันของทั้งสองประเทศนี้ ด้วยความซาบซึ้งอย่างจริงใจในการที่ พล.ร.ท. ท่านได้แจ้งการรับรองไปนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอให้

⁵⁴ หจข.(1)มท.3.1.2.10/112 เลขที่ 367 แดงการณเรื่องการรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493

⁵⁵ หจข.(3)สร.0201.9/11ลับที่น.13685/2492 เรื่องเอกราชเวียดนาม วันที่ 12 กันยายน 2492

พล ๙ ท่านได้รับความขอบคุณของรัฐบาลพระเจ้าเบาได้ แก่รัฐบาลของพล ๙ ท่านด้วยที่ได้แสดงไมตรีจิตร ซึ่งประชากรชาวเวียดนามถือว่ามีความค่าเป็นพิเศษและซึ่งจะอำนวยให้ประเทศของเราทั้งสองได้ร่วมมือกันส่งเสริมความมั่นคงแห่งสันติภาพและกลับสถาปนาความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคอาเซียนอาเซียนเสียไปด้วย...⁵⁶

การสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียดนามภายใต้การนำของจักรพรรดิบ่าวด่ายอย่างเป็นทางการมีนัยของการตัดความสัมพันธ์กับรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ไปโดยปริยาย ยังผลให้รัฐบาลไทยปฏิเสธรับหนังสืออวยพรวันขึ้นปีใหม่ของชาวเวียดนาม (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493) ของหัวหน้าคณะเวียดนามอพยพในประเทศไทยในวันที่ 1 มีนาคม 2493 โดยนายเพชร บูรณะวารศิริ ข้าหลวงประจำจังหวัดสกลนคร กล่าวว่า“ข้าพเจ้าได้ตรวจและสังเกตพฤติกรรมของชาวญวนในท้องที่จังหวัดนี้แล้ว เห็นว่ามีความปรารถนาติดต่อ พล ๙ ท่านและประชาชนคนไทยดีอยู่ จึงขอประทานเสนอเอกสารอวยพร รวม 49 ฉบับมาพร้อมกับหนังสือนี้”⁵⁷ แต่พระยารามภักดี ปลัดกระทรวงมหาดไทยให้เหตุผลว่า“ตามมารยาทอันดีควรตอบรับขอใจ แต่โดยญวนอพยพเหล่านี้ส่วนมากฝักใฝ่ในขบวนการของโฮจิมินห์ การตอบรับอาจกระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพกับรัฐบาลเวียดนามเบาได้”⁵⁸

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการประกาศรับรองรัฐบาลบ่าวด่ายครั้งนั้นก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นภายในคณะรัฐมนตรี อันจะเห็นได้จากจอมพล ป. พิบูลสงครามและคณะทหารส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันในการดำเนินนโยบายตามแบบสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ แต่ปรากฏว่าได้รับการคัดค้านจากนายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีอีกจำนวนหนึ่งที่ให้การสนับสนุนนายพจน์ สารสิน เนื่องจากฝ่ายหลังมองว่าจักรพรรดิบ่าวด่ายไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนชาวเวียดนามมากเท่าโห่ซิมินห์ นอกจากนี้แล้วยังมองว่ารัฐบาลบ่าวด่ายไม่ได้เป็นรัฐ

⁵⁶ หจช.(3)สร.0201.9/11 เรื่องเบ็ดเสร็จเรื่องเอกสารเวียดนาม(คำแปล)โทรเลขตอบขอบคุณในการที่รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ให้การรับรองรัฐบาลเวียดนามจาก พล ๙ ท่าน เหงวียน ฟาน ลอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามบ่าวด่าย ถึง พล ๙ ท่าน จอมพล ป. พิบูลสงคราม เดือน มีนาคม 2493

⁵⁷ หจช.สร.0201.37.6/11 ที่ 1233/2493 เรื่องส่งเอกสารอวยพรของหัวหน้าญวน วันที่ 1 มีนาคม 2493

⁵⁸ หจช.สร.0201.37.6/11 ที่ 4311/2493 เรื่องส่งเอกสารอวยพรของหัวหน้าญวน วันที่ 23 มีนาคม 2493

บาลที่มีเอกราชโดยสมบูรณ์ และยังไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลจะดำเนินนโยบายตามแบบสหรัฐอเมริกาที่จะต่อต้านโหซีมินห์และชาวเวียดนามที่ให้การสนับสนุนโหซีมินห์ แต่เห็นควรให้รัฐบาลคอยดูท่าทีต่อไปก่อน แต่ปรากฏว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามและคณะทหารส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยดังนั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงถือโอกาส(อ้าง)ใช้มติของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ประกาศให้การรับรองรัฐบาลบัวต่ายอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกแยกในคณะรัฐมนตรี กล่าวคือนายพจน์ สารสินได้ตัดสินใจลาออกจากราชการตำแหน่ง และจอมพล ป. พิบูลสงครามได้แต่งตั้งให้นายวรการบัญชา ขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สืบแทน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การตัดสินใจประกาศรับรองรัฐบาลบัวต่ายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ทำเพื่อสนับสนุนสหรัฐอเมริกามากกว่าจะเป็นการสนับสนุนนโยบายฝรั่งเศส เพราะนับตั้งแต่แรกรัฐบาลอ้างความหวาดระแวงภัยคอมมิวนิสต์ที่มาจากจีน ทั้งนี้เพื่อต้องการสานสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ในฐานะเป็นผู้นำกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสหรัฐอเมริกาจะสนับสนุนเงินก้อน เพื่อนำมาพัฒนาประเทศตลอดรวมถึงอาวุธยุทโธปกรณ์ ที่รัฐบาลจะจัดซื้อหาได้ในราคาถูกด้วย และนับแต่เงินคอมมิวนิสต์ มีที่ท่าว่าจะชนะจีนคณะชาติในเดือนตุลาคม 2492 รัฐบาลก็ดำเนินนโยบายรอดูท่าทีของสหรัฐฯมาโดยตลอด รวมถึงการประกาศรับรองรัฐบาลบัวต่าย ก็ได้รับการเปิดเผยแล้วว่ารัฐบาลต้องการเงินกู้จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมาสหรัฐอเมริกายังให้ความช่วยเหลือไทยอีกมากมาย เช่น ได้จัดคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นในไทยเรียกว่า"คณะผู้แทนฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ"(Special Technical and Economic Mission : STEM)เพื่อร่วมประสานงานกับทางคณะกรรมการโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกาของไทย โดยจะจัดการให้ความช่วยเหลือไทยในทุก ๆ ด้าน คือด้านการพาณิชย์และด้านอุตสาหกรรม เช่นการส่งผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสินค้ามาช่วยปฏิบัติงาน ด้านการเกษตร เช่นการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องข้าวและการชลประทาน ด้านการสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคมขนส่งและด้านการทหาร เป็นต้น⁵⁹ ทั้งหมดนี้เป็นผลจากการที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกดำเนินนโยบายเข้าข้างสหรัฐอเมริกา และเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยืนยันทันทีดังกล่าวกว คือการจัดพิธีมอบอาวุธยุทโธปกรณ์ ของสหรัฐอเมริกาให้แก่กองทัพไทยอย่างเป็นทางการ ณ บริเวณท้องสนามหลวง เมื่อวันที่

⁵⁹ พิมพ์รัต พิชพัฒนกุล,อ้างแล้ว,หน้า 176.

24 มกราคม 2494 ซึ่งรัฐบาลได้เชิญชนพื้นเมืองประชาชนชาวไทยและข้าราชการจำนวนมากมาร่วมเป็นสักขีพยานในงานด้วย⁶⁰

4.3 นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อชาวเวียดนามอพยพ ภายหลังการประกาศรับรองรัฐบาลบัวด่าย ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493

การปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สองโดยการประกาศเลือกสนับสนุนสหรัฐอเมริกาและการรับรองรัฐบาลบัวด่าย เป็นเหตุให้รัฐบาลเริ่มดำเนินมาตรการเข้มงวดกวดขันต่อชาวเวียดนามอพยพที่รัฐบาลสงสัยว่าเป็นฝ่ายสนับสนุนโหซิมินห์ โดยได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ หลายประการดังนี้

4.3.1 การสอดส่องความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพ

เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง ตัดสินใจให้การรับรองรัฐบาลบัวด่ายอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 สิ่งหนึ่งที่รัฐบาลชุดนี้ตระหนักอยู่เสมอคือชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามายังประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จำนวนเกือบ 50,000 คนนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามที่มีภูมิลำเนาเป็นคนภาคเหนือ หรืออีกนัยหนึ่งคือคนเหล่านี้คือพลเมืองของโหซิมินห์และนิยมชมชอบในโหซิมินห์⁶¹ การที่รัฐบาลประกาศรับรองรัฐบาลบัวด่าย อาจจะทำให้กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของชาวเวียดนาม ดังนั้นในวันที่ 1 มีนาคม 2493 รัฐบาลจึงได้มีคำสั่งถึง อธิบดีกรมตำรวจ ข้าราชการตำรวจกระทรวงมหาดไทยทุกภาค และข้าหลวงประจำจังหวัดทุกจังหวัด ให้เพิ่มการตรวจตราความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพมากเป็นพิเศษ เพื่อที่รัฐบาลจะได้ทราบว่าชาวเวียดนามอพยพมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ผิดไปจากเดิมหรือไม่เพียงใด โดยได้เสนอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ให้เชิญหัวหน้าชาวเวียดนามอพยพ ในจังหวัดนั้น ๆ มาประชุมและชี้แจงทำความเข้าใจให้ทราบการปฏิบัติของรัฐบาลไทยและให้คนเวียดนามอพยพทุกคนตั้งอยู่ในความสงบและตั้งหน้าประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือหากผู้ใดจะอพยพกลับภูมิลำเนาเดิมในอินโดจีนฝรั่งเศสก็ยอมทำได้ตาม

⁶⁰ หจข.(2)สร.0201.99/35 เรื่องคณะรัฐมนตรีขอขบใจพี่น้องชาวไทยในวันได้รับมอบอาวุธจากสหรัฐอเมริกา วันที่ 24 มกราคม 2494

⁶¹ หจข.(1)มท.3.1.2.10/112 ฉบับวันที่ 16/2493 เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยเกี่ยวกับชาวญวน วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2493

ความปรารถนาโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยจะได้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในเรื่องการเดินทางให้เป็นที่ยอมรับ

2. ให้สอดคล้องความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพโดยใกล้ชิด เมื่อมีพฤติการณ์อันน่าระแวงหรือส่อไปในทางการเมืองหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมืองประการใด ให้รายงานด่วนไปยังกระทรวงมหาดไทยทุกระยะ

3. ให้พยายามตรวจและสืบสวนอาวุธปืนที่คนเวียดนามอพยพมีไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมายแล้วจัดการยึดหรือปลดรักษาไว้เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทยพิจารณาต่อไป⁶²

หลังจากที่รัฐบาลได้ดำเนินการสอดคล้องความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของชาวเวียดนามอพยพทั่วราชอาณาจักรแล้ว ตลอดเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2493 ทางรัฐบาลก็ได้รับรายงานว่า “ไม่ปรากฏว่ามีชาวเวียดนามมีพฤติกรรมอันน่าระแวงหรือส่อไปในทางการเมือง หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง นอกจากนี้ยังไม่มีชาวเวียดนามอพยพคนใดมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง แต่อย่างใด”⁶³ ต่อมาในวันที่ 5 กรกฎาคม 2493 ปรากฏว่ามีชาวเวียดนามกลุ่มหนึ่งซึ่งมีนายเลจิ่ง ไซ่ และ นายโง่ ธิ ชวง ชาวเวียดนามจังหวัดศรีสะเกษเป็นผู้นำ เขียนจดหมายเป็นภาษาเวียดนามถึงรัฐบาลไทยว่า “ข้าพเจ้าเสียใจที่สุด พุดให้ตรง เบาได้ และบิดาของเขาก็คือเชื้อชาติเวียดนาม ตระกูลของเขาได้ขายชาติถึง 3 ครั้งแล้ว ข้าพเจ้าขอกล่าวให้ท่านเข้าใจเสียแต่ก่อนแต่บัดนี้ถ้าเกิดมีการกระทบกระทั่งโดยฝ่ายเขาก่อขึ้น พวกข้าพเจ้าไม่ขอรับผิดชอบและไม่รู้อะไรด้วย”⁶⁴ นอกจากนี้คำลงท้ายจดหมายยังแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนให้การสนับสนุนรัฐบาลกู้ชาติของโห่ซิมินห์ และเคารพในผู้แทนรัฐบาลของโห่ซิมินห์ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ๆ เท่านั้น

อย่างไรก็ตามจดหมายดังกล่าวนับได้ว่าเป็นปฏิกริยาของชาวเวียดนามในไทยครั้งแรกที่มีต่อการรับรองรัฐบาลบัวด้ายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จากทำที่ตั้งกล่าวของชาวเวียดนามที่แสดงออกมา ทำให้รัฐบาลเริ่มมองว่า คนเหล่านี้อาจก่อปัญหาทางการเมืองที่ร้ายแรงต่อไปในอนาคตได้และอาจทำลายซึ่งความสงบเรียบร้อยในประเทศไทย

⁶² หจช.(1)มท.3.1.2.10/112 ฉบับเฉพาะหมู่ที่ 78/2493 เรื่องรัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลเขมร และรัฐบาลลาว วันที่ 1 มีนาคม 2493

⁶³ หจช.(1)มท.3.1.2.10/112 ฉบับเฉพาะหมู่ที่ 92/2493 เรื่องรัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลเขมร และรัฐบาลลาว วันที่ 19 พฤษภาคม 2493

⁶⁴ หจช.สร.0201.37.6/11 หมายเลข 20 ศรีสะเกษ วันที่ 5 กรกฎาคม 2493

...คนญวนที่ได้มีจดหมายมานี้ได้อพยพจากอินโดจีนอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนเข้ามาสู่ราชอาณาจักรไทย ก็เพื่อหลบหนีให้พ้นภัยและความยุ่งยากลำบากที่ตนได้ประสบเนื่องจากความปั่นป่วนในทางการเมืองอินโดจีน ทางรัฐบาลไทยตลอดจนประชาชนชาวไทยได้แสดงความเชื่อเพื่ออีกหลายประการ เพื่อความผาสุกของเขาเหล่านั้น มีการช่วยเหลือให้ได้มีที่อยู่อาศัยตลอดจนให้ได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่งเป็นต้น ทั้งนี้ญวนเหล่านั้นชอบที่จะบำเพ็ญตนเยี่ยงพลเมืองที่ดีทั้งหลาย โดยการเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามพระราชกำหนด กฎหมายของไทยทุกประการ เพื่อเป็นการตอบสนองไมตรีจิตต์ของไทย...

...มาบัดนี้ชาวญวนนั้น ๆ ได้แสดงออกมาทางจดหมายดังกล่าวโดยเปิดเผยว่าตนเป็นบุคคลในขบวนการอิสระเวียดนาม อันมีโฮจิมินห์เป็นหัวหน้าดำเนินการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลเวียดนาม(บ่าวตาย) อันได้มีสัมพันธไมตรีอันดีอยู่กับไทย ทั้งยังได้แสดงเจตนาที่จะสนับสนุนฝ่ายโฮจิมินห์ ให้เห็นเด่นชัดด้วย ขบวนการอิสระนี้แต่เดิมมาก็มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการต่อสู้กับฝ่ายฝรั่งเศสเพื่อกอบกู้เอกราชของเวียดนาม การณ์ก็กลับมาปรากฏว่าขบวนการนี้ทำการติดต่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างใกล้ชิด และยังได้แสดงท่าทีและมีพฤติกรรมบางประการให้เห็นว่ามีเจตนาที่จะดำเนินการลัทธิคอมมิวนิสต์อีกด้วย ซึ่งลัทธินี้ ฝ่ายเราก็มีนโยบายที่จะต่อสู้และป้องกันร่วมกับฝ่ายประชาธิปไตยอื่น ๆ เมื่อการณ์ปรากฏเช่นนี้ การที่ญวนเหล่านั้นเข้ามาพำนักอยู่ในราชอาณาจักร ก็ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่ามิได้เป็นไปด้วยความสุจริตใจเช่นคนต่างด้าวพึงกระทำ กล่าวคือมีเจตนาที่จะถือโอกาสดำเนินการเกี่ยวด้วยการเมือง ตลอดจนลัทธิคอมมิวนิสต์ หากเหตุการณ์ทางการเมืองของเวียดนามเข้าสู่ภาวะคับขันยิ่งขึ้นก็ย่อมเป็นที่น่าวิตกว่าญวนเหล่านั้นจะมีพฤติกรรมที่รุนแรง ซึ่งทำลายความสงบเรียบร้อยของประเทศไทยขึ้นได้...⁶⁵ (เน้นโดยผู้เขียน)

ด้วยทัศนื่อดังกล่าว รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เพิ่มความเข้มงวดกวดขันต่อชาวเวียดนามอพยพมากขึ้น อย่างไรก็ตามจากการเปลี่ยนแปลงท่าทีของรัฐบาลต่อชาวเวียดนามอพยพดังกล่าว นั้นยังส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ ขณะนั้นด้วย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานควบคุมดูแลชาวเวียดนามอพยพซึ่งมีศูนย์กลางดำเนินกิจกรรมที่จังหวัดอุดรธานี โดยห้วงวันหวนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ เหวงเวียน ดึก

⁶⁵ หจข.สร.0201.37.6/11ลับที่.น.16769/2493 เรื่องพฤติกรรมของชาวญวนฝ่ายเวียดนามในประเทศไทย กรกฎาคม 2493

4.3.2 การกำหนดเขตที่พักอาศัยให้อยู่ใน 5 จังหวัด และการควบคุมชาวเวียดนามอพยพ

ก. การกำหนดเขตที่พักอาศัยให้อยู่ใน 5 จังหวัด

เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เข้ามาบริหารประเทศในช่วงแรก ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการกำหนดเขตที่พักอาศัยของชาวเวียดนามอพยพครั้งแรกตามหนังสือเลขที่ 418/2492 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2492 ให้ชาวเวียดนามอพยพพักอาศัยอยู่ชั่วคราวใน 19 จังหวัดคือ เชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย นครพนม อุบลราชธานี บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ปราจีนบุรี ตราด อุรธานี ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร ชัยภูมิ และกาฬสินธุ์ (จากแต่เดิมที่รัฐบาลก่อนหน้าอนุญาตให้ตั้งหลักแหล่งได้โดยอิสระ) แต่ภายหลังจากรัฐบาลประกาศรับรองรัฐบาลบัวดำแห่งเวียดนามได้แล้วนั้น ในวันที่ 5 สิงหาคม 2493 รัฐบาลก็ได้มีคำสั่งแก้ไขระเบียบการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตที่พักอาศัยของชาวเวียดนามอพยพให้เป็นการรัดกุมและเข้มงวดขึ้นโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ให้ยกเลิกข้อความตามข้อ 3 และ 5 ตามหนังสือเลขที่ 418/2492 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2492 เรื่องกำหนดเขตที่พักอาศัยของชาวเวียดนามอพยพ โดยได้กำหนดเขตที่พักอาศัยใหม่สำหรับชาวเวียดนามอพยพให้อยู่เฉพาะเขตจังหวัดหนองคาย นครพนม อุบลราชธานี สกลนคร อุรธานี ขอนแก่น ศรีสะเกษ และปราจีนบุรี รวมเป็น 8 จังหวัดให้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวจนกว่าจะเปลี่ยนแปลงต่อไป
2. บรรดาชาวเวียดนามอพยพที่ได้อาศัยอยู่แล้วในจังหวัดอื่นใด นอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 1 ในวันที่ออกคำสั่งนี้ ให้จัดการเคลื่อนย้ายออกจากจังหวัดนั้น ๆ เข้าไปพักอยู่ในจังหวัดตามข้อ 1 ให้เสร็จภายใน 1 เดือน ตั้งแต่ทราบคำสั่งจากเจ้าหน้าที่เป็นต้นไป
3. ชาวเวียดนามอพยพผู้ใดฝ่าฝืนการปฏิบัติตามข้อ 2 ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวไปส่งยังจังหวัดชายแดนที่อพยพเข้ามา และให้เจ้าหน้าที่จังหวัดชายแดนจัดการส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักร
4. ชาวเวียดนามอพยพผู้ใด ไม่ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี และลักลอบดำเนินการเมืองหรือปฏิบัติการอันเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศและชาติไทยให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักรโดยมิชักช้า⁶⁹

⁶⁹ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6ลับเฉพาะด่วนที่ 250/2493 เรื่อง การอพยพของพลเมืองในประเทศใกล้เคียงเข้ามา ในราชอาณาจักรแจ้งความมายัง ข้าหลวงประจำจังหวัดทุกจังหวัด วันที่ 5 สิงหาคม 2493

ภายหลังจากมีคำสั่งดำเนินมาตรการดังกล่าวได้เพียง 12 วันเท่านั้น ทางกระทรวงมหาดไทย ก็ได้มีคำสั่งโทรเลข ด่วน ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2493 ให้ยกเลิกหนังสือเลขที่ 250/2493 เฉพาะเรื่อง ระเบียบการอพยพข้อ 1 ให้จำกัดเขตสำหรับผู้พักอาศัยให้เหลือเพียง 5 จังหวัดคือ หนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรีเท่านั้น⁷⁰ การจำกัดเขตที่พักอาศัยของชาวเวียดนามอพยพให้อยู่ในจังหวัดลง ดังที่รัฐบาลกำลังปฏิบัติอยู่ขณะนี้เนื่องจากว่ารัฐบาลเริ่มสงสัยในพฤติการณ์ของคนเวียดนามอพยพว่ามีการเรียกริเงินไปช่วยดำเนินการเมืองในอินโดจีนฝรั่งเศส ตลอดจนหาอาวุธยุทโธปกรณ์ส่งไป นอกจากนี้ยังมีการชักชวนชนชาวเวียดนาม อบรมสั่งสอนลัทธิการเมืองซึ่งขัดระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นทางการจึงบีบกระชับให้เข้ามาอยู่ในจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตามมาตรการของรัฐบาลที่มุ่งดำเนินการต่อกลุ่มผู้อพยพชาวเวียดนามก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการกระทำของรัฐบาลในหนังสือพิมพ์พม่า 2 ฉบับคือ The Nation และ New Light of Burma ลงข้อความเดียวกันในทำนองว่า การที่รัฐบาลไทยดำเนินมาตรการจำกัดเขตที่พักอาศัยแก่ชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดมากขึ้นนั้น เป็นผลเนื่องมาจากรัฐบาลได้ให้การรับรองรัฐบาลว่าด้ายแห่งเวียดนามได้ แต่ที่นอกเหนือไปจากนี้คือรัฐบาลไทยต้องการดำเนินมาตรการอย่างรุนแรงกับชาวเวียดนามอพยพส่วนใหญ่ในประเทศ ที่นิยมชมชอบในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทย และประเศมิตรสหายของไทยเช่นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศสเป็นต้น

...รัฐบาลจำเป็นต้องจำกัดเขตที่อยู่อาศัยแก่ชาวญวนที่อพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้นก็ เป็นผลเนื่องมาจากการที่รัฐบาลไทยไปรับรองแก่รัฐบาลเบาไต อันเป็นรัฐบาลที่มีได้รับความนิยมชมชอบจากประชาชนชาวเวียดนาม จึงจำเป็นต้องดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลอาจจะแก้ตัวต่อการกระทำครั้งนี้ว่า เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศหรือมิฉะนั้น รัฐบาลไทย ก็ได้กระทำไปโดยระบอบการรวมอำนาจ โดยไม่ยอมฟังเสียงโดยวิพากษ์วิจารณ์ จากภายนอก และบางทีรัฐบาลอาจจะนึกเอาเอง การปฏิบัติกรอย่างรุนแรงแก่ผู้ลี้ภัยต่างด้าวกลุ่มหนึ่ง เพราะว่าคนต่างด้าวกลุ่มนี้มีความเห็นอกเห็นใจต่ออุดมคติที่ไม่ได้รับความนิยมชมชอบในหมู่

⁷⁰ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 โทรเลขที่ 552 ต่อหนังสือที่ 250/2493วันที่ 5 สิงหาคม 2493 เรื่องระเบียบการอพยพให้ยกเลิกข้อความข้อ 1 และกำหนดเขตสำหรับผู้พักอาศัย 5 จังหวัด วันที่ 17 สิงหาคม 2493

ประเทศที่เป็นมิตรสหายบางประเทศนั้น จะต้องทำให้ฐานะของประเทศไทยในสายตาของมิตรสหายเหล่านี้ดีขึ้น...⁷¹

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ทรูด (Trud) ของสหภาพโซเวียตยังได้ลงบทความวิจารณ์เกี่ยวกับนโยบายปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลไทยเรื่องการจำกัดเขตควบคุมชาวเวียดนามอพยพให้อยู่ภายใน 5 จังหวัด ในทำนองเดียวกับหนังสือพิมพ์มาทั้งสองฉบับ ใจความสำคัญว่า

...ชั้นเดิมรัฐบาลไทยได้ต้อนรับให้ชาวเวียดนามอพยพหนีภัยเข้ามาอยู่ภาคอีสานของประเทศไทยโดยมิได้คำนึงถึงฝ่ายฝรั่งเศส ที่ได้ขอร้องให้จัดส่งผู้อพยพเหล่านี้ไปยังอินโดจีน ชาวเวียดนามเหล่านี้ได้มีอาชีพในทางกสิกรรม และหัตถกรรม เป็นส่วนใหญ่และมีความเข้าใจเป็นอันดีกับคนไทย ครั้นต่อมาเมื่อรัฐบาลไทยได้ทำความตกลงในเรื่องการทหารและเศรษฐกิจกับฝ่ายอเมริกัน ซึ่งมีความประสงค์จะใช้ไทยเป็นฐานสำหรับต่อต้านคณะก๊กอักษราภาพในอินโดจีนแล้ว รัฐบาลไทยก็ได้เปลี่ยนแนวนโยบายปฏิบัติต่อผู้อพยพเหล่านี้ใหม่ โดยการบังคับมิให้สนับสนุนคณะก๊กอักษราภาพ ห้ามมิให้ชักธง และติดภาพของโฮจิมินห์ ห้ามทำการเรียกรับเงินทอง ตลอดจนห้ามมิให้ประชุมพบปะกัน นอกจากนี้ยังกำหนดจังหวัด 5 จังหวัดให้เป็นที่สำหรับพักอาศัยด้วย ทั้งนี้โดยความบังคับของฝ่ายอเมริกัน และฝรั่งเศส และการปฏิบัติต่อผู้อพยพเช่นนี้ได้เริ่มหนักขึ้นเมื่อรัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลเวียดนามเบาได้แล้ว...⁷²(เน้นโดยผู้เขียน)

จากการแสดงทัศนะวิจารณ์ถึงการดำเนินนโยบายปฏิบัติของรัฐบาลไทยต่อชาวเวียดนามอพยพของทั้งหนังสือพิมพ์มาและหนังสือพิมพ์ทรูดของสหภาพโซเวียตนั้น นอกจากจะสะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงบางอย่างเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลไทยที่ต้องการเอาใจสหรัฐอเมริกา นั่นคือเรื่องการรับรองรัฐบาลเบาตายแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างมหาอำนาจทั้งสองประเทศซึ่งมีความขัดแย้งในอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างสุดขั้วคือสหภาพโซเวียต

⁷¹ หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่ น.196667/2493 เรื่องหนังสือพิมพ์มาลงบทความวิจารณ์การจำกัดเขตสำหรับพักอาศัยแก่ชาวญวน วันที่ 29 กันยายน 2493

⁷² หจข.(2)สร.0201.92/16 ที่740/2494 เรื่องบทความในหนังสือพิมพ์โซเวียตเกี่ยวกับประเทศไทย วันที่ 4 มกราคม 2494

ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนโห่ซิมินท์ และสหรัฐอเมริกาซึ่งให้การสนับสนุนจักรพรรดิบายด่าย ดังนั้นสหภาพโซเวียตจึงเลือกโจมตีรัฐบาลไทยซึ่งเลือกสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในเวลานั้นด้วย

ในส่วนกรณีของหนังสือพิมพ์พม่า เนื่องจากในพม่าเองก็มีตัวแทนคณะรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินท์ตั้งอยู่ที่นั่น เช่นเดียวกันกับในไทยที่มีคณะทำงานชุดของนายเหงวียนดึกกวีตั้งนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยที่หนังสือพิมพ์พม่าจะเป็นตัวแทนและเป็นกระบอกเสียงโจมตีนโยบายปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลไทย ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลไทยจึงได้มีคำสั่งให้กระทรวงการต่างประเทศทำหนังสือแจ้งไปยังสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่าว่า บทความในหนังสือพิมพ์ของพม่าส่งผลเสียหายต่อประเทศไทยมาก สมควรจะปรับความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวให้ถูกต้องเพราะชาวเวียดนามอพยพบางคนมิได้ประพฤติดนโดยสุจริตเยี่ยงคนต่างด้าวที่ดีทั้งหลาย โดยมีการดำเนินการเมืองในประเทศไทย และทำการอบรมฝึกหัดวิชาทหาร สะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ และเรียกรอเงินทองส่งออกไปให้พรรคพวกนอกประเทศ ทั้งนี้เป็นการมิชอบที่คนต่างด้าวจะปฏิบัติ ส่วน“การที่ฝ่ายเรากำหนดเขตนั้นก็เพื่อสะดวกในการควบคุมสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด ทั้งยังเป็นการร่วมมือกับฝรั่งเศสและเวียดนามเบาได้เองด้วย”⁷³

ข. การควบคุมชาวเวียดนามอพยพ

ในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบควบคุมดูแลผู้อพยพนั้น ช่วงแรกกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กองตรวจคนเข้าเมือง กรมตำรวจเป็นผู้ควบคุมตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ครั้นต่อมาได้เปลี่ยนให้กองการต่างประเทศ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแล โดยถือว่าเป็นงานพิเศษเกี่ยวแก่คนต่างประเทศ แต่หลังจากจำกัดพื้นที่ให้ชาวเวียดนามอพยพ พำนักอาศัยอยู่ภายใน 5 จังหวัดคือจังหวัดหนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี ทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้มีคำสั่งเลขที่ 231/2494 ลงวันที่ 5 เมษายน 2494 ให้กรมตำรวจเป็นผู้จัดเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลผู้อพยพนับจากนี้ไป เมื่อกรมตำรวจได้รับการมอบงานจากกองการต่างประเทศแล้ว กรมตำรวจจึงสั่งเป็นการภายในให้ตั้ง“หน่วยงานทะเบียนกลางญวนอพยพ” เป็นหน่วยพิเศษขึ้นใหม่ในกองตำรวจสันติบาล เพื่อเป็นหน่วยควบคุมชาวเวียดนามอพยพ โดยมีหน้าที่ควบคุมงานทะเบียนและควบคุมดูแลพฤติการณ์ความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพโดยเฉพาะ ⁷⁴ ส่วนการปกครอง

⁷³ หจข.สร.0201.37.6/11 ลับที่น.19667/2493เรื่องหนังสือพิมพ์พม่าลงบทความวิจารณ์การจำกัดเขตสำหรับพักอาศัยแก่ชาวญวน วันที่ 30 ตุลาคม 2493

⁷⁴ พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ,“ญวนอพยพ” นาวิกศาสตร์ 46/12(ธันวาคม 2506):131.

ส่วนภูมิภาค กรมตำรวจได้มอบหมายให้ผู้กำกับการตำรวจภูธร(ผกก.ภ)จังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้ดูแลควบคุมชาวเวียดนามอพยพ โดยจัดเจ้าหน้าที่เฉพาะงานนี้เพิ่มขึ้นด้วย คือ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด มีนายร้อย 1 นายสิบ 1 พลตำรวจ 2 กองตำรวจภูธรอำเภอ หรือสถานีตำรวจภูธรอำเภอมีนายสิบตำรวจอำเภอละ 1 นาย อำเภอใดมีชาวเวียดนามอพยพมากกว่า 3,000 คน ให้เพิ่มพลตำรวจเป็นผู้ช่วยอีก 1 นาย เจ้าหน้าที่เหล่านี้ให้ทำหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางในกองตำรวจสันติบาล⁷⁵

ในขณะนั้น พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิบดีกรมตำรวจ⁷⁶ และรับผิดชอบในงานเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ ได้ขอร้องให้หลวงโหมรอนราญ เข้ามารับราชการในกรมตำรวจ และได้รับบรรจุเข้าทำงานในกองตำรวจสันติบาล นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนดำเนินการควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ตลอดระยะเวลา 9 ปีที่ทำงาน นับจากปีพ.ศ. 2494- 2503 หลวงโหมรอนราญ คือผู้ที่มึบทบาทมากที่สุดคนหนึ่งที่ทำหน้าที่ดำเนินการควบคุมชาวเวียดนามอพยพ

หลวงโหมรอนราญ หรือ นามเดิมคือ ตู ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา เคยเป็นนายทหารม้าสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อย เมื่อ พ.ศ.2462 ต่อมาในพ.ศ.2476 ดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 4 จังหวัดสระบุรี แต่ได้ลี้ภัยการเมืองครั้งกับกบฏบวรเดช เมื่อเดือนตุลาคม 2476 ไปอยู่ในอินโดจีนเป็นเวลา 16 ปี โดยอยู่ในเวียดนามได้ 8 ปี เวียดนามภาคกลาง 5 ปี และอยู่ในกัมพูชา 3 ปี หลวงโหมรอนราญ นับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในภาษาเวียดนามเป็นอย่างดี ในต้นปีพ.ศ.2494 จึงได้เข้ารับราชการในกรมตำรวจ และทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทย จนกระทั่งเกษียณอายุราชการเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2503⁷⁷

ก่อนหน้าที่กรมตำรวจจะได้รับมอบหมายงานควบคุมดูแลผู้อพยพต่อจากกองการต่างประเทศในปี พ.ศ. 2494 นั้น ในงานบันทึกของหลวงโหมรอนราญ เรื่องญวนอพยพ(2496)ได้ กล่าวถึง

⁷⁵ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 เรื่องชนส่วนน้อยในประเทศอินโดจีน พ.ศ. 2494

⁷⁶ ในปีพ.ศ.2491 พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้โอนเข้าไปรับราชการเป็นตำรวจเข้าดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายปราบปราม เป็นรองอธิบดีกรมตำรวจ และเข้าดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ เมื่อพ.ศ.2494 และทำหน้าที่ผู้บัญชาการตำรวจชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้กำกับการยานยนต์ และผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน อ้างถึงใน ชิตพล กาญจนกิจ,ร.ต.ท.,”การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539),หน้า 136.

⁷⁷ พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ,อ้างแล้ว,หน้า 124.

ลักษณะการดำเนินงานควบคุมดูแลผู้อพยพชาวเวียดนามในอดีตว่า “...งานควบคุมดูแลผู้อพยพชาวเวียดนามแต่เดิมเป็นงานในสำนักงาน ไม่มีการตรวจตราสืบสวนออกไปจากสำนักงานกลาง จำนวนคนเวียดนามอพยพก็ไม่ทราบแน่นอนว่ามีอยู่ที่ใดบ้าง อำนาจก็กระจัดกระจายอยู่ตามผู้ว่าราชการจังหวัด พฤติการณ์ความเคลื่อนไหวของคนเวียดนามก็เกือบไม่ได้รับรายงานจากจังหวัดใดเลย จึงจำเป็นต้องตั้งรูปงานใหม่ทั้งหมด...”⁷⁸

จากทัศนะของหลวงโหมรอนราษฎรดังกล่าว รวมถึงการที่เขาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนดำเนินการควบคุมชาวเวียดนามโดยเฉพาะ เป็นผลให้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2494 เป็นต้นมา หน่วยงานทะเบียนกลางญวนอพยพ ในกองตำรวจสันติบาล สังกัดกรมตำรวจ ก็ได้เริ่มมีบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินมาตรการควบคุมดูแลชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวด และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยได้เริ่มดำเนินการหลัก ๆ 5 ประการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่งานควบคุมดูแลชาวเวียดนามอพยพ ดังต่อไปนี้คือ

1. เสนอออกเป็นคำสั่งกระทรวงมหาดไทยสั่งการแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ให้สำรวจคนเวียดนามทั้งที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและไม่มีใบสำคัญ
2. ให้เจ้าหน้าที่ออกเดินทางไปดูสภาพของชาวเวียดนามใน 5 จังหวัดที่ควบคุมทุกจังหวัด อำเภอ ตำบล ที่มีชาวเวียดนามอพยพอาศัยอยู่
3. วางการสืบสวนพฤติการณ์ความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามใน 5 จังหวัดที่ควบคุม
4. เสนอขอตั้งโรงเรียนสอนวิชาภาษาเวียดนามแก่นายตำรวจ นายสิบ พลตำรวจ ซึ่งจะจัดไปทำหน้าที่ควบคุมทุกจังหวัดที่ควบคุม และให้มีเจ้าหน้าที่ทุกอำเภอ
5. วางระเบียบและโครงการควบคุม

การดำเนินงานตามแผนนโยบายทั้ง 5 ประการดังที่กล่าวข้างต้นได้เริ่มดำเนินการไปในระยะเวลาใกล้ ๆ กันกล่าวคือ

การดำเนินการในข้อแรก ผลการสำรวจปรากฏว่า 1) มีชาวเวียดนามที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวอยู่แทบทุกจังหวัด จำนวนกว่า 30,000 คน 2) มีชาวเวียดนามอพยพจำนวนรวมทั้งสิ้นกว่า 45,000 คน กระจัดกระจายอยู่ใน 31 จังหวัด แม้ว่าทางกระทรวงมหาดไทยจะจำกัดเขตอนุญาตให้ชาวเวียดนามอาศัยไปแล้วถึง 3 ครั้งคือ ครั้งแรก ตามหนังสือเลขที่ 418/2492 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2492 ให้อยู่ใน 19 จังหวัด ครั้งที่สอง หนังสือเลขที่ 250/2493 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2493 ให้อยู่ใน 8 จังหวัด

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า, 131.

ครั้งที่สาม โทรเลข เลขที่ 552 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2493 ให้อยู่ใน 5 จังหวัด ปรากฏว่าในหลายจังหวัดได้ละเลย หย่อนยาน ในการปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้ชาวเวียดนามยังคงหลงเหลืออยู่นอกจังหวัดที่ควบคุมถึง 26 จังหวัด ด้วยเหตุนี้จึงได้ออกเป็นคำสั่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย สั่งการเตรียมการส่งคนเวียดนามจากทั้ง 26 จังหวัดเข้าไปอยู่ใน 5 จังหวัดที่ควบคุมให้หมดและให้ประมาณวงเงินที่จะส่งไปยังจังหวัดที่ควบคุม ตลอดจนอนุมัติเงินให้เป็นค่าเดินทางให้ ส่งให้เสร็จก่อนสิ้น พ.ศ. 2494

การเพิ่มความเข้มงวดต่อกลุ่มผู้อพยพชาวเวียดนามในเรื่องให้อยู่ใน 5 จังหวัดควบคุมนี้เห็นได้จากกรณีของ นายกี หว่าง ชาวเวียดนามอพยพซึ่งเดินทางออกนอกเขต 5 จังหวัดโดยมิได้รับอนุญาต ตามปกติผู้กำกับการตำรวจภูธร(ผกก.ภ.)มีอำนาจจะอนุญาตให้ออกนอกเขตได้มีกำหนดไม่เกิน 2 เดือน จากการสืบสวนพบว่า นายกี หว่าง อายุ 16 ปี ได้เดินทางออกจากเขตจังหวัดอุบลราชธานี ไปยังจังหวัดพิษณุโลก เพื่อจะเดินทางต่อไปตามหาพี่ชายที่จังหวัดลำปาง แต่ถูกข้าหลวงประจำจังหวัดพิษณุโลกจับได้ และถูกควบคุมไว้ ตามความผิดของนายกี หว่าง ต้องถูกลงโทษตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยลับเฉพาะด่วนที่ 250/2493 ข้อ 3 ว่า"คนผู้นอพยพคนใดฝ่าฝืนข้อนี้ ก็ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดส่งตัวออกนอกเขตจังหวัดโดยมิได้ชักช้า แต่ด้วยนายกี แซ่หวาง ได้กระทำผิดเป็นครั้งแรก อีกทั้งไม่มีพฤติการณ์เกี่ยวกับการเมืองฉะนั้น ทางการจึงแค่ภาคทัณฑ์ไว้"⁷⁹

และจากการสัมภาษณ์ นายเล กม ดีค(Le Cong Duc)ซึ่งก่อนหน้านี้เคยพักอาศัยอยู่อำเภอ Mukdahan จังหวัดนครพนม ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มงวดในการดำเนินมาตรการกับผู้อพยพชาวเวียดนามในเรื่องการเดินทางออกนอกเขตใน 5 จังหวัดควบคุมในช่วงเวลาดังกล่าวที่ว่า

...เรื่องไปมามันไม่สะดวก ทำงาน หรือทำมาหากิน อยู่ที่ไหนก็ต้องอยู่ที่นั่น ไม่ให้ไปจังหวัดอื่น เช่นถ้าเราอยู่อำเภอนี้ เราไปอำเภออื่นไม่ได้ แต่ถ้าเราไป เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะถามว่าเราอยู่ที่ไหน ถ้าตอบว่าอยู่ Mukdahan เราไปยังนครพนม แต่ไม่มีใบอนุญาต แสดงให้เขา(เจ้าหน้าที่ตำรวจ)เห็น ...เขาจับ ...

...เคยมีคนหนีข้ามไปอีกจังหวัด ถูกจับก็มาก... ลุง(เล กม ดีค)ก็เคย ลุงไปเที่ยวงานธาตุนพนม อยู่อยู่ที่ Mukdahan แต่แอบหนีไปเที่ยวที่ธาตุนพนม ปีไหน ๆ ลุงก็ไป ลุงชอบเดินเล่นที่งานธาตุนใหญ่ คนทั่วประเทศไทย เค้ามางานธาตุน ๆ ...วันรุ่งขึ้นลุงก็กลับบ้าน ตอนขากลับ ลุงไม่ยอมลงที่ควรถ เพราะตำรวจชอบมาถามว่ามีใบอนุญาตไหม..เผอิญวันนั้นลุงไปยังไม่ถึงควรถ อีกครึ่ง

⁷⁹ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 บันทึกอภิปรายตำรวจ เรื่องการควบคุมยวน เขมร และลาวอพยพ วันที่ 28 กันยายน 2494

กิโลเมตร พอกลงรถจะเดินเข้าบ้าน ก็มีตำรวจแต่ไม่แต่งเครื่องแบบ เขาเข้ามาถามลุงว่า... คุณไปไหนมา..ลุงก็ตอบว่าผมไปเที่ยวงานธาตุ ฯ มา ตำรวจจรวจก็ถามลุงอีกว่า...คุณมีใบอนุญาตไหม ลุงตอบไปว่าไม่มี เขาก็เชิญลุงไปโรงพัก ชั่งลุงไว้ 3 วัน...⁸⁰

อย่างไรก็ตามถ้ากรณีเช่นเดียวกันนี้เกิดขึ้นกับผู้อพยพลาวหรือผู้อพยพกัมพูชาแล้ว หลายฝ่ายได้เสนอถามไปว่า จะใช้มาตรการเดียวกันกับการควบคุมชาวเวียดนามอพยพหรือไม่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ได้มีคำสั่งลงมาว่า”ให้ภาคทัณฑ์ตามเสนอส่วนลาว เขมร ไม่มีระเบียบการควบคุมเคร่งครัดเท่าคนญวนเพราะมีเชื้อชาติเดียวกับไทยเว้นแต่ประพัตติตัวไม่ดีก็ให้ส่งกลับ”⁸¹(เน้นโดยผู้เขียน)คำสั่งของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ได้สะท้อนให้เห็นว่าแม้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจะมีผู้อพยพ 3 เชื้อชาติอันได้แก่ เวียดนาม เขมร และลาว เข้ามายังประเทศไทยพร้อมกันก็ตาม แต่นโยบายที่รัฐบาลมุ่งปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพจะมีความเข้มงวด และเคร่งครัดกว่าผู้อพยพชาติอื่น ๆ เนื่องจากผู้อพยพชาวเวียดนามมีความเกี่ยวพันทางการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า การดำเนินงานในมาตรการควบคุมดังกล่าวประสบความสำเร็จ เห็นได้จากเมื่อจัดให้มีการสำรวจจำนวนชาวเวียดนามอพยพอีกครั้งในปี พ.ศ. 2495 พบว่ามีชาวเวียดนามเกือบ 47,000 คน โดยกระจายอยู่ในเขตควบคุม 5 จังหวัดคือ จังหวัดหนองคาย 13,000 คน สกลนคร 10,000 คน นครพนม 16,000 คน อุบลราชธานี 7,000 คนและปราจีนบุรี 1000 คน

การดำเนินการในข้อสอง เรื่องการตรวจสภาพความเป็นอยู่ของชาวเวียดนามอพยพ เมื่อตรวจดูทั่วทุกจังหวัด อำเภอ พบว่าชาวเวียดนามมีความขยันขันแข็ง และฉลาดเชิงการค้าขายกว่าคนพื้นเมือง แม้จะมีบางครอบครัวที่ยากจนบ้าง แต่พวกเขาช่วยเหลือเกื้อหนุนกันดีไม่แพ้คนจีน

การดำเนินการในข้อสาม เรื่องการสอบสวนพฤติกรรม การดำเนินการในส่วนนี้คือสอบถามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และข้าราชการในจังหวัดนั้น ๆ ชื่อข่าวจากชาวเวียดนาม และวางสายสืบออกไปจากหน่วยงานบ้าง ประมวลได้ว่าชาวเวียดนามอพยพได้ตั้งสมาคมลับเวียดนาม โดยสมาคมดังกล่าว

⁸⁰ สัมภาษณ์ นายเล กม ดีค อายุ 63 ปี วันที่ 4 มิถุนายน 2545 ที่จังหวัดดงนาย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

⁸¹ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 บันทึกอธิบดีกรมตำรวจ เรื่องการควบคุมญวน เขมร และลาวอพยพ วันที่ 28 กันยายน 2494

ได้วางสายการปกครอง บังคับบัญชาขึ้น มีการเก็บเงินช่วยชาติ เก็บเงินช่วยทหารในสนามรบ เก็บส่วนที่เป็นรายได้บำรุงสมาคมลับเวียดนามห์ นอกจากนี้ยังได้ทำเป็นรายงานเสนอ อธิบดีกรมตำรวจคือ

1) รูปแบบการปกครองของสมาคมลับเวียดนามห์ 2) กฎข้อบังคับที่ชาวเวียดนามออกบังคับพวกเขาด้วยกัน 3) วิธีการเก็บเงินที่สมาคมลับเก็บตามรายการต่าง ๆ

การดำเนินการในข้อสี่ เรื่องการตั้งโรงเรียนสอนภาษาเวียดนาม สำหรับเจ้าหน้าที่ ที่จะแต่งตั้งไปทำหน้าที่ควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ในระหว่างพ.ศ.2494-2495 กรมตำรวจได้สั่งการตั้งโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามขึ้นที่โรงตำรวจจังหวัดอยุธยา โดยมีหลวงไหมรอนราญ พ.ต.ต.สถาพร บุรณสัมฤทธิ์ และนายฟาม วัน หลอค (ชาวเวียดนามซึ่งเคยทำงานให้กรมตำรวจ) เป็นครูสอนภาษาเวียดนาม โดยการเรียนการสอนได้กำหนดหลักสูตร 6 เดือน นักเรียนต้องกินอยู่หลับนอนที่โรงเรียนตลอดหลักสูตร ได้ทำการอบรมสำเร็จไป 3 รุ่น ตลอดระยะเวลา 2 ปี ผู้สำเร็จเป็นนายร้อยตำรวจ 5 นาย และนายสิบพลตำรวจ 71 นาย ซึ่งเพียงพอสำหรับทำหน้าที่ไปประจำยังจังหวัดที่ควบคุมชาวเวียดนามอพยพใน 5 จังหวัดคือหนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี

การดำเนินการในข้อห้า เรื่องการวางระเบียบการควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

1. จัดทำบัตรชาวเวียดนามอพยพแก่คนเวียดนามทั้งหมด ชาย ที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีเต็ม โดยใช้แบบพิมพ์และวิธีการอย่างไรสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวทุกประการ(ในแบบพิมพ์ทุกแบบที่ได้มีคำต่างต่างด้าวแก่เป็นญวนอพยพทุกแห่ง) แต่ไม่ต้องเสียเงินเพียงแต่หารูปถ่ายมาเอง มีสำเนา 2 ฉบับเก็บไว้ที่กองกำกับการกรมตำรวจ 1 ฉบับส่งไปรวมที่กองทะเบียนกลาง 1 ฉบับ

2. ทำบัญชีสำรวจเป็นครอบครัวของแต่ละอำเภอ และให้มีการเพิ่มเติมบัญชีคนเกิดและแจ้งเจ้าหน้าที่ตาย สูญหายเช่นเดียวกับทะเบียนท้องถิ่น

3. จัดทำป้ายบ้านคนเวียดนามแต่ละตำบล อำเภอ รวมเลขเป็นอำเภอ

ก. ถ้าอยู่ในเขตเทศบาล ให้ใช้เลขของเทศบาลไม่ต้องทำใหม่

ข. นอกเขตเทศบาล ตำรวจต้องทำไปติดให้ใหม่

4. ให้ตำรวจทุกอำเภอ ทำแผนที่สังเขปบ้านชาวเวียดนามรักษาไว้

5. วางแผนลับเพื่อการปราบปรามเมื่อชาวเวียดนามก่อความไม่สงบ

6. กำหนดอำนาจการย้ายภูมิลำเนา การขออนุญาตออกนอกเขตจังหวัดที่ควบคุม

ก. การย้ายจากจังหวัดที่ควบคุมไปยังจังหวัดที่ควบคุมอีกแห่ง(ใน 5 จังหวัด) ผู้กำกับการตำรวจจังหวัดอนุญาตได้ และให้ติดต่อโดยตรงกับจังหวัดที่ชาวเวียดนามจะย้ายไป แต่ต้องสำเนาการอนุญาตให้ย้ายไปยังหน่วยทะเบียนกลางในกรุงเทพฯ ฯ เพื่อเก็บบัญชี

ข.การออกนอกเขตจังหวัดที่ควบคุมภายในกำหนด 1 เดือน อยู่ในอำนาจผู้กำกับกรม ตำรวจ ถ้าเกินนั้นต้องขอรับอนุมัติจากอธิบดีกรมตำรวจ

ค.การย้ายภายในเขตจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจอำเภอ มีอำนาจให้ย้ายได้ แต่ต้อง รายงานจังหวัดและส่งสำเนาไปยังหน่วยกลางด้วย

ง.การออกนอกเขตอำเภอในจังหวัด ผู้บังคับกองอนุญาตได้ ส่วนงานที่จังหวัดต่าง ๆ ส่งถึงอธิบดีกรมตำรวจนั้น ต้องผ่านนายทะเบียนกลางฉนวนอพยพ เพื่อพิจารณาเสนอทั้งสิ้น

ส่วนในกรณีชาวเวียดนามอพยพที่ยังตกค้างอยู่นอกจังหวัดที่ควบคุมในปี พ.ศ. 2495 อันได้แก่ชาวเวียดนามอพยพที่ประกอบอาชีพ เป็นแพทย์ ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ ช่างก่อสร้าง ที่ทำประโยชน์แก่ทางราชการ และองค์กรต่าง ๆ ของรัฐบาลและประชาชนส่วนรวม ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ขอผ่อนผันให้ชาวเวียดนามเหล่านี้อยู่ทำประโยชน์ต่อไป และถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นคุณประโยชน์จะขอให้ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวแก่ชาวเวียดนามอพยพพวกนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็จะอนุมัติให้ แต่ทั้งนี้ชาวเวียดนามอพยพต้องเสนอรายละเอียดผลงานที่ตนทำ มาแล้วในหนึ่งเดือน เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ทุก ๆ ต้นเดือนใหม่ เพื่อพิจารณาต่ออายุ ใบรับรองให้อีก คราวละ 1 เดือน ถ้ากิจการของผู้นั้นเลิกไปหรือไม่ประกอบกิจการนั้นแล้วก็ให้เรียกใบรับรองนั้นคืน ชาวเวียดนามผู้นั้นและครอบครัวจะต้องย้ายไปอยู่จังหวัดที่ควบคุมใน 5 จังหวัดตามระเบียบการควบคุม ชาวเวียดนามอพยพ⁸² หากพบว่าชาวเวียดนามอพยพที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวอยู่ก่อนแล้ว แต่ได้มีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ กรมตำรวจก็สั่งระงับเป็นรายบุคคล ไม่ยอมให้ต่ออายุใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว และบังคับให้เข้าไปอยู่ในจังหวัดที่ควบคุม

4.3.3 ยุบเลิกองค์กรคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายให้สิทธิประโยชน์ประจำประเทศไทย ใน กรุงเทพฯ ฯ

รัฐบาลพลเรือนภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ได้เปิดโอกาสให้ตั้งคณะผู้แทนเวียดนาม ฝ่ายให้สิทธิประโยชน์ประจำประเทศไทยขึ้น ในกรุงเทพฯ ฯ นับตั้งแต่พ.ศ.2489 รวมถึงการให้เสรีภาพแก่ผู้รัก

⁸² หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 ที่ 339/2495 เรื่องผ่อนผันให้คนฉนวนอพยพที่ทำประโยชน์แก่ทางราชการและคนไทย วันที่ 31 กรกฎาคม 2495

ชาติชาวเวียดนามเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างเสรี แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ หลังจากเกิดรัฐประหาร เดือนพฤศจิกายน 2490 เป็นต้นมารัฐบาลชุดใหม่เริ่มจับตามองความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้รักชาติชาวเวียดนามอย่างเข้มงวดขึ้น เงื่อนไขของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้นเริ่มส่อเค้าจากนายทหารจำนวนหนึ่งเข้าไปยึดอาวุธและตรวจค้นบ้านพักของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ในเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม 2490 และท้ายที่สุดสัมพันธภาพระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์เสื่อมลงจนมีอันต้องยุติไป เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2491 พร้อม ๆ กับประกาศท่าทีอยู่เคียงข้างสหรัฐอเมริกา รวมถึงการประกาศรับรองรัฐบาลบ่าวค่ายไป วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 นโยบายทั้งสองประการ เป็นชนวนเร่งให้รัฐบาล เลิกตัดความสัมพันธ์กับฝ่ายโฮจิมินห์ไปโดยปริยาย ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเชื้อเชิญให้นายเหงวียน ดี๊ก กวี กับพวก เดินทางออกนอกประเทศเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2494

...นายเหงวียน ดี๊ก กวี ผู้แทนสาธารณรัฐเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ซึ่งเข้ามาดำเนินงานอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2489 ได้เดินทางออกนอกประเทศเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2494 เวลา 12.30 น.โดยเครื่องบินของบริษัท บี.ไอ.เอ.ซี เพื่อไปลงที่ประเทศพม่า นายเหงวียน ดี๊ก กวี กับพวกเดินทางไปครั้งนี้มีจำนวน 9 คน ครั้งแรกนายเหงวียน ดี๊ก กวี กับพวกได้ไปติดต่อขออนุญาตวีซ่า เดินทางผ่านทางฮ่องกง จากเจ้าหน้าที่สถานทูตอังกฤษแต่ได้รับการปฏิเสธ ดังนั้นนายเหงวียน ดี๊ก กวี กับพวกจึงได้เดินทางไปลงที่แรงกูน(ตามต้นฉบับ) ขณะนี้ทราบว่ายังคงพักอยู่ที่แรงกูน เพื่อคอยพาหนะเดินทางไปยังประเทศจีนต่อไป...⁸³

การเดินทางออกประเทศของนายเหงวียน ดี๊ก กวี กับพวกนั้นเป็นคำสั่งลับของจอมพลป.พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี ที่มีถึงกรมตำรวจว่า”ใครก็ตามที่เป็นคอมมิวนิสต์และจะนำความเดือดร้อนมาให้ประชาชนส่วนรวมจะได้จัดการขอให้ออกนอกประเทศเสียให้หมด”⁸⁴ คำสั่งดังกล่าวยังมีผลถึง การเดินทางออกประเทศของหัวหน้าคณะลาวอิสระในเวลานั้นด้วย อย่างไรก็ตามนโยบายที่รัฐบาล

⁸³ หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับเฉพาะที่ 7500/2494 เรื่องการเดินทางออกของหัวหน้าญวน- ลาวอิสระ วันที่ 5 กรกฎาคม 2494

⁸⁴ หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับเฉพาะที่ จ.6936/2494 เรื่องการเดินทางออกของหัวหน้าญวน- ลาวอิสระ วันที่ 12 กรกฎาคม 2494

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ปฏิบัติต่อชาวเวียดนามโดยเฉพาะต่อกลุ่มโฮจิมินห์นั้นได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลบัวด่ายเป็นอย่างดีเห็นได้จากอัครราชทูตเวียดนามฝ่ายบัวด่ายได้มีหนังสือลับถึงกระทรวงการต่างประเทศของไทย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเดินทางออกนอกประเทศไทยของเหงวียน ดี๊ก กวี ในฐานะประธานคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ว่า

...การเดินทางออกนอกประเทศของเหงวียน ดี๊ก กวี และคณะพวกพ้องของเขา รวมทั้งการยุบเลิกสาขาตัวแทนของฝ่ายเวียดนามที่ถนนสาทร มิได้ทำให้พวกโฮจิมินห์ ยุติการปฏิบัติการของเขาในประเทศไทยและเนื่องจากประเทศไทยได้แสดงความโอบอ้อมอารีต่อพวกเวียดนามที่ลี้ภัยให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยอยู่เสมอ ฝ่ายเวียดนามจึงได้ถือโอกาสนี้เข้ามาประเทศไทยตามโควต้า เพื่อกระทำประโยชน์ให้แก่บรรดาตัวแทนและผู้ใฝ่นิยมเวียดนามทั้งหลาย พวกเวียดนามดังกล่าวนี้อาจจะนำมาซึ่งความหายนะต่าง ๆ ให้แก่ประเทศไทยได้ในภายหลัง เป็นต้นว่า กระทำการขัดต่อกฎหมายของบ้านเมือง กระทำการที่เป็นภัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม โดยก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจและความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน และก่อให้เกิดความไม่สงบในประเทศไทยขึ้นโดยการติดต่อกับชาวต่างประเทศที่เป็นภัยต่อประเทศไทย...⁸⁵

พร้อมกับจดหมายดังกล่าวนี้ อัครราชทูต ฯ ก็ได้แนบรายชื่อบรรดาพวกเวียดนามในภาคอีสาน จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ มุกดาหาร อุตรธานี และบางคนที่เคลื่อนไหวในกรุงเทพฯ ฯ ที่ตนเห็นว่าเป็นอันตรายที่สุดแก่สังคมชาวเวียดนามในประเทศไทย รวมทั้งเสนอความเห็นส่วนตัวว่า "พวกเหล่านี้มิได้เป็นพวกคณะชาตินิยมหรือพวกใฝ่นิยมเวียดนามแต่เป็นพวกหัวหน้าคณะเวียดนามที่เป็นคอมมิวนิสต์โดยแท้ การที่รัฐบาลเวียดนามเขาได้ให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลพิบูลสงครามนั้น เนื่องจากประเทศทั้งสองมีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์และทั้งต่างฝ่ายต่างมีความสัมพันธ์ทางการทูตกันแล้วฉะนั้นเพื่อประโยชน์ของทั้งสองประเทศร่วมกันจึงมีความยินดีและพร้อมเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวทุกวิถีทาง"⁸⁶

⁸⁵ หจข.สร.0201.37.6/11 ที่น.15760/2494เรื่องงานฉลองวันที่ระลึก"การยึดอำนาจ"ของพวกเวียดนามที่ วันที่ 15 สิงหาคม 2494

⁸⁶ หจข.สร.0201.37.6/11 ที่น.15760/2494เรื่องงานฉลองวันที่ระลึก"การยึดอำนาจ"ของพวกเวียดนามที่ วันที่ 15 สิงหาคม 2494

4.3.4 การจัดงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจ 19 สิงหาคม 2494 ของชาวเวียดนาม

อพยพ

เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามและรัฐบาลเวียดนามภายใต้จักรพรรดิบ่าวต่ายได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการแล้ว ทางฝ่ายรัฐบาลบ่าวต่ายก็ได้ส่งข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวเวียดนามกลุ่มโห่ซิมินห์ในเมืองไทยและแนบรายชื่อพวกเวียดนามที่ตนคิดว่าเป็นอันตรายที่สุดแก่สังคมชาวเวียดนามในประเทศไทย มายังรัฐบาลไทยเพื่อพิจารณา พร้อมกับเสนอแนะว่ารัฐบาลไทยควรดำเนินการขับไล่พวกเวียดนามเหล่านี้่ออกนอกประเทศให้หมด ตลอดจนทำการกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์รวมทั้งผู้ฝึกฝืนเหล่านี้่ออกไปเพื่อให้หมดโอกาสที่จะก่อการร้ายขึ้นได้ นอกจากนี้รัฐบาลบ่าวต่ายยังได้ส่งหนังสือแจ้งว่าในวันที่ 19 สิงหาคมของทุกปี พวกเวียดนามในประเทศไทยจะมีการจัดงานฉลองวันที่ระลึก"การยึดอำนาจของคณะเวียดนาม"⁸⁷ ซึ่งในปีนี้จะเกรงว่าอาจจะมี การปฏิบัติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อนโยบายมิตรภาพร่วมกันระหว่างประเทศไทยและรัฐบาลบ่าวต่าย ดังนั้นรัฐบาลไทยควรดำเนินการป้องกัน เพราะเท่าที่ฝ่ายตนได้รับรายงานมานั้น นอกจากวันดังกล่าวจะมีงานสนุกสนานรื่นเริงตามปกติแล้ว พวกเวียดนามก็อาจจะก่อความไม่สงบ เช่นเดียวกับพวกเวียดนามที่ในเวียดนามได้ พฤติการณ์เช่นนี้อาจจะเกิดขึ้นในพระนครหรือในบรรดาจังหวัดภาคอีสาน เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้มีองค์กรเวียดนามที่ได้อพยพตั้งขึ้นในหมู่ชาวเวียดนามที่ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทย

ฉะนั้นเพื่อเป็นการระมัดระวังและเพื่อความมั่นคงของประเทศไทยรวมถึงของบรรดาบุคคลในคณะราชทูต ฯ จึงขอให้เจ้าหน้าที่ของไทยจัดเตรียมการระมัดระวังในวันที่ 19 สิงหาคม นี้ รวมถึงวันที่ใกล้เคียงก่อนและหลังวันดังกล่าวด้วยเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติกรำร้ายใด ๆ ของพวกเวียดนามที่เกิดขึ้นในงานฉลองตามสถานที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ ตามวัดของพวกเวียดนามเช่น ถนนเยาวราช บางโพ ตลาดน้อย นางเลิ้ง และตามสถานที่ประชุมต่าง ๆ ของพวกเวียดนามที่เลขที่ 543 ถนนสีลม สามเสน ถนนสาทร ถนนพระราม 1 (ตรงข้ามสนามกีฬาแห่งชาติ)และรวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี หนองคาย สกลนคร นครพนมและปราจีนบุรีด้วย⁸⁸

⁸⁷ หจข.สร.0201.37.6/11 ที่น.15760/2494เรื่องงานฉลองวันที่ระลึก"การยึดอำนาจ"ของพวกเวียดนาม วันที่ 15 สิงหาคม 2494

⁸⁸ หจข.สร.0201.37.6/11 ที่น.15760/2494เรื่องงานฉลองวันที่ระลึก"การยึดอำนาจ"ของพวกเวียดนาม วันที่ 15 สิงหาคม 2494

หลังจากได้รับแจ้งจากรัฐบาลบาวาเรียในเรื่องความเคลื่อนไหวของฝ่ายสนับสนุนเวียดนามที่ตั้งกล่าว จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความเห็นในเรื่องนี้ว่า ไม่ควรให้มีการจัดงานดังกล่าวขึ้น และมีคำสั่งให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการสอดส่องดูแล และกระทรวงมหาดไทยก็ได้สั่งให้กรมตำรวจดำเนินการดังนี้⁸⁹

1. ทำคำสั่งลับให้ตำรวจภูธรทุกเขตส่งไปยังจังหวัดที่มีชาวเวียดนามอพยพอาศัยอยู่มิให้กระทำการใด ๆ “วันที่ 19 สิงหาคม เป็นวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามให้ส่งจังหวัดที่มีผู้นอนอยู่โดยเรียกหัวหน้าผู้นอนมาสั่งการห้ามทำการใด ๆ ครึกครื้นเอิกเกริก และให้ตรวจตราระมัดระวังอย่าให้มีการเดินขบวนขึ้นได้ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ระวางจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งสนับสนุนพวกนี้ ให้ตรวจตราตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ 23 สิงหาคม 2494 และรายงานผลให้ทราบว่ามีอะไรหรือไม่”⁹⁰

2. มีคำสั่งให้กรมตำรวจออกประกาศเตือนชาวเวียดนามอพยพ ส่งให้กรมโฆษณาการอ่านทางวิทยุกระจายเสียงดังนี้

เนื่องด้วยวันที่ 19 สิงหาคมนี้ เป็นวันที่ระลึกการยึดอำนาจของคณะเวียดนาม ซึ่งเป็นวันสำคัญของฝ่ายคอมมิวนิสต์หมักมีการฉลองในวันสำคัญนี้ บางแห่งก่อการไม่สงบขึ้น สำหรับเหตุการณ์ในประเทศไทยซึ่งอยู่ในภาวะที่ประกาศกฎอัยการศึกอยู่ขณะนี้ กรมตำรวจขอตักเตือนชาวเวียดนามที่อยู่ในประเทศไทยจงตั้งอยู่ในความสงบอย่ากระทำการใด ๆ ให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีต่อประเทศใกล้เคียงหรือทำลายความสงบสุขของประชาชนเป็นอันขาด⁹¹

3. สำหรับในจังหวัดพระนครและธนบุรีนั้น กรมตำรวจได้สั่งให้ตำรวจสันติบาลทั้งในและนอกเครื่องแบบตรวจตราตามจุดสำคัญต่าง ๆ และตำรวจนครบาลเจ้าของท้องที่ตรวจตราโดยกวาดขัน

หลังจากวันที่ 19 สิงหาคม 2494 กรมตำรวจได้ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ได้ออกประกาศทางวิทยุ มิให้มีการประชุมหรือเดินขบวนทั้งในพระนครและต่างจังหวัด พร้อมกันนี้ได้สั่งให้ตำรวจท้องที่ทุกจังหวัดสอดส่องการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนาม ส่วนร้านตัดเสื้อไซ่ง่อนที่กรุงเทพฯ ฯ ซึ่งฝ่ายอัคร

⁸⁹ หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับเฉพาะด่วนมากที่จ.9200/2494 เรื่องงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามที่ วันที่ 15 สิงหาคม 2494

⁹⁰ หจข.สร.0201.37.6/11 คำแปลรหัสส่งทางวิทยุด่วนที่ส.907/249 ถึงผู้บังคับการตำรวจภูธรทุกเขต วันที่ 18 สิงหาคม 2494

⁹¹ หจข.สร.0201.37.6/11 ประกาศกรมตำรวจ วันที่ 18 สิงหาคม 2494

ราชทูตเวียดนามบ่าวด่าย ได้ตั้งข้อสังเกตว่า จะมีการประชุมแล้วเรียไรเงินกันนั้น ทางตำรวจสืบสวนได้ความว่าในวันที่ 19 สิงหาคมที่ผ่านมา เจ้าของร้านได้เลี้ยงสุราอาหารลูกจ้าง แต่เป็นการเลี้ยงดูกันภายในครอบครัวไม่พบว่ามีการเรียไรเงินแต่อย่างใด รวมถึงสดับตำรวจข่าวจากจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัดก็ไม่มีเหตุการณ์อย่างใดเกิดขึ้น⁹² เกี่ยวกับเรื่องนี้ทางกรมตำรวจได้เสนอเป็นข้อสังเกตด้วยว่าทุก ๆ ปีที่ชาวเวียดนามจัดงานฉลองวันที่ระลึกสำคัญต่าง ๆ ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น และชาวเวียดนามส่วนใหญ่จะเคารพคำสั่งของเจ้าหน้าที่เสมอมา "ชาวเวียดนามที่อาศัยพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน วันที่ระลึกสำคัญต่าง ๆ นั้น เคยเชื่อฟัง และเคารพคำสั่งของกรมตำรวจไทยเสมอมา ไม่เคยปฏิบัติกราดขืน ทั้งนี้ชาวเวียดนามและเวียดนามห์ สำนึกตนได้ดีตั้งแต่รัฐบาลนี้เข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน แม้จะมีการประชุมหรือเลี้ยงอาหารในวันที่ระลึกสำคัญใด ๆ ได้กระทำภายในขอบเขต และอยู่ในความสอดคล้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งคอยป้องกันเหตุร้ายแรงอยู่แล้ว"⁹³

และตามที่ทางเอกอัครราชทูตเวียดนามบ่าวด่ายแจ้งว่าอาจมีเหตุการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้นในวันฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจของคณะเวียดนามห์ในปีนี้ อีกทั้งยังร้องขอให้กรมตำรวจจัดเจ้าหน้าที่ไปอารักขาเอกอัครราชทูตนั้น แต่กลับปรากฏว่าในวันดังกล่าว อัครราชทูตเวียดนามบ่าวด่าย มิได้อยู่ในที่พักอาศัยของตนอย่างบุคคลทั้งหลายที่กลัวภัย กลับเที่ยวเตร่ไปตามสถานที่ต่าง ๆ ส่งคนออกเที่ยวสืบสวนการเคลื่อนไหวของพวกฝ่ายตรงข้ามและเมื่อเวลา 19.30 น. ก็ยังได้ไปร่วมงานเลี้ยงที่วังพระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตรแต่ผู้เดียวอีกด้วย⁹⁴

แม้ว่าจะไม่มีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นในวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามห์ในวันที่ 19 สิงหาคม 2494 ก็ตาม แต่การที่จอมพล ป. พิบูลสงครามในฐานะนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้งดจัดงานดังกล่าวขึ้นในปีนี้ สามารถสะท้อนได้ว่ารัฐบาลชุดนี้ตระหนักอยู่เสมอว่าชาวเวียดนามส่วนใหญ่นิยมขึ้นขอบในตัวโห่ซิมีนห์ ด้วยเหตุนี้เมื่อได้รับทราบข้อมูลจากฝ่ายบ่าวด่าย รัฐบาลจึงได้มีคำสั่งให้งดจัดงานทันที และเตรียมการระมัดระวังอย่างเข้มงวด ในส่วนของรัฐบาลบ่าวด่ายเมื่อได้สถาปนาความสัมพันธ์

⁹² หจข.สร.0201.37.6/11 ลับที่จ.13134/2494เรื่องส่งสำเนาหนังสือของสถานเอกอัครราชทูตเวียดนาม วันที่ 22 พฤศจิกายน 2494

⁹³ หจข.สร.0201.37.6/11 ลับเฉพาะด่วนมาก เรื่องงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามห์ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2494

⁹⁴ หจข.สร.0201.37.6/11 ลับเฉพาะด่วนมาก เรื่องงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามห์ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2494

กับรัฐบาลไทยอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 กุมภาพันธ์แล้ว ก็พยายามใช้ความสัมพันธ์ที่มีกับรัฐบาลไทยกำจัดคู่แข่งทางการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายโหซิมินห์ ที่พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยอันจะเห็นได้จากการแสดงทัศนคติถึงการเดินทางออกนอกประเทศของคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์ พร้อมกับเสนอรายชื่อพวกหัวหน้าคณะเวียดนามในเขตภาคอีสานและในกรุงเทพฯ ๙ ให้รัฐบาลไทยดำเนินการกับคนกลุ่มนี้อย่างเด็ดขาด รวมถึงการแจ้งข่าวเรื่องการจัดงานวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามในประเทศไทย เพื่อต้องการให้รัฐบาลไทยเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมแก่บุคคลที่เป็นผู้สนับสนุนโหซิมินห์เพราะเมื่อใดก็ตามที่คนกลุ่มนี้มีโอกาสเข้าไปเคลื่อนไหวในเวียดนาม สถานะทางการเมืองของรัฐบาลบัวด่ายอาจไม่มั่นคงได้ อย่างไรก็ตามการแจ้งข่าวเรื่องการจัดงานวันที่ระลึกการยึดอำนาจของพวกเวียดนามดังกล่าวของฝ่ายบัวด่ายแม้จะเป็นประโยชน์ต่อทางการไทยในเรื่องการเตรียมการรักษาความปลอดภัยภายในประเทศแล้ว แต่พฤติกรรมของฝ่ายบัวด่ายครั้งนี้เท่ากับเป็นการยืมมือรัฐบาลไทยให้ช่วยปราบปรามฝ่ายตรงข้ามด้วยเช่นกัน

4.3.5 ยุบเลิกสมาคมลับของชาวเวียดนามใน พ.ศ. 2495

ความไม่สงบจากเหตุการณ์ภายในประเทศอินโดจีนฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ส่งผลให้มีชาวเวียดนามอพยพหลบภัยเข้ามาในไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งในระยะแรกรัฐบาลก็ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี เป็นต้นว่าหากผู้อพยพคนใดไม่มีทุนรอนประกอบอาชีพ ทางเราก็ได้ให้ยืมเพื่อเป็นทุนทำมาหากิน และแยกย้ายไปอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ต่อมารัฐบาลได้รับรายงานความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นว่ามีการเรียกริเงินไปช่วยดำเนินการทางการเมืองในอินโดจีนฝรั่งเศสตลอดจนหาอาวุธยุทโธปกรณ์ส่งไป นอกจากนี้ยังมีการอบรมสั่งสอนลัทธิการเมืองซึ่งขัดระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ดังนั้นรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการยุบเลิกสมาคมและองค์การลับต่าง ๆ ของชาวเวียดนามในปี พ.ศ. 2495 โดยห้ามมิให้ดำเนินการอันเป็นการชักจูงหรือช่วยเหลือในทางการเมืองซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีกับฝ่ายฝรั่งเศสและรัฐบาลบัวด่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม⁹⁵ ส่วนการดำเนินงานในส่วนภูมิภาคนั้นรัฐบาลได้สั่งการให้ข้าหลวงประจำจังหวัดพิจารณาหาวิธีการควบคุมอย่างจริงจัง โดยร่วมมือกับตำรวจและนายทะเบียนชาวเวียดนามอพยพปฏิบัติดังต่อไปนี้

⁹⁵ หจข.(1)มท.3.1.7.4/6 หนังสือกระทรวงมหาดไทยลับเฉพาะที่ 122/2495 เรื่องการสอดส่องควบคุมชาวญวน วันที่ 11 มีนาคม 2495

1. จัดตั้งเป็นนิคมชาวเวียดนามอพยพ โดยมีหัวหน้านิคมเป็นคนไทยควบคุมบังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด พร้อมกับให้จัดทำแผนที่บ้านชาวเวียดนามทุกตำบล อำเภอ และสำรวจจำนวนคนให้ถูกต้อง

2. ชาวเวียดนามอพยพคนใดที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้งดการต่ออายุ และจัดทำ "บัตรผู้นอพยพ" ประจำตัวตามแบบใหม่ให้มีบัตรประจำตัวครบถ้วนตัวคน ซึ่งได้สั่งการไปยังนายทะเบียน 5 จังหวัดอันได้แก่จังหวัดหนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี

3. ให้สืบสวนทางลับหาหัวหน้าฝ่ายเวียดนามซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวตามรายชื่อซึ่งจะแจ้งให้ทราบเป็นราย ๆ ว่าใครมีการเคลื่อนไหว ถ้าเป็นเรื่องไม่ร้ายแรงให้เรียกตัวมาตักเตือนเป็นทางลับเฉพาะตัวแล้วสอดส่องต่อไป ถ้าไม่เชื่อฟังให้สอบสวนพิจารณาเสนอกระทรวงมหาดไทย โดยผ่านกรมตำรวจเพื่อดำเนินการส่งตัวออกนอกประเทศ

4. จัดทำบัญชีรายชื่อคนผู้นทั้งหมดภายในบ้านหนึ่ง ๆ ให้เรียกหาตัวได้ง่ายว่าคนใดอยู่บ้านไหน ถ้าสงสัยว่าจะมีพฤติการณ์ในการเมืองจะเรียกตัวได้หรือจะได้อาจตรวจสอบว่าตัวอยู่หรือไม่ ถ้าเรียกตัวไม่พบให้ไปรายงานตัวภายในกำหนด เพื่อให้รู้ว่าใครอยู่หรือไม่อยู่ หรือหลบไปปฏิบัติการณ์ในอินโดจีนอย่างไร

5. ให้เจ้าหน้าที่ด้านตรวจรถ ตรวจเรือ จัดสมุดไว้จดชื่อคนต่างด้าวที่ผ่านไปมาที่ต้นทางว่ามีใบสำคัญทะเบียนต่างด้าวถูกต้องหรือไม่ บัตรประจำตัวคนผู้นอพยพหรือหนังสือกำกับการเดินทางถูกต้องหรือไม่ ให้ระมัดระวังชาวเวียดนามเก่าซึ่งอยู่ในประเทศไทยมาก่อนหรือชาวเวียดนามที่แปลงสัญชาติเป็นคนไทยแล้วมักจะถูกแต่งตั้งทางลับให้เป็นผู้สื่อข่าวของฝ่ายเวียดนามให้สมควรตรวจตราเอกสารโดยละเอียดแล้วจดลงสมุดไว้ทุกคน การปฏิบัติดังกล่าวนี้ให้เจ้าหน้าที่กระทำโดยรีบด่วนและสุภาพต่อประชาชนทั่วไปมิใช่ห่วงเหนียวซ้ำก้ำเกินสมควร

6. การติดรูปเคารพบูชาว่าเป็นผู้กู้ชาติให้ติดภายในบ้านโดยมิดชิดและการติดธงต้องเป็นธงที่ถูกต้องตามกฎหมายไทย ห้ามมิให้ติดธงของชาติใดที่รัฐบาลยังไม่รับรอง(หมายถึงรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามภายใต้การนำของโฮชิมินห์) ให้เรียกชาวเวียดนามมาชี้แจงให้อยู่ในความสงบทั้งกายและวาจา เชื่อฟังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และจะตั้งองค์การปกครองกันขึ้นเองไม่ได้และจะควบคุมการเงินด้วยไม่ได้

เกี่ยวกับการจัดตั้งสมาคมลับนี้เชื่อกันว่าชาวเวียดนามอพยพหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่เข้ามาพำนักอาศัยในประเทศไทยได้รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมลับเวียดนามขึ้นในช่วงระหว่างพ.ศ.2489-2495 โดยมีที่ตั้งของสมาคมใหญ่อยู่ที่จังหวัดอุดรธานี และมีลำดับการปกครองบังคับบัญชาเป็นชั้น ๆ

คือหัวหน้าใหญ่ รองหัวหน้า และมีเครือข่ายรวมอยู่หลายจังหวัดในภาคอีสาน ส่วนการทำงานก็จะแบ่งตามเพศ และอายุ เช่นหน่วยเด็ก ต้องเข้าเรียนและรับการอบรม ปลูกฝังลัทธิที่สมาคมตั้งไว้ ชายผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) มีหน้าที่แสดงความคิดเห็นในกิจการของสมาคม⁹⁶ นอกจากนี้ในงานศึกษาเรื่อง"เรื่องญวนอพยพ"(2521)ของขจัดภัย บุรุษพัฒน์ ยังกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งสมาคมเวียดนามหรือชาวเวียดนามอพยพไว้ 3 ประการคือ "ประการแรกเพื่อเรียกริเงินส่งไปช่วยเหลือซิมีนห์ ประการที่สอง เพื่อจัดส่งเสื้อผ้า ยารักษาโรค เสบียงอาหาร ตลอดจนอุปกรณ์ในการทำสงครามให้ซิมีนห์ และประการที่สาม เพื่อส่งชายฉกรรจ์ไปเป็นทหารเวียดนาม"⁹⁷ เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีคำสั่งให้ดำเนินการยุบเลิกสมาคมลับต่าง ๆ ของชาวเวียดนามอพยพในปี พ.ศ. 2495เป็นผลให้สมาคมลับเวียดนามก็ถูกยุบเลิกลงเช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์กรหรือสมาคมลับเวียดนามจะถูกยุบเลิกไปแล้วชาวเวียดนามอพยพก็ยังคงดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างลับ ๆ ตลอดมา⁹⁸

กล่าวโดยสรุปคือ นับตั้งแต่รัฐประหารเดือนพฤศจิกายน 2490 รัฐบาลชุดใหม่ก็เริ่มดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามในลักษณะเข้มงวดไม่อ้อมอ้อมดังเช่นรัฐบาลชุดที่ผ่านมา (รัฐบาลพลเรือนภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์) เหตุการณ์อันส่อเค้าให้เห็นความเปลี่ยนแปลง เริ่มจากคณะรัฐประหารได้ส่งทหารเข้าไปตรวจค้นและยึดอาวุธ ที่บ้านพักของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายให้ซิมีนห์หลายครั้งด้วยกัน ถึงแม้การดำเนินการครั้งนี้จะเกิดจากเหตุสงสัยว่าคณะทำงานชุดดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลชุดนายปรีดี พนมยงค์ก็ตาม แต่นับเป็นนโยบายอย่างแรกที่รัฐบาลปฏิบัติต่อชาวเวียดนาม เหตุการณ์ต่อมาคือเมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่สอง แต่ปัญหาที่รัฐบาลต้องเผชิญขณะนั้นคือภาวะสงครามเย็น สถานการณ์ภายนอกโลกที่แบ่งเป็นสอง ค่ายอย่างชัดเจนคือประเทศกลุ่มเสรีนิยมนำโดยสหรัฐอเมริกาและประเทศคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนแนวนโยบายต่างประเทศของไทยโดยเลือกที่จะเข้าร่วมกลุ่มเสรีนิยมเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือโดยเฉพาะการช่วยเหลือทางด้านการเงินและความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จากสหรัฐอเมริกา ตามด้วยการรับรองรัฐบาลว่าด้วยของรัฐบาลเลียนแบบ

⁹⁶ เฉลิม ทรัพย์ยิ่ง, พันเอก, ชาวญวนอพยพในภาคอีสานกับความมั่นคงของชาติ, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2508-2509, หน้า 16-18.

⁹⁷ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, อ้างแล้ว, หน้า 24.

⁹⁸ สมาคมลับเวียดนาม ต่อมาได้กลายเป็นองค์กรลับของคอมมิวนิสต์เวียดนามในประเทศไทย ดำเนินการโดยผ่านทางกลุ่มแนวร่วมต่าง ๆ เช่นสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชาวเวียดนามในประเทศไทย และรายชื่อของสมาชิกจะถูกปิดเป็นความลับ ดูเพิ่มเติมได้จากงานของ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, อ้างแล้ว, หน้า 24.

สหรัฐอเมริกาในปีพ.ศ.2493 การปรับเปลี่ยนแนวนโยบายการต่างประเทศของไทยดังกล่าว รวมถึงความสงสัยในพฤติกรรมของชาวเวียดนามอพยพว่ามีส่วนเกี่ยวพันทางการเมืองกับฝ่ายโหซิมินห์และเป็นฝ่ายสนับสนุนโหซิมินห์มากกว่าสนับสนุนจักรพรรดิบ่าวค่ายที่รัฐบาลเลือกให้การรับรองไปแล้วนั้น ส่งผลให้รัฐบาลเลือกที่จะใช้มาตรการควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดขึ้นตามมา อันจะเห็นได้จากการจำกัดเขตควบคุมชาวเวียดนามอพยพให้อยู่ภายในจังหวัดชายแดน 5 จังหวัดคือหนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าในบรรดาจังหวัดที่รัฐบาลอนุญาตให้เวียดนามอพยพพักอาศัยได้นั้น ไม่ปรากฏว่ามีจังหวัดอุดรธานีอยู่เลย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ารัฐบาลตระหนักดีว่าจังหวัดอุดรธานีนั้นมีหน่วยงานสำคัญของชาวเวียดนามอพยพซึ่งเกี่ยวพันกับการเคลื่อนไหวในทางการเมืองกับฝ่ายโหซิมินห์ และคอยให้การสนับสนุนกองกำลังของฝ่ายโหซิมินห์ที่กำลังทำการสู้รบกับฝ่ายฝรั่งเศสอยู่ในดินแดนลาวตั้งอยู่ ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจจะมีมากกว่า 1 หน่วยงาน ดังนั้นจังหวัดอุดรธานีน่าจะเป็นจังหวัดที่ลำบากต่อการควบคุมดูแลของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงกำหนดให้จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่ไม่อนุญาตให้ชาวเวียดนามอพยพตั้งถิ่นฐานอยู่ การยุบเลิกองค์การคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโหซิมินห์ในกรุงเทพฯ ฯ การออกคำสั่งให้งดจัดงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจในวันที่ 19 สิงหาคม รวมถึงการยุบเลิกสมาคมลับของชาวเวียดนาม เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่เกิดรัฐประหารเดือนพฤศจิกายน 2490 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2495 คือช่วงเวลาที่รัฐบาลเริ่มมีนโยบายปฏิบัติต่อชาวเวียดนาม แต่เรายังไม่พบปฏิกริยาของชาวเวียดนามที่มีต่อนโยบายปฏิบัติของรัฐบาลอย่างเห็นได้ชัด หรือถ้าจะปรากฏก็เป็นเพียงแค่จดหมายที่แสดงปฏิกริยาไม่พอใจที่รัฐบาลไทยประกาศรับรองรัฐบาลบ่าวค่ายเท่านั้น แต่นับจากปีพ.ศ. 2496 เป็นต้นไปรัฐบาลก็จะยิ่งดำเนินมาตรการกับชาวเวียดนามเข้มงวดมากขึ้น และจะพบว่าชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นได้แสดงการตอบโต้นโยบายปฏิบัติของรัฐบาลไทยด้วยเช่นกัน ซึ่งจะขอกกล่าวในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การนำนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์มาใช้กับชาวเวียดนามอพยพ พ.ศ.2496-2500

5.1 สถานการณ์การเมืองในเวียดนามและการทำสงครามสู้รบระหว่างฝ่ายเวียดนามกับฝรั่งเศสในลาวพ.ศ.2489-2496 สาเหตุสำคัญของการออกนโยบายอพยพชาวเวียดนาม

แม้โฮจิมินห์จะได้สถาปนาเอกราชให้เวียดนามในวันที่ 2 กันยายน 2488 แล้วก็ตามแต่เขาก็ต้องพบกับปัญหาที่สำคัญที่สุดคือฝรั่งเศสยังคงไม่ยอมรับการประกาศเอกราชและถือว่าเวียดนามยังคงเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอยู่ ดังนั้นโฮจิมินห์จึงพยายามหาทางตกลงกับรัฐบาลฝรั่งเศสหลายครั้ง โดยเฉพาะประเด็นปัญหาเรื่องสถานะของโคชินจีน แม้โฮจิมินห์ตระหนักดีว่าทางใต้รัฐบาลของเขาไม่มีอำนาจเลย แต่เขาต้องการให้เวียดนามสามภาครวมกันเป็นประเทศที่มีเอกภาพประเทศเดียว ดังนั้นด้วยความหวังที่จะได้บรรลุข้อตกลงโดยสันติวิธีกับฝรั่งเศสในวันที่ 14 กันยายน 2489 โฮจิมินห์จึงได้ยอมลงนามในร่างข้อตกลงชั่วคราวกับมารีอูส มูเต รัฐมนตรีกิจการโพ้นทะเลของฝรั่งเศสโดยยังทิ้งปัญหาโคชินจีน เพื่อหวังจะให้มีการเจรจากันอีกครั้งในปี พ.ศ. 2490 แต่ท้ายที่สุดก็ไม่มีผลการเจรจาเมื่อรัฐบาลที่ปารีสสนับสนุนการใช้กำลังกับฝ่ายโฮจิมินห์และเวียดนามเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นับจากนั้นความตึงเครียดก็ได้ปะทุขึ้น กลายเป็นการต่อสู้และนำไปสู่การทำสงครามระหว่างสองฝ่ายในที่สุด โดยฝรั่งเศสระดมกำลังทั้งทางทะเลและอากาศโจมตีเมืองหายฟองม(Hai Phong)พร้อมทั้งเริ่มโจมตีเมืองอื่น ๆ ในภาคเหนืออย่างหนัก ทำให้โฮจิมินห์และคณะรัฐมนตรีต้องหลบออกไปจากฮานอยไปปฏิบัติการณ์ตามป่าเขา โดยมีกองทัพจีนคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนลงมาถึงพรมแดนเวียดนามให้ความสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ สงครามที่ยาวนานนับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2489-ปลายปี พ.ศ. 2495 เป็นเหตุให้ทหารฝรั่งเศสตาย สูญหายและบาดเจ็บกว่า 90,000 คน นอกจากนี้ในปลายปี พ.ศ. 2495 ฝ่ายเวียดนามเริ่มเป็นฝ่ายได้เปรียบมากยิ่งขึ้น เมื่อหวอ เงเวียน ซาป (Vo Nguyen Giap) ผู้บัญชาการรบของฝ่ายเวียดนาม วางแผนทำสงครามครั้งใหญ่คือ การรบที่เดียนเบียนฟู(Dien Bien Phu) ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชนกลุ่มน้อยเผ่าไทยตั้งอยู่ในหุบเขาที่ยากต่อการติดต่อกับภายนอก และง่ายต่อการปิดล้อม หมู่บ้านดังกล่าวอยู่ไม่ห่างจากชายแดนลาวมาก¹

¹ สุก จอนเจดลิน, "ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน", หน้า 179-195.

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้ฝรั่งเศสเริ่มหวาดระแวงว่ากองทัพเวียดมินห์อาจจะนำกำลังบุกข้ามพรมแดนจากเดียนเบียนฟู เข้าไปยึดครองลาว ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามความหวาดระแวงของฝรั่งเศสก็เริ่มเป็นจริง เมื่อซาปส่งกองทัพบุกข้ามพรมแดนเข้าไปในลาว ในเดือนเมษายน 2496 เป็นผลให้รัฐบาลฝรั่งเศสและรัฐบาลลาวเรียกร้องให้ประเทศในเครือประชาชาติไปช่วยเหลือเนื่องจากถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์รุกราน สถานการณ์ในลาวเริ่มตึงเครียดมากยิ่งขึ้นเมื่อกองกำลังเวียดมินห์ที่ 316 ที่เคลื่อนมาจากเดียนเบียนฟู สามารถบุกโจมตีค่ายที่มั่นของฝรั่งเศสที่รักษาการณ์ลำเลียงทางน้ำได้หลายแห่ง² นอกจากนี้ในปลายเดือนเมษายน พ.ศ.2496 ที่มั่นของฝรั่งเศสทั้งสองแห่ง ที่ตำบลเมืองฮอย และที่ตำบลปากแสง ซึ่งอยู่ห่างจากหลวงพระบาง 60 กิโลเมตร ต่างก็ตกอยู่ในครอบครองของฝ่ายเวียดมินห์³ ดังนั้นกองทัพฝรั่งเศสจึงทำการป้องกันเมืองหลวงพระบางอย่างเร่งด่วน เพราะฝรั่งเศสคาดการณ์ว่าสงครามแย่งชิงหลวงพระบางอาจมีขึ้นในวันที่ 1 หรือ 2 พฤษภาคม 2496 นี้⁴ แต่ท้ายที่สุดแล้วกองทัพเวียดมินห์เพียงเคลื่อนที่เข้าไปจนถึงหลวงพระบางและถอนทหารออกมาในเดือนเดียวกันนั่นเอง

สำหรับสถานการณ์ภายในไทยเองในเรื่องเกี่ยวกับการรุกรานดินแดนลาวของฝ่ายเวียดมินห์นั้นเป็นเรื่องที่รัฐบาลไทยให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากจะรวบรวมกระแสข่าวจากที่ต่าง ๆ แล้ว ทูตทหารไทยประจำอินโดจีน ยังได้รายงานสถานการณ์เข้ามาให้ทราบโดยตลอดและการที่คอมมิวนิสต์เวียดมินห์กำลังรุกรานฝรั่งเศสในลาวอย่างหนักในเวลา⁵ ประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มองว่าเท่ากับเป็นการคุกคามไทยและเป็นภัยอย่างยิ่งแก่ประเทศไทยด้วย⁶ อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ก็ได้รับการย้ำจาก นายวิกรม นินนาท รองกงสุลประเทศไทย ณ เมืองเวียงจันทน์ ว่า

² หจข.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้ฉงอันที่ 10/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ) วันที่ 24 เมษายน 2496

³ หจข.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้ฉงอันที่ 11/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ) วันที่ 28 เมษายน 2496

⁴ หจข.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้ฉงอันที่ 13/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ) วันที่ 1 พฤษภาคม 2496

⁵ หจข.ก/ป7/2496/บ 1.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ"อเมริกาช่วยไทยต่อต้านคอมมิวนิสต์เวียดมินห์"วันที่ 1 พฤษภาคม 2496

⁶ หจข.ก/ป7/2496/บ 1.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ"นายกรัฐมนตรีอังกฤษกล่าวถึงไทยในกรณีทัพเวียดมินห์บุกประเทศลาว"วันที่ 1 พฤษภาคม 2496

...มีทางที่จะเป็นไปได้เหมือนกันว่าฝ่ายเวียดนามหรืออาจจะแบ่งกำลังตั้งที่นั่นไว้ส่วนหนึ่งและแบ่งกำลังบางส่วนเคลื่อนที่ขึ้นไปในทิศทางเมืองหลวงพระบางเพื่อสมทบกำลังของตนซึ่งเคลื่อนที่ลงมาจากริเวณเบี่ยนฝู และบางส่วนก็จะเคลื่อนลงมายังปากซัน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอบึงกาฬ ในท้องที่จังหวัดหนองคายก็ได้ การเคลื่อนกำลังของเวียดนามมายังปากซัน หากเกิดขึ้นจริงจะกระทบกระเทือนต่อประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก เพราะพวกญวนอพยพอยู่ทั่วบริเวณชายแดนในเขตไทย อย่างน้อยก็อาจจะมีความเคลื่อนไหวประสานงานกันระหว่างญวนอพยพกับกองกำลังเวียดนามเช่นการลำเลียงอาวุธและเสบียงอาหาร การแทรกซึม เป็นต้น หากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้เกิดปัญหาระหว่างลาว-ฝรั่งเศสกับไทยที่ไม่พึงประสงค์ได้...⁷

ต่อมาแผนกสืบสวนและหาข่าวของหน่วยงานควบคุมชาวเวียดนามอพยพได้เสนอรายงานความเห็นลับ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถึงเรื่องการที่กองทัพเวียดนามรุกกรณลาว เพราะมีจุดประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ 1.ยึดพื้นที่ประเทศลาวให้ได้มากที่สุด และ 2.เวียดนามหวังผลมากที่จะได้รับเสบียงอาหารจากพวกเวียดนามอพยพที่อยู่ในจังหวัดริมแม่น้ำโขงคือหนองคายและนครพนมเพื่อให้เพียงพอแก่การเลี้ยงกองทัพของฝ่ายเวียดนามที่บุกรุกเข้ามา⁸ ซึ่งในเรื่องการยึดพื้นที่ประเทศลาวของฝ่ายเวียดนามในช่วงปีดังกล่าวทำให้ไทยระแวงมากกว่าจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อไทยเนื่องจากว่าบริเวณชายแดนภาคอีสานของไทยมีชาวเวียดนามอพยพจำนวนมากอาศัยอยู่ ดังนั้นการประสานงานกันระหว่างกองกำลังของฝ่ายเวียดนามกับผู้อพยพชาวเวียดนามอาจเกิดขึ้น และอาจก่อปัญหามากมายตามมาได้ แต่จากคำสัมภาษณ์ย้อนหลังเหตุการณ์ของหวอ งเวียน ซาป(Vo Nguyen Giap) ผู้บัญชาการรบของฝ่ายเวียดนามต่อแอสตันลีย์ คาร์นาวานในปี พ.ศ. 2533(ค.ศ.1990) ได้กล่าวถึงเหตุที่เลือกเดียนเบียนฝูเป็นฐานที่มั่นของฝ่ายเวียดนามว่าเขาตั้งใจให้ฝรั่งเศสเข้าใจผิดว่ากองทัพเวียดนามอาจจะบุกข้ามพรมแดนจากเดียนเบียนฝูเข้าไปยึดครองลาว ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ใต้ปกครองของฝรั่งเศส และในเดือนเมษายน 2496 ซาปก็ส่งกองทัพบุกข้ามพรมแดนเข้าไปในลาวจริง ๆ และกองทัพเวียดนามก็เคลื่อนเข้าไปจนถึงหลวงพระบาง แต่จากนั้นก็ถอนกำลังออกมา เพราะเวียดนามไม่ได้มีเจตนาจะยึดครองลาว เพียงแต่ต้องการทำให้ฝรั่งเศสเห็นว่า ถ้าหากเวียดนามจะยึดลาวจริง ๆ ก็อาจทำได้เพราะฝรั่งเศสคงจะส่งกองทัพจำนวนมากมา

⁷ หจข.มท.0201.2.1.14/19 ฉบับเฉพาะที่ต.33/2496 เรื่องสถานการณ์ในลาว เดือนเมษายน 2496

⁸ พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ,อ้างแล้ว,หน้า 136.

ประจำที่เดียนเบียนฟู เพื่อขับไล่ฝ่ายเวียดมินห์ และสกัดไม่ให้คอมมิวนิสต์ขยายตัวเข้าไปในลาว ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น ชาปม่นใจว่า หากทำสงครามใหญ่ที่เดียนเบียนฟู เวียดมินห์จะเป็นฝ่ายชนะในที่สุด⁹

แม้ว่าจะได้รับการเปิดเผยจากชาป ผู้บัญชาการรบของฝ่ายเวียดมินห์ หลังเหตุการณ์ผ่านไป แล้วว่าแท้ที่จริงแล้วกองทัพเวียดมินห์มิได้มีเจตนาจะยึดครองลาวจริงก็ตาม แต่สถานการณ์ภายในไทยขณะนั้นกล่าวได้ว่า ทันทที่ที่ได้รับรายงานความเห็นลับจากหน่วยควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้จัดให้มีการประชุมครั้งพิเศษขึ้นในเวลา 21.00 น. ของกลางดึกวันที่ 29 เมษายน 2496 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 44 คน ซึ่งรวมบุคคลสำคัญ อาทิเช่น พล.ท.บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานการประชุม พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ.เดช เดชปดิยูทธ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พระยารามราชภักดี ปลัดกระทรวงมหาดไทย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร อธิบดีกรมมหาดไทย พระนิกรบดี อธิบดีกรมราชทัณฑ์ พล.ต.ท.พระพิณิจชนคดี รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายปราบปราม ชุนบำรุงรัตนบุรี (แทน)ผู้ว่าราชการภาค 4 ชุนนครรัฐเขตต์ รักษาการรองผู้ว่าราชการภาค 6 พ.ต.ท.เจริญฤทธิ์ จารัสโรมรัน ประจำกองบังคับการตำรวจนครบาล และร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ นายทะเบียนกลางควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ประจำกองตำรวจสันติบาล เข้าร่วมหารือ

การประชุมดังกล่าวมีเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นการเร่งด่วนคือเรื่องเหตุการณ์ชายแดนภาคอีสาน เพราะขณะนี้เป็นที่เข้าใจว่าเวียดมินห์อาจจะตีหลวงพระบางในเร็ว ๆ นี้ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องเตรียมการป้องกันให้พร้อมและเตรียมประกาศภาวะฉุกเฉินทุกแห่ง ดังรายละเอียดการประชุมดังนี้

ขณะที่สถานการณ์ในลาวฝ่ายเวียดมินห์กำลังเปิดฉากรุกรานลาวอย่างหนักกองทัพของฝ่ายเวียดมินห์ กำลังรุกมุ่งเข้าสู่เมืองหลวงพระบางอันเป็นเมืองหลวงของลาว และบางส่วนอาจเข้าโจมตีเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดหนองคายและปากซัน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอบึงกาฬ การสู้รบ อาจดำเนินต่อไปอย่างรุนแรงใกล้เขตแดนไทย นอกจากนี้ยังคาดคะเนว่าประเทศไทยอาจจะถูกรุกรานด้วย ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้ดำเนินการอพยพทันที¹⁰

⁹ สุด จอนเจดลิน, "ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรมอญถึงปัจจุบัน", หน้า 195.

¹⁰ หจข.มท.0201.2.1.14/19 ด่วนมากลับเฉพาะที่ น.8276/2496 เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาว วันที่ 29 เมษายน 2496

และจากผลของการประชุมในวันดังกล่าวทางกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการออกคำสั่งดังต่อไปนี้คือ

1.ตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้น 2 กอง คือ ตั้งกองบัญชาการตำรวจรักษาชายแดน และตั้งกองอำนวยการกลางที่จังหวัดนครราชสีมา มีพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ รมช.มหาดไทยและอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้บัญชาการ จัดตำรวจหมู่ละ 13 นาย วางกำลังตลอดชายแดนแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเขตไทยยาวประมาณ 700 กิโลเมตร มีระยะห่าง กัน 10 กิโลเมตร ต่อ 1 หมู่ รวมเป็น 70 หมู่ ส่วนสาเหตุการจัดตั้งกองกำลังตามชายแดนในครั้งนี้เป็นตำรวจไม่ใช่ทหารนั้น ในงานศึกษาของชุมสาย ไชยวัต เรื่อง**บทบาททางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ พ.ศ.2490-2500(2538)** กล่าวว่า “เป็นข้อตกลงระหว่างไทยและฝรั่งเศสที่ห้ามมิให้ส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการตามแนวชายแดนลาวในรัศมี 25 กิโลเมตร ดังนั้นกองกำลังที่ตั้งบริเวณชายแดนจึงเป็นตำรวจที่มีความสามารถในการรบแบบกองโจร”¹¹

2. สั่งการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายให้สำรวจข้าวสาร ข้าวเปลือกตามโรงสี ร้านค้า คหบดี ที่มีอยู่จัดทำบัญชีไว้ทั้งสิ้น โดยอนุญาตให้ชาวเวียดนามขนย้ายได้คราวละไม่เกิน 10 กิโลกรัม

3.มีคำสั่งให้ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ นายทะเบียนกลางควบคุมชาวเวียดนามอพยพ **ดำเนินการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามที่เป็นหัวหน้าสมาคมลับเวียดมินห์ จำนวน 5,000 คน จากจังหวัดหนองคายไปไว้จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการด่วน**¹²

ดังนั้นจะพบว่าในพ.ศ.2496 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพซึ่งเป็นผู้ที่รัฐบาลสงสัยว่านิยมลัทธิคอมมิวนิสต์เวียดมินห์หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ให้การสนับสนุนโฮจิมินห์ออกจากพื้นที่ชายแดนภาคอีสานก็ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจังและทำกันเฉพาะในจังหวัดใหญ่ ๆ ทางภาคอีสาน โดยรัฐบาลได้ดำเนินมาตรการดังนี้คือ 1.เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพให้ไปอยู่จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2.เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปอยู่จังหวัดพิจิตรและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

¹¹ ชุมสาย ไชยวัต, "บทบาททางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ พ.ศ.2490-2500", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 41.

¹² หจข.มท.0201.2.1.14/19 ด่วนมากลับเฉพาะที่ น.8276/2496 เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาว วันที่ 29 เมษายน 2496

5.1.1 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2496

หลังจากทางกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการไปเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2496 ให้ร.ต.อ.หลวงโหม รอนราญ นายทะเบียนกลางชาวเวียดนามอพยพ เป็นผู้ดำเนินการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามในอำเภอ เมือง อำเภอท่าบ่อ และอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น ร.ต.อ.หลวงโหม รอนราญกล่าวว่า “แผนการณ์เคลื่อนย้ายหัวหน้าสมาคมลับเวียดนามที่ไปกักกันไว้ที่จังหวัด เพชรบูรณ์นั้นเป็นนโยบายที่รัฐบาลได้เตรียมเอาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 จนถึงกับซื้อที่ดิน 200 ไร่ ที่ตำบลแห่งหนึ่งทางทิศเหนือตัวเมืองเพชรบูรณ์ 17 กิโลเมตร และจัดสร้างโรงตำรวจ ขนาดกองร้อยไว้แล้ว”¹³ ดังนั้นเมื่อรัฐบาลได้รับรายงานถึงสถานการณ์ที่กำลังคับขันในลาวขณะนี้ เพราะฝ่ายเวียดนามที่เปิดฉากโจมตีฝรั่งเศสในลาวอย่างหนัก จึงได้มีแผนการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนาม อพยพไปกักกันยังจังหวัดเพชรบูรณ์ทันที

ในวันที่ 30 เมษายน 2496 ทางกระทรวงมหาดไทยได้จัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับสถานการณ์ ด้านอินโดจีนอีกครั้ง แต่การประชุมในวันนี้ เป็นเพียงการรับเอาผลของการประชุมในวันที่ 29 เมษายน มาชี้แจงให้หลายฝ่ายทราบเพื่อจะได้เตรียมการปฏิบัติโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการอพยพชาวเวียดนาม ดังนี้คือ

ประการแรก ให้แจ้งวิทยุหรือโทรเลขให้ผู้ว่าการภาค 4 และผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เตรียมอพยพชายฉกรรจ์ชาวเวียดนาม อายุระหว่าง 18-45 ปีไว้ให้พร้อม

ประการที่สอง ให้แจ้งวิทยุหรือโทรเลขให้ผู้ว่าราชการภาค 6 และผู้ว่าราชการจังหวัด เพชรบูรณ์ให้ทราบเรื่องที่จะต้องเตรียมรับชาวเวียดนามที่จะอพยพจากจังหวัดหนองคายและเพื่อความ สะดวกในการเคลื่อนย้าย ให้ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ แจ้งจำนวนชาวเวียดนามที่จะอพยพให้ทราบ ล่วงหน้าเป็นคราว ๆ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบเพื่อจะได้ติดต่อขอรถไฟขบวนพิเศษ จากจังหวัด อุดรธานี มาที่สถานีรถไฟสะพานหิน จังหวัดพิจิตร สำหรับการเดินทางจากสถานีสะพานหิน ไปพักที่ เพชรบูรณ์ นั้นระยะทางรถวิ่งประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง (ระยะทาง 120 กิโลเมตร) ควรให้ชาวเวียดนาม อพยพเหล่านี้เดินทางทอดเดียวไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ทันที¹⁴

¹³ พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ, อ้างแล้ว, หน้า 136.

¹⁴ หจข.มท.0201.2.1.14/17 บันทึกรายงานการประชุมเรื่องเกี่ยวกับสภาพการณ์ด้านอินโดจีน ณ ห้องปลัด กระทรวงมหาดไทย วันที่ 30 เมษายน 2496

ภายหลังจากประชุมและปรึกษาหารือกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในวันเดียวกันนั้นทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ และผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค 4 เพื่อให้แต่ละจังหวัดนำนโยบายเรื่องการเคลื่อนย้ายประกาศให้ชาวเวียดนามในท้องที่ของตนทราบถึงความจำเป็นที่รัฐบาลต้องดำเนินการเคลื่อนย้ายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างไรก็ตามในเนื้อหาของหนังสือที่ได้ส่งถึงส่วนราชการต่าง ๆ ข้างต้นก็ได้กล่าวถึงเหตุผลที่แท้จริงของการอพยพชาวเวียดนามไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์แต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการชี้แจงในทำนองว่าการอพยพครั้งนี้เพื่อต้องการขยับขยายที่ทำกินของชาวเวียดนามให้มากขึ้นเท่านั้น

ตามที่กระทรวงมหาดไทย ได้จัดระเบียบการพักอาศัยให้ชาวญวนเข้ามาในพระราชอาณาจักร โดยมีที่อยู่และประกอบอาชีพด้วยเห็นแก่มนุษยธรรมและความสัมพันธ์อันดี ซึ่งได้มีระหว่างกันมาช้านานแล้วเป็นผลให้ชาวญวนลี้ภัย ได้มีการกินอยู่ดีตามควรแก่อัตภาพ และเพื่อเป็นการขยับขยายที่ทำกินของชาวญวนลี้ภัยให้มากขึ้นจึงจำเป็นต้องแก้ไขระเบียบการเดิมของกระทรวงมหาดไทยเสียใหม่บางส่วนโดยวิธีเคลื่อนย้ายชาวญวนลี้ภัยในจังหวัดหนองคายจากที่พักอาศัยในปัจจุบันนี้ให้อยู่ในที่ ๆ ได้กำหนดขึ้นใหม่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อความสุขเกษมสำราญของชนหมู่หนึ่งซึ่งทางราชการจะได้จัดอำนวยความสะดวกในการเดินทางจนถึงที่พักอาศัยใหม่¹⁵ (เน้นโดยผู้เขียน)

และหลังจากได้ประกาศว่าจะทำการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามในอำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ และอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่นาน ทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้รับรายงานความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามในระยะแรกว่า "เมื่อทราบคำสั่งให้อพยพและกลับถึงบ้านทุกคนเสียใจ มีดวงหน้าเศร้าสลด ร้านค้า และบ้านเรือนทุกหลังคาปิดประตูมุด ไม่มีการไปมาหาสู่กัน รุ่งขึ้นมีการเลิกค้าขายทั้งในตลาดขายของสด และสินค้าอื่นในร้านจะเป็นสินค้าหรือสิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพประจำวัน ได้นำออกขายในราคาถูก ๆ เป็นส่วนมาก มีบางคนที่น่าฝัก ปลูกเพื่อนำไปขายตลาดสด ก็มีบางพวกคอยกีดกัน ห้ามมิให้นำไปขายต้องหอบกลับ จากการสังเกตในวันต่อมาผู้ขายหายหน้าไปเป็นลำดับตามที่สืบสวนทราบว่าหลบหนีเข้าป่าไปทางจังหวัดอุตรดิตถ์ บ้าง ขึ้นไปตามโคกซวด ข้ามฟากไปลาวบ้าง หลบซ่อนตัวอยู่ในป่า ซ่อนตัวอยู่ในบ้านไม่

¹⁵ หจข.มท.0201.2.1.14 ฉบับเฉพาะด่วนมากที่ 220/2496 เรื่องการเคลื่อนย้ายชาวญวนลี้ภัยบางส่วน วันที่

ยอมออกนอกบ้านบ้าง ที่ปรากฏตัวเดินตามถนนหนทางมีจำนวนน้อยลงทุกวัน ส่วนพวกผู้หญิง มีการจับกลุ่มเดินขบวนไปยื่นคำร้อง ร้องให้ต่อนายอำเภอ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่อำเภอ ทั้งในบ้านและที่ว่าการอำเภอ และชี้แจงประการใดก็ไม่ยอมเชื่อฟัง”¹⁶ นอกจากนั้น ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ในฐานะหัวหน้าควบคุมชาวเวียดนามอพยพยังได้รายงานถึงพฤติกรรมของชาวเวียดนามที่ตั้งตัวเป็นหัวหน้าชาวเวียดนามคนอื่น ๆ ในท้องที่ที่ถูกเคลื่อนย้ายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ว่า ภายหลังทราบประกาศจากทางการ คนกลุ่มนี้ได้ทำการเรียกประชุมชาวเวียดนามหลายแห่ง ซึ่งการเรียกประชุม ในแต่ละแห่งจะมีชาวเวียดนามเข้าร่วมไม่เกิน 10 คน เพื่อสั่งการดังนี้คือ

ประการแรก ให้ชาวเวียดนามที่เป็นชายหลบออกจากบ้านอย่าให้ตำรวจจับได้

ประการที่สอง บังคับให้ผู้หญิงหยุดการค้าขายและรวมตัวกันร้องให้ ขอให้งดการเคลื่อนย้ายและขัดขวางการลำเลียงคน

ประการที่สาม บังคับให้ทุกบ้านติดรูปไฮจิมีนห์ และธงแดงดาวเหลือง ถ้าผู้ใดไม่กระทำตามก็ประกาศว่าทรยศต่อชาติ และใช้อำนาจมีดทำร้าย หรือจับฆ่าฟัน

ประการสุดท้าย หากชาวเวียดนามผู้ใดขัดขืนคำสั่ง ในเรื่องนี้ทางการสืบทราบว่าสูญหายไป แล้วหลายคน¹⁷

จากความเคลื่อนไหวที่ทางราชการได้สืบทราบมาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของชาวเวียดนามอย่างเห็นได้ชัด ส่วนการที่พบว่าผู้ชายเริ่มหายหน้าหรือว่าหลบหนีเข้าป่าไปนั้น เนื่องจากว่ารัฐบาลต้องการอพยพเฉพาะชายฉกรรจ์ แม้ว่ารัฐบาลจะได้เตรียมการดำเนินงานเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคาย ไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ จนถึงขั้นวางแผนการรับชาวเวียดนามจำนวน 5,000 คนเข้าไปอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 20 พฤษภาคม 2496¹⁸ รวมถึงจัดเตรียมงบประมาณที่ต้องใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น เกือบ 3 ล้านบาทแล้วก็ตาม¹⁹ แต่ยังไม่ทันที่การจับกุมชาวเวียดนามจะเริ่มขึ้น จอมพล ป.

¹⁶ หจข.มท.0201.2.1.14/8 ฉบับเฉพาะด่วนที่ 251/2496 เรื่องความเคลื่อนไหวทางชายแดน วันที่ 15 พฤษภาคม 2496

¹⁷ หจข.มท.0201.2.1.14/18 ฉบับเฉพาะด่วนที่ 61/2496 การเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามระหว่างวันที่ 7-12 พฤษภาคม 2496 วันที่ 13 พฤษภาคม 2496

¹⁸ หจข.มท.0201.2.1.14/19 เรื่องแผนการรับคนญวนเข้าอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 1 พฤษภาคม 2496

¹⁹ หจข.มท.0201.2.1.14/19 เรื่องงบประมาณวงเงินที่ต้องใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายชาวญวน จังหวัดหนองคาย ไปจังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 1 พฤษภาคม 2496

พิบูลสงคราม ก็ได้มีหนังสือระดับคำสั่ง การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ไว้ชั่วคราว ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2496²⁰ ส่วนสาเหตุที่ยกเลิกคำสั่งครั้งนี้ ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเป็นเพราะเหตุใด แต่ถามถ้อยแถลงของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อคณะรัฐมนตรีในวันที่ 22 พฤษภาคม 2496 กล่าวแต่เพียงว่า”โดยความแห่งแสงของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นที่ปรากฏชาวเวียดนามอพยพจึงได้ยื่นคำร้อง ขอไม่ให้ไป ดังนั้นแผนการณดังกล่าวจึงต้องระงับไว้ก่อน”²¹

ถึงแม้คำสั่งการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ จะถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ก็ตาม แต่ทางการก็ยังได้รับรายงานเพิ่มเติมว่ามีชาวเวียดนามที่อยู่ในอำเภอท่าบ่อ ได้แสดงปฏิกิริยาที่รุนแรงกว่าชาวเวียดนามท้องถิ่นอื่น ๆ กล่าวคือมีแผนที่จะดำเนินการก่อวินาศกรรมและก่อความวุ่นวายขึ้นในระหว่างวันที่ 13-14 พฤษภาคม 2496 อันเป็นวันเตรียมการและวันที่จะมีการเคลื่อนย้ายคนเวียดนามไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้คือ

ประการแรก ระหว่างวันที่ 9-10-11 พฤษภาคม 2496 ชาวเวียดนามได้ซื้อเมล็ดพืชหรือมีดปลายแหลมขนาดเล็กมอบให้เด็กชาย หญิง ที่มีอายุระหว่าง 10-14 ปีเรียกว่า”เหล่าผู้ตาย” ซ่อนไว้ในตัวทุกขณะ เด็กเหล่านี้จะได้รับคำสั่งจากผู้ใหญ่ให้เป็นคนคอยทำร้ายเจ้าพนักงานควบคุมชาวเวียดนามไปจังหวัดเพชรบูรณ์

ประการที่สอง ให้หญิงสาว หรือคนแก่ จำนวนมาก ตัดผมสั้นแบบชาย บางคนตัดผมสั้นแบบหญิง(จรดไหล่) ทั้งที่บ้านศรีเชียงใหม่ และบ้านหม้อ อำเภอท่าบ่อ การตัดผมเพื่อเตรียมตัวเข้าขัดขวางเจ้าพนักงาน มิให้ควบคุมชายชาวเวียดนามได้สะดวกหรือไม่ได้เลย หากจำเป็นก็ทำร้ายต่อสู้ด้วยมือเปล่า ผมสั้นเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานจับผมดึง ชูดลากได้ และที่บ้านศรีเชียงใหม่มีการไว้ทุกข์เมื่อเจ้าหน้าที่สอบถามก็ได้รับคำตอบว่า เพราะชายที่เป็นญาติจะจากไปในที่กั้นดารคงต้องตายเป็นแน่ จึงไว้ทุกข์ส่งท้าย

ประการสุดท้าย ในระหว่างวันที่ 13-14 พฤษภาคม 2496 อันเป็นวันรวมชายฉกรรจ์ชาวเวียดนามที่จะอพยพไปจังหวัดเพชรบูรณ์ พวกที่หลบหนี หรือหลบซ่อนตัว ดังที่ได้รับรายงานแล้วนั้น จะกลับเข้ามายังหมู่บ้านของตนทำการเผาบ้านเรือน สถานที่ราชการทั้งหมดพร้อมกัน ในขณะเดียวกัน ก็ทำ

²⁰ หจช.มท.0201.2.1.14/19ที่ 106/2496 เรื่องรายงานเหตุการณ์ด้านอินโดจีน วันที่ 10 พฤษภาคม 2496

²¹ หจช.มท.2.3 ฎวนอพยพ หนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2496

ร้ายเจ้าพนักงานทุกคน ด้วยกำลังอาวุธ แต่พอทางการมีคำสั่งระงับการอพยพ เหตุการณ์ข้างต้นจึงไม่เกิดขึ้น²²

นอกจากปฏิบัติการของชาวเวียดนามในเขต อำเภอบ่าบ่อแล้ว อีกท้องที่หนึ่งที่ได้รับแจ้งรายงานปฏิบัติการของชาวเวียดนามคืออำเภอมืองหนองคาย ที่นี้มีเพียงแต่การประชุมของผู้หญิงเพื่อยับยั้งการเคลื่อนย้ายไปจังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้น แต่ไม่มีการเตรียมการตอบโต้มากเท่าชาวเวียดนามในอำเภอบ่าบ่อที่มีการตัดผมและการซื้อมีดพับเตรียมไว้

เกี่ยวกับปฏิบัติการของผู้อพยพดังกล่าว หลายฝ่ายมองว่าเป็นเพราะได้ฟังคำแนะนำของผู้เป็นหัวหน้าสมาคมลับ เพื่อยับยั้งคำสั่งของทางราชการ อย่างไรก็ตาม จากรายงานดังกล่าวข้างต้น ทำให้รัฐบาลมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ทำการตรวจสอบว่าผู้ชายบ้านใดหลบหนีหายไปบ้าง และให้จับคนที่ที่บ้านที่ผู้ชายแดงดาวเหลือง ทุก ๆ บ้าน และทุก ๆ ตำบล²³ นอกจากนั้นทางการยังได้วางแผนวิธีการการจับกุมชาวเวียดนามให้รัดกุมและเป็นความลับที่สุดต่อไป²⁴ เพื่อมิให้ชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นรู้ตัวก่อนและหลบหนีไปได้อีก

5.1.2 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปอยู่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2496

หลังจากรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคายไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์แล้ว ในขณะที่สถานการณ์การสู้รบระหว่างฝ่ายเวียดนามกับฝรั่งเศสในลาว ยังคงดำเนินอยู่ รัฐบาลยังได้รับรายงานมาว่า ชาวเวียดนามจำนวนมากลอบตั้งสมาคมลับ เพื่อทำการสนับสนุนขบวนการเวียดนามในลาวโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคอีสาน และได้มีการเรียกรับเงินส่งไปช่วยขบวนการเวียดนามที่สู้รบกับฝรั่งเศส นอกจากนี้ยังส่งเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนอาวุธไปสนับสนุนขบวนการดังกล่าว ด้วยวิธีการลักลอบนำออกตามพรมแดนต่อกับลาว²⁵ เพื่อกระตุ้นมิให้ชาวเวียดนามที่ฝึกไปให้ชนิพนธ์สนับสนุนการดำเนินงานของขบวนการเวียดนามที่ปฏิบัติการอยู่

²² หจช.มท.0201.2.1.14/8 ฉบับเฉพาะด่วนมากที่สุดที่ 251/2496 เรื่องความเคลื่อนไหวทางชายแดน วันที่ 15 พฤษภาคม 2496

²³ หจช.มท.0201.2.1.14/18 ฉบับเฉพาะด่วนที่ 66/2496 การปฏิบัติงานในระหว่างวันที่ 10-13 พฤษภาคม 2496 วันที่ 13 พฤษภาคม 2496

²⁴ หจช.มท.0201.2.1.14/18 ฉบับเฉพาะด่วนที่ 66/2496 การปฏิบัติงานในระหว่างวันที่ 10-13 พฤษภาคม 2496 วันที่ 13 พฤษภาคม 2496

²⁵ หจช.มท.0201.2.1.36/35ฉบับที่ 231/2496 เรื่องรายงานขอราชการ วันที่ 6 มิถุนายน 2496

ในป่าและภูเขาในลาวขณะนี้ได้ ดังนั้น การจับกุมตัวชาวเวียดนามที่ฝึกไฟในโห่ซิมินห์ จึงได้เริ่มต้นอย่างกะทันหันในเช้าตรู่วันที่ 21 พฤษภาคม 2496 โดยจุดหมายของการจับกุมครั้งนี้เพื่อที่จะเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามออกจากพื้นที่ชายแดนส่งไปควบคุมไว้ยังจังหวัดพัทลุงแห่งเดียว การจับกุมชาวเวียดนามครั้งนี้รัฐบาลได้ดำเนินการจับกุมเฉพาะชายฉกรรจ์อายุระหว่าง 16-45 ปี ในหลายอำเภอ ในจังหวัดหนองคาย เช่นที่อำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอโพนพิสัย และอำเภอบึงกาฬ โดยร.ต.อ หลวงโหมรอนราญ ได้เปิดเผยถึงวิธีการจับกุมและจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมในวันที่ 21 พฤษภาคม 2496 ว่า

เข้ามีแต่วันที่ 21 พฤษภาคม 2496 ได้ดำเนินการจับกุมคนญวนชายในจังหวัดหนองคาย พร้อมกัน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอท่าบ่อ ครั้งแรกตอนเอามาทั้งหมดที่มีตัวอยู่จึงมีอำเภอละไม่น้อยกว่า 1,000 คน **ครั้งนี้ได้ตัวมาแล้วก็ตรวจสอบคนที่ไม่ได้บุชารูปโห่ซิมินห์ และธงฉนวนแดงปล่อยตัวไป** ในตอนกลางคืน ได้รับวิทยุจาก อำเภอท่าบ่อ ว่าได้ญวนไว้ 145 คน ก็เป็นอันว่าเกือบพอจำนวน 500 คน แต่ปรากฏว่า อำเภอโพนพิสัย และอำเภอบึงกาฬ ส่งตัวมาอีก 200 คนเศษ ทั้ง ๆ ที่ทางกองอำนวยการยังมีได้สั่งการไป เมื่อเอาตัวมาแล้วก็จำต้องส่งไป ²⁶(เน้นโดยผู้เขียน)

จากการเปิดเผยถึงวิธีการจับกุมชาวเวียดนามอพยพของร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ในครั้งนั้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่ารัฐบาลมุ่งดำเนินนโยบายเข้มงวดต่อชาวเวียดนามที่นิยมศรัทธาในโห่ซิมินห์และขบวนการเวียดนามหรืออย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามเมื่อได้สำรวจจำนวนชายฉกรรจ์ที่ถูกอพยพไปยังจังหวัดพัทลุง **รุ่นแรก**นี้ปรากฏว่ามีจำนวนมากถึง 540 คนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นช่างไม้ ช่างตัดเสื้อ ช่างเหล็ก ช่างเครื่องยนต์ และมีนายแพทย์ และวิศวกรไฟฟ้าบ้าง ทั้งหมดได้ถูกนำตัวขึ้นรถเดินทางไปขึ้นรถไฟขบวนพิเศษที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อเวลา 10.00 น. และไปถึงจังหวัดพัทลุงในวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 22 พฤษภาคม 2496 ภายใต้การอำนวยการของ พ.ต.อ ขุนศุภกิจวิเลขาการ ร.ต.อ หลวงโหมรอนราญ ผู้ว่าราชการจังหวัดและปลัดจังหวัด จากนั้นได้เปลี่ยนมาอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ 78 นายอันมี ร.ต.อ. สมิต พูลสวัสดิ์ ร.ต.อ. ถวิล สุวพัทตร์ ร.ต.ต.ประพนธ์ กลิ่นบัว ร.ต.ต สมบุญ พรหมสวัสดิ์ และร.ต.ต.ผจญ สัจจะวิไล เป็นหัวหน้าจนถึงจังหวัดพัทลุง²⁷ ส่วนสถานที่ที่ทางราชการได้จัดให้ชาวเวียดนามอพยพรุ่นแรกไปพักนั้น เป็นพื้นที่ไร่กรรมทดลองของกรมการศึกษารวม อยู่ห่าง

²⁶ พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ, อังแล้ว, หน้า 137.

²⁷ หจช.มท.2.3 ญวนอพยพ หนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2496

จากจังหวัด 12 กิโลเมตร **ส่วนรุ่นที่สอง**นั้น มีจำนวน 180 คน ไปถึงจังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2496 ดังนั้นจะพบว่ามีชาวเวียดนามถูกจับกุมตัวไปควบคุมยังจังหวัดพัทลุง รุ่นแรกและรุ่นที่สอง เป็นจำนวนกว่า 700 คน และต่อมาในวันที่ 22 มิถุนายน 2496 รัฐบาลก็ได้ดำเนินการจับกุมตัวชาวเวียดนามอพยพที่ตั้งตัวเป็นหัวหน้าและเจ้าหน้าที่สมาคมลับเวียดนามที่มาจากจังหวัดหนองคาย สกลนคร และนครพนม ซึ่งเป็นชาย 123 คนและหญิง 3 คน รวม 126 คนส่งไปควบคุมไว้ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้มีครอบครัวติดตามไปด้วยรวมเป็น 145 คน²⁸ในการจับกุมชาวเวียดนามครั้งนี้ได้มีการจับกุมหญิงชาวเวียดนามด้วย โดยทางการให้เหตุผลภายหลังจากการดำเนินงานไปแล้วว่า “แม้แต่หญิงก็มีความเข้มแข็งสามารถจับอาวุธเข้าต่อสู้ได้ และมีเลือดเสียสละไม่แพ้ผู้ชาย”²⁹

การจับกุมชาวเวียดนามไปควบคุมยัง 2 จังหวัดภาคใต้ครั้งนั้นนับว่ากะทันหันและเชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของชาวเวียดนามอย่างมาก เพราะเห็นได้จากจดหมายและโทรเลขร้องทุกข์ของครอบครัวชาวเวียดนามอพยพจากจังหวัดหนองคาย และจากหลายอำเภอในจังหวัดสกลนคร เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาเวียดนามหลายร้อยฉบับ ส่งถึงรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ในช่วงปลายเดือน มิถุนายน 2496 โดยสาระสำคัญของจดหมายร้องทุกข์มีดังนี้คือ³⁰

ประการแรก ขอให้ผ่อนผันการจับตัวไปกักกันไว้ยังจังหวัดพัทลุง

ประการที่สอง ขอให้พิจารณาปล่อยตัวชาวเวียดนามที่ถูกส่งตัวไปยังจังหวัดพัทลุง กลับมายังภูมิลำเนาเดิม เพื่อให้มาหาเลี้ยงครอบครัว

ประการที่สาม ขอให้รัฐบาลมีคำสั่งให้ชาวเวียดนามที่อยู่ในจังหวัดสกลนครอยู่อย่างมีความสุข โดยไม่มีการอพยพไปไหนอีก

ประการที่สี่ ขอให้ฝ่ายปกครองรักษาความสงบ ปราบปรามพวกฉวยโอกาสปลอมตัวเป็นเจ้าของพนักงานขู่เชิญมาลักเอาสิ่งของต่าง ๆ

ประการสุดท้าย ขอให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นภายใต้การอำนวยการของร.ต.อ.หลวงไหมรอนราญ อย่าได้เขียนตี อันไม่เป็นธรรมต่อมนุษย

²⁸ พันตำรวจโท หลวงไหมรอนราญ, อ้างแล้ว, หน้า 138.

²⁹ หจข.(3)สร.0201.24/1ลับเฉพาะด่วนมากสภาป้องกันราชอาณาจักรที่ 6486/2496 เรื่องการอพยพญวนวันที่ 17 กันยายน 2496

³⁰ หจข.สร.0201.37.6/11 พลเมืองอินโดจีนหนีความบีบคั้นการเก็บภาษีอากรเข้ามาประเทศไทย (ปี 3) ระหว่างพ.ศ.2480-2496

ในส่วนที่เกี่ยวกับจดหมายและโทรเลขร้องทุกข์ของชาวเวียดนาม นอกจากจะได้อธิบายถึงความทุกข์ยากและขอความเห็นใจจากทางการแล้ว ชาวเวียดนามยังได้กล่าวพาดพิงถึงพฤติกรรมไม่งามระหว่างปฏิบัติหน้าที่จับกุมชาวเวียดนามของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งนำโดยร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ว่ามีความไม่เป็นธรรม (ดูเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก) ดังนั้นพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ในฐานะอธิบดีกรมตำรวจและรับผิดชอบดูแลงานเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ จึงได้มีคำสั่งให้ทำการสืบสวนถึงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคาย ไปอยู่ที่ควรงกุ๊ก จังหวัดพัทลุง กับนิคมขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่ามีการปฏิบัติที่ไม่เรียบร้อยอย่างไร และได้รายงานยืนยันปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวเสนอไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2496 ว่า

ในวันที่ทางการได้ทำการควบคุมชาวญวนนั้น ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ เป็นผู้อำนวยความสะดวกเคลื่อนย้าย ชาวญวนได้แสดงอาการขัดขืน ห้อมล้อมรถที่ลำเลียงคน และนอนขวางทางไม่ให้รถเคลื่อนที่ ตำรวจต้องยืนเรียงรายกับคนญวน และใช้เครื่องสูบน้ำรดดับเพลิง ฉีดใส่คนญวนที่นอนขัดขวาง ส่วนที่ว่าตำรวจทุบตีเตะนั้น สอบสวนแล้วได้ความว่าตำรวจที่ปฏิบัติการในวันนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละมุนละม่อมที่สุด ไม่ได้ทำอันตรายใครเลย ข้อกล่าวหาที่ว่านี่จึงไม่เป็นความจริง³¹ (เน้นโดยผู้เขียน)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ จะยืนยันว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุมชาวเวียดนามครั้งนั้นด้วยความละมุนละม่อมที่สุดก็ตาม แต่การดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่เข้มงวดและควบคุมต่อผู้ฝึกฝืนให้ชิมินห์ครั้งนี้ นับว่าส่งผลกระทบต่อจิตใจของชาวเวียดนามอพยพกลุ่มที่สนับสนุนให้ชิมินห์อย่างมากเพราะนอกจากจะปรากฏให้เห็นจากคำร้องทุกข์ดังข้างต้นแล้ว ยังพบว่ามิชาวเวียดนามกลุ่มหนึ่งในท้องที่อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ซึ่งมีนายไก่อหลาง และนายบาพั๊ด เป็นผู้นำประท้วงนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปควบคุมยัง 2 จังหวัดภาคใต้ ได้ออกคำสั่งให้ชาวเวียดนามทุกคนโกนหัวเป็นการไว้ทุกข์แก่ครอบครัวชาวเวียดนามที่ถูกทางการสั่งอพยพ ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งสองคนยังออกคำสั่งมิให้ชาวเวียดนามด้วยกันค้าขายสินค้าให้แก่ชาวไทยและชาวเวียดนาม

³¹ หจข.สร.0201.37.6/11ที่ 15267/2496 เรื่องคนญวนที่ถูกเคลื่อนย้ายขอกลับไปอยู่จังหวัดสกลนคร วันที่ 24 สิงหาคม 2496

ที่เป็นพวกบัวดำ³² และจากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้รัฐบาลมีคำสั่งไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีชาวเวียดนามอพยพอาศัยอยู่ ให้ดำเนินการสอดส่องความเคลื่อนไหวชาวเวียดนามอพยพในท้องถิ่นของตนอย่างกวดขันและนำไปสู่การจับกุมตัวชาวเวียดนามจำนวน 20 คนในจังหวัดอุบลราชธานี ในข้อหาหนีขบวนการฝ่ายเวียดนาม³³

5.1.2.1 ปฏิบัติการของผู้อพยพชาวเวียดนามในนิคมควนกุฎ จังหวัดพัทลุง

ก. ปฏิบัติการของผู้อพยพชาวเวียดนามในนิคมควนกุฎ จังหวัดพัทลุงที่มีต่อ

ร.ต.อ. หลวงโหมรอนราญ ขณะไปตรวจจุดที่พักอาศัยในวันที่ 30 กรกฎาคม 2496

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2496 ขุนอักษรสารสิทธิ์ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมด้วยผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี และร.ต.อ. หลวงโหมรอนราญ ผู้อำนวยการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพ แห่งกรมตำรวจ ได้เดินทางไปจังหวัดพัทลุงโดยขบวนรถด่วน สำหรับผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แจ้งว่าจะไปดูผลการดำเนินการเกี่ยวกับการปกครองชาวเวียดนาม ที่ทางการจัดให้ไปอยู่จังหวัดพัทลุง และติดต่อเรื่องรถยนต์ที่จังหวัดพัทลุงส่งให้ไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้ในราชการของชาวเวียดนามอพยพ ส่วนร.ต.อ. หลวงโหมรอนราญนั้น ไปเพื่อพบเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการทำทะเบียนชาวเวียดนามอพยพในหน้าที่กองตำรวจสันติบาล และเวลา 13.00 ในวันเดียวกัน ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี และร.ต.อ. หลวงโหมรอนราญ พร้อมทั้งผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความประสงค์จะไปดูที่พักชาวเวียดนามอพยพที่ชายทะเลควนกุฎ โดยมีนายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงเป็นผู้นำ เมื่อถึงที่พักของผู้อพยพ ร.ต.ท. วาส ห้วนหน้าหมวดรักษาการณ์ชาวเวียดนามได้อยู่ประจำที่พักของเจ้าหน้าที่ เพราะการควบคุมชาวเวียดนามนั้น ตามข้อตกลงคือให้ตำรวจดูแลเฉพาะตามช่องทางที่ติดต่อจะไปยังบริเวณภายนอกเท่านั้น ภายหลังจากได้นำคูบริเวณที่พักและโรงอาหารแล้วก็ได้หยุดที่โรงอาหาร ชาวเวียดนามที่อยู่ ณ ที่นั้นก็ได้เข้ามาขอพบ ร.ต.อ. หลวงโหมรอนราญ เพื่อประสงค์จะสอบถามข้อความต่าง ๆ เป็นภาษาไทยบ้าง และเป็นภาษาเวียดนามบ้าง เท่าที่พบมีข้อความสำคัญที่ชาวเวียดนามได้ร้องเรียนในเรื่องจะกลับภูมิลำเนา

³² หจข. (3)สร. 0201.24/1 หนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ พาดหัวเรื่องว่า "อิสานโกนหัวไว้ทุกข์กันทุกครัวเรือน" ฉบับวันที่ 28 มิถุนายน 2496

³³ หจข. ก/ป 7/2496/มท. 8.41.2 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า "พบเอกสารญวน ไทย จีน ผู้ว่าการ รืบนามารักษาสันติบาล" ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2496

ล่าเนาเดิม โดยอ้างว่าร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ได้เคยให้คำมั่นสัญญาก่อนที่จะอพยพพวกเขาไปยังจังหวัดพัทลุงว่า จะให้มาอยู่เพียง 2 เดือนแล้วจะให้กลับ แต่บัดนี้เลยกำหนดมาแล้วก็ยังไม่ได้กลับ³⁴

ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ได้ชี้แจงว่าการที่พูดเช่นนั้นนั้นก็เนื่องจากคาดหมายว่าเหตุการณ์ทางชายแดนจะเป็นปกติซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็อาจจะได้กลับใน 2 เดือน แต่มาบัดนี้ตามเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ยังไม่ให้กลับไม่ได้จึงต้องอยู่ที่จังหวัดพัทลุงไปก่อน นอกจากนี้ก็มีการร้องเรียนในเรื่องคนชราและคนป่วยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ชี้แจงว่าได้เสนอไปยังทางการชั้นผู้ใหญ่แล้ว แต่ท่านยังไม่ให้กลับเช่นเดียวกัน ชาวเวียดนามบางคนได้ร้องเรียนว่า เขาเป็นชาวเวียดนามที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก่อนพวกอพยพ และได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวไว้แล้ว เขาควรจะได้กลับ ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ชี้แจงต่อว่า สำหรับคนที่เข้ามาก่อนหน้านี้ได้เสนอต่อทางการให้กลับได้แล้วให้รอฟัง นอกจากนี้ก็ได้ร้องขอกลับโดยเหตุผลต่าง ๆ เป็นต้นว่ามีหนี้สินค้างบ้าง รับทำงานเหมาไว้ยังไม่เสร็จบ้าง หรือมีครอบครัวอยู่ข้างหลังไม่มีใครรับภาระเลี้ยงดู ซึ่งร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ชี้แจงว่าในเรื่องเหล่านี้จะกลับไม่ได้ ให้อยู่ที่จังหวัดนี้ไปจนกว่าทางการจะสั่ง³⁵ มีชาวเวียดนามบางคนได้ร้องขอเรื่องขอให้พวกตนออกนอกเขตจังหวัดพัทลุงเพื่อไปหางานทำในจังหวัดอื่น ๆ เพราะจังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดเล็ก เท่าที่พวกเขาหางานกันได้อีกก็นับว่าเป็นส่วนน้อย และไม่สามารถจะหางานได้อีก ซึ่งในเรื่องนี้ ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ตอบไปว่าการจะออกไปเพื่อหางานนั้นไม่ได้ นอกจากองค์กรของรัฐบาลหรือเอกชนขอมาโดยผ่านทางผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการภาคก็คงไม่ขัดข้อง แต่ขอให้ตั้งใจทำงานอย่าได้เลื่องงานเพราะทางรัฐบาลต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากพออยู่แล้ว แต่เมื่อร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ และคณะผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี กำลังเตรียมตัวเพื่อขึ้นรถเพื่อจะกลับนั้น ได้มีชาวเวียดนามอพยพจำนวนมากได้ไปห้อมล้อมร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันนี้ นอกจากนี้ยังมีชาวเวียดนามคนหนึ่งเข้าไปล้มนอนก่อกองกับพื้นดินถนนหน้ารถยนต์ ร้องเป็นภาษาไทยซึ่งมีใจความว่า"ลูกเมียและแม่อยู่ข้างหลังจะอดตายหมดแล้ว ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ "ไม่ให้กลับตามสัญญา" ชาวเวียดนามผู้นี้ได้เกลือกก่อกองและร้องตะโกนเรียกชื่อร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ไม่ได้หยุด เป็นทำนองต่อว่า³⁶

³⁴ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ลับด่วนที่ 2885/2496 เรื่องพฤติการณ์เกี่ยวกับชาวญวนอพยพ วันที่ 31

กรกฎาคม 2496

³⁵ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ลับด่วนที่ 5803/2496 เรื่องพฤติการณ์เกี่ยวกับชาวญวน วันที่ 31 กรกฎาคม

2496

³⁶ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ลับด่วนที่ 5803/2496 เรื่องพฤติการณ์เกี่ยวกับชาวญวน วันที่ 31 กรกฎาคม

2496

เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ ร.ต.ท.वास หัวหน้าหมวดรักษาการณ์จึงได้ไปตามตำรวจในเครื่องแบบมา เพื่อคอยกันชาวเวียดนามที่เข้าห้อมล้อมและจะได้ช่วยกันจุดผู้ทีล้มนอนกลิ้งเกลือกนั้นให้ออกนอกทาง นอกจากนี้ยังมีชาวเวียดนามอีกผู้หนึ่งมาแสดงอาการเช่นเดียวกันคือ ล้มตัวลงนอนและปากก็ตะโกนเรียกชื่อหลวงโหมรอนราญ โดยใครจะจุดติงก็ไม่ยอมลุกขึ้น ดังนั้นนายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง จึงลงจากรถไปพูดกับชาวเวียดนามทั้งที่มาห้อมล้อมและช่วยจุดคนที่ล้มนอนโดยได้ชี้แจงว่า ทำอย่างนั้นไม่เหมาะ เรื่องทั้งหลายที่เป็นความเดือดร้อนและเรียกร้องทางการจะพิจารณาแก้ไขเป็นอย่างดีเท่าที่จะทำได้ ขอให้ทุกคนจงเชื่อฟังและอยู่ในอาการสงบหากต้อตั้งทางการก็จะต้องจัดการในทางอื่นต่อไป และเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 6 นายก็ได้มาถึงพร้อมด้วย ร.ต.ท.वास เพื่อช่วยกันห้ามปรามชาวเวียดนามกลุ่มนี้ให้อยู่ในความสงบและหากร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ยังคงอยู่ในรถเหตุการณ์อาจจะไม่สงบได้ นายจันทร์ สมบูรณ์กุล จึงได้ให้ผู้ที่ไปด้วยกับร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ซึ่งเป็นนายสิบตำรวจขับรถคันดังกล่าว ซึ่งมีขุนอักษรสารสิทธิ์ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้กำกับ ฯ รวมถึงร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ นั่งอยู่ออกเดินทางไปที่ทันที ต่อจากนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง ได้ไปที่โรงอาหารเพื่อชี้แจงแก่ชาวเวียดนามที่ยังรวมกันอยู่อีกครั้งหนึ่งว่า เรื่องความต้องการต่าง ๆ เท่าที่ได้ร้องเรียนไปยังจังหวัดแล้ว เช่นเรื่องคนชรา คนป่วย และหนี้สิน ก็ได้ติดต่อไปยังทางการที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงทางจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิมด้วยแล้ว ซึ่งบางรายก็ได้รับผลเช่นที่อำเภอท่าบ่อ ก็ได้ส่งไปรับเงินมาให้ลงชื่อแล้วส่งไปเพื่อเบิกเงินสงมาให้เป็นต้น จึงขอให้ทุกคนอยู่เป็นปกติเช่นที่ได้เคยมาแล้ว ซึ่งชาวเวียดนามเหล่านั้นก็เชื่อฟังและบอกกับผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงว่า”สำหรับตัวนายจันทร์ สมบูรณ์กุล นั้นเขาเคารพนับถือและเชื่อถือเพราะพูดตรงไปตรงมา แต่สำหรับร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ เขาไม่เชื่ออีกแล้ว”³⁷ จากพฤติกรรมของผู้อพยพที่แสดงออกเช่นนี้นั้นก็เนื่องจากความกลัวกลุ่มในความเป็นอยู่ที่ต้องพลัดพรากจากครอบครัว ประกอบกับได้พบร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ซึ่งเป็นหัวหน้าในการอพยพได้เคยสัญญาเอาไว้ด้วยแต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา

นอกจากปฏิกิริยาของชาวเวียดนามที่แสดงความไม่พอใจในตัวร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญดังกล่าวข้างต้น ยังพบว่ามีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญ ในครั้งนั้นว่า ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพจากจังหวัดหนองคาย นครพนม ไปยังจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญได้วางสายลับให้สังเกตความเคลื่อนไหวเคลื่อนไหวกของชาวเวียดนามหลายคน และกระจายอยู่ทั่วไป สายลับเหล่านั้นล้วนเป็นคนชั้นต่ำ ที่เป็น

³⁷ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ลับด่วนที่ 5803/2496 เรื่องพฤติกรรมเกี่ยวกับชาวญวน วันที่ 31 กรกฎาคม

หญิงโสเภณีก็มี แต่ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญไม่ได้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้กำกับการตำรวจ ท้องที่ทราบ เช่นสายลับคนหนึ่งมีชื่อว่านางหมุยหรือ หมุย เป็นชาวเวียดนาม มีความประพฤติ ไม่ดี ได้สืบทราบมาว่าเป็นผู้หญิงชอบเที่ยว ติดตามร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญเสมอ เมื่อมีคำสั่งให้ เคลื่อนย้ายชาวเวียดนาม จังหวัดได้ทำบัญชีรายชื่อชาวเวียดนามที่เป็นหัวหน้า มีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้ วางใจ เพื่อเตรียมส่งไปอยู่ควนกุฎี จังหวัดพัทลุง ต่อมา ร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญได้ทำบัญชีรายชื่อชาว เวียดนามที่จะถูกอพยพไปอีกบัญชีหนึ่ง ดังนั้นชาวเวียดนามอพยพที่ถูกส่งตัวไปยัง 2 จังหวัดภาคใต้ จึงเป็นบัญชีรายชื่อทั้งของร.ต.อ.หลวงโหมรอนราญและของจังหวัด ซึ่งทางจังหวัดไม่ได้ร่วมพิจารณา ด้วย³⁸ อย่างไรก็ตามทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นแต่เพียงข้อกล่าวหาเท่านั้น

ข. การอดอาหารร้องทุกข์ และพยายามหลบหนีออกจากรนิคมควนกุฎี จังหวัดพัทลุง

หลังจากชาวเวียดนามในนิคมควนกุฎี จังหวัดพัทลุงได้แสดงปฏิกิริยาไม่พอใจร.ต.อ.หลวงโหม รอนราญ เมื่อครั้งมีการไปตรวจเยี่ยมที่พักอาศัยในวันที่ 30 กรกฎาคม 2496 แล้ว ต่อมาพบว่าชาว เวียดนามมักจะก่อปฏิกริยาต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่นในต้นเดือนพฤศจิกายน 2496 ชาวเวียดนามในเขต ควบคุมนี้ได้รวมตัวกันทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง ร้องทุกข์ต่อทางการรวม 3 ข้อด้วยกันคือ **ข้อแรก** ให้ทางการส่งตัวกลับไปสู่ที่พำนักเดิมให้หมด **ข้อสอง** ให้ปล่อยบรรดาหัวหน้าชาวเวียดนามที่ ถูกทางการจับและจะเนรเทศออกนอกประเทศ และ **ข้อสาม** ให้ระงับการถ่ายรูปนำไปทำประวัติ เป็นต้น³⁹ หลังจากที่ได้ยื่นเรื่องราวร้องทุกข์แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณาจากทางการ ชาวเวียดนามจึงได้ เริ่มก่อปฏิกริยาต่าง ๆ เช่น นอนดิน เกลือกกิ้ง หรือแม้แต่อดอาหารประท้วงเป็นเวลาต่อเนื่องกันนาน ถึง 7 วัน ทั้งนี้แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะได้พยายามชี้แจงเหตุผลที่ต้องปฏิบัติเช่นนั้นให้เข้าใจและขอให้กินข้าว เสีย แต่ผู้อพยพเหล่านั้นก็ไม่ยอมอีกทั้งไม่ยอมเจรจากับเจ้าหน้าที่ ต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน เจ้า หน้าที่ตำรวจได้เข้าไปตรวจตราความสงบเรียบร้อย และสังเกตความเคลื่อนไหวของบรรดาผู้อพยพ ก็ได้ตรวจพบข้าวตากแห้ง ขนมปัง และมันเทศ ซึ่งผู้อพยพได้นำไปซุกซ่อนไว้ที่ชายป่า เพื่อเป็นเสบียง อาหารและแอบกินในเวลากลางคืนโดยทำที่ว่างไปถ่ายอุจจาระ ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จากหลัก

³⁸ หจข.มท.2.1.42/1 เรื่องพฤติการณ์คนญวน วันที่ 14 สิงหาคม 2496

³⁹ หจข.ก/ป 7/2496/มท.2.7 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า “ยื่นเรื่องร้องทุกข์แล้วไม่ได้รับการพิจารณา พร้อมใจกันอดหมดในนิคมพัทลุง” ฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน 2496

ฐานดังกล่าว ทำให้ชาวเวียดนามอพยพยอมกินอาหารตามปกติ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในค่ายอพยพที่นิคมควรวุภักก็กลับไปเป็นปกติ⁴⁰

แต่หลังเหตุการณ์ชาวเวียดนามประท้วงด้วยการอดข้าวไม่นาน ในเดือนเดียวกัน ทางการก็ได้รับรายงานเพิ่มเติมว่ามีชาวเวียดนามอพยพจำนวน 13 คน พยายามหลบหนีออกจากนิคมควรวุภัก แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่จับกุมตัวได้เสียก่อนและทางเจ้าหน้าที่ก็ได้จัดการส่งตัวกลับจังหวัดหนองคาย(โดยมิให้ลูกเมียติดตามกลับไปด้วย)เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง ในวันที่ชาวเวียดนามถูกควบคุมตัวไปขึ้นรถยนต์ที่สถานีตำรวจพัทลุงเพื่อจะนำไปขึ้นรถไฟนั้น ปรากฏว่าลูกเมียชาวเวียดนามเหล่านั้นได้ติดตามไปร้องให้อยู่ไม่ขาด บางคนถึงกับสลบไปก็มี เจ้าหน้าที่ต้องช่วยนำตัวส่งโรงพยาบาลและขอร้องให้ทุกคนกลับที่พักในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินนโยบายเรื่องดังกล่าว ชาวไทยเองที่มีใจเป็นธรรมในขณะนั้น ก็ไม่เห็นด้วยกับวิธีการของรัฐบาล และได้ให้ความช่วยเหลือ ผูกมิตรกับชาวเวียดนามเป็นอย่างดี เช่นนำข้าวของเข้าไปขายในราคาไม่แพง เพราะพฤติการณ์ของชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้น ไม่เคยรบกวนทรัพย์สินของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็พืชผักสวนครัวหรือวัวควายสัตว์พาหนะทั้งหลาย เพราะถือว่าตนเป็นผู้อาศัยและมีความเกรงใจชาวบ้านอย่างมาก⁴¹ การช่วยเหลือของคนไทยจึงช่วยบรรเทาภาวะความเดือดร้อนของชาวเวียดนามให้เบาบางลงไปพอสมควร

5.1.2.2 คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวเวียดนาม ไปจังหวัดพัทลุงและสุราษฎร์ธานี เดือนสิงหาคม 2496

⁴⁰ หจข.ก/ป 7/2496/มท.2.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า “มหาดไทยแถลงเรื่องญวนอดข้าวประท้วงคำสั่งราชการ จับได้ว่าลอบกินอาหารกลางคืนเหตุจึงสงบ” ฉบับวันที่ 15 พฤศจิกายน 2496

⁴¹ หจข.(3)สร.0201.24/1 เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ ระหว่างวันที่ 17 มิถุนายน 2496-19 พฤศจิกายน 2499

ด้วยเหตุที่ทางรัฐบาลมีนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนให้ออกห่างจากชายแดน โดยเคลื่อนย้ายไปยัง 2 จังหวัดภาคใต้คือจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ภายหลังจากรัฐบาลสั่งให้เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามเหล่านี้ไม่นาน ชาวเวียดนามอพยพได้มีปฏิกริยารำร้องกันมากกว่า การเคลื่อนย้ายทำให้ชาวเวียดนามได้รับความลำบากและไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างกะทันหัน ดังนั้นในเดือนสิงหาคม 2496 รัฐบาลจึงได้สั่งการลงไปยังกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการจัดพิมพ์ “คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทย” ขึ้นโดยเร่งด่วน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ในความจำเป็นที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายดังกล่าว⁴²

หนึ่งในส่วนของคำชี้แจงเรื่องการอพยพชาวเวียดนามนั้น ทางกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำเป็นรูปเล่มหนังสือ ซึ่งมีเนื้อความเป็นภาษาไทยและแปลออกเป็นภาษาเวียดนาม มีความยาวทั้งหมด 16 หน้า นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนในนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม นับตั้งแต่ที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2495⁴³ ส่วนความหมายของคำว่า “การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์” ซึ่งเวลานั้นกินความหมายกว้างขวางมากเพราะถือว่าการบังคับ การขู่เข็ญ ทำให้เกิดความกลัว การก่อวินาศกรรม หรือการใช้อุบายด้วยประการต่าง ๆ เช่น การยุยงให้มีความเกลียดชังระหว่างประชาชน ล้วนเป็นการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปถึงตลอดชีวิต แต่ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว นอกจากรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะถือว่าผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยขณะนั้นโดยมากเป็นชาวจีนแล้ว⁴⁴ รัฐบาลชุดนี้ยังเพิ่งเล็งไปที่ชาวเวียดนามอพยพที่มีใจฝักใฝ่ให้ซิมีนห์และเวียดมินห์ด้วย อันจะเห็นได้จากการจับกุมชาวเวียดนามอพยพไปกักกันไว้ในเขตควบคุมจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในข้อหากระทำการติดต่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์นอกประเทศซึ่งมีนัยถึงฝ่ายเวียดมินห์อันมีให้ซิมีนห์เป็นผู้นำ โดยบางส่วนของคำชี้แจงที่ทางกระทรวงมหาดไทยแถลงมีใจความดังนี้คือ

รัฐบาลได้ทราบว่ามีชาวญวนบางคนดำเนินกลอุบายทางการเมืองอยู่ในกลุ่มชาวญวน ผู้สุจริตเหล่านั้นและพฤติกรรมที่แสดงว่า มีการติดต่อกับกำลังอันเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศ ด้วยในปัจจุบันนี้การเคลื่อนไหวภายนอกเป็นที่น่าสังเกตว่าจะเป็นภัยเข้ามาทำลายความสุขสงบของบ้านเมืองและชาวญวนนัการ

⁴² หจข.มท.0201.2.1.42/1 ที่ 3196/2496 เรื่องคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน สิงหาคม 2496

⁴³ ภาวุดล ทรงประเสริฐ, “นโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย พ.ศ. 2475-2500”, หน้า , 189.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 190.

เมื่อผู้หนึ่งจะปลุกปั่นชักจูงให้ชาวญวนทั้งหลายหันไปร่วมมือกับเขาโดยหลงผิด รัฐบาลจึงจำต้องเคลื่อนย้าย ชาวญวนไปไว้ให้ห่างไกลชายแดนเพื่อป้องกันมิให้ความหลงผิดนั้นก่อเป็นภัยร้ายแรงขึ้นในกลุ่มชาวญวนเองและแก่ประเทศไทยด้วย การโยกย้ายครั้งนี้มิใช่ประสงค์ให้อยู่ตลอดกาลเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย เป็นที่หวังว่าอิทธิพลชาวญวนผู้นั้นจะไม่เป็นภัยร้ายแก่คนทั้งหลายแล้ว รัฐบาลก็จะให้ชาวญวนผู้นั้นกลับเข้ามาในท้องถิ่นที่ตนพอใจ⁴⁵ (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้จากภาคผนวก ข)

ส่วนเรื่องของการจัดพิมพ์คำชี้แจงดังกล่าว และบในการพิมพ์หนังสือครั้งนี้ทางกระทรวงมหาดไทย โดยพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้มีคำสั่งว่า ให้ใช้ "ยอดคอมมิวนิสต์"⁴⁶ ซึ่งเท่ากับเป็นการย้ำความเข้าใจของฝ่ายรัฐบาลว่าชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นมีส่วนพัวพันกับคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตาม นอกจากทางกระทรวงมหาดไทยได้จัดพิมพ์คำชี้แจงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้ในการปรับความเข้าใจกับชาวเวียดนามแล้ว ยังขอให้กระทรวงการต่างประเทศ จัดส่งคำชี้แจงดังกล่าวพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ส่งไปยังสำนักงานผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศของสหประชาชาติ สถานทูตต่างประเทศ และสำนักงานแถลงข่าวหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับสหประชาชาติเป็นจำนวน 100 ฉบับ⁴⁷ เกี่ยวกับเรื่องนี้ทางกระทรวงมหาดไทยได้ให้เหตุผลว่า ในเรื่องปัญหาเรื่องการปฏิบัติต่อผู้อพยพที่เป็นชาวต่างประเทศนี้ ทางองค์การสหประชาชาติได้ตั้งสำนักงานหน่วยหนึ่งเรียกว่าสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (Office of High Commissioner for Refugees) เป็นสำนักงานสอดส่องช่วยเหลือให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลของประเทศหนึ่งที่อยู่อาศัยในดินแดนประเทศอื่น โดยมีวัตถุประสงค์คือหากผู้อพยพเหล่านี้ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือได้รับความกดขี่บีบคั้น จากเจ้าหน้าที่หรือรัฐบาลของประเทศที่ตนอพยพไปอยู่ผู้อพยพอาจอ้างสิทธิมนุษยชนตามหลักปฏิญญาสากลและหลักแห่งสิทธิมนุษยชนร้องเรียนไปยังสำนักงานนี้ที่องค์การโลก หรือสาขาที่ตั้งขึ้นในบางประเทศบางภาคของโลกให้พิจารณาแนะนำให้รัฐบาลนั้นแก้ไขการปฏิบัติได้ หน่วยงานดังกล่าวนี้มีสาขาประจำภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ตึกสหประชาชาติเชิงสะพานมัสยิดพริ่งสรรค์เรียกว่า "สำนักงานผู้แทนข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ" (

⁴⁵ หจข.มท.0201.2.1.42/1 หนังสือคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่อง "การอพยพชาวญวน" เดือนสิงหาคม 2496

⁴⁶ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ส่วนเรื่องการพิมพ์คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน วันที่ 18 สิงหาคม 2496

⁴⁷ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ที่ 3196/2496 เรื่องคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน วันที่ 4 กันยายน 2496

Representative of the Office of High Commissioner for Refugees) หากเกิดปัญหาการร้องเรียนขึ้น ทั้งนี้อาจก่อให้เกิดความปั่นป่วนและกระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานของรัฐบาลไทยซึ่งความปั่นป่วนหากจะเกิดขึ้นก็จะเป็นโอกาสอันงามให้ฝ่ายตรงกันข้ามหรือคอมมิวนิสต์ ผสมรอยแทรกซึมเข้ามาซ้ำเติมให้ยุ่งยากยิ่งขึ้น ทั้งทางโฆษณาชวนเชื่อ และหลากหลายวิธีการ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงควรส่งคำชี้แจงให้กระทรวงการต่างประเทศ 100 ฉบับ เพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศเหล่านั้นทราบเจตนารมณ์ของรัฐไทยไว้ก่อน และเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าใจผิดเบื้องต้นจากผู้ที่จะปลุกปั่นชวนเชื่อขึ้นในภายหลัง⁴⁸

เป็นที่น่าสังเกตว่าคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพออกจากจังหวัดชายแดนไปควบคุมไว้ยัง 2 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลมีคำสั่งให้ทางกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้จัดทำขึ้นครั้งนี้ แท้ที่จริงแล้วรัฐบาลมีจุดมุ่งหมายในการชี้แจงต่อนานาชาติมากกว่าต้องการจะชี้แจงหรือปรับความเข้าใจต่อผู้อพยพชาวเวียดนาม เพราะหากรัฐบาลต้องการชี้แจงต่อชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นจริง รัฐบาลควรออกคำชี้แจงตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินนโยบาย แต่รัฐบาลเพิ่งจะออกคำสั่งให้กระทรวงมหาดไทยจัดพิมพ์คำชี้แจงหลังการอพยพชาวเวียดนามไปแล้ว 2-3 เดือน ด้วยเหตุผลที่สำคัญอีกประการคือการที่รัฐบาลไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติตั้งแต่ปีพ.ศ.2489 ดังนั้นจึงมีผลให้รัฐบาลต้องระวังมากในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้อพยพโดยเฉพาะผู้อพยพชาวเวียดนามซึ่งรัฐบาลต้องแสดงให้เห็นนานาชาติเห็นว่ารัฐบาลปฏิบัติต่อคนเหล่านี้ด้วยความเป็นธรรม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงพ.ศ.2496 นั้น ปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลมาจากสถานการณ์ภายนอกประเทศซึ่งเป็นการเปิดฉากทำสงครามสู้รบระหว่างฝ่ายเวียดนามกับฝรั่งเศส นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมาจนกระทั่งฝ่ายเวียดนามทำการบุกหนักยิ่งขึ้นในเดือนเมษายน 2496 ส่งผลให้หลายฝ่ายเข้าใจว่าเวียดนามอาจจะบุกข้ามพรมแดนเดียนเบียนฟู เข้าไปยึดครองลาว และอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของไทย อันเนื่องมาจากฝ่ายเวียดนามอาจจะขอความช่วยเหลือทางด้านกำลัง อาวุธ หรือแม้แต่เสบียงอาหารจากชาวเวียดนามในเขตชายแดนภาคอีสานของไทย นอกจากนี้รัฐบาลยังได้รับรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของชาวเวียดนามที่ไม่น่าไว้วางใจอยู่เสมอ ดังนั้นรัฐบาลจึงออกคำสั่งเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามที่อยู่จังหวัดชายแดนให้ออกห่างจากชายแดนเพื่อไม่ให้ก่อปัญหาได้ในภายหลัง ถึงแม้การคาดเดาเหตุการณ์ว่าเวียดนามจะบุกยึดครองลาวใน

⁴⁸ หจข.มท.0201.2.1.42/1 ที่3196/2496 เรื่องคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน วันที่ 4 กันยายน 2496

ปีดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นจริง เนื่องจากฝ่ายเวียดนามเพียงแค่ส่งกองทหารเข้าไปในลาวเพื่อเป็นการหยั่งท่าทีของฝ่ายฝรั่งเศสเท่านั้น แต่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ยังคงยืนยันที่จะดำเนินนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามที่ฝักใฝ่ฝ่ายโชมินห์ออกนอกเขตจังหวัดชายแดนให้เร็วที่สุด และแม้มาตรการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามไปควบคุมไวยังจังหวัดเพชรบูรณ์จะไม่ใช่ไปตามแผนก็ตาม ทว่ารัฐบาลก็ได้ดำเนินมาตรการขั้นที่สองในทันทีนั่นคือการควบคุมและเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามไปควบคุมไวยัง 2 จังหวัดภาคใต้คือจังหวัดพัทลุงและสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจแก่ชาวเวียดนามอพยพมากกว่าทุกคราวที่ผ่านมา และส่งผลให้ชาวเวียดนามแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ในนโยบายของรัฐบาลเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่รัฐบาลได้เริ่มดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนาม แม้รัฐบาลจะได้ทำหนังสือเพื่อชี้แจงและปรับความเข้าใจกับชาวเวียดนาม แต่หลายครั้งรัฐบาลก็มิได้แถลงถึงสาเหตุที่แท้จริง

5.2 นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อชาวเวียดนามอพยพ ภายหลังจากคอมมิวนิสต์ปกครองเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโชมินห์

5.2.1 ชัยชนะของฝ่ายเวียดนามและการยุติการสู้รบในอินโดจีน พฤษภาคม พ.ศ.

2497

สงครามการสู้รบระหว่างฝ่ายเวียดนามและฝ่ายฝรั่งเศสเริ่มมาตั้งแต่ปลายปีพ.ศ.2489 โดยปะทุขึ้นในที่ต่าง ๆ ในภาคเหนือของเวียดนามก่อนที่จะขยายการสู้รบเข้ามาในดินแดนลาวในปีพ.ศ. 2496 จากการวางแผนการรบครั้งใหญ่ของหวอ เงเวียน ชาป ผู้บัญชาการรบคนสำคัญของฝ่ายเวียดนาม กองทัพเวียดนามเริ่มบุกอย่างหนักในดินแดนลาวตั้งแต่เดือนเมษายนและพฤษภาคม 2496 แต่ท้ายที่สุดก็ต้องถอนกำลังออกไป อย่างไรก็ตามสัญญาการสู้รบระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสทำท้าวจะยุติลงเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2496 เมื่อกองทัพเวียดนามตัดสินใจบุกเมืองท่าแขกอันเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของลาวซึ่งอยู่ภายใต้อาณัติของฝรั่งเศสตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2496 เป็นต้นมา นอกจากนี้เวียดนามก็ได้เคยปล่อยข่าวออกมาว่าจะบุกเข้าเมืองท่าแขกให้ได้ก่อนวันคริสต์มาส (25 ธันวาคม) 2496 จากการบุกรุกเข้าโจมตีเมืองท่าแขกอย่างหนัก ในวันที่ 24 ธันวาคม โดยเวียดนามได้เริ่มบุกด้วยกำลังประมาณ 2 กองพลจากเมืองวินห์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองท่าแขกเป็นต้นมา ฝ่ายฝรั่งเศสไม่สามารถต่อต้านการบุกรุกครั้งนี้ได้ จึงล่าถอยออกไป เป็นผลให้เมืองท่าแขกตกอยู่ในการควบคุมของฝ่ายเวียดนามในเช้าวันที่ 26 ธันวาคม ต่อมาฝรั่งเศสได้ส่งเครื่องบินเข้าทิ้งระเบิดคลังสรรพาวุธและที่สะสมเสบียงภายในเมืองท่าแขก การสู้รบครั้งนี้ปรากฏว่าแรงระเบิดได้สร้างความสิ้น

สะท้อนมาสู่ฝั่งไทย ทางด้านจังหวัดนครพนม⁴⁹ จนส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องประกาศภาวะฉุกเฉินใน จังหวัดชายแดนภาคอีสานและภาคเหนือรวม 9 จังหวัด คือจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย น่าน เลย หนองคาย อุดรธานี นครพนม และอุบลราชธานี พร้อมกันนี้ยังเพิ่มกำลังตำรวจชายแดนขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อป้องกันการรุกรานจากการรบบทางฝั่งอินโดจีนมิให้ลวงล้ำเข้ามาได้โดยเฉพาะที่จังหวัด นครพนม ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำโขงตรงข้ามกับเมืองท่าแขกที่มีการรบบพุงกันอย่างหนัก⁵⁰ อย่างไรก็ตามเมื่อ ฝรั่งเศสถอนออกจากเมืองท่าแขกแล้วก็มุ่งหน้าเข้าสู่สุวรรณเขตโดยกลับไปตั้งกองกำลังอยู่ที่บ้านดง เหมินห่างจากท่าแขกประมาณ 60 กิโลเมตร แต่ฝ่ายเวียดนามก็เข้าโจมตีอย่างหนักเรื่อยมาและยึด สุวรรณเขตได้ในเวลาต่อมา ต่อมาในเดือนมกราคม 2497 ซาปได้ขอความเห็นชอบจากโหซิมินห์ให้ตั้ง มั่นเตรียมการรบที่เตียนเบียนฟู และในวันที่ 13 มีนาคม 2497 ซาปมีคำสั่งให้ทำการรบครั้งใหญ่ กอง ทัพฝรั่งเศสระดมอาวุธอย่างหนักและพาหะสงครามทุกประเภทตั้งแต่รถบรรทุก รถถัง และเครื่องบิน มาใช้ในการรบ กองกำลังฝรั่งเศสที่มาร่วมรบมีจำนวนสูงสุดประมาณ 16,200 คน ส่วนฝ่ายเวียดนาม มีนักรบประมาณ 55,000 คน กองทัพเวียดนามที่ได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธและเสบียงจากชาวเวียดนาม รวมทั้งชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ในเขตเตียน บั๊ก (ที่ตั้งเตียนเบียนฟู) เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ฝ่าย แม่ทัพฝรั่งเศสคาดการณ์ผิดพลาด เพราะไม่คิดว่าฝ่ายเวียดนามจะระดมกำลังอาวุธและการสนับสนุน จากคนในท้องถิ่นได้ การรบดำเนินเรื่อยมาจนถึงเดือนพฤษภาคม 2497 กองทัพฝรั่งเศสก็ประกาศยอม แพ้ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2497 โดย ผู้บัญชาการรบคนสำคัญ ๆ ของฝรั่งเศสภายใต้การนำของพันเอก คริสแตง เดอลาคัวว์ เดคาสตรีส์ ยอมวางอาวุธและถูกจับตัวเป็นเชลย⁵¹ สงครามที่กินเวลายาวนานกว่า 9 ปีระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสจึงยุติลง

5.2.2 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพจังหวัดนครพนมไปจังหวัดร้อยเอ็ดและ จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.2497

เมื่อสงครามการสู้รบระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสยุติลง จากนั้นการแก้ไขปัญหาอินโดจีน ก็ เริ่มขึ้นในวันที่ 8 พฤษภาคม 2497 โดยสหประชาชาติจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเวียดนามและ อินโดจีนขึ้นที่เจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีตัวแทนจากมหาอำนาจสำคัญ ๆ และผู้แทนของ

⁴⁹ หจข.ก/ป 7/2496 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"เวียดนามยึดท่าแขกแล้วบริเวณทั่วเมืองพัง พินาศ"วันที่ 29 ธันวาคม 2496

⁵⁰ หจข.ก/ป 7/2496 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"ภาวะการณฉุกเฉิน" วันที่ 29 พฤษภาคม 2496

⁵¹ สุด จอนเจดสิน,"ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน", หน้า 196-197.

เวียดนาม ลาว และกัมพูชาเข้าประชุม สหภาพโซเวียตส่งโมโลตอฟ เป็นหัวหน้าคณะ ส่วนจีนส่งโจว เอนไหลมาเป็นหัวหน้าคณะในขณะที่สหรัฐอเมริกาแต่งตั้งบีเดล สมิธ(Bedell Smith) รองปลัดกระทรวง การต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะ ด้านอังกฤษมีแอนโทนี อีเดน(Anthony Eden) รัฐมนตรีต่างประเทศ เป็นผู้แทน รัฐบาลโชมินห์ส่งฝั่ม วัน ด่ม(Pham Van Dong) เป็นหัวหน้าคณะ ในขณะที่จักรพรรดิบาว ด่ายมีเหงวียนกว๊วกดินห์(Nguyen Quoc Dinh)เป็นผู้แทน กัมพูชาส่งเหงียบ เจนลอง(Nhiep Tren Long)เป็นหัวหน้าคณะ และลาวมีท้าวผุย ชนะนิกรเป็นหัวหน้าคณะ แต่การเจรจาในครั้งนี้ไม่ประสบ ผลสำเร็จเนื่องจากรัฐบาลฝรั่งเศสและรัฐบาลโชมินห์ไม่สามารถทำความตกลงกันได้โดยเฉพาะใน เรื่องปัญหาทางการเมืองภายในเวียดนาม เพราะฝั่ม วัน ด่มเสนอว่าควรเปิดโอกาสให้เวียดนามภาค เหนือและภาคใต้หาทางแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองกันเอง แต่ฝรั่งเศสปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว ดั่ง นั้นการเจรจาจึงชะงักไปหลายเดือน ในท้ายที่สุดก็สามารถทำความตกลงในเรื่องปัญหาเวียดนามได้ใน วันที่ 21 กรกฎาคม 2497 มีตัวแทนฝ่ายต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมยกเว้นผู้แทนของสหรัฐอเมริกาและรัฐ บาลจักรพรรดิบาวด่าย โดยสาระของข้อตกลงเจนีวาในวันดังกล่าวคือ ได้ลงนามรับรองข้อตกลงเจนี วาในส่วนที่ว่าด้วยการหยุดยิง และให้การยืนยันด้วยวาจาเรื่องการแบ่งเวียดนามโดยใช้เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งชั่วคราว เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อรวมประเทศต่อไป⁵²

ผลความตกลงเจนีวาที่ว่าด้วยการแบ่งเวียดนามออกเป็นเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโ ชมินห์และเวียดนามใต้ภายใต้การนำของจักรพรรดิบาวด่าย นอกจากจะบ่งบอกถึงชัยชนะทางทหาร ของฝ่ายเวียดมินห์เหนือฝรั่งเศสแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการยอมรับรองฐานะ”คอมมิวนิสต์”ของเวียด มินห์ภายใต้การนำของโชมินห์ ในทางการเมืองระหว่างประเทศด้วย⁵³ เพราะก่อนหน้านี้โชมินห์ได้ใช้ ความพยายามหลายปีเพื่อให้นานาชาติให้การรับรองเอกราชของฝ่ายตนนับตั้งแต่สถาปนาเอกราช ให้เวียดนามได้ในเดือนกันยายน 2488 แต่ในเวลานั้นยังไม่มีประเทศใดให้การรับรองการจัดตั้งรัฐบาล ของโชมินห์เลย(ยกเว้น 2 ประเทศที่ให้การรับรองโชมินห์คือสหภาพโซเวียตและประเทศจีน คอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตุง)อย่างไรก็ตามข้อตกลงเจนีวาค้างครั้งนี้ยังคงต้องการให้เวียดนามทั้งสองฝ่าย ตกลงแก้ไขปัญหาด้วยวิธีทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การรวมเวียดนามที่เป็นเอกราชต่อไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐบาลไทยนั้นเห็นว่า ความตกลงเจนีวาว่าด้วยเรื่องปัญหาเวียดนามครั้งนี้ นอกจากจะนำมาซึ่งภาวะความเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองของเวียดนามเหนือแล้ว ยังจะทำให้ภัย คอมมิวนิสต์เข้าใกล้ประเทศไทยมากขึ้นเพราะเวียดมินห์ได้ครอบครองเวียดนามเหนือ และประเทศ

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 198-202.

⁵³ ชาตรี ฤทธารมย์, อ่างแล้ว, หน้า 214.

ไทยก็ได้กลายเป็นแนวหน้า หรือเป้าหมายของการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์(เวียดนามเหนือ)จะแทรกแซงลงมา แม้ว่าจะมีกัมพูชาและลาวกั้นกลางระหว่างประเทศไทยกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ตาม แต่กำลังของฝ่ายคอมมิวนิสต์ย่อมมีทางเข้ามายังเขตประเทศไทยได้⁵⁴ โดยเฉพาะอาจแทรกซึมผ่านทางชาวเวียดนามจำนวนมากที่นิยมฝ่ายโซเวียต ที่พำนักอาศัยอยู่ในเขตชายแดนภาคอีสาน อย่างไรก็ตามจากพฤติการณ์ที่ชาวเวียดนามอพยพได้แสดงออกมาหลังความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู ตามรายงานที่กระทรวงมหาดไทยได้เสนอต่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม น่าจะสอดคล้องกับความเห็นข้างต้นได้เป็นอย่างดี

คนภูวนอพยพเหล่านั้นเกือบทั้งหมดมีใจฝักใฝ่ฝ่ายเวียดนามและมีพฤติการณ์ที่จะวางใจไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่เมืองเดียนเบียนฟู(เดียนเบียนฟู) เมืองป้อมปราการ อันแข็งแกร่งของฝรั่งเศสได้ตกอยู่ในความยึดครองของเวียดนามแล้ว คนภูวนเหล่านี้ได้ไหวตัวคึกคักแสดงความชื่นชมยินดีในชัยชนะของคอมมิวนิสต์(เวียดนาม) การที่ศัตรูของเสรีประชาธิปไตย อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน และในพื้นที่ ที่ใกล้ต่อยุทธบริเวณเช่นนั้น ย่อมเป็นภัยต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง⁵⁵

จากข้อรายงานของกระทรวงมหาดไทย รวมถึงความเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองของคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือซึ่งได้รับการยอมรับใน(ฐานะคอมมิวนิสต์)ในการเมืองระหว่างประเทศ ดังข้างต้น ส่งผลให้รัฐบาลตัดสินใจที่จะดำเนินนโยบายเกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามอพยพให้สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงในเวียดนามเอง เพราะการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในเวียดนามขณะนั้น ย่อมมีผลกระทบต่อปัญหาชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยด้วย ดังนั้นรัฐบาลจึงตัดสินใจดำเนินนโยบายเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพ ให้ออกห่างจากจังหวัดชายแดน เพื่อไม่ให้สามารถทำการติดต่อกับฝั่งซ้าย(ชายแดนลาว)ได้สะดวกและเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศภายหลัง แต่ปัญหาเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายขณะนั้น ยังเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพทั้งหมด ทางกระทรวงมหาดไทยจึงได้พิจารณาที่จะเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดนครพนม ให้ไปอยู่จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดแรก อันเนื่องมาจากนครพนมเป็นจังหวัดที่ล่อแหลมที่

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 216-217.

⁵⁵ หจข.(3)สร.0201.24/1 ลับด่วนที่สร.14436/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนภูวนอพยพที่จังหวัดนครพนม วันที่ 7 กรกฎาคม 2497

สุด รวมทั้งกระทรวงมหาดไทยยังคงมีมาตรการที่จะควบคุมชาวเวียดนามในจังหวัดนี้อย่างเข้มงวด ก่อนที่สงครามระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสจะยุติลง⁵⁶ โดยได้ให้เหตุผลของการเลิกดำเนินนโยบายกับชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดนครพนมดังนี้คือ

ประการแรก จังหวัดนครพนม เป็นหนึ่งใน 7 จังหวัด(พัทลุง สุราษฎร์ธานี หนองคาย นครพนม สกลนคร อุบลราชธานี และปราจีนบุรี)ที่ควบคุมชาวเวียดนามอพยพ และมีชาวเวียดนามอพยพจำนวนมากเกือบ 16,000 คน

ประการที่สอง การที่จังหวัดนครพนม อยู่ตรงข้ามกับเมืองท่าแขกของประเทศลาวซึ่งเมืองสำคัญนี้ได้ตกไปอยู่ในความยึดครองของฝ่ายเวียดนามเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2496⁵⁷ นับว่าเป็นการล่อแหลมต่อการดูแลของเจ้าหน้าที่ไทย เนื่องจากทางการได้รับรายงานเข้ามาว่า คนเวียดนามอพยพในจังหวัดนี้เข้าไปเป็นทหารของฝ่ายเวียดนามที่อยู่เนื่อง ๆ

ประการที่สาม ทางการได้รับหลักฐานก่อนที่ฝรั่งเศสจะพ่ายแพ้ฝ่ายเวียดนามในเดือน พฤษภาคม 2497 ว่าสมาคมกู้ชาติของชาวเวียดนาม ในจังหวัดนครพนมมีแผนการจลาจล และเข้าไปเป็นทหารช่วยฝ่ายเวียดนามสู้รบฝรั่งเศสในลาว นอกจากนี้ยังเตรียมการต่อต้านอำนาจการปกครองของเจ้าหน้าที่ไทย หลักฐานสำคัญระบุดังนี้คือ

- 1) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บรรดากองทหาร(เวียดนาม)ที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตของตนโดยการให้ความช่วยเหลือเครื่องอุปโภคและบริโภค
- 2) ต้องแสวงหาซื้ออาวุธยุทธภัณฑ์ เพื่อเป็นการเพิ่มกำลังรบแก่กองทหาร
- 3) ต้องฝึกฝนอบรมเยาวชนเพื่อส่งไปยังแนวรบ เป็นการเพิ่มกำลังในด้านการทหารตามโอกาสที่จะอำนวยให้กระทำได้
- 4) ต้องทำการสืบสวนโดยทางลับถึงกำลังตำรวจทหารของประเทศไทยซึ่งได้วางไว้ตามลำแม่น้ำโขง และเมื่อได้ยินเสียงปืนต่อต้านของกองทหารเวียดนาม จะต้องรีบหาโอกาสทำการแย่งชิงอาวุธยุทธภัณฑ์เหล่านั้น แล้วเข้าร่วมทำการรบกับกองทหารของเรา
- 5) ต้องมีความสัมพันธ์กับบรรดาชนชาติต่าง ๆ (เพื่อนชาวกัมพูชาและลาว) เพื่อให้เขาเหล่านั้นเข้าใจถึงรากฐานของเราในปัจจุบัน และปลอบโยนพี่น้องชาวเวียดนามเกี่ยวกับเรื่องการกดขี่ การจับ

⁵⁶ หจข.(3)สร.0201.24/1 ฉบับวันที่สร.14436/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพที่จังหวัดนครพนม วันที่ 7 กรกฎาคม 2497

⁵⁷ หจข.ก/ป 7/2496/บ.1.9 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"เวียดนามยึดท่าแขกแล้วบริเวณหัวเมือง พังพินาศระแวงระเบิดเสถื่อนนครพนมถึงระจกแตก"วันที่ 29 ธันวาคม 2496

กุมและการเคลื่อนย้าย ซึ่งรัฐบาลไทยถูกมือของพวกจักรวรรดินิยมได้กระทำลงอันเป็นการข่มเหงพวกเรา คณะรัฐบาลของเราก็เช่นเดียวกับโหซิมินห์ ได้ดูแลเอาใจใส่สอดส่องความเป็นอยู่ของพวกเรา และได้พยายามเพิ่มกำลังสำหรับทำการรบ ซึ่งจะได้เริ่มทำการรบใหญ่ทุกด้านเพื่อนำพี่น้องของชาวเวียดนามของเราให้พ้นจากความทุกข์ทรมานในเร็ววันนี้⁵⁸

แต่อย่างไรก็ตาม จากผลของการประชุมที่ทางกระทรวงมหาดไทยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 และวันที่ 28 มิถุนายน 2497 รวม 2 คราวด้วยกัน ได้ตกลงกันในสาระสำคัญเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดนครพนม ดังต่อไปนี้⁵⁹

ข้อแรก ให้จัดตั้งกองอำนวยการกลางเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพขึ้นโดยให้พล.ต.ต.เพียร สฤษฏ์ยุทธศิลป์ พิริยะโยธิน เป็นผู้อำนวยการ

ข้อสอง ให้เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพในท้องที่อำเภอมุกดาหาร กับกิ่งอำเภอดำชะอี ไปไว้ที่จังหวัดร้อยเอ็ด และจากอำเภออื่นในจังหวัดนครพนมไปไว้ที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อสาม ให้จังหวัดนครพนมส่งบัญชีชาวเวียดนามอพยพไปให้จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดกาฬสินธุ์ภายในเดือนกรกฎาคม 2497 เพื่อจังหวัดทั้งสองจะได้พิจารณากำหนดที่ให้อยู่

ข้อสี่ ตกลงให้อยู่นอกเขตเทศบาล แต่อนุญาตให้เข้าไปทำมาหากินค้าขายในเขตเทศบาลได้

ข้อห้า จะประกาศล่วงหน้าให้ชาวเวียดนามอพยพทราบการเคลื่อนย้ายล่วงหน้า เพื่อให้มีเวลาจัดการเรื่องทรัพย์สินให้เสร็จก่อนเคลื่อนย้ายไป

ข้อหก ให้รีบเคลื่อนย้ายตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2497 เป็นต้นไป

ข้อเจ็ด ให้จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ทำแผนการ เตรียมไว้ว่าจะอพยพเข้าอยู่ตำบลอำเภอใด ก็ครอบคลุม

ข้อแปด ชาวเวียดนามที่ประสงค์จะอยู่อำเภอในจังหวัดที่กำหนดให้ก็ให้หัวหน้าชาวเวียดนามอพยพไปติดต่อกับผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นได้ โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัด ที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม

⁵⁸ หจข.(3)สร.0201.24/1 ลับเฉพาะด่วนมากที่สุด 149/2497 เรื่องญวนในจังหวัดนครพนมมีแผนการพิจารณากรรมและเตรียมการต่อต้าน วันที่ 5 มกราคม 2497

⁵⁹ หจข.(3)สร.0201.24/1 ลับด่วนที่สร.14436/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพที่จังหวัดนครพนม วันที่ 7 กรกฎาคม 2497

ข้อเก้า ค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายที่ประชุมตกลงรับรองรายการตามประมาณการที่ร.ต.

อ.หลวงโหมรอนราญ ได้กำหนดไว้ในวงเงิน 1,270,250 บาทมีรายการแยกเป็นรายจังหวัดดังนี้

1.จังหวัดนครพนม	947,550 บาท
2.จังหวัดกาฬสินธุ์	201,380 บาท
3.จังหวัดร้อยเอ็ด	121,320 บาท

นอกจากนี้แล้วทางกระทรวงมหาดไทยยังได้มอบให้กรมตำรวจจัดพิมพ์คำชี้แจง(ในนามของกระทรวงมหาดไทย)เรื่องการอพยพชาวเวียดนามจากจังหวัดนครพนมไปสู่จังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ โดยกล่าวในทำนองว่าเป็นการจัดหาสถานที่ให้ชาวเวียดนามที่อยู่ในจังหวัดนครพนม จำนวน 16,000 คนซึ่งอยู่ในชุมชนหนาแน่นอยู่แล้ว ให้ไปอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์และร้อยเอ็ด สองจังหวัดนี้มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีความแออัดและการครองชีพของชาวเวียดนามทั้งหลายจะดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐบาลตระหนักขณะนี้ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ค) คำชี้แจงดังกล่าวพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาเวียดนาม จำนวน 16,000 ฉบับ เพื่อส่งไปแจกจ่ายชาวเวียดนามในจังหวัดนครพนม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบความมุ่งหมายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการดำเนินการอพยพ⁶⁰ ต่อมารัฐบาลก็ได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวออกประกาศให้ชาวเวียดนามในท้องที่จังหวัดนครพนมทราบเรื่องการเคลื่อนย้ายและเพื่อเตรียมความพร้อมรับนโยบายปฏิบัติของรัฐบาลที่จะมีต่อไป แต่หลังจากชาวเวียดนามได้รับทราบคำสั่งเคลื่อนย้ายนี้แล้ว ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2497 ก็เริ่มมีคำร้องของชาวเวียดนามอพยพกว่า 700 ราย⁶¹ ไปยังข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อาทิ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมตำรวจ สภาผู้แทนราษฎร และสภาอากาศไทย โดยในคำร้องนั้นประกอบด้วย

- 1.ขอผ่อนผันการเคลื่อนย้ายไปอีก 6 เดือน เพื่อจัดการทรัพย์สิน และเก็บผลิตผลที่เพาะปลูกไว้
- 2.ขอให้ทางการชดเชยค่าบ้านเรือนทรัพย์สินสิ่งของที่ขายไม่ได้
- 3.ขอเงินค่าเลี้ยงชีพในขณะที่ไม่มีงานทำ(นอกจากเบี้ยเลี้ยงขณะเดินทาง)
- 4.ขอให้ได้ขนเครื่องใช้ที่จำเป็นและเครื่องมือประกอบอาชีพติดตัวไปได้ด้วย

⁶⁰ หจข.มท.0201.2.1.42/1 เสนอปลัดกระทรวงมหาดไทย วันที่ 14 กรกฎาคม 2497

⁶¹ ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์เทอดไทย พาดหัวข่าวว่า "ประชุมช่วยให้ไปอยู่ร้อยเอ็ดยื่นร้องขอเก็บของแรมเดือน วันที่ 10 สิงหาคม 2497

5. ขอให้ได้อยู่ในเขตเทศบาล⁶²

ถึงแม้ในท้ายที่สุด นโยบายเรื่องการเคลื่อนย้ายครั้งนี้จะยังมิได้ดำเนินการและมีเหตุให้ต้องเลื่อนแผนการออกไปก่อน เพราะมีเหตุการณ์ที่รัฐบาลพิจารณาว่าอาจเป็นโอกาสให้รัฐบาลไทยส่งคนเวียดนามกลับประเทศเวียดนามได้ เนื่องจากรัฐบาลได้ทราบข่าวว่า สหรัฐอเมริการ่วมกับฝรั่งเศส ได้จับพาหนะขนชาวเวียดนามที่ไม่สมัครใจอยู่ในเวียดนามเหนือให้กลับไปทำมาหากินยังเวียดนามใต้ได้จำนวนถึง 800,000 คน รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะส่งคนเวียดนามกลับประเทศ⁶³ แต่ถึงกระนั้นก็ตามตลอดระยะเวลาที่รัฐบาลดำเนินนโยบายกับชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวด ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจชาวเวียดนามโดยรวมอย่างมากเช่นกัน แม้ว่าเหตุผลส่วนหนึ่งของการออกนโยบายจะมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายนอกประเทศและจากการที่รัฐบาลมีความสงสัยในพฤติกรรมของชาวเวียดนามอพยพเองก็ตาม

สิ่งที่น่าสังเกตคือตลอดระยะเวลาที่ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง ดำเนินนโยบายกับชาวเวียดนามอพยพโดยเพิ่มมาตรการควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดนับตั้งแต่ให้การประกาศรับรองรัฐบาลบัวด่ายในปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2496 รัฐบาลชุดนี้ค่อนข้างสงวนท่าทีในคำเรียกชาวเวียดนามอพยพที่มีส่วนพัวพันกับคอมมิวนิสต์และดำเนินนโยบายต่อผู้ที่นำสงสัยเหล่านั้นในข้อหาผู้ก่อกบฏหรือผู้ก่อกบฏเวียดนาม มากกว่าจะตั้งข้อหาคอมมิวนิสต์อย่างที่ปฏิบัติกับชาวจีน แต่ภายหลังจากที่เวียดนามที่มีชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในเดือน พฤษภาคม 2497 รัฐบาลแสดงท่าทีเปิดเผยในการเรียกฝ่ายเวียดนามว่าเป็น "คอมมิวนิสต์" ตามมาด้วยการจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหาที่รุนแรงขึ้นว่าเป็น "คอมมิวนิสต์" ในปีเดียวกัน จากนั้นก็เริ่มปรากฏตามข่าวทางหนังสือพิมพ์ที่สะท้อนให้เห็นภาพของชาวเวียดนามอพยพในภาคอีสานเป็นคอมมิวนิสต์ในที่สาธารณะ ดังเช่นหนังสือพิมพ์สยามรัฐ (22 มิถุนายน 2497) ที่พาดหัวข่าวว่า "ระดมจับคอมมิวนิสต์ในอีสานรวมทั้งเอกสารสำคัญ จับได้ 20 กว่าคนมีทั้งญวนและไทยที่นครพนม" พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ศรีกรุง (29 มิถุนายน 2497) ความว่า "รายละเอียดจับคอมมิวนิสต์ที่นครพนม ในขณะที่ทำการประชุมใหญ่จะทำการส่งเด็กหนุ่มไปเป็นทหารคอมมิวนิสต์" นอกจากนี้ยังปรากฏเห็นได้จากหนังสือที่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ส่งถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ลงวันที่ 2 สิงหาคม

⁶² พันตำรวจโท หลวงโหมรอนราญ, อ้างแล้ว, หน้า 139.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2497 นำเรื่องว่า"การจับกุมคนญวนที่ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่อำเภอมุกดาหาร"⁶⁴ จากข่าวหนังสือพิมพ์รวมถึงทัศนะผู้นำที่เปลี่ยนไปตั้งข้างต้นในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามช่วงระหว่างที่กำลังบริหารประเทศ ครั้งที่สองนี้ ทำให้ภาพชาวเวียดนามอพยพหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในไทยว่าเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์เริ่มปรากฏสู่สายตาสาธารณชน

5.2.3 การส่งชาวเวียดนามอพยพกลับไปยังเวียดนามใต้ภายใต้รัฐบาลโงดินห์เสียม*

นโยบายที่จะส่งชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองกลับประเทศนั้น เป็นความประสงค์ของรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามที่เริ่มมีในช่วงปีพ.ศ.2496 เพราะสถานทูตเวียดนามของจักรพรรดิบัวด่ายประจำประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์รับว่า "จะส่งผู้อพยพกลับเมืองเดิมโดยผ่านกรุงเทพฯ ฯ และไซ่ง่อน" แม้ว่ารัฐบาลบัวด่ายจะแสดงท่าทีรับเอาชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศดังกล่าว แต่จากบันทึกการสนทนากันระหว่างนายโดจ อุปทูตฝรั่งเศสและพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2496 ที่ผ่านมานั้น นายโดจ ได้กล่าวกับกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ว่า แท้ที่จริงแล้วรัฐบาลเวียดนามไม่ค่อยเต็มใจที่จะรับชาวเวียดนามกลับประเทศเพราะยังขัดข้องด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้คือ

ประการแรก รัฐบาลเวียดนามบัวด่าย ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ในการอพยพชาวเวียดนามกลับประเทศ

ประการที่สอง เมื่อชาวเวียดนามเหล่านั้นกลับไปแล้ว รัฐบาลจะต้องหาอาชีพให้

ประการที่สาม รัฐบาลเวียดนามบัวด่ายต้องการรับเอาเฉพาะคนที่ไม่เป็นคอมมิวนิสต์กลับไป "แต่การที่จะแยกว่าชาวเวียดนามผู้ใดเป็นคอมมิวนิสต์ และผู้ใดไม่เป็น ทำได้ยาก"(ทัศนะของนายโดจ)

ประการสุดท้าย รัฐบาลเวียดนามยังติดพันกับการสงคราม ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะดำเนินการส่งชาวเวียดนามกลับประเทศในขณะนี้⁶⁵

⁶⁴ หจข.(3)สร.0201.24/4 ฉบับเฉพาะที่สร.17497/2497 เรื่องการจับกุมชาวญวนที่ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่อำเภอมุกดาหาร วันที่ 2 สิงหาคม 2497

* โงดินห์เสียม ได้รับการแต่งตั้งจากจักรพรรดิบัวด่ายให้เป็นนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐเวียดนาม(Republic of Vietnam) ในกลางเดือนมิถุนายน 2497 จากนั้นเขาได้สถาปนาตัวเองเป็นผู้นำของสาธารณรัฐเวียดนามในวันที่ 26 ตุลาคม 2498 และล้มล้างอำนาจและสถานะของจักรพรรดิบัวด่าย ในฐานะประมุขของรัฐเวียดนาม

จากเหตุผลข้างต้นรวมถึงรัฐบาลไทยเองตระหนักดีว่าคงยังไม่สามารถติดต่อกับรัฐบาลเวียดนามบ้างด้วยได้ในเวลานี้ เพราะเวียดนามเองยังติดพันกับการสงครามอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ยังไม่มี การติดต่อและทำความตกลงใด ๆ ระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเวียดนามบ้างด้วยในช่วงปีดังกล่าว เลย อย่างไรก็ตามในต้นปี พ.ศ. 2497 จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้เปิดเผยกับผู้สื่อข่าวสำนักข่าวฝรั่ง แปรสของฝรั่งเศสถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเจรจากับเวียดนามโดยเร็ว เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2497 ว่า

รัฐบาลไทยกำลังจะเจรจากับรัฐบาลเวียดนาม เพื่ออพยพชาวเวียดนามจำนวนราว 10,000 คน ที่อยู่ในประเทศไทยกลับไปเวียดนาม เพราะเหตุว่าชาวเวียดนามเหล่านี้เชื้อพืงคำโฆษณาชวน เชื้อของเวียดนาม และเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยภายในของไทย⁶⁵

จากทัศนะของจอมพล ป. ข้างต้นสะท้อนได้ว่า รัฐบาลไทยเริ่มตระหนักถึงภัยและบทบาททาง การเมืองของชาวเวียดนามอพยพมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะดำเนิน นโยบายส่งชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดกลับยังประเทศเวียดนามโดยเร็ว ซึ่งนโยบายดังกล่าว ได้ถูกนำ มาพิจารณาภายหลังจากที่เวียดนามถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโฮจิมินห์ และเวียดนามใต้ภายใต้การนำของของจักรพรรดิบ่าวค่ายและนายกรัฐมนตรีนงคินห์เสียม ตามข้อตก ลงเจนีวาในเดือนกรกฎาคม 2497 โดยรัฐบาลกล่าวในทำนองว่า “บัดนี้สงครามในอินโดจีนยุติลงแล้ว รัฐบาลจึงเห็นสมควรให้ชาวเวียดนามที่ลี้ภัยเข้ามานั้น กลับไปสู่ประเทศของตน เพื่อจะได้ตั้งถิ่นฐานทำ มาหาเลี้ยงชีพต่อไป และไม่เป็นภาระแก่รัฐบาลไทย”⁶⁷ ปัญหาการส่งชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศ ดังกล่าวนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้รัฐบาลเลื่อนกำหนดการเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจาก จังหวัดนครพนม ไปยังจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ออกไปก่อน เพราะรัฐบาลมีความหวังที่จะเจรจา

⁶⁵ หจช.(1)มท.3.1.7.4/3 ค่วนมาก ลับเฉพาะที่ม.15526/2496 เรื่องสนทนากับอุทูตฝรั่งเศส วันที่ 8 กรกฎาคม 2496

⁶⁶ หจช.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า”ฝรั่งเศสว่าไทยขออพยพญวน 1 หมื่น กลับเวียดนามเพราะเป็นภัยต่อไป”วันที่ 13 มกราคม 2497

⁶⁷ หจช.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า”ประวั่งผู้ว่าการร้อยเอ็ด ส้ารวจครอบครัวเตรียม อพยพ”วันที่ 25 สิงหาคม 2497

กับเวียดนามใต้ได้เป็นผลสำเร็จ และสามารถส่งชาวเวียดนามกลับไปยังประเทศเวียดนามให้แล้วเสร็จได้ ภายในสิ้นปี พ.ศ. 2497⁶⁸

ต่อมาเพื่อให้การดำเนินงานเรื่องการส่งตัวชาวเวียดนามกลับประเทศมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น ในวันที่ 11 สิงหาคม 2497 คณะรัฐมนตรีจึงได้เปิดประชุม ที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อพิจารณาปัญหาเรื่องการส่งชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศ เป็นครั้งแรก โดยมีพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานและเป็นผู้ชี้แจงเสนอต่อที่ประชุมว่า เนื่องจากเหตุการณ์ทางประเทศเวียดนามได้สงบลงโดยได้มีการเจรจาหยุดยิงแล้ว ดังนั้นจึงเห็นควรให้ชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเคยมีถิ่นที่อยู่ในอินโดจีน(เวียดนามและลาว)นั้น กลับไปยังถิ่นเดิมของตนได้แล้ว และเห็นควรให้กระทรวงการต่างประเทศ รับไปพิจารณากับฝ่ายเวียดนาม บาวดาเยและรัฐบาลฝรั่งเศส ในการที่จะช่วยเรื่องการขนส่ง ต่อไป นอกจากนี้พล.ต.อ.เผ่า ยังได้ให้ที่ประชุมร่วมพิจารณาถึงการที่จะนำปัญหาดังกล่าวเสนอต่อองค์การสหประชาชาติ หากปรากฏว่าการเจรจากับเวียดนามและฝรั่งเศสไม่เป็นผลสำเร็จ ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว⁶⁹ จากนั้นพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้นำมติของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเสนอให้จอมพล.ป.พิบูลสงคราม รับทราบ พร้อมกับยังได้แสดงทัศนคติที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยด้วยว่า

ตามที่กระผม(พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์)ได้นำเรื่องญวนอพยพเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2497 แล้วนั้น กระผมได้มาพิจารณาเห็นว่าคนญวนอพยพซึ่งขณะนี้จะมีจำนวนถึง 46,000 คนอาจจะทำความยุ่งยากเดือดร้อนแก่การปกครองต่อไปในอนาคต เพราะพวกนี้เป็นเครื่องมือของคอมมิวนิสต์เวียดนามห์ในความสนับสนุนของจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีแผนการคุกคามเข้ามาในประเทศไทย พวกนี้ได้อพยพเข้ามาตั้งแต่พ.ศ.2489 เป็นพวกญวนซึ่งมีภูมิลำเนาถิ่นฐานอยู่ในประเทศลาวก็มี เป็นพวกเวียดนามห์ เวียดนาม(ใต้) ซึ่งอยู่ในแคว้นญวนเหนือ และญวนกลางก็มี...พวกญวนอพยพเหล่านี้ต่อมาในภายหลังได้ตกอยู่ในอิทธิพลของโฮจิมินห์ มีการจัดตั้งสมาคมลับช่วยเหลือดำเนินการรบแก่โฮจิมินห์ ทั้งได้ก่อความยุ่งยากและขัดขวางต่อการปกครองตลอดมา

⁶⁸ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"พวกญวนในไทยส่วนมากแจ้งว่าขออพยพไปอยู่ในดินแดนเวียดนามห์"วันที่ 24 กันยายน 2497

⁶⁹ หจข.(3)สร.0201.24/1 ที่มท.2078 และกต.2079/2497 เรื่องการอพยพญวน วันที่ 13 สิงหาคม 2497

บัดนี้สถานการณ์ในอินโดจีนได้คลี่คลายยุติการสู้รบแล้ว จึงเป็นการสมควรที่จะพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับชาวญวนกลุ่มน้อยนี้ เพื่อความสงบและเพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติด้วยการพิจารณาหาทางส่งตัวพวกญวนอพยพอันมีจำนวนประมาณ 46,000 คน ออกไปนอกราชอาณาจักร⁷⁰ (เน้นโดยผู้เขียน)

นอกจากสภาพการณ์ภายนอกประเทศอันเนื่องมาจากสงครามในอินโดจีนยุติลงจะเป็นสาเหตุของการเร่งรัดให้รัฐบาลดำเนินนโยบายส่งชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศแล้ว ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในเวียดนามเองยังส่งผลให้รัฐบาลไทยวิตกมากขึ้นซึ่งเห็นได้จากการแสดงทัศนคติของผู้นำไทยขณะนั้นเองที่มองว่าชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นตกอยู่ใต้อิทธิพลของโซเชียนิสต์ที่ผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือและอาจจะเป็นภัยต่อประเทศไทยในอนาคตได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความต้องการที่จะนำนโยบายส่งตัวผู้อพยพชาวเวียดนามกลับประเทศดังกล่าวนั้นยังเป็นนโยบายที่วางอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ความมั่นคงภายในประเทศเป็นสำคัญอีกด้วย

หลังจากที่กระทรวงการต่างประเทศได้รับมอบคำสั่งจากรัฐบาลให้ดำเนินการติดต่อกับรัฐบาลเวียดนามใต้ไม่นาน ในเดือนเดียวกัน รัฐบาลเวียดนามใต้ได้ส่ง ดร.เวียน ฮู เวียง เลขาธิการส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีโงดินห์เลียม เข้ามาเจรจากับรัฐบาลไทย ครั้งแรกเปิดประชุมกันเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2497 ณ สถานเอกอัครราชทูตอเมริกัน ซึ่งในที่ประชุมได้พิจารณาจะแยกชาวเวียดนามออกเป็นพวก ๆ เพื่อส่งกลับภูมิลำเนา แต่ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องที่จะกระทำได้ง่าย เพราะปรากฏว่าบรรดาชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาส่วนมากมาจากประเทศลาว นายเวียน ฮู เวียง ได้พบนายทวี แรงขำ ปลัดกระทรวงมหาดไทยเพื่อหารือเกี่ยวกับเรื่องนี้⁷¹ ต่อมาในเวลาบ่ายวันที่ 23 สิงหาคม 2497 ก็ได้มีการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการส่งตัวชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศ เป็นครั้งที่สอง ณ ห้องประชุมวังปารุสก์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฝ่ายไทย คือ หลวงดิษฐการภักดี อธิบดีกรมเอเชียและแอฟริกา นายบุญเจริญชัย และนายทวี แรงขำ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายสหรัฐอเมริกา มีนายพาร์สัน อุปทูตอเมริกันประจำประเทศไทย และฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้คือ นายเวียน ฮู เวียง สาระของการประชุมในวันนี้คือ รัฐบาลไทยเสนอขอให้ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามใต้ รับชาวเวียดนามทั้งหมด 46,000 คนกลับประเทศ

⁷⁰ หจข.(3)สร.0201.24/1 ฉบับวันที่ 9239/2497 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับคนญวนอพยพ วันที่ 14 สิงหาคม 2497

⁷¹ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่าพิจารณาส่งญวนกลับสู่อินโดจีน วันที่ 8 กันยายน 2497

เวียดนาม ซึ่งทางอเมริกาสนับสนุนข้อเสนอนี้ และรับจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการขนลำเลียงให้ แต่ทั้งนี้ ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเสนอว่าจำเป็นต้องพิจารณาถึงชาวเวียดนามซึ่งแบ่งเป็นสองฝ่ายคือฝ่ายที่นิยมโฆซิ มินห์ และนิยมจักรพรรดิบัวด่ายว่าผู้ใดจะไปอยู่กับฝ่ายใดเสียก่อน⁷² โดยนายเวียน ฮู เวียง กล่าวว่าจะได้นำข้อตกลงนี้ไปเสนอรัฐบาลเวียดนามต่อไป

ต่อมาฝ่ายเวียดนามใต้ได้มาติดต่อขอเจรจาอีก 2 ครั้ง คือเมื่อวันที่ 17 กันยายน และวันที่ 21 กันยายน 2497 โดยทั้งสองฝ่ายตกลงกันในสาระสำคัญคือ

1.) ฝ่ายเวียดนามใต้ตกลงในหลักการที่จะรับชาวเวียดนามอพยพจากประเทศไทยกลับ
2.) ในการส่งกลับขอให้ส่งไปที่ไซ่งอนทั้งหมด โดยฝ่ายเวียดนามใต้เชื่อว่า เมื่อพวกนี้ไปถึงเวียดนามใต้แล้ว จะไม่เป็นคอมมิวนิสต์ และขอให้ส่งพวกที่อยู่ที่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่อยู่ในเรือนจำลพบุรีกลับไปก่อน

3.) ค่าใช้จ่ายในการส่งชาวเวียดนามอพยพกลับ ทางฝ่ายเวียดนามใต้ปรารถนาว่าเป็นภาระที่รัฐบาลเวียดนามอยู่ในฐานะลำบาก จึงใคร่ขอให้รัฐบาลไทยพิจารณาช่วยเหลือ จะโดยให้รัฐบาลอเมริกัน ช่วยจัดการขนส่ง หรือประการใดแล้วแต่ ส่วนการช่วยเหลือภายในฝ่ายไทยจะบริหารจัดการให้ เช่นทรัพย์สินที่จำหน่ายกันเองไม่ได้จะพิจารณารับซื้อไว้

4.) ฝ่ายเวียดนามใต้รับว่าจะได้ดำเนินการตามพิธีการทูตผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศต่อไป⁷³

แต่นับตั้งแต่ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามใต้เดินทางกลับไปครั้งนั้นแล้วก็ไม่ได้ติดต่อทำความตกลงกลับมาอีกเลย ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ชี้แจงว่าอาจต้องนำปัญหาเสนอให้องค์การสหประชาชาติวินิจฉัยเรื่องนี้ต่อไป⁷⁴

ถึงแม้จะยังไม่มีความตกลงใด ๆ เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเวียดนามใต้ เกี่ยวกับการส่งตัวชาวเวียดนามกลับประเทศ แต่ในระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม 2497 รัฐบาลก็ได้ประกาศให้ชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดทุกคน ไปแสดงตัวกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อยืนยันความสมัคร

⁷² หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่าพิจารณาส่งญวนกลับสู่อินโดจีน วันที่ 8 กันยายน 2497

⁷³ หจข.(3)สร.0201.24/1 ด่วนมากลับเฉพาะที่ 22874/2497เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพกลับสู่ประเทศเวียดนาม วันที่ 11 ตุลาคม 2497

⁷⁴ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"จะให้สหประชาชาติพิจารณาปัญหาการอพยพญวน 4 หมื่นออกจากไทย"วันที่ 4 กันยายน 2497

ใจว่าจะกลับไปอยู่เขตเวียดนามเหนือหรือเวียดนามใต้ ตลอดจนจังหวัดและตำบลที่จะไปอยู่ ลงในแบบพิมพ์ที่ทางราชการได้กำหนดขึ้น ซึ่งผลการสำรวจปรากฏว่า ความประสงค์ของชาวเวียดนามอพยพส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 90 หรือคิดเป็นชาวเวียดนามจำนวนกว่า 40,000 คน ต้องการกลับไปยังดินแดนเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโฮจิมินห์⁷⁵ อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยได้ปฏิเสธการรับพิจารณาข้อเสนอของชาวเวียดนามอพยพ ซึ่งปรารถนาจะเดินทางกลับไปสู่เวียดนามเหนือ ตามคำอ้างที่ว่ามิถุนีลำนาคีเดิมอยู่ในถิ่นนั้น ด้วยเหตุผลสองประการคือ **ประการแรก** เพราะรัฐบาลไทยไม่มีสัมพันธไมตรีทางการเมืองกับเวียดนามเหนือ และ**ประการที่สอง** รัฐบาลทำไปตามนโยบายฝ่ายสหประชาชาติ และรัฐบาลจักรพรรดิบัวด่าย ก็ได้ส่งผู้แทนมาติดต่อให้อพยพชาวเวียดนามไปสู่ไซ่ง่อน ซึ่งรัฐบาลไทย ได้กำหนดจะให้มีการเคลื่อนย้ายไปภายใต้เส้นขนานที่ 17 เท่านั้น ส่วนที่ว่ามีบุคคลเหล่านี้มีความประสงค์จะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ทางดินแดนภาคเหนือ ก็ย่อมจะกระทำได้ตามความสมัครใจหลังจากการส่งมอบแล้ว⁷⁶

หลังจากที่รัฐบาลปฏิเสธพิจารณาคำร้องขอของชาวเวียดนามอพยพที่เลือกเดินทางกลับไปยังเวียดนามเหนือไม่นาน ในวันที่ 15 ตุลาคม 2497 สำนักแถลงข่าวรัฐบาลเวียดนามเหนือได้ประท้วงต่อรัฐบาลไทยโดยกล่าวว่า

รัฐบาลไทยได้ตกลงใจขับไล่ประชาชนเวียดนามออกจากประเทศไทยโดยการบังคับและส่งไปให้รัฐบาลนายโงดิ่นห์เสียม อันเป็นการที่จะทำให้ชนเหล่านั้นไปตกอยู่ในสถานะอันตราย และว่าในระหว่างที่ชนชาวเวียดนามอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ต้องตกอยู่ในระบอบอันเข้มงวด กวดขัน ไม่มีเสรีภาพ ในการที่จะเลือกสถานที่อพยพเอง ทั้งไม่ให้สิทธิในการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยให้เข้าไปอยู่ในค่ายกักกันอันไม่เหมาะสมแก่สุขภาพ⁷⁷

⁷⁵ หจช.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"ตกลงจะส่งญวนอพยพที่อยู่ในไทยให้กับรัฐบาลเวียดนามใต้ทั้งหมด ถ้าสมัครใจไปอยู่เขตเหนือก็ให้ตกลงกันเอง"วันที่ 8 ตุลาคม 2497

⁷⁶ หจช.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"ตกลงจะส่งญวนอพยพที่อยู่ในไทยให้กับรัฐบาลเวียดนามใต้ทั้งหมด ถ้าสมัครใจไปอยู่เขตเหนือก็ให้ตกลงกันเอง"วันที่ 8 ตุลาคม 2497

⁷⁷ หจช.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"มหาดไทยแถลงการอพยพญวนว่า ทำตามแบบพิธีทูตไม่บังคับ เพราะไทยมีสัมพันธไมตรีกับเวียดนามเท่านั้น"วันที่ 29 สิงหาคม 2497

แต่ทางกระทรวงมหาดไทยได้แถลงชี้แจงโต้ตอบ คำประท้วงดังกล่าวเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2497 ว่า”ในการอพยพชาวเวียดนามผู้ลี้ภัยกลับคืนสู่ประเทศเวียดนามก็ได้กระทำตามแบบพิธีการทูต ไม่มีการบังคับขู่เข็ญ ทั้งนี้เพราะสงครามในประเทศเวียดนามได้ยุติลงแล้ว ตามมติของที่ประชุมเจนีวา จึงควรที่ชาวเวียดนามผู้อพยพลี้ภัยเข้ามา จะได้กลับคืนสู่ประเทศของตนได้แล้ว ส่วนที่ต้องส่งกลับไป ยังประเทศเวียดนาม(ใต้) ก็เพราะประเทศไทย มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลเวียดนาม(ใต้) เท่านั้น”⁷⁸

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะไม่สนใจต่อคำประท้วงใด ๆ ของรัฐบาลเวียดนามเหนือ อีกทั้งยังยืนยันที่จะส่งชาวเวียดนามทั้งหมดกลับไปเป็นพลเมืองของรัฐบาล โง่ดินห์เลียมต่อไป ดังนั้นเหตุการณ์วุ่นวายจึงเริ่มขึ้นเมื่อชาวเวียดนามอพยพทั่วทุกท้องที่ แสดง ปฏิกริยาประท้วงนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล

ในราวต้นเดือนธันวาคม 2497 ชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดสกลนคร และอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ร่วมกันปฏิญาณตนต่อหน้าภาพโหล่ซิมินห์และธงแดงดาวเหลือง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ ของคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ หลังจากปฏิญาณตนเสร็จแล้ว ทุกคนได้พร้อมใจกันโกนผม ซึ่งพวกที่โกนผม เหล่านั้น อ้างว่า ผมเป็นสิ่งสวยงามที่ตนหวงแหนอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังปรากฏตามข่าวหน้าหนังสือ พิมพ์ทั่วไปว่า”ชาวเวียดนามอพยพทั่วเมืองสกลนครและอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย กลาย เป็นเมืองที่เดินไปทางไหนก็พบแต่คนศีรษะโล้นทั้งสิ้น”⁷⁹ จากนั้นชาวเวียดนามอพยพดังกล่าว ก็ได้ทำคำร้องและประท้วงคำแถลงของทางการที่ว่าจะมีการอพยพพวกตนต่อทางจังหวัดว่า หากรัฐบาลไทยบังคับให้พวกตนต้องอพยพไปอยู่กับรัฐบาลโง่ดินห์เลียมของจักรพรรดิบัวด่าย ซึ่งในทัศนะ ของคนเหล่านั้นเข้าใจว่าเป็นรัฐบาลหุ่นของฝรั่งเศสแล้ว ตนก็จะทำการขัดขวางทุกวิถีทาง ถึงขนาดใช้ ถ้อยคำที่รุนแรงว่า ”ถึงตายก็ขอเอาเลือดทาแผ่นดินไทยไว้” และนอกเหนือจากคำร้องที่มีไปถึงทาง การ ชาวเวียดนามอพยพยังพร้อมใจกันยอมรับรองว่า หากรัฐบาลไทยยินยอมให้พวกตนอพยพกลับไป อยู่ในเขตเวียดนามเหนือแล้ว ก็ขอให้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อน 3 เดือน เพื่อจะได้มีเวลาจำหน่ายทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นค่าพาหนะ เดินทางซึ่งพวกตนยินดีจะออกเอง แต่ทั้งนี้ให้ทางการไทยยินยอมให้ได้มีการ เดินทางโดยอิสระ ไม่มีการควบคุมจะโดยวิธีหนึ่งวิธีใดก็ตาม

⁷⁸ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า”มหาดไทยแถลงการอพยพญวนว่า ทำตามแบบพิธี ทูตไม่บังคับ เพราะไทยมีสัมพันธ์กับเวียดนามเท่านั้น”วันที่ 29 สิงหาคม 2497

⁷⁹ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า”ประท้วงสัมภาษณีนายก ฯ แล้วโกนผมยื่นคำร้อง ถึงทางการไม่ยอมอยู่ใต้รัฐบาลเสรีเด็ดขาด”วันที่ 10 ธันวาคม 2497

สำหรับความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพที่ปรากฏในคำร้องฉบับเดียวกันอ้างว่า นอก จากจะเป็นการประท้วงนโยบายของรัฐบาลไทยแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นรัฐบาลเวียดนามเหนือของโฮชิ มินห์เห็นว่า พวกตนมีความพร้อมเพียงและปรารถนาที่จะได้เห็นรัฐบาลโฮชิมินห์ส่งผู้แทนมาเจรจา รับ ตัวไปด้วย⁸⁰ นอกจากนี้ยังมีรายงานของทางการเข้ามาว่า เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2497 บรรดาชาวเวียดนาม อพยพตามร้านค้าในตัวจังหวัดสกลนคร ได้พากันหยุดการค้าขาย เพื่อจัดงานทำบุญส่งวิญญาณ ก่อนที่จะตาย เพื่อเป็นการประท้วงรัฐบาลอีกวิธีหนึ่ง และบางหมู่บ้านถึงกับจัดทำรั้วบ้าน ขุดหลุม และ ตั้งที่บูชาหน้าบ้าน จัดทำหีบศพ เตรียมไว้เมื่อมีการบังคับให้บรรดาชาวเวียดนามอพยพกลับไปยังเวียดนาม ได้ โดยผู้คนเหล่านี้จะฆ่าตัวตายทันที ส่วนบางคนได้ทำพิธีผูกเสี่ยว⁸¹ กับคนไทยเพื่อจูงใจคนไทย และรวมตัวกันจัดทำบุญตามวัดต่าง ๆ ให้มาก เป็นการเรียกร้องความเห็นอกเห็นใจจากพระสงฆ์ให้ ช่วยคัดค้านคำสั่งรัฐบาลในการจะอพยพชาวเวียดนามอีกทางหนึ่ง⁸²

นอกจากการประท้วง ตลอดจนการแสดงปฏิกริยาในหลายวิธีข้างต้นของชาวเวียดนามอพยพ ในจังหวัดสกลนคร และอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายแล้ว รายงานจากผู้สื่อข่าวพิเศษ อำเภอ มุกดาหาร จังหวัดนครพนม ยังแจ้งว่า ในระหว่างวันที่ 21-28 ธันวาคม 2497 ชาวเวียดนามอพยพใน อำเภอ Mukdahan ได้รวมตัวกันประท้วงคำสั่งอพยพของทางราชการอย่างลับ ๆ ด้วยวิธีการที่แปลกและ รุนแรงกว่าที่เคยกระทำมา ซึ่งวิธีใหม่ดังกล่าวนี้ ในหมู่ชาวเวียดนามอพยพเรียกกันว่า "ทำพิธีตีม

⁸⁰ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า "ประท้วงสัมภาษณียาก ๆ แล้วโกนผมยื่นคำร้อง ถึงทางการไม่ยอมอยู่ใต้รัฐบาลเสรีเด็ดขาด" วันที่ 10 ธันวาคม 2497

⁸¹ การผูกเสี่ยว หรือการผูกมิตร เป็นธรรมเนียมซึ่งชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือปฏิบัติมาช้านานแล้วจน เป็นประเพณี เช่น เมื่อมีการแต่งงาน ทำบุญบ้าน เป็นต้น ชาวบ้านก็จะตีฆ้องรำวงสามานและผูกข้อมือ(เสี่ยว)เพื่อ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และจะเป็นมิตรไม่ทอดทิ้งกันในยามยากลำบาก ด้วยนัยนี้รัฐบาลจึงมองว่าชาวเวียดนาม ได้ถือโอกาสใช้ประเพณี "ผูกเสี่ยว" กับคนไทยที่เพ็ญรู้จักกันโดยให้ผู้ใหญ่ในที่ชุมชนนั้น ๆ เป็นประธานทำพิธี และอาจเป็นแผนการจารกรรม ซึ่งมุ่งหมายจะทิ้งสายลับไว้ในประเทศไทยและอาจทำให้ชาวพื้นเมืองที่บริสุทธิ์ใจ กลายเป็นเครื่องมือของฝ่ายคอมมิวนิสต์โดยไม่รู้ตัว ดังนั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงมีคำสั่งว่า "ผู้ใดกระทำพิธีนี้ ให้ จับกุมตัว และขับไล่ออกไปนอกประเทศเสีย", หจข.(3)สร.0201.24/1 ลับด่วนมาก ที่ 3812/2497 เรื่องชาวเวียดนาม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำพิธีผูกมิตรกับชาวพื้นเมือง วันที่ 26 พฤศจิกายน 2497 และ หจข.(3) สร.0201.24/1 ลับด่วนมาก ที่สร.1089/2497 เรื่องชาวเวียดนามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำพิธีผูกมิตรกับชาวพื้นเมือง วันที่ 9 ธันวาคม 2497

⁸² หจข.(3)สร.0201.24/4ลับที่สร.106/2498 เรื่องสรุปข่าวเกี่ยวกับญวนพลัดถิ่นประจำสัปดาห์ วันที่ 17 มกราคม 2498

เลือด” โดยเอาเข็มแทงปลายนิ้วของทุกคนที่มาประชุมแล้วแจกจ่ายกันดื่ม พร้อมทั้งกล่าวคำปฏิญาณตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการที่จะยืนหยัดทำตามความตั้งใจของตน โดยจะไม่ยอมให้ทางการส่งตัวไปอยู่กับฝ่ายบัวดำ และถ้ารัฐบาลยังต้องการจะให้ออกไปจากประเทศไทย ก็ขอให้ส่งตัวไปอยู่ยังประเทศที่อยู่ในความปกครองของโหมินหนี่ที่เดียว

เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว ทราบภายหลังว่าได้เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมมีคำสั่งครั้งล่าสุด ประกาศให้ชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดเตรียมตัวไว้ให้พร้อม เพราะหากทางการสั่งให้อพยพกลับภูมิลำเนาเดิมเมื่อใด จะได้ไปได้ทันทีไม่ยุ่งยาก⁸³ อย่างไรก็ตามตลอดปีพ.ศ.2497 จนกระทั่งสิ้นสุดอำนาจการบริหารงานของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามในพ.ศ.2500 รัฐบาลชุดนี้ยังคงยืนยันนโยบายปฏิบัติเรื่องการส่งชาวเวียดนามอพยพกลับไปเวียดนามใต้ ดังนั้น ในปลายปีพ.ศ. 2499 ปรากฏว่ามีชาวเวียดนามอพยพ ซึ่งเคยถูกส่งตัวไปกักกันอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 จำนวน 31 คน โดยขณะนี้ถูกทางการคุมขังไว้ที่กองตรวจคนเข้าเมือง ได้ร่วมกันเขียนจดหมายร้องทุกข์ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มีใจความว่า

พวกเราทั้งหมดเป็นคนหากินอย่างสุจริต เมื่อปี พ.ศ. 2496 ถูกโยกย้ายไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นความลำบากมากทั้งคิดถึงพ่อแม่ลูกเมียและการขาดแคลนในความเป็นอยู่ ยิ่งกว่านั้นพวกเราได้ยื่นขอร้องว่ารัฐบาลจะส่งตัวพวกเราไปไต้หวัน(เวียดนามใต้) ซึ่งทำให้พวกเราวิตกมาก เพราะกลัวฝรั่งเศส จะฆ่าตาย และพลัดพรากจากครอบครัวไปอีกต่อหนึ่ง พวกเราจึงพากันหนีจากเขตสุราษฎร์ธานี เพื่อมุ่งหวังไปหาครอบครัว แต่เมื่อถึงจังหวัดอุบลราชธานี ก็ถูกจับอีก และนำมาขังไว้ที่กองตรวจคนเข้าเมืองเป็นเวลา 19 เดือนแล้ว⁸⁴

จดหมายร้องทุกข์ของชาวเวียดนามอพยพที่เคยถูกรัฐบาลจับกุมตัวไปกักกันไว้ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเมื่อปี พ.ศ. 2496 ดังข้างต้น นอกจากจะสะท้อนให้เราเห็นถึงความเข้มงวดในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามที่มีต่อผู้อพยพชาวเวียดนามแล้ว ยังสะท้อนได้ว่านโยบาย

⁸³ หจข.ก/ป7/ม3.7หนังสือพิมพ์เทอดไทย พาดหัวเรื่องว่า“เข้าประชุมโกนหัวทั้งหมด ปฏิญาณจะทำตามใจตนเอง “วันที่ 29 ธันวาคม 2497

⁸⁴ หจข.กต81.4/11ที่มท.32208/2499 เรื่องชาวเวียดนามลี้ภัยรวม 31 คนร้องขอให้ได้รับการปลดปล่อยตัว วันที่ 11 ตุลาคม 2499

เหล่านั้นได้ส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจต่อชาวเวียดนามเช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อทราบข่าวว่ารัฐบาลมีดำริที่จะส่งตัวผู้อพยพทั้งหมดกลับไปยังรัฐบาลเวียดนามได้ และปฏิเสธคำร้องขอกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมคือเวียดนามเหนือของพวกเขา

ปัญหาเกี่ยวกับการส่งตัวชาวเวียดนามอพยพกลับประเทศ นับว่าเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม อย่างมาก เพราะนอกจากชาวเวียดนามอพยพจะแสดงปฏิกิริยาประท้วงไม่ยินยอมกลับไปยังดินแดนเวียดนามใต้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้ว รัฐบาลเองก็ยังไม่มีความคืบหน้าในการเจรจา หรือทำความตกลงใด ๆ กับรัฐบาลเวียดนามใต้เลย ในต้นปีพ.ศ. 2498 รัฐบาลจึงมีดำริที่จะติดต่อกับรัฐบาลเวียดนามเหนือ ภายใต้การนำของโฮชิมินห์ เพื่อหาทางเจรจาให้ฝ่ายเวียดนามเหนือตกลงรับเอาชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม(เวียดนามเหนือ) แต่เนื่องจากรัฐบาลไทย มิได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลเวียดนามเหนือมาก่อน ดังนั้นจึงได้ส่งการลงไปที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ติดต่อกับฝ่ายฝรั่งเศส ให้เจรจากับรัฐบาลเวียดนามเหนือ เพื่อหวังให้มีการบรรลุความตกลงโดยเร็ว แม้จะได้มีการเจรจาทำความตกลงในระดับหนึ่ง ระหว่างพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ กับนายฝีม้วนดัม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเวียดนามเหนือ ในคราวมีการจัดงานประชุมเอเชีย-แอฟริกา ณ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในเดือนพฤษภาคม 2498 แล้ว โดยนายฝีม้วนดัม ได้ตกลงเห็นด้วยในหลักการที่จะรับอพยพชาวเวียดนามเหล่านั้นกลับไปยังดินแดนเวียดนามเหนือ รวมถึงไม่ขัดข้องที่จะออกค่าใช้จ่ายฝ่ายละครั้งกับทางไทย⁸⁵ อย่างไรก็ตามการเจรจาดังนั้นเป็นเพียงแค่การหยั่งท่าทีของรัฐบาลเวียดนามเหนือเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลไทยเองไม่ได้สนใจจะติดต่อกับฝ่ายเวียดนามเหนืออย่างจริงจัง⁸⁶รวมทั้งจอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้แสดงทัศนคติไปว่าไม่ควรติดต่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือในเรื่องดังกล่าว ซึ่งปรากฏในคำสั่งถึงคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2498 ความว่า”ไม่เห็นด้วยที่จะไปติดต่อกับคอมมิวนิสต์ ควรติดต่อ

⁸⁵ หจข.(3)สร.0201.24/4 เรื่องการอพยพผู้ลี้ภัย วันที่ 26 พฤษภาคม 2498

⁸⁶ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ กล่าวว่า การที่ทรงยกปัญหาเรื่องชาวเวียดนามอพยพขึ้นทาบถามอย่างไม่เป็นทางการกับ นายฝีม้วนดัม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามเหนือ นั้น เพราะทรงมีเหตุผลว่า” รัฐบาลเวียดนามเหนือจะยอมให้มีการอพยพชาวเวียดนามกลับไปในเขตเวียดนามเหนือ และที่สำคัญ เขาเกรงว่าจะเสียเกียรติภูมิ ถ้าหากไม่ยอมรับพลเมืองของเขากลับไป ต่อมาฝ่ายเราได้เฉยไว้ไม่ได้ติดต่อกับทางเวียดนามเหนือ” ดูเพิ่มเติมได้จาก หจข.(3)สร.0204.24/4(สำเนาบันทึกกลับ)เรื่องปัญหาเกี่ยวกับคนญวนอพยพ ไม่ระบุวันที่ พ.ศ.2498

ทางการทูตกับเวียดนามใต้เท่านั้น ⁸⁷ นอกจากนี้การที่รัฐบาลยืนยันให้ติดต่อกับฝ่ายเวียดนามใต้ ส่วนหนึ่งนั้นเนื่องจากว่าในเดือนกันยายน พ.ศ. 2497 รัฐบาลได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นภาคีขององค์การ สนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือส.ป.อ. หรือ SEATO (South East Asia Collective Defense Treaty หรือ South East Asia Treaty Organisation) ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ สนับสนุน จุดมุ่งหมายหลักขององค์การดังกล่าว คือ เพื่อป้องกันการโจมตีหรือการคุกคาม หรือก่อกรวน ของคอมมิวนิสต์ระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในทัศนะของไทยในเวลานั้นหมายถึง ภัยที่มาจากเวียดนามเหนือ ดังนั้นการที่ไทยเข้าร่วมภาคีกับองค์การ ฯ ดังกล่าวจึงมีนัยที่ทำให้ไทยไม่ ยากติดต่อกับรัฐบาลเวียดนามเหนือซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นเหตุ ผลที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลยืนยันที่จะส่งชาวเวียดนามกลับเวียดนามใต้ ต่อมาในช่วงต้น ปีพ.ศ.2499 รัฐบาลเวียดนามใต้ได้ส่งนายไม วัน ฮัม(Mai Van Ham) ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามใต้มา เจรจากับรัฐบาลไทยอีกครั้งแต่การเจรจาก็ยังไม่ประสบความสำเร็จลงได้ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และต้องรอต่อมาจนกระทั่งถึงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งรัฐบาลชุดนี้มีดำริที่จะ ติดต่อกับฝ่ายเวียดนามเหนืออีกครั้งโดยให้สหภาพชาติของสองประเทศคือรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียด นามเหนือภายใต้การนำของโห่ซิมินห์ดำเนินการตกลงกัน ณ กรุงวังกุง ในปี พ.ศ. 2502 หลังจากนั้น การอพยพชาวเวียดนามกลับประเทศเวียดนามเหนือจึงได้มีขึ้น

5.2.4 การจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหา"คอมมิวนิสต์"

ภายหลังที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่กองกำลังฝ่ายเวียดมินห์ของโห่ซิมินห์ ที่สมรภูมิมืดเย็นเปียนฝู และคอมมิวนิสต์ได้ปกครองเวียดนามเหนือภายใต้การนำของโห่ซิมินห์ ตามข้อตกลงเจนีวา เดือน กรกฎาคม 2497 แล้วนั้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง ก็ได้ดำเนินการจับกุมชาวเวียด นามอพยพในข้อหาคอมมิวนิสต์ ซึ่งในการจับกุมดังกล่าวนี้ได้ปรากฏเป็นครั้งแรก จากข่าวหนังสือ พิมพ์ศรีกรุง ฉบับวันที่ 22 มิถุนายน 2497 ซึ่งพาดหัวข่าวว่า

⁸⁷ หจข.(3)สร.0201.24/4 เรื่องปัญหาการอพยพพวณผู้ลี้ภัย วันที่ 4 กรกฎาคม 2498

“ระดมจับคอมมิวนิสต์ในอีสานได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งเอกสารสำคัญ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างดี การระดมจับครั้งนี้ได้ทำเมื่อวันที่ 20 เดือนนี้(มิถุนายน) เวลาประมาณ 6.00 น. ที่จังหวัดนครพนม”⁸⁸

ส่วนรายละเอียดของข่าวกล่าวว่า เจ้าหน้าที่ที่ออกไปปฏิบัติการจับกุมชาวเวียดนามอพยพครั้งนั้นมี พ.ต.ต.ประจวบ นาคบัณฑิณ พร้อมด้วยผู้รักษาการแทนนายอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม ร่วมด้วยกำลังนายร้อยนายสิบ ได้แยกย้ายไปตามจุดสำคัญต่าง ๆ ซึ่งทางราชการสืบทราบแล้วว่าเป็นที่ช่องสูมพวกที่สงสัยจะเป็นพวกคอมมิวนิสต์ และเข้าทำการล้อมจับตัวผู้ต้องสงสัยไว้ได้ 27 คน ซึ่งปรากฏว่าเป็นชาวเวียดนามอพยพถึง 18 คน โดยเจ้าหน้าที่ได้นำตัวผู้ต้องหาไปควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจเพื่อทำการสอบสวนต่อไป ต่อมาในวันที่ 21 กรกฎาคม 2497 การจับกุมชาวเวียดนามครั้งใหญ่ที่สุดเกิดขึ้นที่อำเภอมุกดาหาร โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับชาวเวียดนามอพยพได้มากถึง 98 คน โดยการจับกุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยึดหลักฐานที่เป็นแผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งกำลังทหารและตำรวจชายแดนอำเภอมุกดาหาร ที่กำลังจะเตรียมการส่งไปให้ฝ่ายเวียดนามห์ พร้อมด้วยเอกสารนำส่งแปลได้ความว่า”เรียกทหารไว้แล้ว 102 คน รอคำสั่งให้ส่ง กับเงินช่วย 11,300 บาท นอกจากนี้ยังได้เอกสารอื่น ๆ และเงินอีก 7,730 บาททางการเพียงควบคุมตัวชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นเพื่อทำการสอบสวนและห้ามมิให้ประกันตัวผู้ต้องหา⁸⁹ การจับกุมชาวเวียดนามอพยพยังคงมีต่อเนื่องจนกระทั่งในเดือนสิงหาคม 2497 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุมตัว นายฟอง เหงียน ชาวเวียดนามอพยพ และเป็นครูสอนภาษาฝรั่งเศสอยู่ที่โรงเรียนอุดรวิทยานุกูล ในข้อหาทำการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ภายในโรงเรียน และจากการสอบสวนเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ พบว่านอกจากนายฟองเหงียนจะเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์แล้ว ยังได้ทำการโฆษณา ชักชวนบรรดานักเรียนให้ไปเป็นทหารเวียดนามห์ด้วย⁹⁰

หลังจากปีพ.ศ.2497ข่าวการจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหาคอมมิวนิสต์ในหนังสือพิมพ์เริ่มน้อยลงแต่จะเริ่มปรากฏเหตุการณ์ที่รัฐบาลไทยทำการจับกุมชาวเวียดนามอพยพที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่ในภาคอีสานอีกครั้งในเดือนตุลาคม 2501 ซึ่งเป็นสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์

⁸⁸ หจข.ก/ป7/2497/บ5.4 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง วันที่ 22 มิถุนายน 2497

⁸⁹ หจข.(3)สร.0201.24/4 ฉบับเฉพาะที่สร.17497/2497 เรื่องการจับกุมคนญวนที่ฝึกฝึกลัทธิคอมมิวนิสต์ที่อำเภอมุกดาหาร วันที่ 2 สิงหาคม 2497

⁹⁰ หจข.ก/ป7/2497/บ5.4 หนังสือพิมพ์ศรีกรุงพาดหัวเรื่องว่า”ได้เอกสารแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์”วันที่ 12 กันยายน 2497

ธนรัชต์ ในระยะนี้เองที่เวียดนามเหนือได้โฆษณาโจมตีประเทศไทยและเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปล่อยตัวชาวเวียดนามอพยพที่ถูกจับกุมนั้นเสีย⁹¹

กล่าวโดยสรุป การดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม นับตั้งแต่พ.ศ.2497-2500เป็นต้นมานั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายต่อผู้อพยพชาวเวียดนามในช่วงเวลาดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสงครามอินโดจีนได้ยุติลงแล้วคือเมื่อฝ่ายเวียดนามใต้อำนาจได้การนำของโหซิมินห์มีชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2497 ตามมาด้วยการทำความเข้าใจเพื่อแก้ปัญหาเวียดนามและปัญหาอินโดจีน ในข้อตกลงเจนีวา เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2497 โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับเวียดนามคือ ให้แบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วนโดยใช้เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่ง เวียดนามเหนืออยู่ภายใต้การนำของโหซิมินห์และเวียดนามใต้ภายใต้การนำของจักรพรรดิบัวด่ายและนายกรัฐมนตรีโงดินห์เสียมในทัศนะของรัฐบาลไทยข้อตกลงดังกล่าวมองว่ามีผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย เนื่องจากคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนืออาจทำการแทรกซึม และเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในประเทศไทยผ่านทางชาวเวียดนามอพยพจำนวนมากที่ฝึกในโหซิมินห์ ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวจะพบว่ารัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายเข้มงวดต่อชาวเวียดนามอพยพและพยายามผลักดันส่งชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นกลับประเทศโดยเร็ว อย่างไรก็ตามช่วงเวลานี้จะพบว่าชาวเวียดนามเองได้แสดงความไม่พอใจในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเช่นเดียวกันแต่การแสดงออกของชาวเวียดนามยังไม่ถึงขั้นรุนแรง เป็นแต่เพียงแค่การโกนหัวประท้วง ขูดหลุมฝังศพ จัดทำหีบศพ หรือแม้แต่วิธีการประท้วงที่แปลกใหม่เช่นตีเมล็ดสาบานเหล่านั้นเป็นต้น นอกจากนี้แล้วรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้เริ่มดำเนินการจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหารุนแรงขึ้นคือเป็น”คอมมิวนิสต์”แต่การจับกุมมีเพียงประปรายเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านับตั้งแต่ปีพ.ศ.2497เป็นต้นมาจนกระทั่งรัฐบาลชุดนี้หมดอำนาจลงในปีพ.ศ.2500 รัฐบาลยังคงยืนยันในการใช้นโยบายส่งผู้อพยพชาวเวียดนามกลับประเทศ แต่ขณะนั้นรัฐบาลต้องเผชิญปัญหาหลายอย่างในเรื่องการเจรจากับรัฐบาลเวียดนามใต้อยู่หลายปี เป็นผลให้รัฐบาลมิได้เน้นนโยบายไปที่การจับกุมชาวเวียดนามอพยพมาก รวมถึงเป็นผลให้รัฐบาลไม่สนใจที่จะกำหนดนโยบายอย่างอื่นกับชาวเวียดนามอพยพเลย จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายต่อผู้อพยพชาวเวียดนามของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นเป็นการดำเนินนโยบายที่วางอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ในด้านความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติเป็นหลัก

⁹¹ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์,อ้างแล้ว,หน้า 78

บทที่ 6

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2491-2500 พบว่าตลอดระยะเวลาประมาณ 10 ปี ที่รัฐบาลชุดนี้บริหารประเทศ รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพ(ในที่นี้จะขอรวมถึงการดำเนินการกับคณะผู้แทนชาวเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ด้วย) เข้มงวดขึ้นตามลำดับอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเป็นช่วง ๆ ดังนี้คือช่วงแรกเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์และกลุ่มผู้สนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทั้งสองกลุ่มนี้ผลักดันซึ่งอำนาจการบริหารประเทศและหาทางกำจัดอิทธิพลของอีกฝ่าย จนกระทั่งเกิดรัฐประหารรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยคณะทหารบกที่สนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงครามนำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ และนาวาอากาศเอกกาจ กาจสงคราม เป็นต้น ในเดือนพฤศจิกายน 2490 การเปลี่ยนผ่านกลุ่มอำนาจทางการเมืองจากฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ มาเป็นฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งผลให้รัฐบาลชุดใหม่ดำเนินการหลายอย่างเพื่อกำจัดอิทธิพลของกลุ่มผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ เริ่มต้นจากการจับกุมบุคคลที่เคยทำงานใกล้ชิดกับนายปรีดี พนมยงค์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำส.ส.เสรีไทยอีสาน รวมไปถึงความระแวงสงสัยในคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ที่ประจำประเทศไทย ดังนั้นนโยบายที่รัฐบาลชุดใหม่ปฏิบัติคือส่งทหารเข้าไปตรวจ ยึดอาวุธที่บ้านพักของคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์ โดยการดำเนินการครั้งนี้คณะประหารอ้างว่าคณะทำงานกลุ่มดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ อาจจะร่วมมือกับผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์คิดร้ายต่อรัฐบาลชุดใหม่ได้นับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลชุดใหม่ดำเนินการกับชาวเวียดนาม โดยเฉพาะกลุ่มคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโห่ซิมินห์

การดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงที่สอง **เมื่อรัฐบาลต้องเผชิญปัญหาภาวะสงครามเย็น** สถานการณ์ของโลกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่ส่งผลกระทบต่อประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะการแข่งขันกันหาพันธมิตรระหว่างประเทศในกลุ่มเสรีนิยม นำโดยสหรัฐอเมริกา กับประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต โดยประเทศไทยในช่วงการบริหารประเทศของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม แสดงท่าทีหวาดกลัวต่อการขยายตัวของคอมมิวนิสต์โดยเลือกเข้าร่วมกับกลุ่มเสรีนิยมซึ่งมีผู้นำกลุ่มคือสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลชุดนี้หวังจะให้สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือในด้านการเงิน การทหารและด้านอื่น ๆ สหรัฐอเมริกาเริ่มหันมาสนใจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกไปไกลมากขึ้นเมื่อสถานการณ์การสู้รบในอินโดจีนระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนามรุนแรงขึ้นใน

ปีพ.ศ.2493 ความปลอดภัยในเอเชียขณะนั้นจึงขึ้นอยู่กับฝรั่งเศสที่จะสามารถสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะฝ่ายเวียดนามหรืออินโดจีนของฝรั่งเศส และจีนคอมมิวนิสต์สนับสนุน ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงพยายามผลักดันให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศรับรองรัฐบาลบัวดำซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นของฝรั่งเศสเพื่อให้เข้าเป็นแนวร่วมเดียวกันในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามตัดสินใจให้การรับรองรัฐบาลบัวดำอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 เพื่อหวังให้สหรัฐอเมริกาพึงพอใจ หลังจากให้การรับรองรัฐบาลบัวดำไปแล้ว รัฐบาลก็เริ่มดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพโดยการควบคุมเข้มงวดขึ้นส่วนหนึ่งเพราะรัฐบาลสงสัยว่าชาวเวียดนามอพยพให้การสนับสนุนโฮจิมินห์ และมีพฤติกรรมเกี่ยวพันในทางการเมืองกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ดังนั้นรัฐบาลจึงตัดสินใจดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดโดยได้ดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้คือ **ประการแรก** สอดส่องความเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอพยพ **ประการที่สอง** จำกัดเขตควบคุมให้ชาวเวียดนามอพยพอยู่ภายในจังหวัดชายแดน 5 จังหวัด คือจังหวัดหนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานีและปราจีนบุรี **ประการที่สาม** ยุบเลิกองค์การคณะผู้แทนเวียดนามฝ่ายโฮจิมินห์ประจำประเทศไทย ในกรุงเทพฯ ฯ **ประการที่สี่** ดัดจัดงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจ วันที่ 19 สิงหาคม และ**ประการสุดท้าย** ยุบเลิกสมาคมลับของชาวเวียดนาม อย่างไรก็ตามนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่างช่วงพ.ศ.2491-2495 ยังไม่พบว่ามีผลกระทบต่อชาวเวียดนามอพยพต่อฝ่ายรัฐบาลไทย

การดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงที่สาม เป็นเพราะ**สถานการณ์ทางชายแดนเกิดความไม่สงบ**อันเนื่องจากการสู้รบกันอย่างหนักระหว่างฝ่ายเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์กับฝรั่งเศสตั้งแต่ปลายปีพ.ศ.2489 จนกระทั่งในเดือนเมษายน พ.ศ.2496 ซึ่งมีที่ท่าว่าเวียดนามหรืออาจจะบุกยึดครองลาวและอาจส่งผลกระทบต่อไทย นอกจากนี้แล้วรัฐบาลไทยยังได้รับรายงานมาว่าชาวเวียดนามอพยพมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจเช่น มีการเรียกรับเงินทอง ลักลอบขนเครื่องอุปโภคบริโภคไปช่วยฝ่ายเวียดนามที่สู้รบอยู่เสมอ จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลดำเนินนโยบายต่อผู้อพยพชาวเวียดนามดังนี้คือ **ประการแรก** เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดหนองคายไปควบคุมไว้ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ **ประการที่สอง** เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพไปควบคุมไว้ยัง 2 จังหวัดภาคใต้คือจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ถึงอย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายในช่วงดังกล่าวของรัฐบาลนั้นได้ส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจของชาวเวียดนามโดยรวมอย่างมากเช่นกัน ซึ่งปรากฏให้เห็นได้จากจดหมายร้องทุกข์กว่าหลายร้อยฉบับของชาวเวียดนามอพยพที่มีถึงรัฐบาล

การดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงที่สี่ เป็นช่วงหลังจากที่เวียดนามห้รบชนะฝรั่งเศสที่สมรภูมิตียนเบียนญู ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2497 และตามด้วยการทำความเข้าใจปัญหาเวียดนามและอินโดจีนในข้อตกลงเจนีวา เดือนกรกฎาคม 2497 ให้แบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วนชั่วคราวโดยใช้เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขต เวียดนามเหนือภายใต้การนำของโฮชิมินห์และเวียดนามใต้ภายใต้การนำของจักรพรรดิบัวด่าย และนายกรัฐมนตรีโงดิ่นห์เสียม เพื่อรอให้มีการทำความเข้าใจปัญหาเวียดนามทางการเมืองในครั้งต่อไป ผลของความตกลงครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกที่โฮชิมินห์ได้รับการยอมรับสถานะ "คอมมิวนิสต์" จากนานาชาติ เพราะนับตั้งแต่นั้นโฮชิมินห์ประกาศเอกราชในวันที่ 2 กันยายนยังไม่มีประเทศใดให้การรับรองเลย(ยกเว้นสหภาพโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์ที่ให้การรับรองรัฐบาลเวียดนามโฮชิมินห์ในปีพ.ศ.2493) เมื่อสงครามในอินโดจีนได้ยุติลง รวมถึงจากทัศนะที่ผู้นำประเทศของไทยมองว่าชาวเวียดนามอพยพเริ่มเป็นภัยต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ดังนั้นในช่วงเวลานี้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงได้ดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพภายหลังสงครามอินโดจีนยุติลงโดยได้ดำเนินมาตรการดังนี้คือ **ประการแรก** เคลื่อนย้ายชาวเวียดนามอพยพจากจังหวัดนครพนมไปไว้ยังจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด **ประการที่สอง** ดำเนินการส่งชาวเวียดนามอพยพทั้งหมดกลับไปยังเวียดนามใต้ และ**ประการสุดท้ายคือ** การจับกุมชาวเวียดนามอพยพในข้อหาคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามจะพบว่าการดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพในช่วงสุดท้ายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นเป็นนโยบายที่วางอยู่บนผลประโยชน์ของความมั่นคงภายในชาติเป็นหลัก นอกจากนี้แล้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังพบว่าสภาพของชาวเวียดนามอพยพหลังสงครามโลกครั้งที่สองในไทยว่าเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ก็เริ่มปรากฏสู่สายตาสาธารณชนด้วย

การดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพนับตั้งแต่ปีพ.ศ.2491-2500 นั้นกล่าวได้ว่ารัฐบาลมีเป้าหมายที่จะดำเนินการควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวด เพื่อต้องการให้ชาวเวียดนามอพยพเหล่านั้นประพฤติตนตามแบบที่รัฐบาลพึงประสงค์ และจากการดำเนินนโยบายชาวเวียดนามอพยพในยุครัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามที่เข้มงวด ยังส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งผลสะท้อนดังกล่าวเห็นได้จากงานวิจัยหลายต่อหลายชิ้นต่างแสดงทัศนะต่อการมองปัญหาชาวเวียดนามอพยพอย่างเดียวกันว่า "ชาวเวียดนามอพยพเป็นปัญหาต่อความมั่นคงภายในของประเทศชาติ" นอกจากนี้แล้วยังพบว่าปัญหาที่สืบเนื่องตามมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันอย่างหนึ่งคือรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้เลือกที่จะใช้แนวทางปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพในสถานะเป็นคนนอกหรืออีกนัยหนึ่งคือ "มิใช่เป็นคนไทย" อันจะเห็นได้จากการพิจารณาเรื่องการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาประเทศช่วงระหว่าง พ.ศ.2488-2489

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องนโยบายชาวเวียดนามอพยพ ในยุครัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2491-2500 จุดมุ่งหมายคือต้องการศึกษาถึงเหตุและปัจจัยที่แท้จริง ที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพ หรือกล่าวอีกนัยคือผู้เขียนมุ่งหวังให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นพื้นฐานนำไปสู่การศึกษาชาวเวียดนามอพยพในฐานะเป็น”ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย”ในอีกมิติมุมมองหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

เอกสารชั้นต้น

ภาษาไทย

- หจช.ก/ป7/2496/บ 1.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ"นายกรัฐมนตรีอังกฤษกล่าวถึงไทยในกรณีทัพเวียดนามบุกประเทศลาว"วันที่ 1 พฤษภาคม 2496
- หจช.ก/ป7/2496/บ1.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ"อเมริกาช่วยไทยต่อต้านคอมมิวนิสต์เวียดนาม" วันที่ 1 พฤษภาคม 2496
- หจช.ก/ป7/2496/บ 1.9 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า "เวียดนามยึดท่าแขกแล้วบริเวณหัวเมืองพงพินาศแรงระเบิดสเทือนนครพนมถึงกระฉกแตก"วันที่ 29 ธันวาคม 2496
- หจช.ก/ป7/2496/ม.ท.2.7หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า" ยื่นร้องทุกข์แล้วไม่ได้รับการพิจารณาพร้อมใจกันอดหมดในนิคมพื้ทลุง"ฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน 2496
- หจช.ก/ป7/2496/ม.ท.2.7หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า" มหาตไทยแถลงเรื่องญวนอดข้าวประท้วงคำสั่งราชการจับได้ว่าลอบกินอาหารกลางคืนเหตุจึงสงบ"ฉบับวันที่ 15 พฤศจิกายน 2496
- หจช.ก/ป7/2496/ม.ท.3.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"พวกญวนในไทยส่วนมากแจ้งว่าขออพยพไปอยู่ในดินแดนเวียดนาม" วันที่ 24 กันยายน 2497
- หจช.ก/ป7/2496/ม.ท.8.41.2 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"พบเอกสารญวน ไทย จีน ผู้ว่าการรับรูดนำมาปรึกษาสันติบาล" ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2496
- หจช.ก/ป7/2496/ม.ท.8.41.2 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"อีสานโกนหัวไว้ทุกข์กันทุกครัวเรือน" วันที่ 28 มิถุนายน 2496
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์เทอดไทย พาดหัวข่าวว่า"ประชุมช่วยให้ไปอยู่ร้อยเอ็ดยื่นร้องขอเก็บของแรมเดือน"วันที่ 10 สิงหาคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์เทอดไทย พาดหัวเรื่องว่า"เข้าประชุมโกนหัวทั้งหมด ปฏิญาณจะทำตามใจตนเอง"
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า"ประท้วงผู้ว่าการร้อยเอ็ด สำนวจครอบครัวเตรียมอพยพ"วันที่ 25 สิงหาคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า"พิจารณาส่งญวนกลับสู่อินโดจีน" วันที่ 8 กันยายน 2497

- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"ตกลงจะส่งญวนอพยพที่อยู่ในไทยให้กับ
รัฐบาลเวียดนามใต้ทั้งหมดถ้าสมัครใจไปอยู่เขตเหนือให้ตกลงกันเอง" วันที่ 8 ตุลาคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามนิกร พาดหัวเรื่องว่า"ประท้วงสัมภาษณ์นายก ฯ แล้วโกนผม
ยื่นคำร้องถึงทางการไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจรัฐบาลเสรีเด็ดขาด"วันที่ 10 ธันวาคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"จะให้สหประชาชาติพิจารณาปัญหาการ
อพยพญวน 4 หมื่นออกจากไทย"วันที่ 4 กันยายน 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"ฝรั่งเศสว่าไทยขออพยพญวน 1 หมื่นกลับ
เวียดนาม เพราะเป็นภัยต่อไป"วันที่ 13 มกราคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"พวกญวนในไทยส่วนมากแจ้งว่าขออพยพ
ไปอยู่ในดินแดนเวียดนาม"วันที่ 24 กันยายน 2497
- หจช.ก/ป7/2497/3.7 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พาดหัวเรื่องว่า"มหาดไทยแถลงการอพยพญวนว่า ทำตาม
แบบพิธีทูตไม่บังคับ เพราะไทยมีสัมพันธกับเวียดนามเท่านั้น"วันที่ 29 สิงหาคม 2497
- หจช.ก/ป7/2497/บ5.4 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง พาดหัวเรื่องว่า"ได้เอกสารแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์"วันที่ 12
กันยายน 2497
- หจช.ก/ป7/2497/บ5.4 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง วันที่ 22 มิถุนายน 2497
- หจช.กต.80/31 หนังสือพิมพ์สยามนิกร"การรับรองรัฐบาลเบาได้" ฉบับประจำวันที่ 12 กุมภาพันธ์
2493
- หจช.กต.80/31 หนังสือพิมพ์สยามนิกร"ปัญหาเวียดนาม" ฉบับประจำวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2493
- หจช.กต.80/32 หนังสือพิมพ์สยามนิกร"การแสวงหาความจริง" ฉบับประจำวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493
- หจช.กต.81.35/21 แผนกกรรมการเมืองตะวันตกรวมเรื่องประวัติของ Mr.Philip C. Jessup พ.ศ.2493
- หจช.กต.81.4/11 ที่มท.32208/2499 เรื่องชาวเวียดนามลี้ภัยรวม 31 คน ร้องขอให้ได้รับการปลด
ปล่อยตัวเอง วันที่ 11 ตุลาคม 2499
- หจช.กต.81.4/5 ที่14669/2491เรื่องเจ้าหน้าที่ทหารไทยยึดอาวุธและกระสุนปืนของชาวเวียดนาม
ในประเทศไทย(สำเนาคำแปลจดหมาย)ต้นฉบับเดิมเป็นภาษาฝรั่งเศสแปลโดย ร.อ.วัฒนา
พยัคฆะนิตีคำร้องของ Nguyen Tran Trong พันเอกแห่งกองทัพบกเวียดนามและเรือเอก
Nguyen Van Hoa ปฏิบัติภาระกิจในกรุงเทพ ฯ วันที่ 29 มกราคม 2491
- หจช.กต.81.4/5 ที่น.15183/2490 เรื่อง"เจ้าหน้าที่ทหารไทยยึดอาวุธและกระสุนปืนของชาวเวียดนาม
ในประเทศไทย" วันที่ 26 พฤศจิกายน 2490

- หจข.กต.81.4/5(สำเนาฉบับเฉพาะ)ที่น.8187/2491 เรื่องขอทราบนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเวียดนาม พุทธศักราช 2491
- หจข.กต.81.4/5ที่ม.../2491 เรื่อง"คณะเวียดนามในประเทศไทยปฏิเสธข่าวลือว่าได้ร่วมมือกับเสรีไทย เพื่อคิดร้ายต่อรัฐบาลใหม่(ต้นฉบับเดิมเป็นภาษาฝรั่งเศส)แปลโดยกรมการเมืองตะวันออก กุมภภาพันธุ์ 2491
- หจข.กต.81.4/5เรื่องสำเนาคำแปลจดหมายตอบจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้บัญชาการทหารบกถึง พันเอก เหวียน ตาน ตรอง กรรมการธิการในคณะผู้แทนรัฐบาลเวียดนาม ประจำประเทศไทย และเรือเอก เหวียน วัน ฮัว วันที่ 14 กุมภภาพันธุ์ 2491
- หจข.มท.0201.2.1.14 ฉบับเฉพาะด่วนมากที่สุดที่ 220/2496 เรื่องการเคลื่อนย้ายชาวจีนผู้ลี้ภัยบางส่วน วันที่ 30 เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/17 บันทึกที่รายงานการประชุมเรื่องเกี่ยวกับสภาพการณ์ด้านอินโดจีน ณ ห้อง ปลัดกระทรวงมหาดไทย วันที่ 30 เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/18 ฉบับเฉพาะด่วนที่ 61/2496 การเคลื่อนไหวกองชาวจีนเวียดนามระหว่างวันที่ 7-12 พฤษภาคม 2496 วันที่ 12 พฤษภาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/18ฉบับเฉพาะด่วนที่66/2496การปฏิบัติงานในระหว่างวันที่ 10-13 พฤษภาคม วันที่ 13 พฤษภาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/18ฉบับเฉพาะด่วนมากที่สุดที่ 251/2496 เรื่องความเคลื่อนไหวกองชายแดน วันที่ 15 พฤษภาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19 ฉบับเฉพาะที่ต.33/2496"เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาว" เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19 ด่วนมากที่สุดฉบับเฉพาะที่น.8606/2496 เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาว วันที่ 29 เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19ฉบับเฉพาะที่ต.33/2496 เรื่องสถานการณ์ในลาว เดือนเมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19 ด่วนมากที่สุดฉบับเฉพาะที่น.8276/2496 เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาว วันที่29 เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19 เรื่องแผนการณั้รับคนญวนเข้าอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 1 พฤษภาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19 เรื่องงบประมาณที่ต้องใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายญวน จังหวัดหนองคายไป จังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 1 พฤษภาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/19ที่ 106/2496 เรื่องรายงานเหตุการณ์ด้านอินโดจีน วันที่ 10 พฤษภาคม 2496

- หจข.มท.0201.2.1.14/23 รายงานผู้เข้าร่วมประชุมพิเศษ ณ วังปารุส เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.14/23 ฉบับที่.../2496เรื่องสถานการณ์ในประเทศลาวและนโยบายป้องกันประเทศ เมษายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.36/35ฉบับที่231/2496เรื่องรายงานข้อราชการ วันที่ 6 มิถุนายน 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 เสนอปลดกระทรวงมหาดไทย วันที่ 14 กรกฎาคม 2497
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 ฉบับที่2885/2496เรื่องพฤติการณ์เกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ วันที่ 31 กรกฎาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1รายงานของร.ต.อ.ตรีภักดิ์ สิทธิจิตร เขียนที่กองบังคับการจังหวัดอุดรธานี เสนอต่อพ.ต.ท.เจริญ จำรัสโรมรัน วันที่ 14 กรกฎาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 ฉบับที่ 5803/2496 เรื่องพฤติการณ์เกี่ยวกับชาวญวน วันที่ 31 กรกฎาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 ที่ม.24236/2496เรื่องคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน สิงหาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 ส่วนเรื่องการพิมพ์หนังสือคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน วันที่ 18 สิงหาคม 2496
- หจข.มท.0201.2.1.42/1 ที่3196/2496เรื่องคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวญวน วันที่ 4 กันยายน 2496
- หจข.มท.2.3 ญวนอพยพ หนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2496
- หจข.(1)มท.3.1.7.4/3 ส่วนมากฉบับเฉพาะที่ม.15526/2496 เรื่องสนทนากับอุปทูตฝรั่งเศส วันที่ 8 กรกฎาคม 2496
- หจข.(1)มท.3.1.7.4/6หนังสือกระทรวงมหาดไทยฉบับเฉพาะที่ 122/2495เรื่องการสอดส่องควบคุมชาวญวน วันที่ 11 มีนาคม 2495
- หจข.(1)มท.3.1.7.4/6(สำเนา)ฉบับเฉพาะส่วนที่250/2493เรื่องการอพยพของพลเมืองในประเทศใกล้เคียงเข้ามาในราชอาณาจักรแจ้งความมายังข้าหลวงประจำจังหวัดทุกจังหวัด วันที่ 5 สิงหาคม 2493
- หจข.(1)มท.3.1.7.4/6โทรเลขที่552ต่อหนังสือที่250/2493วันที่4 สิงหาคม2493เรื่องระเบียบการอพยพให้ยกเลิกข้อความข้อ 1 และกำหนดเขตสำหรับผู้อพยพพักอาศัย 5 จังหวัด วันที่ 17 สิงหาคม 2493
- หจข.(1)มท.3.1.7.4/6เรื่อง"ระเบียบการควบคุมญวนอพยพ พ.ศ.2494"

- หจช.(1)มท.3.1.7.4/6เรื่อง"บันทึกอธิบดีกรมตำรวจ เรื่องการควบคุมยวณ เขมร และลาวอพยพ วันที่ 28 กันยายน 2494
- หจช.(1)มท.3.1.7.4/6 หนังสือกรมตำรวจที่5941/2495 วันที่ 28 พฤษภาคม 2495
- หจช.(1)มท.3.1.7.4/6หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่339/2495 เรื่อง ผ่อนผันให้คนญวนอพยพที่ทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการและคนไทย วันที่ 31 กรกฎาคม 2495
- หจช.(1)มท.3.1.7.4/6 เรื่องชนส่วนน้อยในประเทศอินโดจีน พ.ศ.2494
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/87ที่7033/2488เรื่องการเคลื่อนไหวกอินโดจีน ระหว่างวันที่ 23 ตุลาคม 12 พฤศจิกายน 2488
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/94 เรื่องสำเนาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส 15 เมษายน-18 กันยายน 2498
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/112 เลขที่ 367 แถลงการณ์เรื่องการรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลเขมรและรัฐบาลลาว วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/112 ฉบับด่วนที่ 16/2493 เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยเกี่ยวแก่ชาวญวนวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2493
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/112 ฉบับเฉพาะหมู่ที่ 78/2493 เรื่องรัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลเขมรและรัฐบาลลาว วันที่ 1 มีนาคม 2493
- หจช.(1)มท.3.2.1.10/112 ฉบับเฉพาะหมู่ที่ 92/2493 เรื่องรัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลเขมรและรัฐบาลลาว วันที่ 19 พฤษภาคม 2493
- หจช.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้่งอนที่ 10/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ)วันที่ 24 เมษายน 2496
- หจช.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้่งอนที่ 11/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ)วันที่ 28 เมษายน 2496
- หจช.สร.0201.9/18 สำเนาข้อความโทรเลขของอุปทูต ฯ ณ ไช้่งอนที่ 13/2496 ถึงกระทรวงการต่างประเทศ(กรุงเทพ ฯ)วันที่ 1 พฤษภาคม 2496
- หจช.สร.0201.24/1เสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยเรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพที่จังหวัดนครพนม พ.ศ.2497
- หจช.สร.0201.24/1ฉบับด่วนที่สร.14436/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพที่จังหวัดนครพนม พ.ศ.2497

- หจข.สร.0201.37.4/17 ส่วนที่ ต.735/2493 เรื่องการประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกันในตะวันออกไกล
ที่กรุงเทพฯ ฯ กุมภาพันธ์ 2493
- หจข.สร.0201.37.4/17 ส่วนที่ น.1698/2493 เรื่องการประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกันในตะวันออกไกล
ที่กรุงเทพฯ ฯ กุมภาพันธ์ 2493
- หจข.สร.0201.37.6/11 ที่ 1233/2493 เรื่องเอกสารขอยพรของหัวหน้าคณะทูตอเมริกัน วันที่ 1 มีนาคม 2493
- หจข.สร.0201.37.6/11 ที่ 4311/2493 เรื่องเอกสารขอยพรของหัวหน้าคณะทูตอเมริกัน วันที่ 23 มีนาคม
2493
- หจข.สร.0201.37.6/11 ที่ 2537/2494 เรื่องเอกสารขอยพรของหัวหน้าคณะทูตอเมริกัน วันที่ 31 มีนาคม
2493
- หจข.สร.0201.37.6/11 พลเมืองอินโดจีนอพยพหนีความบีบคั้นการเก็บภาษีอากรเข้ามาประเทศไทย
(ปีก 3) ระหว่างพ.ศ.2489-พ.ศ.2496
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับเฉพาะส่วนที่จ.9200/2494 เรื่องงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจ
ของพวกเวียดมินห์ วันที่ 15 สิงหาคม 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับส่วนที่จ.9239/2494 เรื่องงานฉลองวันที่ระลึกการยึดอำนาจ
ของพวกเวียดมินห์ วันที่ 15 สิงหาคม 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ที่ น.15760/2494 เรื่องงานฉลองวันที่ระลึก "การยึดอำนาจ" ของพวก
เวียดมินห์ วันที่ 15 สิงหาคม 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับเฉพาะส่วนที่ต.6231/2496 เรื่องขอให้อพยพชายฉกรรจ์ญวนตลอด
หนองคาย พฤษภาคม 2496
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่จ.13134/2494 เรื่องส่งสำเนาหนังสือของสถานเอกอัครราชทูตเวียดนาม
วันที่ 22 พฤศจิกายน 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่จ.6936/2494 เรื่องการเดินทางออกของหัวหน้าญวน-ลาวอิสระ วันที่ 12
กรกฎาคม 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่เฉพาะที่ 7500/2494 เรื่องการเดินทางออกของหัวหน้าญวน-ลาวอิสระ วัน
ที่ 5 กรกฎาคม 2494
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่ น.16769/2493 เรื่องพฤติกรรมของชาวญวนฝ่ายเวียดมินห์ในประเทศไทย
กรกฎาคม 2493
- หจข.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่ น.196667/2493 เรื่องหนังสือพิมพ์ในพม่าลงบทความวิจารณ์การจำกัด
เขต สำหรับพักอาศัยแก่ชาวญวน วันที่ 30 กันยายน 2493

- หจช.สร.0201.37.6/11 ฉบับที่สุดสภาป้องกันราชอาณาจักรที่ 5087/2496 เรื่องภัยอันจะพึงมีจากชน
 ญวนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมษายน 2496
- หจช.สร.0201.37.6/11 สำนักราชเลขาธิการรับที่ 1195
- หจช.สร.0201.37.6/11 สำนักราชเลขาธิการรับที่ 1283
- หจช.สร.0201.37.6/11 สำนักราชเลขาธิการรับที่ 1307
- หจช.สร.0201.37.6/11 คำแปลรหัสส่งวิทยุด่วนที่ ส.907/2494 ถึงผู้บังคับการตำรวจภูธรทุกเขต
 สิงหาคม 2494
- หจช.สร.0201.37.6/11 ที่ 15267/2496 เรื่องคนญวนที่ถูกเคลื่อนย้ายขอกลับไปอยู่จังหวัดสกลนครวันที่
 24 สิงหาคม 2496
- หจช.สร.0201.37.6/11 ที่ น.1152/2496 เรื่องชาวญวนอพยพ “โทรเลขชาวญวน จ.สกลนคร” มิถุนายน
 2496
- หจช.สร.0201.37.6/11 ประกาศกรมตำรวจ ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2494
- หจช.สร.0201.37.6/11 หมายเลข 20 ศรีสะเกษ วันที่ 5 กรกฎาคม 2493
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.745/2493 เรื่อง ส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ ฉบับประจำวันที่
 13 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”คณะรมต.ถกปัญหาไทย-ญวน จอมพลเสนอให้รับรองรัฐ
 บาลของเขาได้”
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.762/2493 เรื่อง ส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ ฉบับประจำวันที่ 15
 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”จอมพล ฯ แพ้ในที่ประชุมกรม.”
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.762/2493 เรื่อง ส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวันที่
 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”คณะรัฐมนตรี ตกลงยังไม่รับรองเขาได้แต่เข้าร่วมสห
 ชาติอเมริกา”
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.762/2493 เรื่อง ส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชากร ฉบับประจำวันที่
 15 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”กรม.ร่วมทำสัญญาต้านแดงแล้วอเมริกาช่วยทั้งเงิน และ
 อาวุธไว้ปราบแดง”
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.834/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับประจำวันที่ 17
 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า”คงว่าไม่ควรรับรองเขาได้”
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่ น.824/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือสารฉบับประจำวันที่ 18 กุมภาพันธ์
 2493 พาดหัวเรื่องว่า”คือฤทธิ์ว่าไม่ควรรับรองรัฐบาลเขาได้”

- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.844/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์หลักชัยฉบับประจำวัน ที่ 19
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"จะปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.844/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชากรไทยฉบับประจำวัน ที่
20 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"วุฒิสมาชิกว่าถ้าไทยสู้คอมมิวนิสต์ได้ก็รับรองเขาได้เกิด"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.844/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์สายกลางฉบับประจำวัน ที่ 20
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"ส.ส.ชี้ที่ชนะให้รัฐบาลว่าจะรับรองเขาได้หรือโฮจิมินห์"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ ฉบับประจำวัน ที่ 22
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า "ไทยตัดสินใจรับรองรัฐบาลเขาได้แล้วจอมพลว่าสงคราม
โลกเกิดแน่"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์นครสาร ฉบับประจำวัน ที่ 22
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"4 รมต.พร้อมที่จะลาออกถ้ารัฐบาลรับรองเขาได้ทันที"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.858/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับประจำวัน ที่
22 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"4 รมต.จะลาออกกรณีรับรองเขาได้ จอมพลยื่นกรานให้
รับรองแน่"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์เสียงไทย ฉบับประจำวัน ที่ 23
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"กอดเขาได้เพื่อเงินก้อนใหญ่"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้าฉบับประจำวัน ที่
23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"อเมริกาเร่งรัดไทยให้ชี้ขาดรมต.ปฐุมว่าเตรียมสู้ให้ดีกว่า
จึงรับรองเขาได้"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวัน ที่ 23
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"สหรัฐ ฯ เร่งรัดไทยให้ชี้ขาด"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยฉบับประจำวัน ที่
23 กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่า"รับรองเขาได้เพราะอยากได้เงินกู้อเมริกันวางเงื่อนไขการ
ช่วยเหลือไทย"
- หจช.(2)สร.0201.18.2/9 ที่น.894/2493 เรื่องส่งข่าวตัดหนังสือพิมพ์สัจจา ฉบับประจำวัน ที่ 23
กุมภาพันธ์ 2493 พาดหัวเรื่องว่าสหรัฐ ฯ เร่งรัดไทยรับรองเขาได้"
- หจช.(2)สร.0201.92/16ที่ 740/2494 เรื่องบทความในหนังสือพิมพ์โซเวียตเกี่ยวกับประเทศไทย วันที่ 4
มกราคม 2494

- หจข.(2)สร.0201.99/35 คำแปลบทความเรื่อง South East Asia จากหนังสือพิมพ์ The Economist ฉบับประจำวันที่ 28 พฤษภาคม 2492
- หจข.(2)สร.0201.99/35 ที่ 11322/2492 เรื่องการทำความเข้าใจกับฝ่ายอเมริกันเพื่อประโยชน์ในการซื้อหาอาวุธ พฤษภาคม 2492
- หจข.(2)สร.0201.99/35 ที่1383/2492 เรื่องการซื้อหาอาวุธ มิถุนายน 2492
- หจข.(2)สร.0201.99/35 เรื่องคณะรัฐมนตรีขอขบใจพี่น้องชาวไทยในวันได้รับมอบอาวุธจากสหรัฐอเมริกา วันที่ 24 มกราคม 2494
- หจข.(3)สร.0201.9/11 ลับที่น.13685/2492 เรื่องเอกสารเวียดนาม 12 กันยายน 2492
- หจข.(3)สร.0201.9/11เรื่อง”เบ็ดเสร็จเรื่องเอกสารเวียดนาม”(คำแปล)โทรเลขตอบขอบคุณในการที่รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ให้การรับรองรัฐบาลเวียดนามจากพล.ฯ ท่าน เหวียน ฟาน ลอง นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามถึง พล.ฯ ท่าน จอมพลป.พิบูลสงคราม มีนาคม 2493
- หจข.(3)สร.0201.9/12ส่วนมากที่น.34/2493 เรื่องการรับรองรัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลลาวและรัฐบาลเขมร วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2493
- หจข.(3)สร.0201.24/1 ส่วนมากลับเฉพาะที่ 22847/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพกลับสู่ประเทศเวียดนาม วันที่ 11 ตุลาคม 2497
- หจข.(3)สร.0201.24/1 เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ ระหว่างวันที่ 17 มิถุนายน-19 พฤศจิกายน 2499
- หจข.(3)สร.0201.24/1 หนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ พาดหัวเรื่องว่า”อิสานโกนหัวไว้ทุกข์กันทุกครัวเรือน” ฉบับวันที่ 28 มิถุนายน 2496
- หจข.(3)สร.0201.24/1เรื่องกรณีเกี่ยวกับคนญวนในประเทศไทยและคนญวนอพยพ 22 กุมภาพันธ์ 2489
- หจข.(3)สร.0201.24/1ลับเฉพาะส่วนมากที่ 149/2497 เรื่องญวนในจังหวัดนครพนมมีแผนการฉ้อราษฎร์และเตรียมการต่อต้าน วันที่ 5 มกราคม 2497
- หจข.(3)สร.0201.24/1ลับส่วนที่สร.14436/2497 เรื่องการเคลื่อนย้ายคนญวนอพยพที่จังหวัดนครพนม วันที่ 7 กรกฎาคม 2497
- หจข.(3)สร.0201.24/1ที่มท.2078 และกต.2079/2497 เรื่องการอพยพญวน วันที่ 13 สิงหาคม 2497
- หจข.(3)สร.0201.24/1ลับส่วนมากสภาป้องกันราชอาณาจักรที่ 6486/2496 เรื่องการอพยพญวน วันที่ 17 กันยายน 2497

หจข.(3)สร.0201.24/1ลับด่วนมากที่สุดที่812/2497เรื่องชาวเวียดนามภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำพิธีผูก
มิตรกับชาวพื้นเมือง วันที่ 26 พฤศจิกายน 2497

หจข.(3)สร.0201.24/1ลับด่วนมากที่สุดที่สร.1089/2497เรื่องชาวเวียดนามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ทำพิธีผูกมิตรกับชาวพื้นเมือง วันที่ 9 ธันวาคม 2497

หจข.(3)สร.0201.24/4 เรื่องการอพยพผู้ลี้ภัย วันที่ 26 พฤษภาคม 2497

หจข.(3)สร.0201.24/4ที่สร.17497/2497เรื่องการจัดกุมคนญวนที่ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่อำเภอ
มุกดาหาร วันที่ 2 สิงหาคม 2497

หจข.(3)สร.0201.24/4ลับที่สร.106/2498เรื่องสรุปข่าวเกี่ยวกับญวนพลัดถิ่นประจำสัปดาห์ วันที่ 17
มกราคม 2498

หจข.(3)สร.0201.24/4 (สำเนาบันทึกฉบับ)เรื่องปัญหาเกี่ยวกับคนญวนอพยพ ไม่ระบุวันที่ พ.ศ.2498
สยามนิกร วันพฤหัสบดีที่ 6 กุมภาพันธ์ 2490

เอกสารชั้นรอง

หนังสือภาษาไทยและเอกสารภาษาไทย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์.ญวนอพยพ.กรุงเทพฯ ฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์,2521.

เฉลิม ทรัพย์ยิ่ง ,พันเอก.ชาวญวนอพยพในภาคอีสานกับความมั่นคงของชาติ.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,2508-2509.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ."ปริทัศน์ พนมยงค์กับการเมืองไทย".จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์3/3(เมษายน-มิถุนายน 2519): 78-81.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.ปริทัศน์พนมยงค์กับการเมืองไทย.กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์,2527.

เชิดเกียรติ อัทธการ.ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม.กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน การ
วิจัย,2540.

เชิดเกียรติ อัทธการ.อินโดจีนปัจจุบัน:จากสัมพันธภาพพิเศษสู่สามเหลี่ยมแห่งการพัฒนา เอกสาร
ประกอบการเสนอผลงานวิชาการงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ
ประวัติศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทวี สว่างปัญญากร."ผู้แทนรัฐบาลเวียดนามประจำประเทศไทยคนแรกเมื่อ 56 ปีก่อน".เวียดนาม
ศึกษา 5(กรกฎาคม-ตุลาคม 2545):3-7.

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา."ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ต้นรัตนโกสินทร์จากทัศนะนักวิชาการเวียดนาม".
เอเชียปริทัศน์ 19/1(มกราคม-เมษายน 2541):29-34.

- บัณฑิต ไซติชนาภิบาล.พลอากาศตรี.การแก้ปัญหาชาวญวนอพยพ.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,2517-2518.
- ปรีดี พนมยงค์.ชีวิตผันผวนของข้าพเจ้าและ 21 ปีที่ลี้ภัยในสาธารณรัฐราษฎรจีน แปลโดย
จำนง ภควรรุฒิ และพรทิพย์ ไตใหญ่.กรุงเทพ ฯ : เทียนวรรณ,2529.
- ปรีดี พนมยงค์.ปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย:รวมข้อเขียนของปรีดี พนมยงค์.กรุงเทพ ฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2543.
- ปรีดี พนมยงค์.ระลึกถึงคุณหลวงสังวรยุทธกิจ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพลเรือตรี
หลวงสังวรยุทธกิจ.กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,2516.
- ผุสดี จันทนิมล.เวียดนามในเมืองไทย.กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2514.
- พรเพ็ญ ฮันตระกูล.โลกทัศน์ชาวเวียดนาม.รวมเอกสารประกอบการเสนาผลงานวิชาการงานวิจัยเกี่ยว
กับประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประวัติศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
เพ็ญศรี กาญจนมัย.ญี่ปุ่นศึกษา.กรุงเทพ ฯ : เนติกุลการพิมพ์,2538.
- เพ็ญศรี ติ๊ก.การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย.กรุงเทพ ฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์,2527.
- วิชาญ จำปีศรี,พ.ต.ท.และสุทวิช สุพรรณ.ญวนอพยพกับความมั่นคงของชาติ.วิทยาลัยกองทัพบกชั้น
สูง
วิมลวรรณ ภัทโรดม.ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : ศักดิโสภาคการพิมพ์,2540.
- วิวัฒน์ มุ่งการดี.นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา.กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ.ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทย
ระหว่างพ.ศ.2481-2492.กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532.
- สันติสุข ไสภณศิริ.หนึ่งศตวรรษปรีดี พนมยงค์.กรุงเทพ ฯ : สถาบันปรีดี พนมยงค์,2540.
- สัมฤทธิ์ ปัจญาภาพ,พันเอก.ปัญหาญวนอพยพกับความมั่นคงของชาติ.วิทยาลัยการทัพบก
สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2533.
- สุด จอนเจดสิน.ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรังเศสถึงปัจจุบัน.กรุงเทพ ฯ : โครงการ
การเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544.
- สุด จอนเจดสิน.สถานะทางการเมืองของจักรพรรดิบัวดำ(1932-สิงหาคม 1945).เอกสารการ
ประชุมวิชาการเพื่อแนะนำหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต ฉบับปรับปรุงและเสนองานวิชา
ทางการของคณาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 8 ธันวาคม
2543.

สุพจน์ ด้านตระกูล. นายปรีดี พนมยงค์กับการอภิวัฒน์. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2535.

สุรินทร์ มุขศรี. "ตามรอยปฏิวัติไฮจิมีนหนีในท้องถื่นอีสาน" ศิลปวัฒนธรรม (8 มิถุนายน 2543) :80-86.

สุวิทย์ วีระศาสตร์. ประวัติศาสตร์ลาว ค.ศ.1779-1975. กรุงเทพฯ ฯ : ธีระการพิมพ์, 2543.

โหมรอนราญ, พันตำรวจโท, หลวง. "ญวนอพยพ" นาวิกศาสตร์ 46/12 (ธันวาคม 2506):124-142.

เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมโลก สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ ฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529)

เออิจิ มูราชิมา. การเมืองจีนสยาม : การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย
ค.ศ.1924-1941. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันเอเชียศึกษา, 2539.

วิทยานิพนธ์

ชนิดา พรหมพยัคฆ์. ธงไตรรงค์กับการสร้างอุดมการณ์ของรัฐไทย พ.ศ.2459-2520. วิทยานิพนธ์อักษร
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2543.

ชาติรี ฤทธารมย์. นโยบายต่างประเทศของไทย(พ.ศ.2488-2497). วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.

ชิตพล กาญจนกิจ, ร.ต.ท. การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์. วิทยา
นิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2539.

ชุมสาย ไชยวัต. บทบาททางการเมืองของพลตำรวจเผ่า ศรียานนท์ พ.ศ.2490-2500. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2538.

ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. การรวมกลุ่มทางการเมืองของส.ส.อีสาน พ.ศ.2476-2494. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.

ธงชัย พึ่งกันไทย. ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2521.

- พิมพ์รด พิพัฒน์กุล.บทบาทของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองไทยต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาว ระหว่างพ.ศ.2483-พ.ศ.2492.วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ.นโยบายรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย พ.ศ.2475-2500.วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2519.
- สุทธาศัย ยิ้มประเสริฐ.การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2491-2500).วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532.
- สุดดี เจริญพงศ์.ปฏิกริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการเคลื่อนไหวแนวความคิดประชาธิปไตยและสังคมนิยมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2519.

สัมภาษณ์

บ่ามาย สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม 2545 กรุงเทพฯ ฯ.

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย(Viet Kieu).สัมภาษณ์,วันที่ 2 มิถุนายน 2544 กรุงเทพฯ ฯ

เล กม ด๊ก(Le Cong Duc).สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน 2545 จ.ต่งนาย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.

ภาษาเวียดนาม

Tran Ngoc Danh(suu tam).Bac Ho O Thai Lan.Tp.Ho Chi Minh:Nha xuất ban tre,1999.

ภาษาอังกฤษ

Chan Ansuchote.The Vietnamese Refugee in Thailand:A Case Study in Decision Making. M.A.Thesis, Faculty of Institute of Public Administration of Thammasat University ,1960.

Goscha, Christopher, E. Thailand and The Southeast Asian Network of the Vietnamese Revolution (1885-1954), Curzon: Nordic Institute of Asian Studies, 1999.

Hoang Van Hoan. A Drop in The Ocean: Hoang Van Hoan's Revolutionary Reminiscences. Beijing Foreign Language Press, 1988.

Pool, Peter, A. The Vietnamese in Thailand: A Historical Perspective. Cornell University Press, 1970.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

(ตัวอย่าง)จดหมายและโทรเลขร้องทุกข์ของชาวเวียดนามในพ.ศ.2496

(พหจ.สร.0201.37.6/11 พลเมืองอินโดจีนหนีความบีบคั้นการเก็บภาษีอากรเข้ามาประเทศไทย(ปีก 3) ระหว่างพ.ศ.2480-2496)

จากจังหวัดหนองคาย

(1) ข้านางก้าย แซ่หู่ ตั้งบ้านเรือนอยู่คุ้มวัดสีมั่ง อ.เมือง จ.หนองคาย ขอกราบเรียนมายังท่านสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังต่อไปนี้ ข้า ฯ มีลูกชายชื่อว่าวินห์ แซ่เหงเวียน ชื่อ ถูกทางการจับตัวไป จ.พัทลุง เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ตามคำสั่งของรัฐบาลและผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ได้ประกาศให้ชาวเวียดนามทราบทั่วกันว่า เดียวนี้สถานการณ์ชายแดนกำลังอยู่ในสภาพคับขัน ฉะนั้นชายชาวญวนอายุตั้งแต่ 16-45 ปี ต้องอพยพไปจังหวัดพัทลุงชั่วคราว เป็นเวลาสองเดือนเสียก่อนเมื่อใดสถานการณ์ปกติตามเคยทางรัฐบาลจะส่งตัวกลับมาอยู่กับครอบครัวเช่นเดิม นับตั้งแต่วันนั้นชาวญวนจนถึงทุกวันนี้เป็นเวลาสองเดือนแล้วและสถานการณ์ก็ปกติอยู่ตามเดิม ไม่มีอะไรเกิดขึ้นและเมื่อเร็ว ๆ นี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศให้ชาวญวนทราบทั่วกันว่าสถานการณ์บ้านเมืองปกติตามเคยแล้ว และไม่จับชาวญวนไปไหนเลย ฉะนั้นขอให้ชาวญวนจงตั้งตัวทำมาหากินตามเคยอย่าได้ตื่นตกใจอะไรอีก ข้า ฯ และครอบครัวขอขอบพระคุณรัฐบาล และผู้ว่าราชการจังหวัดและหลักศีลธรรม ข้า ฯ ขอกราบเรียนมายังสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดปล่อยตัวลูกชายข้า ฯ ให้กลับมาอยู่กับครอบครัว เพื่อประกอบอาชีพตามเดิมเลี้ยงข้า ฯ และพี่น้องลูกเมียของนายวินห์ แซ่เหงเวียน ชื่อ อีกหลาย เพราะครอบครัวข้า ฯ มีแต่นายวินห์ เป็นผู้ทำมาหากินคนเดียว...(นางก้าย แซ่หู่)

จากจังหวัดอุบลราชธานี

(1)เกล้ากระผมได้ทราบว่ารัฐบาลได้จับคนเวียดนามอพยพที่จ.หนองคายส่งไปอยู่จ.พัทลุง พวกเกล้ากระผมรู้สึกหวาดเกรงจะประสบเหตุการณ์ดังนั้นหรือไม่ ถ้าเกล้ากระผมกลัวเหตุว่าถ้าเกล้ากระผมถูกจับส่งไปพัทลุงแล้วนั้น จะทำให้ลูกเมียที่บ้านขาดผู้อุปถัมภ์ ผัว เมียจะต้องพลัดพรากจากกันตลอดพอและลูกก็ไม่เห็นหน้ากัน ครอบครัวต้องถึงแก่วินิบติ เพราะขาดผู้พาเลี้ยงดูและคุ้มครองครอบครัว เคยอยู่ด้วยความสงบสุข จำต้องถึงแก่ความเศร้าโศก และคิดถึงกัน ความหวังโยจะทำให้ไม่เป็นอันทำมาหากิน ในชีวิตของเกล้ากระผมยังไม่เคยได้ประสบถึงความทุกข์ยากลำบาก และโศกเศร้า เสียใจเหมือนครั้งนี้ พัทลุงเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่ไกลความเจริญ พลเมืองน้อย ระยะทางก็ไกล ภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศไม่เหมาะกับพวกเกล้ากระผม ถ้าจับได้และส่งพวกเวียดนามอพยพไปอยู่ที่นั่นทั้งหมดแล้ว การครองชีพจำต้องฝืดเคือง เพราะพวกเกล้ากระผมส่วนมากครองชีพอยู่ได้ก็อาศัยแรงงาน (รับจ้าง) เมื่อผู้คนแออัดย่อมเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ขึ้นเหล่านี้ หมายถึงชีวิตของพวกเกล้ากระผมจำ

ต้องไปทิ้งไว้ที่พัทลุงทั้งนั้น ส่วนทางบ้านลูกเมีย จะพะวงห่วงใยในผิวลูกของตน สิ่งเหล่านี้ทำให้ตรอมใจไม่เป็นอันทำมาหากิน ครอบครัวยากจน ทางบ้านก็ถึงแก่วิบัติ ฉะนั้นพวกเกล้ากระผมจึงขอกราบทูลมายังพระคุณเจ้า ขอได้โปรดเมตตาผู้ยากซึ่งกำลังหมดที่พึ่งและอาศัย ขอพระคุณเจ้าได้โปรดบิณฑบาตร ช่วยชีวิตของพวกเกล้ากระผมไว้โดยร้องเรียนยับยั้งและผ่อนผันให้พวกเกล้ากระผม ได้อาศัยอยู่กินในถิ่นเดิมเพื่อให้เห็นหน้าลูกเมียของพวกเกล้ากระผมด้วย แต่ถ้าหากไม่ได้ก็โปรดให้พวกเกล้ากระผมได้ไปอยู่แห่งอื่น ซึ่งไม่ใช่จังหวัดพัทลุง เช่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ เป็นต้น...(นาย กุ้ย แซ่เหงวียน)

(2) บัดนี้ข้าพระพุทธเจ้าได้ทราบข่าวว่าทางรัฐบาลจะได้ส่งพวกข้าพระพุทธเจ้าไปอยู่จังหวัดพัทลุงภาคใต้ขึ้นให้แต่ผู้ชาย พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ชายเป็นเสาหลักของครอบครัวด้วย พวกข้าพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นอยู่ยากจน หาเช้ากินค่ำอยู่เสมอมาย่อมมีความลำบากแก่ครอบครัว แม่ที่แก่เฒ่าแล้วทั้งลูกเด็กเล็กแดง เมื่อหัวหน้าครอบครัวจากกันไปแล้วย่อมมีความลำบากแก่การทำมาหากินเลี้ยงชีพ ข้าพระพุทธเจ้าได้ทราบว่าถวญอพยพอยู่ทางจ.หนองคาย ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวผู้ชายที่ส่งไปในชุดก่อนนั้น ทำให้ลูกเมียเดือดร้อน ไม่เป็นอันทำมาหากิน บางคนในครอบครัวตายไปบ้างแล้ว พวกข้าพระพุทธเจ้ากลัวจะเหมือนคนถวญ ที่อยู่ในจ.หนองคายเพราะทางจ.พัทลุงนั้นคับแคบมาก ดินฟ้าอากาศไม่ดีพอทำให้เกิดเจ็บป่วย ล้มตายได้ง่าย ถ้าจะส่งไปจริง ๆ ก็ขอให้ส่งไปที่จังหวัดกว้างขวางเช่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และขอให้ข้าพเจ้าเตรียมตัวบ้าง...(นายยุง แซ่ล่อ หัวหน้าครอบครัว)

(3) ข้าพเจ้าวิตกเป็นอย่างยิ่งถ้าทางรัฐบาลจะส่งไปพัทลุงจริง แล้วข้าพระพุทธเจ้าจะต้องได้พลัดพรากจากลูกเมียโดยต่างฝ่ายต้องไม่มีความเข้าใจกันมาก่อนเลยและครอบครัวของข้าพระพุทธเจ้ายากจน ต้องหาเช้ากินค่ำ บางวันเกือบเอาตัวไม่รอดแต่เมื่อทางรัฐบาลจะจับข้าพระพุทธเจ้าไปแล้วยังเหลือแต่ลูกเมียเท่านั้น ไม่รู้ว่าจะหาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างไร ในเมื่อครอบครัวขาดผู้ชายอุปการะเลี้ยงดูแล้วอนาคตจะต้องประสบต่อความลำบากอย่างยิ่ง ข้าพระพุทธเจ้าหวังกลัวต่อเหตุการณ์เช่นนี้มากขอให้ข้าพระพุทธเจ้าและครอบครัวได้ทำมาหากินด้วยปกติสุขเถิด...(นายเสียน แซ่เจี๊ยน)

จากจังหวัดสกลนคร

(1) ข้าบาทนางแดง ห่อเต็น เป็นชาวเวียดนามได้อพยพหลบภัยสงครามเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ผืนแผ่นดินของพระองค์ทั้งนี้ ภายใต้ร่มพระพุทธานุภาพ ด้วยพระคุณของพระองค์และรัฐบาลไทยตลอดจนประชาชนชาวไทย ครอบครัวของข้าบาทจึงได้รับความร่มเย็นเป็นสุขตลอดมาพระพุทธคุณอันใหญ่หลวงนี้ข้าบาทพร้อมครอบครัว ตลอดจนชนชาวเวียดนาม จะจารึกไว้อย่างไม่มีการลืมเลย แต่มาเมื่อคืนวันที่ 25 มิถุนายน 2496 เวลา 4.00 น.ของวันที่ 26 มิถุนายน 2496 นี้ได้มีตำรวจใน

ความบัญชาของหลวงโหมรอนราญ มาล้อมบ้านของข้าบาทแล้วเคาะประตูเรียกทั้ง ๆ ที่ยังไม่สว่าง เมื่อครอบครัวข้าบาทตื่น ได้มีตำรวจจับผู้ชายในบ้านของข้าบาทไปโดยไม่มีโทษอะไร คุณตัวไปพร้อมกับชาวเวียดนามอีกจำนวน 67 คน ไปคุมขังไว้ที่ว่าการอำเภอสกลนคร ชนชาวเวียดนามที่ถูกจับไปนี้มี ชาย หญิง เด็ก คนแก่ รวมกัน ตลอดเวลาที่คุมขังชาวเวียดนามไว้ข้าบาทได้เข้าไปอ้อนวอนร้องขอ เยี่ยม และขอให้หลวงโหม ฯ ปลดปล่อยญาติของข้าบาทออกก็ไม่ได้รับผลเลย เมื่อถึงวันที่ 27 มิถุนายน 2496 หลวงโหม ฯ ก็ส่งตัวพวกถูกจับส่งไปอุดรธานี โดยทางรถยนต์ข้าบาทก็ได้เข้าไปขอร้อง อีกเพราะไม่มีโทษอะไรก็ถูกส่งตัว (โดยหลวงโหม ฯ ส่ง) ถีบ ตะ ข้ำบาทจนกลิ้งลงไปบนคลองข้างถนน เปียกน้ำ และเจ็บไปทั้งตัว ไม่แต่เฉพาะตัวข้าบาทคนเดียวเลย ตลอดจน พ่อ แม่ ญาติพี่น้องของชาว เวียดนาม ที่ถูกจับทุกคนได้นอนบนถนน ร้องให้ อ้อนวอนเช่นเดียวกันนั้น การกระทำของหลวงโหม ฯ ครั้งนี้ได้ทำให้ข้าบาทตลอดทั้งครอบครัวเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้ข้าบาทตลอดจนครอบครัว จึงขอ ก้มกราบใต้ฝ่าพระบาท ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แก่พวกข้าบาทดั่งข้างทำนี้ด้วยเถิด

ข้อแรก ขอพึ่งพระคุณพระองค์ทรงพิจารณาปลดปล่อยชนชาวเวียดนามจำนวน 67 คนที่ถูก หลวงโหม ฯ จับไปจากจังหวัดสกลนครไปให้เป็นอิสระเพื่อกลับไปหาลูกเมียประกอบอาชีพเป็นปกติ เช่นเดิม

ข้อสอง ขอให้ครอบครัวของข้าบาทได้อยู่เย็นเป็นสุขโดยจะไม่มีการจับกุมอย่างไม่มีศีลธรรม และป่าเถื่อนเช่นนี้อีก

ข้อสาม ขอพระองค์ได้ตรัสสั่งให้รัฐบาลไทย มีคำสั่งไปให้ชนชาวเวียดนามอยู่ได้ที่เขตจังหวัด สกลนครอย่างอยู่เย็นเป็นสุข โดยไม่มีกรอพบไปไหนอีกเลย...(นางแดด ห่อเต็น)

(2) สามีของดิฉันชื่อนายฟอง ห่อ อายุ 52 ปี เป็นพ่อค้าหาซื้อข้าวเปลือกให้โรงสีทุก ๆ โรงเข้า เย็น ไปหากินตามบ้านนอกและที่จริงสามีของดิฉันไม่เคยทำผิดกฎหมายหรือทำให้เดือดร้อนชาวไทย คนอยู่ใกล้เคียงก็ไม่เคยทำให้ใครเสียใจแต่ไม่รู้สาเหตุใด เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2496 เวลา 5.00 น. ท่านหลวงโหม ฯ ส่งตำรวจมาจับสามีดิฉัน ไปอย่างไม่รู้ว่าจะอย่างไรได้ พอถึงวันที่ 27 มิถุนายน หลวง โหมส่งให้ตำรวจนำตัวส่งมายังจ.อุดรธานี และในวันที่สามีดิฉันถูกจับส่งตัวไปจ.อุดรธานี ดิฉันก็มาร้อง ขอดต่อทางการให้ปล่อยสามีของดิฉันแต่ถูกท่านหลวงโหม ฯ ส่งตำรวจตีเตะดิฉัน เดียวนี้ดิฉันยังเจ็บไม่ หายเลย...(ครอบครัวนางแล้ง ห่อ ชาวเวียดนามบ้านพอกน้อย อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร)

(3) ครั้นอยู่ต่อมาถึงวันที่ 26 มิถุนายน 2496 ไม่ทราบเป็นเพราะเหตุผลประการใดท่านหลวง โหม ฯ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไปล้อมบ้านชาวเวียดนามในเวลาประมาณ 5.00 น. เมื่อจับกุม ชาวเวียดนามโดยไม่ทราบเหตุผลไปตั้งหลายสิบคนในจำนวนถูกจับไปก็มีทั้งผู้ชาย ผู้หญิง ผู้แก่และ เด็กเล็กด้วย และในขณะทำการจับกุมนั้นพวกพี่น้องของผู้ถูกจับไปร้องทุกข์ขอตัวผู้ถูกจับได้มีเวลา

เตรียมสิ่งของเสื้อผ้า แต่กลับถูกตบตีอย่างทารุณมาก การตบตีผู้ไม่มีโทษเช่นนี้ไม่ทราบว่าจะถูกกฎหมายของประเทศไทยหรือไม่....(นายก็โลนพานส์อย)

นอกจากคนเวียดนามจะเขียนเป็นจดหมายร้องทุกข์แล้วยังพบโทรเลขของชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่จ.สกลนครส่งถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังนี้

(1) ชาวญวนสกลนคร เวลาตี 2 วันที่ 26 มิถุนายน ถูกจับทั้งชายและหญิง 80 คน อย่างไม่มีโทษไปขังที่ไหนไม่รู้กรุณาปล่อยตัวญวนที่ถูกจับจะขอบพระคุณยิ่ง...(นางเรียน)

(2) ด้วยพี่น้องของคณะดิฉันได้ถูกทางการจับโดยไม่มีเหตุผลและผิดเลย มีหน้าซ้ำยังทำร้ายพี่น้องที่ถูกจับ พวกดิฉันและลูกหลานด้วย ฉะนั้นดิฉันจึงได้พร้อมกันกราบเรียนมาเพื่อขอให้ท่านโปรดปล่อยพี่น้องของดิฉันกลับคืนและให้ได้อิสระเหมือนเดิมเถิด...(นางตือ นางหนาว นางมาย นางไบลาน)

(3) ดิฉันมีพี่ชายชื่อนายตัน และนายตันดั่งกวาง ถูกจับในเช้ามีดวันนี้(26 มิถุนายน2496)อย่างกะทันหัน เพราะเหตุไรก็ไม่ทราบจึงขอความวิงวอน กรุณา ปราณีจากท่านจงเห็นใจและช่วยเหลือดิฉันด้วย(นางสาวเตวียด)

(4) ข้าพเจ้าชาวเวียดนามที่ได้อาศัยอยู่จังหวัดสกลนคร ซึ่งถูกจับอพยพ(26 มิถุนายน) ข้าพเจ้ารู้สึกแสนทุกข์ แสนลำบากเหลือเกิน ฉะนั้นขอให้ท่านจงเมตตา กรุณา ช่วยพวกข้าพเจ้าด้วยเถิด(นางยุ่งชู่ยถึ)

(5) ขอได้กรุณาส่งตัว พ่อแม่ พี่น้อง ชาวญวนคืนไปประกอบการอาชีพยังภูมิลำเนาเดิมด้วย และขอได้โปรดเลิกการจับ(ชาวญวน) ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2496

(6) นางดึกและนางยุ่งป้า และพี่สาวของข้าพเจ้าถูกจับไป เขาหากินด้วยดี มิได้มีความคิดทางการเมืองเลย ฉะนั้นขอกราบเรียนมา เพื่อได้รับความกรุณา ปลดปล่อยมาหากินเลี้ยงลูกและหลานต่อไปด้วยความเคารพอย่างสูง(นางสาวชวนเลที)ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2496

(7) พี่สาวของดิฉันชื่อนางวันห่อตั้ง ถูกจับเมื่อเช้ามีดวันนี้(26 มิถุนายน) โดยกะทันหันโดยไม่ทราบเหตุผล จึงขอความกรุณา ปราณีจากท่านจงเห็นใจและช่วยเหลือ(นางที)

ภาคผนวก ข

คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอพยพชาวเวียดนามไปจังหวัดพัทลุงและ สุราษฎร์ธานี พ.ศ.2496

โดยที่สถานการณ์ของโลกปัจจุบันนี้ แม้สงครามจะสงบลงแล้วก็ตามก็ไม่อาจเป็นที่ไว้วางใจได้ ว่า ชาวโลกจะอยู่เป็นสุข ปลอดภัยจากทุกภัยของสงคราม เพราะโลกปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายเสรีประชาธิปไตย และฝ่ายคอมมิวนิสต์ แม้ว่าฝ่ายเสรีประชาธิปไตยจะพยายามก่อความสงบสุขแก่ประชาชนภายในชาติและระหว่างชาติก็ดี ฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็พยายามเข้าแทรกแซงปลุกปั่นให้เห็นผิดเป็นชอบก่อความวุ่นวายขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ หลายแห่งในโลกอาทิเช่น การสงครามใช้อาวุธเกาหลีกรณีตั้งเครือข่ายก่อวินาศกรรมในดินแดนทั้งภาคตะวันตกและตะวันออก อาทิเช่น ในเยอรมัน อียิปต์ อิหร่าน พม่า และอินโดจีน ฯลฯ รัฐบาลของทุกชาติจึงไม่อาจวางมืออนใจจำเป็นจะต้องเตรียมการป้องกันลัทธิร้ายอันนี้มีให้ก่อมันลุกลามขึ้นในดินแดนของตนได้

ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา รัฐบาลเทิดทูนพระพุทธรักษา และรัฐมนตรีนุรักษ์คนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธทั่วกัน ประชาชนพลเมืองก็เคารพบูชาศานติธรรมของพระพุทธรองค์ ฉะนั้นเมืองไทยจึงเป็นดินแดนแห่งความสุข เป็นที่ต้อนรับโอบอุ้มของผู้ที่ใฝ่แสวงความสุข หนีร้อนมาพึ่งเย็น ให้ประสพแต่ความสุขความสมบูรณ์ ชาวญวนและชาวต่างประเทศทั้งหลายที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ย่อมประจักษ์ความจริงข้อนี้

อันเมืองไทยที่ทั้งรัฐบาลและประชาชนปรารถนาความสุขสงบ และก็ได้มีความสุขความสงบตลอดมา แม้กระทั่งอยู่ในระหว่างมหาสงคราม ไทยก็ยังเป็นชาติที่ได้ชื่อว่าเป็นสุขและสงบแห่งเดียวในโลกซีกตะวันออกนี้

รัฐบาลไทยย่อมหวังที่จะให้ชาติไทยและผืนแผ่นดินไทยตลอดจนชาวต่างชาติทั้งหลายที่มาพึ่งพาอาศัยดำรงชีพอยู่ในแผ่นดินไทยนี้ มีความสุขความสงบอยู่ตลอดกาลนาน ฉะนั้น ในเมื่อปรากฏว่ามีสิ่งใดที่จะมาทำลายความสุขความสงบเหล่านี้แล้ว รัฐบาลไทยจะถือเป็นหน้าที่อันสำคัญที่จะต้องขจัดปัดเป่า สิ่งร้ายแรงเหล่านี้ให้พ้นไปจากแผ่นดินไทยให้จงได้

ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิภัยร้ายแรงอย่างไร ย่อมทราบกันอยู่แล้วในปัจจุบันนี้ คอมมิวนิสต์ได้คุกคามประเทศไทยรอบด้าน ทั้งทางพม่า มะลายูและอินโดจีน ปฏิบัติจากภายนอกหลายประการ ที่ทำให้รัฐบาลมั่นใจว่า คอมมิวนิสต์อาจมีบทบาทที่จะก่อความสงบสุขของประชาชนชาวไทยมิวันใดก็วันหนึ่ง ด้วยอุบายและวิถีทางที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้ว

ชาวญวนทั้งหลายที่อพยพหลบภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนไทยนี้ รัฐบาลได้ตระหนักว่าทุกคนใฝ่แสวงหาแต่สันติสุข จึงได้ปลีกตัวออกห่างจากความวุ่นวายทางการเมืองในถิ่นเดิม และรัฐบาลก็ได้เห็นถนัดในความประพฤติอันเรียบร้อยและนิสัยอันขยันขันแข็งที่จะทำมาหากินเลี้ยงตนและครอบครัวให้มีความสุข แต่เป็นที่น่าเสียใจว่า ได้มีชาวญวนส่วนน้อยหรือเป็นบางคน พยายามจะแสดงอิทธิพลเป็นนายเหนือพวกญวนเหล่านี้ โดยทำตัวเป็นตัวแทนของฝ่ายคอมมิวนิสต์ มีเงินแดงและรัสเซียบ้าง เป็นตัวแทนของฝ่ายเวียดนามบ้างเข้ามาปลุกปั่นให้ชาวญวนทั้งหลายปฏิบัติตามไปโดยชื่อตามคำชักชวนดันชั่วร้ายที่ซ่อนอยู่ในอุบายและเล่ห์กลด้วยคำหวานและความหวัง เขาผู้นั้นจะให้ชาวญวนได้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ที่แท้ก็เพื่อตัวเขาเองแต่ผู้เดียว โดยให้ชาวญวนผู้สุจริตทั้งหลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนความคิดเห็นของเขา แสดงว่า เป็นความรู้สึกรู้สึกเห็นของชาวญวนทั้งหมด สิ่งดังกล่าวนี้หากชาวญวนทั้งหลายจะได้รำลึกดูก็ย่อมจะเห็นได้ว่า ใครเป็นตัวการดังว่านั้น และใครบ้างได้หลงละเมอเผลอตัวถูกเขาคนนั้นชักจูงให้ประพฤติผิดไป

รัฐบาลไทยมิได้กีดกันมิให้ชาวญวนรักชาติญวน รัฐบาลไทยมิได้ขัดขวางที่จะมิให้ชาวญวนสนใจกับข่าวเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาติญวน รัฐบาลไทยย่อมตระหนักว่าทุกคนย่อมรักชาติของตน และโดยวิสัยสาธุชนก็ย่อมรักถิ่นที่เคยอยู่อาศัยทำมาหากินเลี้ยงชีพด้วยความสุขความสบายนั้นด้วยการเล่นทางการเมืองในดินแดนของต่างชาติที่ตนไปอาศัยอยู่ นานาชาติถือกันว่าเป็นการไม่เคารพต่อชาติที่ตนไปพำนักพักอยู่ เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่บังควรประพฤติอย่างยิ่ง การที่ชาวญวนบางคนนำการเมืองเข้ามาปลุกปั่นในกลุ่มชาวญวนจะดีหรือร้ายอย่างไรก็ตามที่ ย่อมได้ชื่อว่าไม่ควรปฏิบัติตนให้สมควรแก่ผู้อาศัยและไม่เคารพเกรงใจเจ้าของบ้านที่ตนอาศัยอยู่นั้นด้วย

รัฐบาลไทยย่อมหวังที่จะเห็นประชาชนในชาติทุกคน ไม่ว่าจะชาวไทยหรือชาวต่างประเทศมีความสุขความสงบ ฉะนั้น ในเมื่อปรากฏว่าผู้ใดไม่ว่าชาวไทยหรือชาวต่างประเทศก่อความไม่สงบขึ้น ย่อมเป็นหน้าที่ของพนักงานหรือตำรวจไทยจะทำการปราบปรามจับกุม หากเป็นชาวต่างประเทศแล้วเมื่อได้หลักฐานสมควรก็ได้เนรเทศให้ออกไปพ้นราชอาณาจักร เพื่อมิให้มีโอกาสเข้ามาก่อความสงบสุขของคนทั้งหลายในประเทศไทยได้

จริงอยู่ ชาวญวนทั้งหลายได้ชื่อว่าเป็นผู้สงบและมีใจสุจริตหวังที่จะมีชีวิตอย่างเป็นสุขและสงบบนพื้นแผ่นดินไทยนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่มีบุคคลบางคนพยายามก่อความไม่สงบขึ้น ในหมู่ชาวญวนปลุกปั่นชักจูงชาวญวนให้ดำเนินกลอุบายทางการเมืองในดินแดนที่ตนไม่ควรประพฤติเช่นนั้น จึงทำให้รัฐบาลจำเป็นจะต้องสอดส่องระมัดระวังมิให้การกระทำเช่นนั้น ก่อเกิดภัยมหาศาลลุกลามขึ้นในประเทศไทยได้

รัฐบาลไทยได้ทราบว่าชาวญวนบางคนดำเนินกลอุบายทางการเมืองอยู่ในกลุ่มชาวญวนผู้
 สุจริตเหล่านั้น และพฤติการณ์นั้นแสดงให้เห็นถึงการติดต่อกับกำลังอันเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ภายนอก
 ประเทศด้วย ในปัจจุบันนี้ การเคลื่อนไหวภายนอกเป็นที่น่าสังเกตว่าจะเป็นภัยเข้ามาทำลายความสุข
 สงบของบ้านเมือง และชาวญวนนักการเมืองผู้นั้นจะปลุกปั่นชักจูงให้ชาวญวนทั้งหลายหันไปร่วมมือ
 กับเขาโดยหลงผิด รัฐบาลจึงจำต้องเคลื่อนย้ายชาวญวนไปไว้ให้ห่างไกลจากชายแดน เพื่อป้องกันมิให้
 ความหลงผิดนั้นก่อเป็นภัยร้ายขึ้นในกลุ่มชาวญวนเองและแก่ประเทศไทยด้วย

การโยกย้ายครั้งนี้เป็นไปตามสถานการณ์โดยช่วงขณะนั้น มิใช่จะประสงค์จะให้ไปอยู่ตลอด
 กาลนั้นมิได้ เมื่อสถานการณ์คลี่คลายลง เป็นที่หวังได้ว่า อิทธิพลชาวญวนผู้นั้น จะไม่เป็นภัยแก่คนทั้ง
 หลายแล้ว รัฐบาลก็จะให้ชาวญวนกลับเข้าไปในท้องถิ่นที่ตนพอใจ ฉะนั้น ถ้าหากคนไทยหรือคนญวน
 ผู้ใดมาพูดจาชักจูงให้ทำในสิ่งที่คิดว่าจะไม่ควรแล้ว ก็ขอให้รีบแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยให้รีบ
 กำจัดจับกุมเสียโดยเร็ว อย่าทันทให้ผลร้ายนั้น มากระทบกระเทือนถึงตนเองและวงศ์ญาติที่อยู่
 ในที่นั้น
 ได้

ทางราชการเห็นใจในความทุกข์ความลำบากของชาวญวนในการครั้งนี้ จึงได้คิดช่วยเหลือจะ
 ให้ความสุขทุกวิถีทาง เป็นต้นว่า ให้เครื่องมือในการทำมาหาเลี้ยงตนให้เครื่องนุ่งห่มที่พึกอาศัย และ
 ยารักษาโรค ฯลฯ ตลอดจนถึงจำเป็นต่าง ๆ แม้ในทางครอบครัว ก็ได้อพยพบุตร ภรรยา ให้เดินทางไป
 รวมกัน ณ แหล่งอพยพได้ด้วย โดยให้เป็นทุนในการตั้งครอบครัว เพียงแต่ขอให้ทนอยู่ไปก่อนจนกว่า
 ภัยดังกล่าวจากสถานการณ์นั้นจะผ่านไป แล้วชาวญวนและคนไทยทั้งหลายจะได้อยู่ร่วมกันโดยสุข
 สวัสดิ์บนพื้นแผ่นดินไทยที่แสนสุขและสงบสบายนี้

กระทรวงมหาดไทย

สิงหาคม 2496

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

คำชี้แจงเรื่องการอพยพชาวเวียดนามจากจังหวัดนครพนมไปจังหวัดร้อยเอ็ดและ กาฬสินธุ์ พ.ศ.2497

นับตั้งแต่ปี 2489 เป็นต้นมา บรรดาชาวญวนทั้งหลายที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนหมื่น ได้รับการต้อนรับจากรัฐบาลไทยและประชาชนพลเมืองไทยเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลไทยก็ดี พี่น้องชาวไทยก็ดี ตระหนักในความทุกข์ยากของชาวญวนอพยพที่เข้ามา และเป็นความรู้สึกอันแท้จริงของชาวไทยทั้งมวลผู้เป็นพุทธศาสนิกชนทุกคนในการที่จะเผื่อแผ่เมตตาจิต แก่มวลมนุษยชาติในโลก ไม่ว่าชาติใดศาสนาใด ยิ่งเป็นชาวญวนซึ่งได้มีสัมพันธภาพกับชาวไทย และได้ถ้อยทีถ้อยอาศัย ซึ่งกันและกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยแล้ว การเอาอกเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของชาวญวนก็ย่อมต้องมีมากขึ้นเป็นธรรมดา จนเกือบจะกล่าวได้ว่า ในบางกรณี รัฐบาลได้เอาใจใส่เป็นธุระดูแลทุกข์สุขและความเป็นอยู่ของชาวญวนดีกว่าชาวไทยเสียอีก

บัดนี้รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่าจังหวัดนครพนมเป็นพื้นที่ชายแดนที่ติดเนื่องกับอินโดจีน ฝรั่งเศสและอาจจะเกิดความไม่สงบขึ้นได้ ซึ่งอาจทำให้ชาวญวนและชาวไทยเข้าใจผิดซึ่งกันและกันได้ โดยการแทรกแซงฝ่ายอื่น(เวียดมินท์) ซึ่งกำลังดำเนินการรบในเขตแดนอินโดจีนฝรั่งเศส ประกอบกับชาวญวนอพยพหลบภัยมาอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครพนม ยังไม่ได้รับความสะดวกตามสมควร นับตั้งแต่ที่พักอาศัย อาหารการกิน ตลอดจนจนการหาเลี้ยงชีพ เพราะจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีเขตชุมชนน้อยแห่ง ทำให้ที่พักอาศัยซึ่งไม่พอเพียงอยู่แล้วต้องจำกัดมากขึ้นอีก จนมองเห็นความอัดแอได้ชัด อาหารการกินที่เคยอยู่ในระดับพอมีพอกิน ก็เกิดขาดแคลนทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นแก่ชาวญวนและชาวไทยเองด้วย ที่ร้ายมากที่สุดก็คือการอาชีพจะเป็นกิจการอุตสาหกรรมในครอบครัวก็ดี อาชีพขายแรงงานก็ดี มีขอบเขตไม่กว้างขวางนัก เมื่อเพิ่มจำนวนคนมากขึ้น ทั้งชาวไทยและชาวญวนในจังหวัดนี้จำเป็นต้องดิ้นรนอย่างหนัก จนในบางขณะทำให้เห็นว่า ต่างฝ่ายต่างต้องแย่งอาชีพกันอยู่ตลอดเวลา ยังความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่ทั้งสองฝ่าย ยิ่งนับวันความเดือดร้อนก็ยิ่งทวีขึ้น

ทันทีที่รัฐบาลไทยได้ตระหนักในเรื่องนี้ และเห็นว่าความเดือดร้อนดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการที่จะต้องอพยพชาวญวนไปอยู่จังหวัดอื่นเสียบ้างนอกเหนือจากเหตุผลทางการเมืองและอื่น ๆ จึงได้จัดการระบายผู้อพยพจำนวนหนึ่งไปอยู่ในเขตจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเห็นว่าเป็นจังหวัดที่มีพลเมืองน้อย มีที่พักอาศัย มีที่ทำมาหากิน และมีอาหารการกินสมบูรณ์กว่ามาก ในขั้นแรก ๆ ก็เกิดความเข้าใจผิดในเจตนาดีของรัฐบาลอยู่บ้าง จนมีเสียงโศกจรรคนไปในทางไม่ดีไม่งาม แต่อาศัยที่ความเข้าใจ

ใจผิดทั้งหลายแหล่สืบเนื่องมากจากการยุยงส่งเสริม การโฆษณาชวนใจ และการกระพือข่าวใส่ร้ายต่อสัมพันธภาพของชาวญวนกับชาวไทย และเจตจำนงที่จะเกิดการแตกแยกเพื่อผลทางการเมืองนั่นเอง ต่อมาเมื่อชาวญวนได้ทราบความจริง และทราบวัตถุประสงค์ของผู้ปลุกปั่นชาวแล้ว ต่างคนต่างก็เปลี่ยนจิตเปลี่ยนใจ และตั้งอยู่ในความสงบตลอดมาจนทุกวันนี้

รัฐบาลไทยมิได้หยุดยั้งในการสร้างเสริมความสงบสุขสบายให้แก่ชาวญวนและชนชวาญวนทุกวิถีทางในการขจัดความเดือดร้อนต่าง ๆ ในผ่านพ้นไป จึงพิจารณาเห็นสมควรจัดหาสถานที่ให้ชาวญวนที่เหลือน้อยอยู่ในจังหวัดนครพนมจำนวนประมาณ 16,000 คน ซึ่งอยู่ในเขตชุมชนที่หนาแน่นอยู่แล้วให้ไปอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่ง ณ จังหวัดทั้งสองนี้มีความอุดมสมบูรณ์ดี และไม่มีเขตชุมชนหนาแน่น ประกอบทั้งเป็นจังหวัดที่ห่างไกลจากชายแดน ซึ่งจะไม่เกิดเหตุก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกันได้ และจะเป็นผลให้ชาวญวนทั้งหลายมีที่พักอาศัยอย่างไม่แออัด อาหารการกินสะดวกและการครองชีพดีขึ้น ไม่ต้องแย่งกันทำมาหากินเหมือนดังที่เป็นอยู่ในจังหวัดนครพนมนี้

จริงอยู่ สำหรับการอพยพจากที่หนึ่งไปอยู่อีกที่หนึ่ง ผู้อพยพต้องได้รับความเดือดร้อนและได้รับความยุ่งยากอยู่บ้าง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับความเดือดร้อนและภาระต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยจะพึงได้รับเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการอพยพ การช่วยเหลือให้ผู้อพยพทุกคนมีกินมีใช้ มีเครื่องมือในการหากิน การดูแลรักษาสุขภาพระหว่างอพยพแล้ว จะเห็นได้ทันทีว่า ความเดือดร้อนที่รัฐบาลจะต้องรับภาระทั้งสิ้นนั้นผิดกันมากมาย แต่แม้ว่าจะเสียหายมากมายสักเพียงใดก็ตาม รัฐบาลไทยก็จำต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์ และเพื่อสันติสุขของชาวโลกเสรีทั้งมวลด้วย

ทั้งนี้ ทว่าการหวังเป็นอย่างยิ่งกว่า การดำเนินการอพยพในครั้งนี้ จะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากชาวญวนและชาวโลกทั้งหลายเป็นอย่างดี

กระทรวงมหาดไทย

กรกฎาคม 2497

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวธนันท์ บุนวรรณา เกิดเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2519 จังหวัดศรีสะเกษ สำเร็จปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 เคยได้รับทุนจากมูลนิธิโตโยต้าผ่านโครงการ SEASREP ให้ไปเรียนภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ณ นครโฮจิมินห์ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2544 – มิถุนายน 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย